

T. C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

**TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN
KURUMLAR ARASI KOORDİNASYON VE ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ahmet DUYAN

Danışman
Prof. Dr. Recai KARAHAN

VAN – 2010

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma, jürimiz tarafından **SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : Prof. Dr. Recai KARAHAN

Üye : Prof. Dr. Abdulhamit TÜFEKÇİOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hanifi BİBER

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2010

.....

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ	
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Niteliği ve Önemi.....	2
1.2. Kaynak ve Araştırmalar.....	4
1.3. Metot ve Düzen.....	5
2. TARİHİ ESER KAVRAMI.....	6
3. TARİHİ ESERLERİ KORUMA VE MÜZECİLİK KAVRAMI.....	10
4. KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARININ KORUNMASINA YÖNELİK ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	25
4.1. Avrupa Kültür Antlaşması.....	26
4.2. Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme.....	28
4.3 Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi.....	31
4.4 Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi Ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme.....	32
4.5.Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi.....	35
4.6. Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol.....	38
4.7. Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi.....	38
5. TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI.....	43
5.1. Sebepleri.....	43
5.2. Yöntemleri.....	45
5.2.1.Tarihi Alanlarda Yapılan Kaçak Kazılar.....	47
5.2.2.Tarihi Eser Kaçakçılarının Anadolu'nun Her Tarafını Dolaşarak Eser Toplaması.....	49
5.2.3. Kapalı Çarşı Gibi Çarşılarından Satın Alınma.....	50
5.2.4. Müze Soygunları.....	52
5.2.5. Orijinal Parçaların Taklitleri İle Değiştirilmesi.....	54
5.2.6. Değişik İsimlerle Kargo Taşımacılığı ve Posta.....	55
5.2.7. Hediyelik Eşya Süsü Verme.....	60
5.2.8. Yetkili Kurum Görevlilerinin Kullanılması.....	60

5.2.9. Koleksiyonerlik Sifatının Suistimali.....	63
5.2.10. Bilirkişilik Konumunun Suistimali.....	65
5.2.11. Transit Taşımacılık Sistemleri.....	68
5.2.12. Diplomatik Dokunulmazlığın Suistimali.....	68
5.2.13. Akademik Ünvanların Kullanılması.....	68
5.2.14. Bilimsel Amaçlı Kazılar.....	69
5.2.15. Araçlarda Oluşturulan Zula.....	69
5.2.16. Taşımacılık Sistemleri.....	70
6. TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN KURUMLAR.....	72
6.1. Başbakanlık.....	72
6.1.1 Gümrük Müsteşarlığı	72
6.1.1.1 Gümrükler Genel Müdürlüğü.....	74
6.1.1.1.1 İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	74
6.1.1.2. Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü.....	75
6.1.1.2.1 İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	75
6.1.2. Denizcilik Müsteşarlığı.....	77
6.1.2.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	77
6.1.3. Vakıflar Genel Müdürlüğü.....	80
6.1.3.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	80
6.2. Adalet Bakanlığı.....	81
6.2.1. Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.....	81
6.2.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi	81
6.3. Dışişleri Bakanlığı.....	83
6.3.1. Yurtdışı Tanıtma ve Kültür İşleri Genel Müdürlüğü.....	83
6.3.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	83
6.4. İçişleri Bakanlığı.....	89
6.4.1. Emniyet Genel Müdürlüğü.....	89
6.4.1.1. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.....	89
6.4.1.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	89
6.4.1.2. İnterpol – Europol – Sirene Dairesi Başkanlığı.....	93
6.4.1.2.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	93

6.4.1.2.2. Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu.....	97
6.4.1.2.3. Türkiye Milli Bürosu.....	98
6.4.1.2.4. S.I.R.E.N.E.....	99
6.4.1.3. Asayiş Daire Başkanlığı.....	100
6.4.1.3.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	100
6.4.2. Jandarma Genel Komutanlığı.....	104
6.4.2.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	104
6.4.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı.....	106
6.4.3.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	106
6.4.4. Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı.....	107
6.4.4.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	107
6.5. Kültür ve Turizm Bakanlığı.....	108
6.5.1. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.....	108
6.5.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.....	108
7. TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONUN ÖNEMİ.....	117
8. DEĞERLENDİRME: TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞININ ÖNLENMESİNE DAİR ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	120
9. SONUÇ.....	139
10. KAYNAKLAR.....	140
11. ÖZET.....	146
11.1. Summary.....	147
12. EKLER.....	149
Ek-1: 227 Sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.....	150
Ek-2: Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.....	168
Ek-3: Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol.....	219
Ek-4: Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi.....	229
Ek-5: Avrupa Kültür Antlaşması.....	242

Ek-6: Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun.....	247
Ek-7: Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi.....	261
Ek-8: Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme.....	276
Ek-9: Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.....	294
Ek-10: Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç Ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi Ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme.....	317
Ek-11: Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun.....	331
Ek-12: Milletlerarası Anıtlar Ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği.....	359
Ek-13: Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme.....	369

ÖNSÖZ

Tarihi eserler bir milletin geçmişten kalan en büyük mirasıdır. Milletler, tarihten öğrendikleri ile içinde yaşadıkları zamanın kültürlerini birlikte yoğurarak geleceğini kurabilirler. Bir başka deyişle, tarih; toplumları idealleri doğrultusunda hedefe ulaştıracak köprüler niteliğindedir. Tarihi bilgileri aktaran en önemli araçlar ise tarihi çevre yani dünden bugüne ulaşabilen kültür ve sanat eserleridir.

Anadolu tarihi ve kültürünün zenginliği bu topraklarda tarihi eser kaçakçılığının çok fazla olmasına neden olmuştur. 20. yüzyılın başlarında özellikle Ortadoğu'da batılı ülkeler büyük bir talan gerçekleştirmişler, Birinci ve İkinci dünya savaşları ortamında çok ciddi arkeolojik soygunlar yapmışlardır. Bugün Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Anadolu topraklarına ait eserlerin geri alınması için büyük çaba sarf edilmesine karşın, yürütülen bu faaliyetler yıllar sürececek bir diplomatik mücadeleyi de beraberinde getirmektedir.

Tarihi eser kaçakçılığında birçok etken rol oynamaktadır. Tarihi eserlere karşı saygısızlık, ticari çıkar düşüncesi, tarihi çevreye karşı ilgisizlik ve bilgisizlik, daha çok mülk edinme kaygısı ve medeniyetlere olan düşmanlık gibi etkenler tarihi mirasın elden kayıp gitmesine zemin hazırlamaktadır. Bugün artık milletlerin bütünüyle geçmişinden kopartılarak hayat süremeyecekleri görüşü biraz daha anlaşılabilir olarak tarihin değeri belli ölçüde benimsenmiştir. Fakat, geçen vakti telafi etmek elbette ki kolay değildir. İnsanlarda sanat eserini ve tarihi çevreyi koruma şuurunun yokluğu, sahip olduğumuz zengin kültür mirasımızın hızla kaybolması ve gözlerden silinip gitmesi sonucunu doğurmaktadır. Milletçe tarihi eserleri ve dolayısıyla tarihi çevreleri korumak, kültürel değerlerimize sahip çıkmak için gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Aksi halde sözü edilen yok oluş kaçınılmaz olacaktır.

Ben de kültürümüz açısından çok büyük anlam ve değeri olan tarihsel mirasımızın korunmasının önemini bir kez daha dile getirmek amacıyla konu ile ilgili Yüksek Lisans Tezi hazırlamaya karar verdim. Tez yazım aşamasında bana her

konuda yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Recai KARAHAN'a ve Prof Dr. Abdulhamit TÜFEKÇİOĞLU'na çok teşekkür ediyorum.

Ahmet DUYAN

VAN-2010

1.GİRİŞ

Kültür; tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin tamamıdır¹.

Kültür Varlıkları; Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yeraltında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır².

Kültür bir millete bir bölgeye ait olamaz. Kültür bir etkileşim ürünüdür. Civar coğrafyasından bağımsız saf bir kültür düşünülemez. Bu süreç kültürlerin ve kültür varlıklarının bir miras hüviyeti içerisinde geçmişten alınıp geleceğe aktarılma silsilesiyle devam eder durur. Aslında olması gereken budur. Bu süreç tarihi bir sorumluluktur. Bu mirasın suistimali Tarihi Eser Kaçakçılığını oluşturmaktadır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı sebebiyle geçmişten günümüze kalan, geldiği yeri ve zamanı anlatan somut varlıklar yarınlara aktarılma fırsatını bulamadan bulunduğu coğrafyadan sökülüp alınmaktadır. Yapılan bu hukuksuz faaliyetler gül fidesine elma ağacı aşılama benzemektedir ki bu durum konunun vahametini apaçık ortaya koymaktadır. Avrupa müzelerinde kaçırılan bir Anadolu eserini sergilemenin ne kadar uyumlu olduğu tartışılmalıdır. Hırsızlık neticesi elde edilen eşyanın teşhiri müzelerde değil adli birimlerde olmalıdır.

¹ <http://wap.tdk.org.tr>, Erişim Tarihi: 28 Ekim 2008

² 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Md:3

“Türkiye’de Tarihi Eser Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Kurumlar Arası Koordinasyon ve Önemi” adlı bu çalışmamda öncelikle Tarihi Eser Kaçakçılığı üzerine genel bir tanımlamalar ve değerlendirmeler yapılmış ve akabinde bu kaçakçılık türüyle mücadele eden ya da etmesi gereken kurumların bu konu ile ilgili mevzuatları, mücadele yöntemleri ele alınıp kendi aralarındaki olması gereken koordinasyon üzerine değerlendirmeler yapılarak Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelenin bir bütünlük arz etmesi halinde başarılı yürütülebileceğinin mantığı anlatılmıştır.

1.1. KONUNUN NİTELİĞİ VE ÖNEMİ

Üzerinde yaşadığımız topraklar ilk çağlardan günümüze kadar bilinen bilinmeyen çok fazla medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Birden fazla medeniyetin harmanlandığı bu topraklar bize muhteşem bir kültür mirası sunmuştur. Farkında olmadan sahip olduğumuz bu mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak, bu mirasın korunmasının gerekliliğini herkesin farkına varmasını sağlamak, bu topraklar üzerinde yaşayan herkesin görevidir. Bu görevin en temel unsuru da toplumda koruma bilincinin geliştirilmesidir.

İnsanlardaki geçmiş merakının belirli bir teknolojik doygunluğa erdikten sonra başladığını söylemek yanlış olmaz. Aslında insanlığın geçmişten çok, geleceği daha fazla merak ettikleri de çok doğru bir tespit olacaktır ama; geçmişe bakıp geleceği düşünmek çoğu insanın yaptığı bir şeydir. Bu durum geçmişe ilgiyi artırmıştır. Geçmişe yönelik ilginin artması Tarihi Eser Kaçakçılığı kavramına da beraberinde getirmiştir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı kültür mirasının talan edilmesidir. Bu talanın önüne geçmek ülkemizde bir ya da birkaç kurumun değil, tüm kurumların ve halkımızın katılımı ve mücadelesi ile mümkün olacaktır. Bu suçla en etkin mücadele yöntemi şüphesiz örgütlü mücadeledir.

Kültür mirasımızı korumak, bu mirası korunmuş bir şekilde gelecek kuşaklara aktarmak bu topraklar üzerinde yaşayan herkesin görevi olmalıdır. Sahip olduğumuz bu mirası tanıma kendimizi tanımanın da bir yoludur. Kim olduğumuzu bilmeden gelecek adına çalışmalarımızın tam anlamıyla olgunlaşması pek mümkün değildir. Sahip olduğumuz kültürel mirasımızın tanımlanması, korunması ve aktarılması kültürel kimliğimizin pekişmesine sebep olacaktır.

Kültür tarihi ve toplumsal gelişme süreci içerisinde oluşturulan maddi ve manevi değerlerin tümüdür. Ayrıca medeniyetlerin de hamurudur. Bu sürecin merhalelerinde üretilen eserler o kültürün aynasıdır. Yani bizi tanıtan ya da bizden öncekileri bizlere anlatanlardır. Var olan eserlere sahip çıkıp korumak geçmişini tanıyıp yorumlamamızı kolaylaştırmakta, bu bilincin gelecek kuşaklara aktarılması da geçmişle beraber bizim tanınmamızı sağlayacaktır. İşte bu yüzden kültür mirasına sahip çıkmak çok önemlidir.

Bu sahip çıkış hiyerarşik bir yapılanma içerisinde cereyan ederse sonuca ulaşır. Toplumun tamamının bu sorumluluğu alması ve kültür mirasını sahiplenmesi bu mücadeleyi tabii ki etkin kılacaktır. Bu durum bir kenarda tutulup bu mücadelenin profesyonel bir şekilde ama toplum ile beraber yapılması daha güzel olacaktır. Bu profesyonel mücadelenin de kamu kurumları öncülüğünde yapılması kültür mirasımız ile ilgili suistimallerin önüne geçecek bir durumdur.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele eden kurumlar gerek ferdi çalışmalarında gerekse bu konu ile ilgili kolektif çalışmalarda üzerine düşeni yapmakta mıdır? Bu sorunun cevabı kültür mirasımızın durumunu yakından ilgilendirmektedir. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele eden kurumların konuyu bilinçli bir şekilde ele almaları ve bilgi paylaşımı yapmaları kültür mirasımıza sahip çıkmanın en önemli aşamasıdır.

“Tarihi Eser Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Kurumlar Arası Koordinasyon ve Önemi” başlıklı çalışmada, organize ve örgütlü bir şekilde işlenen Tarihi Eser Kaçakçılığı suçunun engellenmesi adına yapılan tüm faaliyetlerin organize, planlı ve projeli yapılmasının gerekliliğine olan ihtiyaç anlatılacak ve örgütlü bir suçla mücadelenin yine örgütlü yapılmasının gerekliliği savunulacaktır.

1.2. KAYNAK VE ARAŞTIRMALAR

Tarihi Eser Kaçakçılığı konu olarak komplike bir özellik taşır. Daha genel ifadeler içeren cümlelerin kullanılması kaçınılmazdır. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında zaman birbirleriyle çelişen cümlelere pek rastlanmaz.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili yapılan akademik çalışmalar son 15-20 yılda yoğunluk kazanmıştır. Bunda teknolojinin gelişmesi ve insanımızın tarihi eserlere olan ilgisinin artması sebep olarak gösterilebilir. Daha doğrusu bu topraklardaki Tarihi Eser Kaçakçılığının artık üstü örtülemeyecek duruma gelmesi bunun sebeplerindedir. Osmanlının son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki akıl almaz müsamaha Tarihi Eser Kaçakçılığını körüklemiş ve tarihi mirasımız talan edilmiştir.

Bu tez hazırlanırken 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” ile Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele ederken başvurulmuş Ulusal ve Uluslararası hukuk metinleri başta olmak üzere Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele eden kurumların görev alanlarını belirten mevzuat belirleyici bir kaynak oluşturmuştur.

Ayrıca Osmanlı’dan günümüze tarihi eser mevzuatını ele alan Halit ÇAL’ ın “Türkiye’nin Cumhuriyet Dönemi Eski Eser Politikası” adlı Doktora Tezi, Haşim YALÇINKAYA’nın “Kültür Varlığı Kaçakçılığı ve Van İli

Örneği” adlı Doktora Tezi ve Hüseyin KARADUMAN’ın “Türkiye’de Eski Eser Kaçakçılığı” adlı kitabı ile Tarihi Eser Kaçakçılığına konu olaylarla ilgili olarak haber kaynakları bu çalışmada başvurulan diğer kaynaklardandır.

1.3. METOT VE DÜZEN

“Türkiye’de Tarihi Eser Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Kurumlar Arası Koordinasyon ve Önemi” başlıklı çalışmamız kütüphane çalışması şeklinde sürdürölüp tamamlanmıştır. Bu çerçevede öncelikle konumuz ile alakalı kavramlar ele alınarak çalışma konumuzun çekirdeğini oluşturan Tarihi Eser Kavramı ve Kaçakçılığı konuları incelenecek, bu suç türü ile ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemeler gözden geçirilecektir.

Genel manada tanımı yapılacak olan Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili olarak bu suçun işlenmesinin sebepleri ve yöntemleri ele alınarak ortaya çıkan ve karşı mücadele gerektiren yollar ile ilgili çözüm önerileri sunulacaktır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele eden kurumlar ve bu suçla mücadele yöntemleri de ayrı ayrı başlıklar halinde sunulacak ve görülen aksaklıklar ve yapılması gerekenler ile ilgili kişisel gözlemler ve kanaatler **Değerlendirme** bölümünde sunulacaktır.

Bu plan çerçevesinde tamamlanan çalışma, genelden özele doğru bir anlatım ve yöntem içermektedir

2. TARİHİ ESER KAVRAMI

Tarihi eserler kişinin günlük kullanımından, toplumun kültürel yaşamına kadar bize bilgi veren, amacı ve işlevi değişken tüm yapıtlardır. Günlük yaşamımızı etkileyen, anlamlandıran, yaşam felsefemizle ilgili bizleri yönlendiren ve geliştiren eserlerdir.

Tarihi eser denilince akla ilk, müzeler, kitaplar, kazılar, resimler, haberler, makaleler ve eski dönemlerde yaşamış insanlardan günümüze gelen var oluş nedeni veya bazen ne olduğu bilinmeyen varlıkların araştırılması gelir.

Tarihi eserleri birer kültür varlığı olarak algılamak da mümkündür. Buna göre “Kültür Varlıkları” yukarıda da belirtildiği gibi, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar anlamına gelmektedir.

Kanunlarımızda da “Eser” kavramı tanımlanmıştır.

5846 Sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu” na göre konumuzu ilgilendiren “Eser” kavramı “Güzel Sanat Eserleri” başlığı altındaki 4. Maddesinde şu şekilde belirtilmiştir.

Güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan;

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,
5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,
6. Grafik eserler,
7. Karikatür eserleri,
8. Her türlü tiplerdir.

Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez şekilde belirtilmektedir³.

Tarihi Eser tanımlaması “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu”nun ikinci ve üçüncü bölümlerinde de korunması gerekli “Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları” ve “Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları” başlıkları altında toplanmıştır.

Buna göre “korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları” şunlardır:

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

³ 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Md.4 (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/2 md.)

Ancak, Koruma Kurulları'nca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve istihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliye, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir.

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindedir denilmektedir⁴.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları da;

a) (Değişik: 17/6/1987 - 3386/9 md.) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji ve sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür ve tabiat varlıkları;

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini,

⁴ 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Md:6

seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirus, parşümen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (relique'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları,

Halkın sosyal heyetini yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları.

Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülhamit, V.Mehmet Reşat ve Vahidettin ve aynı çağdaki sikkeler, bu Kanuna göre tescile tabi olmaksızın yurt içinde alınıp satılabilirler.

Bu madde kararına girmeyen sikkeler bu kanunun genel hükümlerine tabidir.

b) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar⁵ şeklinde tanımlanmaktadır.

Genel manada tarihi eser kavramını, tarihsel bir konuyu işleyen yapıt olarak özetleyebilmek mümkündür.

⁵ 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Md:23

3. TARİHİ ESERLERİ KORUMA VE MÜZECİLİK KAVRAMI

Müze, sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği, geçmişin korunup muhafaza edildiği yer veya yapılarıdır.

19.yüzyılda gelişen sanat tarihi disiplini ve onunla birlikte gelişen müzeler, gelişme anlatısına ve aydınlanma dönemiyle gelişen pozitivist bakış açılarına bağlı kalmıştır. Tarih Mezopotamya'da başlar, Mısır'da devam eder, Yunan yarımadasından ve onun uzantısı olarak Batı Anadolu'dan Helenistik dönemde Roma İmparatorluğu'na geçer, Kuzey Avrupa'da devam eder ve her Batı ülkesinde ayrı bir modern döneme ulaşır. 19. yüzyılda gelişen Avrupa müzelerinin birçoğu, bu seyir çerçevesinde düzenlenir. Özellikle İngiltere ve Fransa, en büyük müzelerini bu doğrultuda oluşturmuştur. Bu amaçla da, ele geçirdikleri eserleri kullanmışlardır. Modern dönem kendi kültürel geçmişini ve bu geçmişin diğer medeniyetlerle olan bağlantılarını müzelerde oluşturmuştur. Tarihler insanlara yazılı olarak değil, müzelerde görsel olarak anlatılmıştır⁶.

20. yüzyılda ise, müzeler her ulusun kendi eserlerini sergileyebileceği bir mekan haline gelmiştir. Toplumda eğitim aracı olarak önemli bir yere sahip olan müzeler, aynı zamanda toplumsal ve kültürel kimliğin de oluştuğu yerler olmuştur⁷.

Osmanlı döneminde ilk müzecilik çalışmaları bugünkü müze kavramıyla aynı olmasa da ve müze adı geçmese de 1845-46 yıllarında İstanbul'a gelmiştir. 1830'lu yıllarda Harbiye Nezareti'nde Tophane-i Amire müşiri olan Fethi Ahmet Paşa Darü'l Eslaha'daki koleksiyonları barındıran Harbiye Ambarı'ndan sorumluydu. Koleksiyonlardan söz eden en eski belge,

⁶ Wendy M.K. Shaw, *Osmanlı Müzeciliği*, İstanbul 2004, s.13.

⁷ Shaw ,a.g.e., s.14.

Harbiye Ambarı'ndaki eski silahların ve çeşitli tarihi nesnelere düzenlenilerek yerleştirilmesi için bir mekan tahsis edilmesi önerisini içerir; bu belgeye göre Harbiye Ambarı'nda, insan ve hayvan suretlerinin tasvir edildiği eski eserlerin düzenlenerek yerleştirildiği bir müze zaten mevcuttu. Ahmet Fethi Paşa, eski bir kilise olan Aya İrini'nin alanını ikiye bölerek koleksiyonları bu bölmelere yerleştirdi. İç avlunun sağında, üzerinde “ Mecmua-i Esliha-i Atika (eski silah koleksiyonu)” yazılı mermer giriş, Harbiye Ambarı'nda bulunan eski silah ve zırh koleksiyonuna açılıyordu. Bu girişin karşısındaki, üzerinde “ Mecmua-i Asar-ı Atika (eski eser koleksiyonu)” yazılı giriş ise, Helen ve Bizans dönemlerine ait eserlerin bulunduğu bölüme açılıyordu. Eserlerin yerleştirilmesi için seçilen Aya İrini de rast gele seçilen bir mekan olmayıp tamamen ideolojik sebepler taşımaktadır. Eski kilise bulunduğu yer itibariyle hem saraya yakın ve içinde hem dışarıya yani halka yakındır. Yani hem ele geçiren kültürü hem de ele geçirilen kültürü yansıtmaktaydı. Kilisedeki eserleri padişah kendi dışında özellikle gerileme döneminde güç gösterisi olarak, yurt dışından gelen elçiler, konsoloslar vs. görebilmekteydi.

1870'lerde Aya İrini'de bulunan eserler artık mekana sığmadığı için yine sarayın bahçesinin içinde bulunan Çinili Köşk'e taşınmıştır.15. yy.'da 1473 yılında Fatih Sultan Mehmet zamanında yapılan bu köşk erken Osmanlı dönemine aittir. Binanın içindeki çiniler müzeye dönüştürülme esnasında üzerleri sıvayla kapatılıp tahrip edilmiştir. Ayrıca devasa bir giriş eklenerek yapı deforme edilmiştir. Böylece Osmanlı döneminde kurulan bu yapı biçimsel olarak Avrupa'da ki örneklerine benzeyen bir müze halini almıştır. 1876'da “Müze-i Humayun” adını alarak halka açılmıştır.

Bir İngiliz olan E. Goold Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik yapmaktayken 1869'da Müze-i Humayun'un başına müze müdürü olarak atanır. Goold, Avrupalı olmak dışında müze yönetimi için gereken niteliklerden hiçbirini taşımamaktadır. Ali Paşa'nın 1871'de ölmesi üzerine Sultan Abdülaziz, devleti Tanzimatçılardan kurtarmak amacıyla Mahmut

Nedim Paşa'yı göreve getirir. O da derhal Ali Paşa'nın göreve getirdiği kişilerin hepsini görevden alır; bu kişilerin içinde E. Goold da vardır. Sadrazam müze müdürlüğü makamını da kaldırır ve koleksiyona göz kulak olması için Terenzio isimli bir ressamı görevlendirir ancak kendisine resmi bir unvan verilmez.

Bu olaylardan yalnızca bir yıl sonra, Mahmut Paşa, koltuğunu Tanzimat'ın en önemli reformcularından biri olan Mithat Paşa'ya kaptırır. Mithat Paşa'nın döneminde, Tanzimat'ın coşkulu bir taraftarı ve Fransız kültürü hayranı olan yeni maarif nazırı Ahmet Vefik Efendi, müzeyi kısa bir sürede yeniden hizmete açar ve Alman Anton Philip Déthier'i müze müdürlüğüne getirir. E. Goold'dan farklı olarak Déthier, Berlin Üniversitesi'nde tarih, klasik dönem, filoloji, arkeoloji ve sanat tarihi alanlarında eğitim görmüştür ve 1872'den 1880 yılında ölene dek müze müdürlüğü yapmıştır. Déthier'in ilk yaptığı işlerden biri, tarihi eser trafiğini düzenleyen bir Nizamname (eski eser koruma kanunu) çıkarılmasını sağlamak olmuştur. Ancak bu Nizamname ilk bakışta Osmanlıya ait eserleri korumak amaçlı yapılmış görünmekle birlikte uzun vadede çok zarar vermiştir. Örneğin "Osmanlı toprakları üzerinde bulunan tarihi eserlerin 3/1'i devletin 3/1'i toprak sahibinin 3/1'i de bulanındır" diye belirtilen madde, tarihi eserlerin yurt dışına götürülmesine neden olmuştur. Çünkü bu maddeden faydalanmak isteyen yabancılar Osmanlı topraklarından arazi satın alarak çıkan eserlerin 3/2'sine sahip oldukları için pek çok eseri yurt dışına çıkarmışlardır.

1881'den sonra müze müdürlüğüne Osman Hamdi Bey atanmıştır ve Türk müzeciliğinde ikinci dönem başlamıştır. Fethi Ahmet Paşa'dan sonra ilk müdürlük yapan Türk, Osman Hamdi'dir ve batılı anlayışıyla bir müzecilik kurmuştur. Şu anda bulunan lahitlerin neredeyse tamamı onun zamanında çıkarılmış ve müzeye dahil edilmiştir. Hatta daha sonra kurulacak olan Arkeoloji Müzesi (1891) de ilk olarak bu lahitlerin konulması için yapılmıştır.

Çinili Köşk bir süre sonra dar gelmeye başlayınca, içindeki eserler Süleymaniye Külliyesine, 1983'te de bugünkü yerine yani İbrahim Paşa Sarayı'na taşınmıştır.

Yüzyılında başında ise durum şöyledir; Bursa'da, Konya'da müze şubeleri açılmıştır. Cumhuriyetin ilanına kadar bu durum devam etmiştir. Şubelerin açılma sebebi öncelikle, eserlerin çıkarıldıkları yerlerde korunmak istenmesidir. Ayrıca Arkeoloji Müzesi dar gelmeye başlamıştır ve taşınmayı engellemek için şube açma yöntemine gidilmiştir. Bu durum Cumhuriyet sonrasında da devam etmiştir. Eserler buldukları yerde kalmış ve oradaki müzeye dahil edilmiştir. Ayrıca şubeler açmak Anadolu kültürünün sahiplenilmesi amacıyla da uygulanmıştır⁸.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Türkiye'de müze anlayışı 1850'lerden sonra benimsenmiştir. 1839 yılında imzalanan Tanzimat Fermanı ile birlikte ülkede eski kuruluşların yenilendiği ve sosyal anlamda yeni faaliyetler başlamıştır. Bu tarihten sonra bu tip etkinliklerde batılı örnekler göz önünde tutulmuş, eğitim kurumlarından daha birçok uluslararası kurum yeni sürece adapte ettirilmeye çalışılmıştır. Bir İslam ülkesi olan bu topraklarda yani heykelin, resmin çok benimsenmediği bu toplumda müze fikrinin oluşumu yeni bir açılmadır. Bu açılımla Ahmet Fethi Paşa tarafından oluşturulan kurum 1868 tarihinden itibaren Müze-i Hümayün diye adlandırılmıştır⁹.

Osmanlı zamanında tarihi eserleri bir şekilde bir araya getirip sergileme fikri bu şekilde başlamış ve gelişmiştir. 1872 yılında Aya İrini'de bulunan eserlerin bulunduğu yerin rutubetli olması ve eserlerin zarar görüyor olması gibi sebeplerle Çinili Köşk'e taşınması kabul edilmiş ve ilerleyen süreçte bu gerçekleşmiştir. Aya İrini'de bulunan arkeolojik eserler 1876 tarihinde Çinili Köşk'e taşınmıştır¹⁰.

⁸ <http://www.sosyalbilgiler.biz>, Erişim Tarihi: 9 Ekim 2008.

⁹ Kamil Su, *Osman Hamdi Beye Kadar Türk Müzesi*, İstanbul, 1965, s.8.

¹⁰ Su, a.g.e., s.13.

Osmanlı Devleti zamanında tarihi eserler ile ilgili çeşitli yasal düzenlemeler mevcuttur. Bu yasal düzenlemeler;

Asar-ı Atika Nizamnameleri;

“Mevcut belgelerden bilindiği kadarıyla Osmanlı Devleti hukuk sisteminde eski eserlerle ilgili ilk genel hüküm 09.08.1858 tarihli Ceza Kanunnamesinin 133. Maddesidir;

Devlete ait olmayan her bir iade-i muhakeme istidasını takdim edecek kimse ceza-yı nakdî olmak üzere on mecdiye yüzlük altını ve hasmının zarar ve ziyanını tazmine medar olmak ve badehü daha ziyade zarar iddiası hakkına dahi halel vermemek üzere beş yüzlük mecdiye altını bervec-i peşin mahkeme sandığına teslim etmedikçe istidası kabul olunmayacaktır. Fakat reddolunan ilam gıyabında verilmiş ise mebalîğ-i mezkurenin yalnız nısfını teslim etmeye mecbur olacaktır¹¹.

“Hayrat-ı Şerife ve tezyinat-ı beldeden olan ebniye ve asar-ı mevzuayı hedm ve tahrip ve yahud bazı mahalleri kırıp rahnedar”edenlerle ilgili cezalar hakkındadır. 1869 yılına kadar Osmanlı Kanunları’ndaki tarihi eserlerle ilgili tek madde budur”¹².

Asar-ı Atika Nizamnamesi; 1883 yılında eski eserlerin korunması amacıyla Osmanlı Devleti’nde "Asâr-ı ‘Atıka Nizamnâmesi" adıyla çıkarılan 37 maddelik kanundur. Buna göre eski eserler tarif edilirken Osmanlı sınırları içerisindeki yaşamış olan bütün eski milletlerin bırakmış oldukları eserlerin hepsi yani altın ve gümüş, çeşitli eski eşyalar, eski yazılı levhalar, oyma resim ve nakışlar, taş ve topraktan ve çeşitli madenlerden yapılmış eşya ve kaplar, silah ve aletler, mabetler, saraylar, sirk yapılan eski oyun yerleri, tiyatrolar, istihkamlar (kaleler), köprüler, su kemerleri, gömülü bulunan cesetlerdeki

¹¹ www.e-akademi.org, Erişim Tarihi: 9 Ekim 2008.

¹² Halit Çal, Türkiye’nin Cumhuriyet Dönemi Eski Eser Politikası, Doktora Tezi, Ankara, 1990, s.20.

eşyalar, türbeler, höyükler, dikili taşlar ve heykeller, sütunlar ve her cins mahkuk taşlar eski eserlerden sayılmıştır.

Bu Nizamnâmenin üçüncü maddesi Osmanlı ülkesinde mevcut ve keşfedilmiş, bulunmuş ve bulunacak, deniz, göl, nehir çay ve derelerde ortaya çıkacak ve çıkarılacak olan her nevi eski eserin devlete ait olduğunu bildirmektedir.

Aynı Nizamnamenin beşinci bölüm, otuz üçüncü maddesinde genel ve özel mahallerde mevcut ve saklı bulunan eski eserlere zarar verenlerin ceza kanununun yüz otuz sekizinci maddesi gereğince tazminat ve para cezasına çarptırmakla haklarında bir aydan bir seneye kadar hapis cezası verileceği bildirilmektedir¹³.

Tarihi eserler ile ilgili bilinen ve derli toplu çerçevesi olan ilk hukuki düzenleme olma özelliğini taşıyan Asar-ı Atika Nizamnamesinden sonra 1912 yılında Asar-ı Atika Nizamnamesi'ndeki taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili eksikliklerin giderilmesi amacıyla Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. Bu nizamnamede ise genel olarak taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili düzenlemeler getirilmiş, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasının gerekliliği, korunamayacak halde olan taşınmaz kültür varlıklarının imhaları için bir komisyonun kurulması ve bu komisyonun alacağı karar doğrultusunda bu işlemin gerçekleştirilmesi gibi hukuki düzenlemeler yapılmıştır¹⁴.

Bu hukuki düzenlemelerin ardından 1889 tarihinde Müze-i Hümayün Nizamnamesi yürürlüğe sokulmuş ve bu nizamnameyle de müzelerin kuruluşu ve işleyişi ile ilgili konular hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemelerden başka Osmanlı döneminde bu konu ile alakalı Asar-ı Nakşiye Nizamnamesi ve

¹³ <http://tr.wikipedia.org>, Erişim Tarihi; 9 Ekim 2008.

¹⁴ Halit Çal, *Türkiye'nin Cumhuriyet Dönemi Eski Eser Politikası*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1990, s.20.

Sanayi-i Nefise Mektebi Talimatnamesi adında iki ayrı düzenleme daha yapılmıştır¹⁵.

Asar-ı Atika Nizamnamesi 1973 yılına kadar yürürlükte kaldığı için bu tarihe kadarki tarihi eserler ile ilgili düzenlemeleri Osmanlı Dönemi yasal düzenlemeleri olarak kabul edebiliriz.

1973 yılında yürürlüğe giren 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile tarihi eser konusunda yeni bir takım düzenlemeler kanunda yer almıştır.

Asar-ı Atika Nizamnamesi'nde yer alan bazı tanımlamalar güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmiştir. Asar-ı Atika Nizamnamesindeki eski eser tanımına ek olarak 1710 Sayılı Eski Eserler Kanununda bu tanımlamaya ilaveten yer altı, yer üstü, su altı, taşınır ve taşınmaz kavramları da eklenmiştir¹⁶.

1710 sayılı Eski Eserler Kanunu 21/07/1983 tarihinde 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girinceye kadar yürürlükte kalmıştır.

2863 sayılı kanunla da 1710 sayılı kanunun çoğu hükmü değiştirilmiş, genel tanımlardan yana bir dil benimsenmiştir. 1710 da tanımlanan "Eski Eser" kavramı "Kültür Varlığı" adını almıştır¹⁷.

Tarihi eser korumacılığını tam anlamıyla karşılaması pek mümkün olmayan 2863 sayılı kanunun 2004 yılında 5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun eksikleri giderilmeye çalışılmıştır.

¹⁵ Çal, a.g.e., s.30.

¹⁶ Çal, a.g.e., s.60

¹⁷ 2863 Sayılı Kanun, Madde:3.

Türkiye Cumhuriyeti anayasalarında da tarihi eserler ile ilgili hükümler mevcuttur.

9 Temmuz 1961 tarih ve 334 sayılı kanun ile yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 50. maddesinde; “Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar” şeklindeki hüküm ülkedeki tarihi eserlerin korunmasının devlet eliyle yapılacağıın teminatıdır.

7 Kasım 1982 gün ve 2709 sayılı Kanun ile yürürlüğe giren 1982 anayasasında ise bu konu 63. Maddede; “Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.

Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir” şeklinde düzenlenmiştir.

Tarihi eserlerin korunmasına ilişkin yasal düzenlemelerin yapıldığı Cumhuriyet Döneminde paralel bir şekilde müzecilikte kendini yenileme gayreti içerisine girmiştir.

Son 150 yılda müzecilikle ilgili ülkemizde olan biteni özetleyecek olursak;

“Anadolu’nun çok zengin tarihi geçmişine ve bu geçmişin bize bıraktığı kültürel değerlere karşılık müzecilik faaliyetleri ülkemizde ciddi anlamda 19. yüzyılda ele alınmaya başlanmış, bu alanda bilimsel çalışmalar ise Cumhuriyet’in ilanından sonra hız kazanmıştır.

19. yüzyılın ortalarında Tophane Müşiri Fethi Ahmet Paşa, Sultan Abdülmecit’in de teşvikiyle eski eserlerin toplanması hususunda İmparatorluğun çeşitli vilayetlerine genelgeler göndererek getirttiği eski

eserleri Topkapı Sarayı birinci avlusundaki Aya İrini Kilisesi'nde topladığı malumdur. İstanbul'un fethinden sonra cephanelik olarak da kullanılmış olan bu kilisede aynı zamanda eski silahlar ve savaş ganimetleri arasında bulunan silahlar da bulunmaktadır. Böylelikle oluşan eserler 1846 yılında Fethi Ahmet Paşa tarafından Mecma-i Âsar-ı Âtika(eski eserler), Mecma-i Âsar-ı Esliha(eski silahlar) olarak düzenlenmiş, 1869 yılında da Aya İrini'de toplanan bu eserlere Müze-i Hümayun(İmparatorluk Müzesi) adı verilerek Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk müzesi kurulmuştur. Bu müzenin ilk müdürlüğüne bugünkü adıyla Galatasaray Lisesi tarih öğretmeni olan E. Goold getirilmiştir. Goold'dan sonra müze müdürü olan M. Dethier'in 1874 yılında kültür varlıklarının yurt dışına kaçırılmasını engellemek amacıyla hazırlamış olduğu“Asar-ı Atika Nizamnamesi” Türk müzeciliğinin ilk eski eserler yönetmeliği olması bakımından önem taşımaktadır. Aya İrini Kilisesi'nde eserlerin gün geçtikçe çoğalması ile birlikte başlayan yer sıkıntısı üzerine Müze, 1874 yılında Çinili Köşk'e taşınarak yapılan düzenlemelerin ardından 16 Ağustos 1880 tarihinde bir törenle halka açılmıştır.

1881 yılında Dethier'in ölümü ardından müze müdürlüğüne, güzel sanatlara ve arkeoloji bilimine büyük ilgisi bulunan Osman Hamdi Bey(1842-1910) getirilmiştir. Aynı zamanda ilk Türk müze müdürü olan Osman Hamdi Bey, gerçek anlamda müzeciliğimizin gelişmesinde önemli işler başarmış bir kişidir. Müze müdürü olduğu süre zarfında Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Anadolu'da yaptığı kazılarla Müze-i Hümayun'a çok sayıda önemli eser kazandırmasının yanında Türk arkeolojisinin de önünü açmıştır. Osman Hamdi Bey, göreve geldiği ilk yıllarda Çinili Köşk'te bazı onarımlar yapmış fakat gün geçtikçe sayıları artan eski eserleri burada korumanın mümkün olamayacağını anlayarak Çinili Köşk'ün karşısına yeni bir müze binası inşa ettirmeye karar vermiştir. Yapımına karar verilen ülkemizin ilk müze binası Mimar Vallaury tarafından tasarlanarak 1891 yılında tamamlanmış ve günümüzdeki İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin temellerini oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Fakat giderek artan kazı buluntuları nedeniyle bu binanın da ihtiyacı karşılayamaması

üzerine doğusuna ve batısına yeni ek binaların eklenmesiyle müze tam olarak 1907 yılında bitirilmiştir. Ülkemizde inşa edilen bu ilk müze binası Cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul Arkeoloji Müzesi adını almıştır. Osman Hamdi Bey'in bir diğer başarısı 1884 yılında kabul edilen ve 1973 yılına kadar yürürlükte kalan ikinci “Âsar-ı Âtika Nizamnamesi”ni(Eski Eserler Tüzüğü) hazırlamasıdır. Osman Hamdi Bey müze müdürlüğü yaptığı dönemde yalnız İstanbul'da değil Anadolu'nun çeşitli illerinde de müzelerin açılmasını sağlamıştır. 1910 yılında ölümünden sonra kardeşi Halil Edhem Bey 1931 yılına kadar müze müdürlüğü görevini sürdürmüştür.

Cumhuriyet'in ilanından önce 1914 yılında Süleymaniye Camii İmarethanesi'nde Evkaf-ı İslamiye Müzesi ile Osman Hamdi Bey'in Arkeoloji Müzesi'nin yanında açmış olduğu Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Çağaloğlu'na taşınmasından sonra aynı yere 1918 yılında Müze-i Hümayun'a bağlı Eski Şark Eserleri Müzesi açılmıştır. Bunlardan Evkaf-ı İslamiye Müzesi'nin adı 1927 yılında Türk-İslam Eserleri Müzesi olarak değiştirilmiş, 1981 yılında ise bugünkü yerine yani Sultanahmet'teki İbrahim Paşa Sarayı'na taşınmıştır. Bunların yanında 1917 yılında Meclis kararıyla müze dışındaki eski eserleri ve anıtları korumaya yönelik çalışmalar yapacak olan “Muhafaza-i Âsar-ı Âtika Encümen-i Daimisi”(Eski Eserler Koruma Kurulu) kurulmuştur.

Milli kültürümüzün sergilendiği müzelerin çoğalması ve yurt çapında yaygınlaşması ise 1920'li yıllardan itibaren Atatürk'ün bu konuya verdiği önemin sonucudur. Ankara'da ilk Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından hemen sonra kurulan Milli Hükümet, 9 Mayıs 1920 tarihli toplantısında okuduğu programda “ Milli eski eserlerimizi bir an önce derleyerek korumayı” amaçları arasında saymış ve bu amaç doğrultusunda ertesi gün göreve başlayan yeni hükümette Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı daha sonraları Hars Müdüriyeti(Kültür Müdürlüğü) adını alacak olan “Türk Âsar-ı Âtikası Müdürlüğü” kurulmuştur. Büyük zaferden sonra ise yine Atatürk'ün emriyle dönemin Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, 5 Kasım 1922 tarihinde “Müzeler ve

Âsar-ı Âtika Hakkında Talimat” adı ile Müze müdürleri ve memurlarının görev ve sorumlulukları açıklayan, arkeoloji ve etnoloji ile ilgili eserlerin derlenmesi, envanterlenmesi, korunması ve yeni müzeler kurulmasını isteyen bir genelge yayınlamış ve illere göndermiştir. Yine aynı bakan döneminde Atatürk’ün direktifleri doğrultusunda kurulmuş olan Heyet-i İlmiye’nin aldığı kararlar arasında Ankara’da bir Milli Müze ve Etnografya Müzesi’nin kurulması, okullarda eğitim amaçlı okul müzelerinin açılması ayrıca var olan Âsar-ı Âtika Nizamnamesi’nin yeni şartlara göre yeniden gözden geçirilmesi yer almaktadır. 14 Ağustos 1923 tarihinde okunan Hükümet programında da yeni müzelerin açılması yapılacak işler arasında gösterilmiştir.

Atatürk’ün Ankara’da bir Hitit Müzesi’nin açılmasını istemesi üzerine 1923 yılında Kurşun Han ve Mahmut Paşa Bedesteni Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onarılarak Ankara Arkeoloji Müzesi olarak açılmış ve 1967 yılında yeniden düzenlenerek müzedeki eserlerin çeşitliliği de göz önünde bulundurularak adı Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak değiştirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde, yeni oluşturulan müzeler dışında ülkemizdeki önemli mimari eserler de müzeye çevrilmiştir. Bunlardan biri olan Topkapı Sarayı’nın 1924 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla müze olmasına karar verilmiş, Saray, yapılan onarım ve eserlerin tasnifinin ardından 1927 yılında ziyarete açılmıştır. 1934 yılında yine Bakanlar Kurulu kararıyla müze olmasına karar verilen bir başka eser ise o tarihe kadar cami olarak kullanılan Ayasofya’dır. Fetihten sonra camiye çevrilmiş bir diğer Bizans kilisesi olan Edirnekapi’daki Kariye Camii 1935 yılında müzeye dönüştürülerek Ayasofya Müzesi’ne bağlanmıştır.

30 Kasım 1925 tarihinde tekke, türbe ve zaviyelerin kapatılmasının ardından buralarda yer alan müzelik değere sahip eserlerin mevcut müzelere nakledilmesine karar verilmiş, bu eserlerden bir bölümü de Ankara’ya getirilerek Ankara Etnografya Müzesi’nin oluşumu sağlanmıştır. İnşasına 1925

yılında başlanan Ankara Etnografya Müzesi aynı zamanda Cumhuriyet döneminde inşa edilmiş ilk müze binası olup 1930 yılında ziyarete açılmıştır. Kapatılan tekke, türbe ve zaviyelerden yalnızca Konya Mevlana Dergahı ve Türbesi'nin eşyaları Atatürk'ün isteği ile aynen korunarak 1927 yılında müze niteliğine kavuşturulmuştur. Ülkemizin ilk güzel sanatlar müzesi, Atatürk'ün emriyle 20 Eylül 1937 tarihinde Dolmabahçe Sarayı Velihaht Dairesi'nde açılan İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesi'dir.

Cumhuriyet' in ilk yıllarında adı geçen müzelerimizin dışında, Anadolu'nun birçok ilinde yeni açılan veya mevcutlarının yeniden düzenlenmesiyle müzelerin ülke çapında yaygınlaşması da sağlanmıştır.

1931 yılında Atatürk, Konya Mevlana Dergahı ve Türbesi'ni beraberindeki bilirkişilerce ziyaret etmesinin ardından gördüğü eserlerin bazılarının depo olarak kullanıldığını ve bazılarının durumlarının çok kötü olduğunu yerinde tespit etmiş, bunun üzerine aynı gün Konya'dan dönemin Başbakanı İsmet İnönü'ye "acele ve önemlidir" kaydı ile onarıma ihtiyacı olan anıtların onarılması, müzelerde bulunan eserlerin envanterlerinin çıkarılması, arkeologların yetiştirilmesi için yurtdışına öğrenci gönderilmesi konularını içeren uzun bir telgraf çekmiştir. Müzecilik tarihimiz içinde önemli bir yeri olan bu telgrafın ardından, Avrupa'ya arkeoloji eğitimi için öğrenciler gönderilmeye başlanmış, 1936 yılında Ankara Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin açılmasıyla birlikte ülkemizde müzelere uzman personel yetiştirilmesi daha bilimsel bir yön almıştır. Yine aynı telgraf üzerine Vakıflar idaresince gerektiği gibi korunamayan eski eserlerin bakımı Milli Eğitim Bakanlığı'na verilerek bu bakanlık bünyesinde Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur.

Cumhuriyet döneminde konuya verilen hassasiyetin sonucunda sayıları ve çeşitleri giderek artan müzeleri günümüzde şu ana başlıklar altında toplamamız mümkündür.

a) Arkeoloji Müzeleri; Tarih öncesi çağlardan Bizans döneminin sonuna kadar olan dönemlere ait sanat eserlerinin sergilendikleri müzelerdir. Ülkemizde en önemli arkeoloji müzeleri İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya illerinde yer almaktadır.

b) Tarih, Sanat Tarihi ve Etnografya Müzeleri; Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait sanat ve etnografik eserlerinin sergilendikleri müzelerdir. Topkapı Sarayı Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi, Konya Mevlana Müzesi, Ankara Etnografya Müzesi bu müzelerimizden önemli bir kaçıdır.

c) Atatürk ve Türk Büyükleri Müzeleri; Atatürk Evleri, Ankara'da Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Müzeleri, İstanbul'da Tefik Fikret Evi gibi önemli olayların ve kişilerin anılarını yaşatan müzelerdir.

d) Anıt Müzeler/ Açık Hava Müzeleri; Ayasofya, Kariye gibi mimari ve süsleme açısından önem taşıyan müzelerdir.

Ülkemizde müzeler dahilinde "Ören Yerleri"nin çoğu da Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü denetiminde Müze niteliğinde ziyaret edilmektedir.

e) Müze Evler; Birgi Çakıroğlu Konağı, Bursa-Yenişehir Şemaki Evi gibi tarih ve mimari yönden korunması gereken konak ve evlerdir.

Yukarıda ana başlıklar altında toplanan müzelerimizden başka Askeri Müze, Deniz Müzesi, Basın Müzesi gibi çeşitli kurum ve mesleklerin de kendi alanlarında müzeler oluşturdukları görülmektedir.

Ülkemizde Tarih ve Kültürel varlıkların tespit edilerek bunların müzelerde koruma ve sergilenmelerinin sağlanması Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Müdürlüğü'nün görevidir. 1971 yılına kadar Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan bu müdürlük bu tarihten sonra Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı'na, 1975 yılında da Kültür Bakanlığı'na bağlanmıştır. Ülke çapında kültür ve tabiat varlıklarını korumaya yönelik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ise 1983 yılında yürürlüğe girmiştir.

Cumhuriyet sonrası müzeciliğe verilen önemle müzelerimizin ilk başladığı noktadan giderek daha çağdaş ve bilimsel bir kimlik kazanmaya başladığı açıktır. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Türk-İslam Eserleri Müzesi ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin almış olduğu Uluslararası ödüller Türk müzeciliğinin gelmiş olduğu noktayı ispat etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde mevcut müzelerimizin bir kısmı, müze olarak düzenlenen tarihi yapılar içinde, diğer kısmı ise yeni inşa edilen modern müze binalarında hizmet vermektedir. Bazı müzelerimizin bünyesinde laboratuvar, konferans salonu, kütüphane gibi birimlerin yer almasıyla da kültür alanında önemli bir boşluk doldurulmaktadır¹⁸.

Tarihi eserlerin korunmasında yasal düzenlemeler elbette ki çok önemlidir. Ama bunun kadar önemli olan bir diğer nokta da eldeki eserleri muhafaza edebilmektir. Ülkemizde yürürlükte olan mevcut yasaların ve mevcut müzelerin kültür varlıklarımızı korumaya ne kadar elverişli olduğu tartışılmalıdır.

Uygulamalardaki yapılan eksiklikler mevzuatın birbiri ile uyumsuz olmasına bağlanabilir. Ya da tarihi eser kaçakçılarının yasadaki boşlukları çok iyi kullanarak az bir ceza ile ya da hiç ceza almayarak kurtulmalarının sebebi de budur.

Bu sorunların çözümü ile ilgili yapılacak çalışmalarda mevzuat ile uygulamanın uyumlu hale getirilmesi atılacak ilk adım olmalıdır. 5226 sayılı kanun ile bu alanda eksiklikleri giderebilecek çalışmalar başlatılsa da tam anlamıyla bu konudaki sıkıntıları giderebilmiş değildir.

¹⁸<http://www.sanatoloji.com>. Şennur Kaya, "Cumhuriyet Döneminde Müzecilik", Erişim Tarihi; 15 Ekim 2008.

Müzelerin güvenliği, kazı alanlarının güvenliği ve yasaların bu konudaki uyumu Tarihi Eser Kaçakçılığını önleyecek bir durumda mıdır?. Bu sorunun cevabı çok önemlidir. Bu konu ile ilgili değerlendirmeler çözüm önerileri bölümünde yapılacaktır.

4. KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARININ KORUNMASINA YÖNELİK ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Belirtildiği gibi Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu organize, örgütlü ve uluslararası bir suçtur. Sadece bulunduğu topraklarda işlenen bir suç değildir. Temin edilen tarihi eserler bir şekilde yurt içinde el değiştirmekte ama çoğunlukla yurtdışına kaçırılmaktadır.

Bu sebeple Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele tek devlet ile yapılabilecek bir suç olamaz. Bu suçun işlendiği veya işlenme olasılığı yüksek olan ülkeler birbirleriyle bu suçla mücadelede beraber hareket etmek zorundadır. Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu ile ferdi mücadele etmek sonuç getirmez.

Tüm bunlar göz önüne alındığında 20. Yüzyılın ortalarından itibaren Tarihi Eser Kaçakçılığına engel olmak amacıyla birden çok devletin katılımıyla uluslararası sözleşmeler imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeler usul yönünden incelendiğinde herhangi bir sakınca görülmemekle birlikte esasına bakıldığı zaman bazı yanlış maddelerinde varlığı dikkat çekmektedir.

Ülkemizde uluslararası antlaşmalar ile ilgili bağlayıcı hüküm anayasamızda mevcuttur. Bu durum anayasamızın 90. Maddesinde aynen şöyledir; “Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan antlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu

antlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir antlaşmaya dayanan uygulama antlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî antlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren antlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü antlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004-5170/7 md.)Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır”¹⁹

Bu maddeden de anlaşılacağı üzere uluslararası imzalanan metinler hukuk sistemimizde kanun olarak tanımlanmıştır.

Bu sözleşmelerden bazıları şunlardır:

4.1. AVRUPA KÜLTÜR ANTLAŞMASI

19.12.1954 tarihinde Paris’te imzalanmıştır. Bu sözleşmeyi imzalayan taraflar, Avrupa Konseyi gayesinin bilhassa müşterek varlık teşkil eden ideal ve prensipleri korumak ve yükseltmek için üyeleri arasında daha sıkı bir birlik tahakkuk ettirmek olduğunu, Avrupa halkları arasındaki karşılıklı anlayışın

¹⁹ 07.11.1982 tarih ve 2709 numaralı kanun ile yürürlüğe giren T.C. Anayasası, Md.90.

gelişmesinin bu gayeye doğru ilerlemeyi temin edeceğini, Bu maksada varmak için, sadece Avrupa Konseyi üyeleri arasında iki taraflı anlaşmalar imzalamakla kalmayıp Avrupa kültürünü korumayı ve onun gelişmesini teşvik etmeyi hedefleyen müşterek bir hareket tarzı oluşmasını hedefe alarak, Bütün Avrupa Konsey üyeleri ve bu anlaşmaya bilahare katılacak diğer Avrupa devletleri vatandaşlarına müşterek medeniyetlerini olduğu kadar diğer sözleşme taraflarının medeniyet, tarih ve dillerini de tetkik imkanını sunarak bir Avrupa Kültür Anlaşması imzalamaya karar vermişler ve adı geçen sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bu sözleşmenin 2. Maddesinin a ve b fıkrasında; “Her Akit Taraf, imkan nispetinde.

a) Vatandaşlarını diğer Akit Tarafların medeniyet, tarih ve dillerini tetkik etmeye teşvik edecek, diğer Akitlere de kendi ülkesinde bu gibi tetkiklerde bulunmak hususunda kolaylık gösterecek ve

b) Diğer Akit Taraflar ülkesinde kendi medeniyet, tarih, dil veya dillerinin tetkikine gelişmesine ve bu Akit Tarafların vatandaşlarına da kendi ülkesi üzerinde bu kabul tetkikleri yapmaları imkanının bahsedilmesine gayret sarf edecektir” denilmektedir.

Bu maddeyi tarihi eser bilinci açısından olumlu, Tarihi Eser Kaçakçılığı açısından olumsuz değerlendirebiliriz. Çünkü bu madde ile Avrupa coğrafyasında yer alan herhangi bir ülke ya da şöyle diyelim bu sözleşmeyi imzalayan her ülke diğer ülkelerden gelecek araştırmacılara kolaylık gösterecektir, göstermek zorundadır. Zaten ülkemizdeki tarihi eserlerin kaçırılmasının kılıfı tarihten beri bilimsel kazı çalışmaları olmuştur.

Sözleşmenin 3.,4. ve 5. Maddeleri de şu ifadeleri içermektedir.

Madde 3

Akit Taraflar Avrupa menfaatine olan kültürel faaliyetlerinin inkişafını temine matuf müşterek hareketlerini hem ahenk kılmak gayesiyle Avrupa Konseyi çerçevesi dahilinde istişarelerde bulunacaklardır.

Madde 4

Her Akit Taraf, imkan nispetinde, ikinci ve üçüncü maddenin tatbiki gayesiyle kültürel kıymeti haiz eşyanın olduğu gibi şahısların da tedavül ve mübadelesini kolaylaştıracaktır.

Madde 5

Her Akit Taraf, Avrupa kültürü için bir kıymet ifade edip kendi kontrolü altında bulunan eşyaları Avrupa'nın müşterek kültür mamelekinin ayrılmaz bir cüzü olarak telakki edecek, onları korumak için lüzumlu tedbirleri alacak ve bu eşyaların tetkik edilebilmelerini kolaylaştıracaktır.

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere kronolojik olarak ulaşabildiğimiz ilk sözleşmede amacın Avrupa coğrafyasında yer alan hangi ülke topraklarında olursa olsun var olan tarihi eserlerin ortak miras olduğu vurgusu yapılmaktadır.

4.2. SİLAHLI BİR ÇATIŞMA HALİNDE KÜLTÜR MALLARININ KORUNMASINA DAİR SÖZLEŞME

14 Mayıs 1954 tarihinde La Haye' de imzalanan ve ülkemizde de 8 Kasım 1965 tarihinde 12145 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren bu sözleşmeyi imzalayan taraflar,

Kültür mallarının son harpler sırasında önemli zararlar gördüğünü, savaş tekniğindeki gelişmeler sebebiyle de gittikçe artan tahrip tehlikesine maruz bulunduğunu müşahede etmiş;

Her millet dünya kültürüne kendinden bir şey katmış olduğu cihetle, hangi millete ait olursa olsun, kültür eserlerine karşı vakî olacak tecavüzlerin bütün insanlığın kültür mamelekine karşı işlenmiş tecavüzler sayılacağına inanmış;

Mevcut kültür mamelekinin muhafazasının bütün dünya milletleri için büyük önem taşıdığını ve bu mamelekin milletlerarası ölçüde korunması gerektiğini müşahede etmiş;

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Eserlerinin Korunmasına dair olup 1899 ve 1907 La Haye Sözleşmeleriyle 15 Nisan 1935 tarihli Washington Paktında tespit edilmiş bulunan prensiplerini rehber edinmiş;

Bu malların korunması hususunda ancak millî ve milletlerarası tedbirlerin tesirli olabilmesi için barış zamanından itibaren teşkilâtlandırılması gereğini düşünmüş;

Kültür mallarının korunması yolunda mümkün her türlü çâyeye başvurulmasına karar vermiş ve bu sözleşmeyi imzalamışlardır.

Sözleşmenin birinci bölümünde koruma ilgili genel hükümler yer almakta ve korunması gereken varlıkların tanımı yapılmaktadır. Buna göre;

Madde - 1

Aşağıdaki bildirilenler, menşee veya sahipleri ne olursa olsun; bu Sözleşme bakımından kültür malları sayılırlar:

a) Dinî veya lâik, mimari, tarihi anıtlarla sanat anıtları, arkeolojik değerlerdeki yerler, bütünü itibariyle tarihi veya artistik bir alâka arzeden yapı toplulukları, sanat eserleri, el yazmaları, kitap ve başkaca tarihi, artistik veya arkeolojik değer taşıyan eşya, keza yukarıda bildirilen servetlerden mürekkep

bilim koleksiyonlarıyla, önemli kitap, arşiv röprodüksiyon koleksiyonları ve emsali gibi milletlerin kültür mameleklerinde büyük önemde yeri olan menkul ve gayrimenkul mallar,

b) Gerçek ve başlıca görevi (a) fıkrasında zikredilen menkûl kültür mallarını koruma veya teşhirden ibaret olan müze, büyük kitaplık, arşiv deposu gibi binalarla (a) fıkrasında açıklanan menkul kültür mallarının silâhlı bir çatışma halinde korunmasına mahsus sığınaklar,

c) (a) (b) fıkralarında tarif edilen kültür mallarını büyükçe sayıda içine alan ve “anıt merkezleri” denilen merkezler.

Bu madde ile bu sözleşmeyi imzalayan devletlerin hangi eserlerini koruması gerektiğinin sınırları çizilmiş ve yine ortak miras anlayışı bu sözleşmede de egemen olmuştur.

Sözleşmenin Kültür Mallarına Riayet başlıklı Maddesinde de;

a) Yüksek Âkit taraflar, gerek kendi ülkeleri üzerinde gerek diğer Yüksek Akit Tarafların ülkelerinde bulunan kültür mallarıyla bunların korunma tesislerini ve civarlarındaki yerleri, silâhlı bir çatışma halinde bu eserleri tahribe veya bozulmaya mâruz bırakabilecek maksatlar için kullanmaktan sakınmak ve bu mallara karşı her türlü düşmanca davranıştan kaçınmak suretiyle işbu mallara riayeti taahhüt ederler.

b) İşbu maddenin birinci fıkrasında açıklanan taahhütler, ancak askerî bir zaruretin kaçınılmaz hükmü altında ihlâl olunabilir.

c) Yüksek Akit Taraflar, kültür mallarının, her ne yönden olursa olsun, çalınmasını, yağma edilmesini veya kaçırılmasını ve bunlara karşı girişilecek her türlü tahrip filini men etmeyi, önlemeyi, icabında bu türlü hareketleri

durdurmayı da ayrıca taahhüt ederler. Keza başka bir yüksek akit tarafın ülkesi üzerinde bulunan menkul kültür mallarına el koymaktan sakınırlar.

d) Kültür mallarına karşı herhangi bir misilleme hareketine girişmekten sakınırlar.

e) Bir yüksek akit taraf, başka bir yüksek akit tarafın 3 ncü maddede bildirilen emniyet altına almak tedbirlerine riayet etmediği sebebine dayanarak işbu yüksek akit tarafa karşı 4 ncü madde ile bağlandığı mükellefiyetlerden sıyrılamaz denmektedir. Bu madde ile de silahlı bir çatışma halindeki bölgelerde kültür mallarının korunması ile ilgili taahhütler içermektedir.

Genel anlamda bu sözleşme savaş durumlarındaki karşılaşılan kültür tahribatını önlemeye yönelik hazırlanan ve yürürlüğe sokulan bir sözleşmedir.

4.3 CEZA İŞLERİNDE KARŞILIKLI ADLİ YARDIM AVRUPA SÖZLEŞMESİ.

Taraf devletlerce 20.04.1959 tarihinde Strasbourg'ta Avrupa Konseyi amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birliği gerçekleştirmek olduğunu göz önünde tutarak; Ceza İşlerinde karşılıklı yardım konusunda ortak kurallar kabulünün bu amaca ulaştırıcı nitelikte olması amacıyla imzalanmış bir sözleşmedir. Tarihi kaçakçılığı da dahil her türlü suçla ortak mücadeleyi amaçlayan ve taraf devletlerin karşılıklı olarak adli yardımlaşmalarının bir sözleşmeyle taahhüt altına alındığı bir sözleşmedir.

4.4 KÜLTÜR VARLIKLARININ KANUNSUZ İTHAL, İHRAÇ VE MÜLKİYET TRANSFERİNİN ÖNLENMESİ VE YASAKLANMASI İÇİN ALINACAK TEDBİRLERLE İLGİLİ SÖZLEŞME

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı 12 Ekim-14 Kasım 1970 tarihleri arasında Paris'te yaptığı XVI.Dönem toplantısında;

Genel Konferans'ın 14.Dönem toplantısında kabul edilen Uluslararası Kültür İşbirliği İlkeleri Bildirisi hükümlerinin önemini hatırlatarak, Kültür Varlıklarının bilimsel, kültürel ve eğitsel amaçlarla uluslararası mübadelesinin insanlık uygarlığı bilgisini derinleştirdiğini, tüm ulusların kültürel yaşamını zenginleştirdiğini ve uluslararası karşılıklı saygı ve itibar yarattığını göz önünde bulundurmaktadır. Bu sebeple kültür varlıklarının halkların kültür ve uygarlıklarının temel öğelerinden biri olduğu, bunların gerçek değerlerine ancak kökenlerinin, tarih ve çevrelerinin en büyük bilginlikle bilinmesi halinde kavuşacaklarını göz önünde bulundurarak, kendi topraklarındaki kültür değerlerinden oluşan varlığı hırsızlık, kaçak kazı, kanunsuz ithal ve ihraç tehlikelerine karşı korumanın her devlet için bir görev olduğunu göz önünde bulundurmıştır.

Her devletin, bu tehlikeleri önlemede kendi kültür varlıklarına olduğu kadar, bütün ulusların kültür varlıklarına karşı da saygılı olma bakımından manevi sorumlulukları bulunduğu bilincine varmasının kaçınılmazlığını göz önünde bulundurarak ve müze, kütüphane ve arşivlerin birer kültür kurumu olarak kendi koleksiyonlarını derlemede dünyaca benimsenmiş hukuki ilkelere bağlı kalmayı gözetmede görevli olduklarını göz önünde bulundurarak, kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin, UNESCO'nun ayrıca uluslararası sözleşmelerde öğütleyerek kolaylaştırmakla görevli bulunduğu, uluslararası karşılıklı anlayışı engelleyeceğini de göz önünde bulundurarak, etkili olabilmesi için, kültür varlıklarının korunmasının ulusal

düzyeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de örgütlenmesi gerektiğini ve bunun devletler arasında yakın işbirliğini zorunlu kıldığını göz önünde bulundurmuştur.

UNESCO Genel Konferansı'nın bu amaçla daha önce 1964'de bir tavsiye kararı kabul etmiş bulunduğunu göz önünde bulundurarak,

Gündemin 19. maddesinde yer alan Kültür Varlıklarının kanunsuz yollardan ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesi ve yasaklanması ile ilgili olarak ileri sürülen yeni önerilerden de yararlanarak XV. Dönem toplantısı sırasında bu sorunun uluslararası bir sözleşmeye konu teşkil edeceği kararlaştırıldıktan sonra bu sözleşme imzalanmıştır. İmzalanan bu sözleşme 14 Kasım 1970 tarihinde ülkemiz tarafından kabul edilmiştir.

Bu sözleşmede de sözleşmeye konu kültür varlığının tanımlaması yapılmıştır.

Madde 1,

Bu Sözleşme hükümlerine göre, dinsel nitelikte olsun olmasın, her devlet tarafından arkeoloji, tarih öncesi, tarih, sanat veya bilim için önemli olarak gösterilen ve aşağıdaki kategorilere giren değerler kültür varlığı sayılırlar:

a) Az bulunur zooloji, botanik, mineroloji ve anatomi örnekleri ile koleksiyonlar, paleontoloji bakımından değer taşıyan nesnelere;

b) Bilim ve teknik tarihi ile askeri ve sosyal tarihi kapsayan tarihe, ulusların idare adamlarının, bilginlerinin, düşünür ve sanatçıların hayatlarına ve önemli olaylara değin varlıklar;

c) Kanuna uygun veya aykırı olarak yapılan kazı ve arkeolojik bulgu ürünleri;

d) Tarih ve sanat değeri taşıyan anıtlar ile arkeolojik sitelerden artakalmış kırık, dağınık parçalar;

e) Yüz yıldan daha eskiye ait sikke, hakkedilmiş mühür, kitabe ve benzeri şeyler;

f) Etnolojik gereçler;

g) Sanat değeri bulunan aşağıda gösterilmiş varlıklar:

I) Her türlü satıh üzerine, her türlü malzeme ile ve elle yapılmış tablolar, resimler, desenler (elle süslenmiş imalat ürünleri ile sanayie değin desenler bunların dışındadır);

II) Her türlü malzemeden yapılmış orijinal heykeller, heykelcilik sanatına değin ürünler;

III) Orijinal gravürler, baskılar ve taş basmalar;

IV) Her türlü malzemeden meydana getirilmiş sanat değeri bulunan montajlar ve asambajlar;

h) Az bulunur el yazmaları, 1500 yıllarından önce yapılmış baskılar, tarih, edebiyat ve bilim yönünden özel önem taşıyan eski kitaplar, yayımlar, belgeler (tek veya koleksiyon halinde);

i) Posta ve damga pulları ile benzeri pullar (tek veya koleksiyon halinde);

j) Arşivler (plak, fotoğraf ve sinema arşivleri dahil);

k) Yüz yılı aşkın döşeme eşyaları ve eski müzik aletleri.

Yukarıda sayılan her meta sözleşmeyi imzalayan üye ülkelerde kanunsuz ithal ve ihraç edilemezler. Ayrıca bir diğer madde de devletin kendi öz varlığı kabul edilebilecek varlıkları da sayılmaktadır. Şöyle ki;

Madde 4

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan devletler, aşağıdaki kategorilerde yer alan kültür varlıklarının, bu Sözleşme gereğince her devletin kendi öz kültür varlığı olduğunu kabul ederler:

- a) İlgili Devletin vatandaşlarının tek veya kolektif dehasından doğmuş kültür varlıkları ile o devletin topraklarında veya vatansız olarak ikamet eden kimselerin yarattıkları, o devletçe önemli sayılan kültür varlıkları;
- b) Ulusal topraklarda bulunmuş kültür varlıkları;
- c) Arkeoloji, etnoloji ve tabii bilim misyonlarının, varlıkların esas sahibi olan ülkenin yetkili mercilerinin muvafakati ile edindikleri kültür varlıkları;
- d) Serbestçe kabul edilmiş mübadelelerle konu teşkil etmiş kültür varlıkları
- e) Varlıkların esas sahibi olan ülkenin yetkili mercilerinin muvafakati ile parasız edinilmiş veya kanun yollarından satın alınmış kültür varlıkları her devletin kendi öz kültür varlığı olarak kabul görmektedir.

Unesco sözleşmesi diye de adlandırılan bu sözleşme ile deyine ortak miras vurgusu yapılmış ve üye ülkeler ya da sözleşmeye taraf ülkeler arasındaki kültür varlıklarının transferi belirli bir mevzuata bağlanmıştır.

4.5.DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASIN KORUNMASI SÖZLEŞMESİ

14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla ülkemizin imzaladığı bu sözleşme, 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan On Yedinci oturumunda;

Kültürel mirasın ve doğal mirasın sadece geleneksel bozulma nedenleriyle değil, fakat sosyal ve ekonomik şartların değişmesiyle bu durumu

vahimleştiren daha da tehlikeli çürüme ve tahrip karşısında artan bir şekilde yok olma tehdidi altında olduğu bilinmektedir.

Bu mirasın ulusal düzeyde korunmasının, korumanın gerekli kıldığı kaynakların genişliği ve kültürel varlığın toprakları üstünde bulunduğu ülkenin ekonomik, bilimsel ve teknik kaynaklarının yetersizliği nedeniyle çoğu kez tamamlanmamış olarak kaldığı da bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

Birleşmiş Milletler yasası, dünya mirasının muhafaza ve korunmasını sağlamak ve ilgili milletlere gerekli uluslararası sözleşmeleri tavsiye etmek suretiyle bilgi muhafazasını, arttırmayı ve yaymayı öncelik saymaktadır.

Kültürel ve doğal varlıklara ilişkin mevcut uluslararası sözleşme, tavsiye ve kararların hangi halka ait olursa olsun bu eşsiz ve yeri doldurulmaz kültür varlıklarının korunmasının dünyanın bütün halkları için önemini gösterdiğini göz önünde tutarak, kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnâ bir öneme sahip olduğunu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiğini göz önünde tutulmuştur.

Kültürel ve doğal varlıkları tehdit eden yeni tehlikelerin gerçekliği ve ciddiyeti karşısında, ilgili devletin faaliyetinin yerini almamakla beraber bunu etkili bir şekilde tamamlayacak kolektif yardımda bulunarak, ender bulunan evrensel değerdeki kültürel ve doğal mirasın korunmasına katılımın, bütün milletlerarası topluluğun görevi olduğu muhakkaktır.

Tüm bu hususlar bir araya getirildiğinde sürekli bir temel üzerine ve modern bilimsel yöntemlere uygun olarak, istisnâ değerdeki kültürel ve doğal mirasın kolektif korunmasına yönelik etkin bir sistemi kuran yeni hükümleri, bir sözleşme biçiminde kabulü kaçınılmaz olmuştur.

Böylelikle bu sözleşme taraf devletlerce imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Yine bu sözleşmede de kültürel ve doğal mirasın tanımları yapılmıştır.

I- Kültürel ve Doğal Mirasın Tanımları

Madde 1.

Bu sözleşmenin amaçları bakımından aşağıdakiler "kültürel miras" sayılacaktır:

Anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri.

Yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları.

Sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnaî evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik sitleri kapsayan alanlar.

Madde 2

Bu Sözleşmeye göre aşağıdaki eserler "doğal miras" sayılacaktır:

Estetik veya bilimsel açıdan istisnaî evrensel değeri olan, fiziksel ve biyolojik oluşumlardan veya bu tür oluşum topluluklarından müteşekkil doğal anıtlar.

Bilim veya muhafaza açısından istisnaî evrensel değeri olan jeolojik ve fizyografik oluşumlar ve tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türlerinin yetiştiği kesinlikle belirlenmiş alanlar,

Bilim, muhafaza veya doğal güzellik açısından istisnaî evrensel değeri olan doğal siteler veya kesinlikle belirlenmiş doğal alanlar.

Madde 3.- Yukarıda 1. ve 2. maddelerde belirtilen ve kendi toprakları üzerinde bulunan çeşitli varlıkları saptayıp belirlemek bu sözleşmeye taraf olan her devlete ait bir sorumluluktur.

Bu maddelerle sözleşmeye konu miras tanımlaması yapılmış, bu sayılan kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri gibi konular ile ilgili bağlayıcı maddeler sözleşmenin diğer maddelerinde hükme bağlanmıştır.

4.6. AKDENİZ'DE ÖZEL KORUMA ALANLARINA İLİŞKİN PROTOKOL

3 Nisan 1982 tarihinde Cenevre'de kabul edilen protokol 23 Mart 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde ise 07 Ekim 1988 tarihinde toplanan Bakanlar Kurulunda 88/13151 sayılı karar ile kabul edilmiştir.

Bu protokolle de Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin denizdeki sit alanlarını korumalarına yönelik almış olduğu yükümlülükler belirtilmektedir.

4.7. AVRUPA ARKEOLOJİK MİRASININ KORUNMASI SÖZLEŞMESİ

Bu Anlaşmayı imzalayan Avrupa Konseyi ye Devletleri:

Avrupa Konseyi'nin amacının, kendilerinin ortak mirası olan ideal ve prensipleri korumak ve gerçekleştirmek amacıyla yeleri arasında daha sıkı bir birlik sağlamayı hedefleyerek, 19 Aralık 1954 tarihinde Paris'te imzalanan Avrupa Kültür Sözleşmesinin ve özellikle 1. ve 5. maddelerini dikkate alarak,

Arkeolojik mirasın insanlık tarihi bilgisi için gerekli olduğu unutulmadan, eski tarihin delillerini sağlayan Avrupa arkeolojik mirasının, büyük planlama girişimleri, doğal tehlikeler, gizli veya bilimsel olmayan kazılar ve yetersiz kamu bilinci yüzünden ciddi bir tehdit altında olduğu kabul edilmiştir.

Halen mevcut olmayan yerlerde, uygun idari ve bilimsel denetim yöntemlerinin kurulmasının ve arkeolojik mirasın korunması gereksiniminin şehir ve kırsal bölge planlamasında ve kültürel gelişme politikalarında yankı bulmasının önemine binaen arkeolojik mirasın korunmasının, yalnız doğrudan ilgili devletin değil tüm Avrupa ülkelerinin sorumluluğun olduğunu; amacın, bozulma riskinin azaltılması ve korumanın, uzman değişimi ve deneyimlerin kıyaslanması ile teşvik edilmesi olduğu kabul edilmiştir.

Avrupa ülkelerinde planlama politikalarının gelişmesi sonucunda 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Arkeolojik Mirasın Korunmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesinde ortaya konan ilkelerin tamamlanması amacıyla bu sözleşme imzalanmıştır.

Bu sözleşmede arkeolojik miras şu şekilde tanımlanmıştır.

Arkeolojik mirasın tanımlanması

Madde 1

1. Bu sözleşmenin (değiştirilmiş şekli) amacı Avrupa'nın kolektif hafızasının kaynağı ve tarihi ve bilimsel incelemeler için bir araç olarak arkeolojik mirası korumaktır.

2. Bu amaçla:

i Korunmaları ve incelenmeleri insanlık ve onun doğal çevre ile ilişkilerini izlemeye yardım eden;

ii Kazılmaları veya bulunmaları ve diğer araştırma metotları ile insanlık ve onunla ilgili çevre hakkında başlıca kaynak oluşturan; ve

iii Tarafların yetki alanı içerisindeki alanlarda bulunan, geçmiş çağlardaki insanlığın bütün kalıntıları ve objeleri ile diğer izleri arkeolojik mirasımızın öğeleri olarak kabul edileceklerdir.

3. Arkeolojik miras içinde yapılar, inşaatlar, bina grupları, delişmiş siteler, taşınabilir objeler, başka cins abideler ile bunların karada veya denizdeki çevrimleridir.

Yine bu arkeolojik mirasın tespiti ve koruma önlemleri de sözleşmenin ikinci maddesinde yer almaktadır.

Mirasın tespiti ve koruma önlemleri

Madde 2

Her bir taraf, arkeolojik mirasın korunması için, söz konusu devlet kendine uygun yasal bir sistem oluşturarak aşağıdaki hususları sağlayacaktır:

i Arkeolojik mirasın bir envanterinin çıkarılması ve koruma altına alınacak abideler ve alanların tespiti;

ii Yerüstünde veya denizde görülebilir kalıntılar olmasa dahi maddi delillerin daha sonra nesiller tarafından incelenmesine imkan vermek üzere arkeolojik kapalı alanların yaratılması;

iii Arkeolojik miras varlıklarının tesadüfen bulunması hallerinde bunların resmi rakamlarına zorunlu olarak bildirilmesi ve inceleme sunulmasıdır.

Bu sözleşme kapsamında üye ülkeleri taahhüt altına sokan maddeler ise üçüncü ve dördüncü maddelerde yer almıştır.

Madde 3

Arkeolojik mirası korumak ve arkeolojik araştırma çalışmalarının bilimsel önemini teminat almak için taraflar aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

i Kazı ve diğer arkeolojik faaliyetler için yetki verme ve denetim yöntemlerini aşağıdaki hususları sağlayacak şekilde uygulamak;

a Kaçak kazı yapılmasını ve arkeolojik miras unsurlarının çıkarılmasını;

b Arkeolojik kazılar ve arazi araştırmalarının bilimsel bir tarzda ve mümkün olan her yerde yıkıcı olmayan yöntemler kullanarak yapılmasının; iyi bir şekilde korunması ve yönetimi olmadan arkeolojik mirasın çıkarılmaması ve açıkta bırakılmamasının sağlanması;

Kazıların ve tahripkar olması muhtemel tekniklerin sadece kalifiye ve özel olarak yetkili kılınmış kişiler tarafından kullanılmasının sağlanması;

Devletin iç hukukunun öngördüğü hallerde, metal dedektörlerin ve diğer herhangi bir arama cihazının veya arkeolojik araştırma yöntemlerinin kullanılmasının ön izne bağlanması.

Madde 4

Her bir taraf, arkeolojik mirasın fiziksel korunması için önlemler uygulamayı ve bu arada koşulların gerektiği hallerde:

i Arkeolojik bölgeler oluşturulması öngörülen alanların satın alınması veya yetkililer tarafından başka şekillerde korunmasını;

ii Arkeolojik mirasında tercihen yerinde korunması ve bakımını;

iii İlk yerlerinden taşınmış olan arkeolojik kalıntılar için uygun depolama yerlerinin temini öngören hükümler getirmeyi taahhüt eder.

Görüldüğü üzere Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi Avrupa topraklarındaki arkeolojik mirasın bir bütün olarak algılanmasının gerekliliğini ve üye ülkelerin bu konuda alması gereken rolleri belirtmektedir.

Arkeolojik miras ile ilgili kaçak dolaşımının önlenmesi amacıyla da bir hüküm getirmiştir. O hüküm;

Arkeolojik miras elemanlarının kaçak dolaşımının önlenmesidir.

Madde 10

Her bir taraf,

a- İlgili kamu makamlarının ve bilim kurumlarının tespit edilen herhangi bir kaçak kazı ile ilgili bilgileri birleştirerek paylaşmaları için düzenlemeler yapmayı;

b- Kaçak bir kazıdan veya resmi kazılardan yasal olmayan yollardan geldiklerinden şüphe edilen teklifler hakkında bu sözleşmeye taraf olan menşe Devletin ilgili makamlarına bilgi vermeyi ve gerekli detayları sağlamayı;

c- Devlet kontrolü altında bulunan müzelerin ve benzer kuruluşların, kontrol dışı kazılardan veya kaçak kazılardan veya resmi kazılardan yasa dışı yollarla elde edilmiş bulunan arkeolojik miras elemanlarını almamalarını sağlamak için gerekli tedbirleri almayı;

d- Taraflardan birinin ülkesinde bulunan ancak tedarik politikaları devlet kontrolünde olmayan müzeler ve benzeri kuruluşlarla ilgili olarak;

e- Bu (değiştirilmiş) sözleşmenin metnini kendilerine ulaştırmayı;

f- Yukarıdaki 3. fıkrada belirtilen prensiplere bu müze ve kuruluşların riayetlerinin sağlanması için hiç bir çabayı esirgememeyi,

g- Kontrol altında olmayan kazılardan, kaçak kazılardan veya yasa dışı yollardan resmi kazılardan elde edilen arkeolojik miras elemanlarının el değiştirmesini, eğitim, bilgi sağlama, dikkat ve işbirliği göstererek mümkün olduğu kadar kısıtlamayı taahhüt ederler şeklindedir.

Arkeolojik miras ile ilgili faaliyetlerin üye ya da sözleşmeyi imzalayan devletlerin sınırları içerisinde belirli kurallara göre işlemlere tabi tutulması bu sözleşmeyle taahhüt altına alınmıştır.

5. TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI

Anadolu'nun tarih öncesi devirlerden başlayarak çok sayıda farklı uygarlık ve medeniyete ev sahipliği yapmış olması ülkemizi bir açık hava müzesi konumuna sokmaktadır. Bu durum aynı zamanda ülkemizi kültür ve tabiat varlığı kaçakçılığı alanında da cazip hale getirmektedir.

Kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığı, genel olarak eski uygarlıkların yerleşim alanlarında yoğunlaşmakta ve bu topraklardan elde edilen eserler büyük miktarlardaki paralar karşılığında satılmaktadır. Tarihi Eser Kaçakçılığında telaffuz edilen rakamların çok büyük olması, bu suçu tetikleyen faktörlerden biridir.

Bu suç sistematize edilmiş bir suçtur.

Kaçak kazılarla veya çalmak suretiyle elde edilen tarihi eserler, gerek yurt içinden gerekse yurt dışından gelen talepler doğrultusunda kendisine bir yol haritası çizer ve illegal yollardan yapılan bu trafiğin neticesinde tescil ettirilmek suretiyle hukuki bir dokunulmazlık kazanır.

Yasal olmayan yollardan elde edilen tarihi eserler tescil işleminden sonra yasal hale gelirler.

5.1. SEBEPLERİ

Ülkemizdeki Tarihi Eser Kaçakçılığı olaylarının incelendiği zaman bu kaçakçılığın yapılış şekli genel manada ortaya çıkmaktadır. Tarihi eserlerin genellikle kırsal kesimde kaçak kazılar sonucu veya tesadüfen bulunması ya da müze ve ören yerleri soygunları sonucu elde edilip, bunların yurtdışına pazarlanması ile ülke toprakları dışına çıkaracak şahıslara devredilmesi ve

Anadolu kökenli eserlerin pazarlandığı merkezlere ve şahıslara ulaştırılması şeklinde zincirleme olarak meydana geldiği görülmektedir.

Sanayi ve teknolojinin gelişmesiyle zenginleşen Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, turistik geziye çıkan insanlar genelde tarihi ve doğal güzelliklerin fazla olduğu Akdeniz ülkelerini tercih etmektedirler. Ülkemizin de bu yönüyle oldukça zengin ve geniş bir potansiyelinin olması ile bu seyahatler esnasında tarihi güzelliklere hayran kalan bazı turistler o güzelim tarihi yapıtların kendi evlerini süslemelerini arzulamışlar veya asıl sahiplerinin kendilerinin olduklarını düşünerek ülkelere kaçırılmayı planlamışlar ve çoğu defa da bunu başarmışlardır. Tarihi Eser Kaçakçılığı o kadar profesyonelce ve profesyoneller tarafından yapılmaktadır ki bazen dokunulmazlık zırhı ile korunan “Kırmızı Pasaport” sahibi diplomatlar bile bu kaçakçılık fiilini işlemişlerdir. Yakın tarihimize yolculuk yapıldığında birçok menşei Anadolu kökenli tarihi eserin Avrupa devletlerine ve Amerika Birleşik Devletlerine kaçırılmış olduğu görülecektir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ve hırsızlığının önlenmesi için, kaçırılan veya çalınan eserlerin ait oldukları ülkelere iadelerinin sağlanması fikri uluslararası kuruluşlarca da benimsenmiş olup bu konuda çalışmalara devam edilmektedir.

Tarihi kültür varlıklarımız, iç kaynaklı sebeplerden ilgisizlik gibi diğer şu sebeplerden dolayı maalesef çalınmakta ve kaçırılmaktadır:

- a) Müzelerin ödenek yetersizliği,
- b) Eğitim programlarındaki yetersizlik ve Tarihi Eser kavramına olan yabancılık,
- c) Tarihi Eser bilincinin eksikliği ve bu konu ile ilgili iletişim araçlarının kullanılmayışı,
- d) Bu konuda donanımlı yetişmiş eleman azlığı,
- e) Tarihi Eserin ticari ve çok kazandıran bir eşya oluşu,
- f) Tarihi Eserlerin üretilmeyişi,

- g) Vatandaşlarımızın müzelere teslim ettiği eserlere düşük ücret ödenmesi,
- ğ) Satın alma gücünün düşüklüğü,
- h) Tarihi eser hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması,
- ı) Müze ve ören yerlerindeki fiziki güvenliğin yeterli olmaması,
- i) Koleksiyonculuk tutkusu ve yatırım amacının ağır basması,
- j) Turizmde büyük bir çekiciliğe sahip olması,
- k) Yabancı müzelerin ortak tarihsel kültür mirasından pay alma isteği,
- l) Yurt dışındaki müzelerin ve koleksiyonerlerin satın alma gücü,
- m) Yabancı müzelerin tarihsel kökenlerin örneklerine sahip olma isteği,
- n) Ekonomisi gelişmiş tarihi derinliği az olan ülkelerdeki tarihi eser politikaları,

Tarihi Eser Kaçakçılığında etkilenen ülkelerin gerek kendi aralarındaki işbirliğinin gerekse ülkelerin kendi içlerindeki bu suçla mücadele eden kurumlarının arasındaki işbirliğinin yetersiz olması gibi sebepleri sıralayabiliriz.

Tabiki Tarihi Eser Kaçakçılığının başlangıcındaki nokta, bu konudaki arz-talep meselesidir. Tarihi mirası zengin ama kendi fakir bir ülke arz durumunda ekonomisi güçlü tarihi sığ ülke ise talep konumdadır.

5.2. YÖNTEMLERİ

Ülkemizin yüzyıllardır birçok medeniyete ev sahipliği yapması nedeni ile sahip oldukları kültür ve tabiat varlıklarının bir ölçüde koruyabilmiş olmasına rağmen oldukça önemli eserlerimiz de yurtdışına kaçırılmıştır. Bu eserler arasında o kadar nadide parçalar vardır ki halen daha değeri para ile ölçülememektedir.

Üzerinde yaşadığımız bu toprakların tarihi geçmişleri göz önüne alındığında eşi görülmemiş bir açık hava müzesi hüviyetine bürünmüş olması aşikardır. Ancak bu durum aynı zamanda ülkemizi kültür ve tabiat varlıkları kaçıkçılığı açısından da cazip bir ülke konumuna getirmiş, ortak tarih ve kültür mirasının bir anlamda sömürülmesine neden olmuştur ve olmaktadır.

Kültür ve tabiat varlıkları kaçıkçılığı genel olarak eski uygarlıkların yerleşim alanlarında yoğunlaşmaktadır. Ülkemiz kökenli tarihi eserlerin özellikle yurt dışında büyük paralar karşılığında alıcı bulması, tarih ve kültür varlıklarımızın illegal yollardan yurt dışına çıkartılmasına zemin hazırlamaktadır.

Bununla birlikte, diğer birçok organize suç faaliyetlerinde olduğu gibi, kültür ve tabiat varlıkları kaçıkçılığındaki “talep” unsuru bu suçu tetikleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu talep doğrultusunda gerçekleşen Tarihi Eser Kaçıkçılığı; kaçık kazı, hırsızlık suretiyle elde edilen kültür varlıklarının taşınması veya bir başka gerçek ve tüzel kişinin mülkiyetine geçirilmesi şeklinde üç aşamada gerçekleştirilmektedir.

Birinci aşamada; Kültür varlığının bulunduğu yerden kaçık kazılarla ortaya çıkarılması veya herhangi bir yerden çıkması söz konusudur. Höyük ve ören yerleri, tümülüsler veya nekropoller, dini yapılar ve müzeler hırsızlık fiillerine veya kaçık kazılara maruz kalmaktadırlar.

İkinci aşamada; Tarihi eser kaçıkçıları tarafından elde edilen söz konusu kültürel varlıkların talep doğrultusunda yasadışı trafiği söz konusudur. Burada talep eden kişi gerçek veya tüzel kişi olabilir.

Üçüncü aşamada ise; bahse konu kültür varlıklarının, tescil ettirilerek bir başka gerçek veya tüzel kişinin mülkiyetine geçirilmesi gerekmektedir. Tescil edilme, kültür varlıklarının müzelerin ve koleksiyoncuların envanter

defterine kaydedilmesi şeklinde olabileceği gibi, satış veya ihraç izin belgesi almak suretiyle de yapılabilmektedir.

Ülkemizdeki Tarihi Eser Kaçakçılığı olayları incelendiğinde kaçakçıların belirli yöntemlerde kesiştikleri görülmektedir. Bu yöntem ve teknikler profesyonelce ve uluslararası düzeydedir.

Bu yöntemler;

5.2.1.Tarihi Alanlarda Yapılan Kaçak Kazılar

Ülkemiz sahip olduğu miras itibariyle kaçak kazıların çok fazla yapıldığı topraklardır. Polis-Jandarma kayıtlarında 2863 sayılı yasayı ihlalden yapılan suçların büyük bir kısmını “Kaçak Kazı” nitelendirmesi oluşturmaktadır. Kaçak kazı ile ilgili haberlerden bazıları basında şöyle yer almaktadır:

“Kırıkkale'nin Yahşihan ilçesine bağlı Hacıbalı köyünde bazı kişilerin kaçak kazı yaptıkları yönünde duyum alan Jandarma köyde istihbarı çalışma yaptı. Yapılan çalışma sonucu arazide düzenlenen operasyonla 7 kişi suç aletleri ile birlikte yakalandı. Kamuya ait arazide kazı yapan ve suçüstü yakalanan ve aralarında isim yapmış bir de esnaf olduğu belirlenen kişiler gözaltına alındı. Şahıslarla birlikte kazıda kullanılan ve 40 bin TL değerinde olduğu bildirilen birde kazı aracı ele geçirildi. Ayrıca kazıda kullanılan diğer alet ve malzemelere de el kondu. Yakalanan sanıklar ifadelerinin ardından adliyeye çıkartılacak”²⁰.

“Çorum İl Jandarma Komutanlığı'na bağlı ekipler tarafından düzenlenen operasyonda, kaçak kazı yaparak buldukları tarihi eserleri satmak isteyen 2 kişi yakalandı. Tarihi eser kaçakçılarına geçit vermeyen güvenlik güçleri, kaçak kazılardan elde edilen Roma ve Bizans dönemine ait çok sayıda

²⁰ <http://www.haber71.net>. Erişim Tarihi: 8 Kasım 2008.

tarihi eseri satmaya çalışan 2 kişiyi yakaladı. Çorum merkez ve ilçelerinde kaçak kazı yapan M.D. ve E.E. isimli şahısların elinde tarihi eser bulunduğu bilgisini alan Jandarma ekipleri, tarihi eser kaçakçılarına karşı operasyon düzenledi”²¹.

“Uşak ili'nin 25 km batısında, Uşak-İzmir Devlet Karayolu üzerinde yer alan Güre Köyü'nün kuzeyindeki Hermos (Gediz) Nehri'nin suladığı dar ovanın yakınlarında Lidya ve Greko-Pers tümülüsleri bulunmaktadır.1965 yılında bu alandaki soygunlar, TOPTAPE Tümülüsü'nün kaçak kazısıyla başlamıştır. Kaçak kazıları gerçekleştirenlerin ifadesine göre; mezar odasına girildiğinde, yerdeki bir gümüş testi ile çok sayıda mermer alabastron tavandan düşen bir hatıl nedeniyle tahrip olmasına karşın, hazinenin büyük bölümü ölünün yatırıldığı kline(yatak) üzerinde bir tutam saç ve toz haline gelmiş kemiklerle birlikte bulunmuştur.

Bu odada bulunan;

1. İnsan kulplu gümüş oinochoe,
2. Sfenks ve altın başlı tutamaklı kepçe,
3. Tamamı altın, sallanınca ses veren makara,
4. Altından yapılmış içleri boş, iğneli altın küpe,
5. Aynı tip ancak daha küçük boyutta iğneli küpe
6. Sallamalı, altından yapılmış kanatlı at şeklinde broş,
7. Meşe palamutu sallamalı altın ve renkli taştan yapılma kolye,
8. Akik ve taştan yapılmış geometrik şekilli kolye,
9. Mavi renkli camdan yapılmış uçları, applike arslanbaşı şeklinde bir çift bilezik,
10. Uçları taş boncuklu püskül şeklinde altın gerdanlık, kaçakçılar tarafından alınmıştır.

Toptepe Tümülüs buluntuları araçlar yardımıyla, eski eser kaçakçılığıyla örgütlü bir biçimde uğraşan alıcılara satılmıştır.

²¹ <http://www.haberler.com>, Erişim Tarihi 14 Kasım 2008.

1966 yılında Güre'de ikinci bir soygun yaşanmıştır. Güre Köyü'nün yakınında yer alan, yörede İkizce olarak adlandırılan İKİZTEPE Tümülüsü'nün batı yamacında düzgün bir mermer blok, bir köylü taralıdan bulunur. Bu ipucunu değerlendiren ve bir yıl önceki soygunu bilen kaçakçılar İkiztepe'de kaçak kazıya başlarlar. Bir türlü mezar odasına ulaşamayan kaçak kazı ekibi yeni katılanlarla, sonunda yeri bulunan mezar odasının tavanını barutla patlatarak içeri girmiştir. Ancak bir süre sonra paylaşımında haksızlığa uğradığını düşünen bir kişi durumu jandarmaya ihbar etmiştir.

Güvenlik makamlarınca sürdürülen operasyonlarda bazı eserler ele geçirilmişse de, jandarmaya ateş açarak kaçmayı başaran kaçakçı, elindeki eserlerin tümünü, Toptepe Tümülüs buluntularını satın alan aynı kişiye ulaştırmayı başarmıştır. Operasyonlarda yakalanan kişiler çeşitli cezalara çarptırılmışlardır²².

Görüldüğü gibi tarihi eser kaçakçıları kimi zaman kaçak kazı yarken suçüstü kimi zaman da kaçak kazı neticesi elde ettikleri tarihi eserleri satarken yakalanmışlardır.

5.2.2.Tarihi Eser Kaçakçılarının Anadolu'nun Her Tarafını Dolaşarak Eser Toplaması

Tarihi Eser Kaçakçılığı bilindiği gibi örgütlü ve organize bir suç türüdür. Bir tek kişi hem tarihi eser bulup hem nakliyesini yapıp hem de satışını yapamaz. Birkaç tane koordinatör vardır. Eser temin etme organizatörü, nakliye organizatörü gibi... Toplatma işini de organize eden eser temin etme organizatörüdür. Bu yöntemi daha çok yüksek kapasiteli tarihi eser kaçakçıları yapmaktadır.

²² <http://www.usak.gov.tr>, Erişim Tarihi:22 Kasım 2008.

5.2.3. “Kapalı Çarşı” Gibi Çarşılardan Satın Alınma

Bu yöntem de kısmen Tarihi Eser Kaçakçılığını eser toplama metodu ile yapanlarla örtüşebilir. Turizmin yoğun olduğu bölgelerimizde hediyelik eşya satan irili ufaklı birçok çarşı vardır. Bu mekanlarda imitasyon tarihi eserlerden tutun da daha bir çok tarihi değere haiz eşyalar antika dükkanlarında satılmaktadır. Bu durum bu satış merkezlerinin denetimini zorlaştırmaktadır. Bunu fırsat bilen tarihi eser kaçakçıları bu tip iş yerlerinde yasal olmayan yollardan tarihi eser satışı yapmaktadır.

Bu konu ile ilgili olaylardan bir olay gazetelere şu şekilde yansımıştır.

“Eminönü'nde bir antika dükkanına düzenlenen baskında Tunç, Helenistik, Roma ve Osmanlı dönemlerine ait toplam 449 parça kaçak tarihi eser ele geçirildi.

Konuyla ilgili bir kişi gözaltına alınarak, savcılığa sevk edildi. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri yapılan bir ihbar üzerine Kapalıçarşı'da bir antika dükkanına baskın düzenledi. Mahkeme kararıyla gerçekleştirilen aramada toplam 449 parça Tunç, Helenistik, Roma ve Osmanlı dönemlerine ait kaçak tarihi eser elde edildi. Konuyla ilgili olarak H.C. isimli bir kişi gözaltına alındı. H.C.'nin tarihi eserleri Anadolu'nun çeşitli yerlerinden satın aldığı öğrenildi. H.C.'nin daha önceden de Tarihi Eser Kaçakçılığında kaydının olduğu açıklandı.

Antika dükkanında yapılan aramalarda piyasa değeri yaklaşık 750 bin dolar değerinde olduğu belirtilen 86 adet Yunan, Roma, İslami ve Avrupa dönemlerine ait sikke, 26 adet kurşun sapan taşı, 21 adet boncuk, 9 taş silindir damga mühür, 9 adet cam-taş obje, 11 adet pişmiş toprak tessera, 9 adet kurşun obje, 8 adet bronz yüzük, 5 adet bronz halka, 7 adet bronz bilezik, 13 adet bronz sarkaç (küpe halkası), 1 adet bronz kase, 1 adet kemik sap, 3 adet bronz aplik, 7 adet cam vazo, 1 adet cam amphoriskos, 12 adet pişmiş toprak kap, 1

adet fosil, 2 adet cam-taş-fayans boncuk dizisi, 2 adet taş obje, 15 adet gözyaşı şişesi ele geçirildi”²³.

Basına yansıyan konu ile ilgili diğer bir haber;

“3 ay takip edilen 2 tarihi eser kaçakçısı, Farsça bilen mali dedektiflerinin dikkati sonucu 1884 adet Helen, Tunç, Arkaik, Roma Bizans Osmanlı ve İslam dönemlerine ait antik ve paha biçilmez tarihi eserle birlikte ele geçirildi. Prehistorik çağa ait paha biçilmez çivi yazılı tablet, savaşçı kabilelere ait mızrak ve kalkanlarını yanı sıra çok sayıda süs eşyası olarak kullanılan tarihi değeri yüksek ve 3000 yıllık antik eserler ele geçirildi. Tarihi malzemelerin değerinin 100 milyon TL'nin üzerinde olduğu tahmin ediliyor.

Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü kaçak yollarla İran'dan getirilerek İstanbul'da özellikle Kapalıçarşı'da tarihi eser satıldığı ihbarı üzerine çalışma başlattı. Yaklaşık 3 ay süren teknik ve fiziki takibin ardından polis çalışmalarını derinleştirdi. Ağabey H. C. son anda takip edildiklerini anladı. Telefonda Türkçe yerine Farsça konuşarak kardeşine " Tarihi eselerin yerini değiştir ve kaç" diyen kaçakçılar polisin Farsça bilen teknik dinleme ekibinin dikkatiyle yakayı ele verdi. Y. ve H. C. kardeşler ile bir kadın Gaziosmanpaşa ve Fatih'te yakalanarak gözaltına alındı.

Polis yakalanan kişilerin verdiği bilgiler doğrultusunda tarihi eserlerin saklandığı Kapalıçarşı ve Gaziosmanpaşa'daki depolara baskın düzenledi. Aramalarda Prehistorik dönemden Osmanlı'ya kadar birçok medeniyete ait tarihi eser ele geçirildi. Aramalarda 1884 adet altın ve metal sikkeler, tabletler, minyatür süs eşyaları ele geçirildi.

Mali Şube Kaçakçılık Büro dedektifleri Arkeoloji Müzesinden bilirkişi getirerek tarihi eselerin dönemlerini belirledi. Arkeoloji uzmanlarını bile

²³ <http://arsiv.sabah.com.tr>, Erişim Tarihi: 29 Kasım 2008.

hayrete düşüren malzemelerin paha biçilmez olduğu ancak yaklaşık 100 Milyon TL'ye kadar alıcı bulabileceğini tahmin ediliyor.

Yetkililer özellikle Prehistorik çağa ait birçok tarihi eserin az bulunur olduğunu belirtti. Urartu Uygarlığı dönemine ait çivi yazılı tablet, ilkel kabilelerin savaş ve av için kullandığı taş baltalar, tunç kalkan ve kılıçlarda en dikkat çeken ve değerli tarihi eserler. Bu malzemelerin yanı sıra gündelik hayatta kullanılan süs ve aksesuar eşyaları, cam bilezikler, pişmiş topraktan yapılan eserler, su olukları çanak çömlek, boncuk, ağırşak Fosiller, metalik aynalar, koku ve parfüm şişeleri, yüzüklerde ele geçen malzemeler arasında.

Özellikle İran'dan getirdiklerini eserleri iç piyasaya satmak isteyen tarihi eser kaçakçılarının saygın işadamı ve koleksiyonerlerine tarihi eser satmak istedikleri de ileri sürüldü. Emniyette işlemleri tamamlanarak adliyeye sevk edilen 3 kişiden iki kişi tutuklanarak cezaevine gönderildi. Polis tarihi eserlerin müzelerden çalınıp çalınmadığının da araştırıldığını açıklamıştır” şeklinde gerçekleşmiştir²⁴.

5.2.4. Müze Soygunları

Yetersiz güvenlik tedbirleri, bakımsız binalar ve insan faktörlerinin de bir araya gelmesi ile oluşan uygun ortam müzelerin soyulmasındaki sebeplerdir. Hırsızlık neticesinde ele geçirilen eserler bir bir satılmaktadır. Bununla ilgili basına yansıyan iki olay;

“Bodrum Kalesi Sualtı Arkeoloji Müzesi soyuldu. Yetkililerin verdiği bilgiye göre müzenin orta avlusundaki şapelin çatısına bahçedeki tahta merdivenle çıkan hırsız ya da hırsızlar, demir parmaklıkları ve 80 santimetre çaplı yuvarlak havalandırma penceresini söktü. İp sarkıtarak Doğu Roma Batığı'nın bulunduğu şapele giren hırsızlar, imparator Heraklius'un bastırıldığı

²⁴ <http://www.hurriyet.com.tr>, Erişim Tarihi: 2 Aralık 2008.

16 altın sikke, 25 bakır sikke ve cam ağırlık ölçülerini çaldı. Soygun sabah personelin işe gelmesiyle ortaya çıktı. Müze Müdürü Oğuz Alpözen polisten, kendisi de dahil tüm arkeologlar, işçi ve memurların da parmak izinin alınmasını istedi. 36 personelin parmak izi alındı.

Altı demir kapıdan geçilerek girilen müzede, değerli sergilemelerin yapıldığı bölümler alarmla korunurken, maddi açıdan fazla değerli eserler olmadığı açıklanan şapelde alarm bulunmadığı ortaya çıktı. Tüm kaleyi koruyan iki gece bekçisi de soygunu fark edemedi”²⁵.

2006 yılında Eskişehir’de gerçekleşen bir diğer olayda;

“Eskişehir’de 5 yıldır tadilat çalışmaları nedeniyle ziyarete kapalı bulunan Arkeoloji Müzesi’nin bahçesinde bulunan, Roma Dönemi’ne ait Sağlık Tanrıçası (Hygeia) heykelinin başı çalındı. Akarbaşı Mahallesi’nde yaklaşık 5 yıl önce tadilat çalışmalarına başlanan, ancak ödenek yetersizliğinden dolayı 2005 Ekim ayına kadar işlem yapılamayan Arkeoloji Müzesi’nin bahçesinde bulunan M.S. 2. Yüzyıl Roma Dönemi’ne ait Sağlık Tanrıçası heykelinin başı, henüz kimliği belirlenemeyen kişi veya kişilerce 26 Şubatta çalındı. Bahçesinde kapalı devre alarm sistemi bulunan ve 24 saat vardiyalı olarak 3 güvenlik görevlisinin çalıştığı müzenin bahçesine giren kişi veya kişilerin, önce heykeli devirdiği, daha sonra da heykelin başını çaldığı öğrenildi. Söz konusu hırsızlık olayıyla ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bilgi verildiği” şeklinde basına yansımıştır²⁶.

Müze soygunları tarihi eser kaçakçılarının vazgeçemediği bir yöntemdir. Sadece ülkemizde değil dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir müzede soygun tehdidi altındadır. İşte buna bir örnek haber;

“Dünyanın en büyük müzelerinden Rusya’nın St. Petersburg kentinde bulunan Hermitage Müzesi’nin soyulduğu anlaşıldı. Müze yetkilileri çalınan

²⁵ <http://www.radikal.com.tr>, Erişim Tarihi: 2 Aralık 2008.

²⁶ <http://arkeolog.atspace.com>, Erişim Tarihi: 4 Aralık 2008.

220 parça eserin değerinin yaklaşık 5 Milyon dolar olduğunu açıkladı. Hırsızlığın uzun yıllara, hatta polise göre yaklaşık 30 Yıla yayıldığı, çalınan parçalar arasında çoğunlukla mücevherler ve mineli süs eşyalarının olduğu belirtildi. Çalınan eserlerin büyük bölümünden sorumlu olan küratörün envanteri kontrol ettiği sırada, işyerinde aniden öldüğü açıklandı. Ancak kimliği ve nasıl öldüğü konusunda bilgi verilmedi. Müze yetkilileri hırsızlıklarda çalışanlarının da parmağı olduğunu açıkladı. Kamuoyuna göre soygun, Rusya'daki müzeciliğin acilen reforma tabi tutulması gerektiğini ortaya koydu. Bu arada çalınan eserler arasında yer alan bir dini heykel geçen perşembe St. Petersburg'daki bir çöp bidonu içinde bulundu"²⁷. Haberdan de anlaşılacağı üzere müze soygunları dünyanın her yerindedir. Ne kadar yoğun güvenlik tedbirleri de alınsa işin içindeki insan faktörü göz ardı edilmemelidir.

5.2.5. Orijinal Parçaların Taklitleri İle Değiştirilmesi

Tarihi eser kaçakçılığında sık kullanılan bir yöntemdir. Genellikle müze soygunlarında uygulanan bir yoldur. Örnekleri bir hayli fazladır.

“Kahramanmaraş'ta müze soygunu... Uşak Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Karun Hazinesi'nin en değerli parçalarından Kanatlı Denizatı Broşu'nun sahtesiyle değiştirilerek çalındığının ortaya çıkmasının ardından Kahramanmaraş Müzesi'nde sayım yapan Kültür ve Turizm Bakanlığı müfettişleri, 545 adet sikkenin sahteleriyle değiştirilerek çalındığını ortaya çıkardı.

Olayın ortaya çıkmasının ardından Kahramanmaraş Valisi İlhan Atış, bir açıklama yaptı. Atış, Kültür ve Turizm Bakanlığı müfettişleri ve Arkeologlarının müzedeki çalışmalarının devam ettiğini söyledi. Atış, "1998 yılında zamanın müze müdürü tayini çıkınca 7 ay boyunca müdürlüğe ambar memuru olarak görev yapan A.Y. isimli şahıs vekalet etmiştir. Müze müdürü

²⁷ <http://www.radikal.com.tr>, Erişim Tarihi: 4 Aralık 2008.

bir süre önce tekrar göreve geldiğinde, sayım işlemi yapmadan görevi yeniden teslim almıştır. Valilik makamımıza gelen bir takım duyurular üzerine bakanlığımızdan ilimiz müzesinde de kontrol ve sayım yapılması için müfettiş ve arkeolog istedik. Bakanlık müfettişleri ve arkeologların bir süredir yapmış oldukları inceleme ve sayım sonunda Pers Sartrabı Mazaïos'a ait M.Ö. 361-333 dönemine ait 545 adet gümüş sikkenin sahteleriyle değiştirildiği ortaya çıkmıştır" dedi.

Vali İlhan Atış, A.Y. isimli ambar memuru hakkında idari soruşturma başlatılıp adli mercilere suç duyurusunda bulunulduğunu belirtmiştir²⁸.

Bu ve bunun gibi daha nice müze soygunlarının tarihi eser kaçakçılarının envanterine ne kadar eser kazandırdığını bilmek pek mümkün görülmemektedir.

5.2.6. Değişik İsimlerle Kargo Taşımacılığı ve Posta

Tarihi Eser Kaçakçılığında belki de en çok kullanılan yöntemdir. Kolluk tarafından suç öncesi herhangi bir çalışmanın olmaması durumunda risk taşımayan bir metottur. Fazla risk unsuru taşımayan bir sistemdir. Tarihi eser kaçakçılarının takip edildiklerinden şüphelendikleri durumlarda uyguladıkları bu metodun işlemesinde gönderinin yapıldığı posta merkezinin de faktörü büyüktür. Posta merkezinde ya da kargo merkezindeki prosedürlerin tam anlamıyla uygulandığı zaman bu tip kaçakçılık olayların olması pek ihtimal dahilinde değildir. Çünkü merkez görevlisinin yükümlülükleri vardır. Bunlardan birisi de taşımacılığı yapılan paketin içerisinde ne olup olmadığını göndericiye sorma ve kimlik kontrolü yapmaktır. Bu sistemde genelde sahte kimlikler kullanıldığı için kimliklerin asılları değilde fotokopileri ibraz edilmektedir. Görevlinin bu fotokopileri kabul etmeme yetkisi vardır. Aynı zamanda paketin muhteviyatı ile ilgili tatmin olunmaması durumunda paketin

²⁸ <http://www.maksimum.com> kultursanat/haber, Erişim Tarihi: 5 Aralık 2008

açtırılması dahi mümkündür. Ama dediğimiz gibi burada da insan faktörü devreye girmekte ve bu kontroller bir noktada kopmakta ya da koparılmaktadır. İşte bu anda kaçakçılık fiili işlemeye başlar. Bununla ilgili haber kaynakları da örnek olaylar ile doludur.

Polis kayıtlarına da giren gerçek bir tarihi eser kaçakçılık olayı;

“İstanbul–Münih hattında, Cumhuriyet döneminin en büyük tarihî eser kaçakçılığının PTT üzerinden gönderilen kolilerle gerçekleştirildiği ortaya çıktı. İstanbul Paket Posta Merkezi Müdürlüğü’nden 1991’de Avrupa’nın çeşitli kentlerine postalanan 91 kolide 150 binin üzerinde tarihî eser olduğu belirtiliyor.

Alicısı olmadığı için geri gelen iki koliden M.Ö. dönemlere ait vazolar, bronz heykeller, cam koku şişeleri, yüzükler, Roma ve Hellen devirlerine ait 4 bin 46 adet eser çıktı. Bir telefon ihbarı üzerine harekete geçen polis, sahipsiz kolilerin ardında kaçakçılık şebekesi olduğunu belirledi. Şans eseri Türkiye’ye iade edilen tarihî eserler önümüzdeki hafta İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde sergilenecek.

Tarih; 25 Şubat 1991. Yer; İstanbul Emniyeti’nin Mali Şube Müdürlüğü Kaçakçılık Bürosu. Telefondaki ses, polise belki de yüzyılın en geniş çaplı kaçakçılığıyla ilgili çarpıcı bilgiler veriyordu. Aynı kişi, kültür hazinemiz tarihî eserleri hedef alan kaçakçıların bunları yurtdışına yasa dışı yollarla çıkarılmasında filmlerdeki sahneleri aratmayacak yöntemleri kullandığını belirtiyordu. Buna göre, kaçakçılığın merkez üssü İstanbul Paket Posta Merkezi Müdürlüğüdür.

Buradaki bir görevli, hediyelik eşya adı altında yurtdışına çeşitli tarihlerde 91 adet koli gönderir. Görevi kargo paketlerini kontrol etmek olan bu personel, kaçakçılık şebekesiyle işbirliği yaparak paha biçilmez pek çok eserin

yurtdışına çıkarılmasına göz yumar. Bu kolilerden son iki tanesi ise alıcısı belirtilen adreste bulunamadığı için Almanya'dan geri gönderilir.

Olayı ihbar eden kişi, kolilerin A.T. adlı PTT çalışanının aracının bagajında bulunduğunu söyler. İhbar üzerine emniyet güçleri hemen harekete geçer. Söz konusu araçta yapılan aramada, içi tarihî eserlerle dolu iki koli ele geçirilir. Kolinin üzerindeki pusulada, Almanya'nın Münih şehrindeki bir adres yazılıdır. Kolilerden, çoğu sikke olmak üzere Türkiye'nin çeşitli yörelerinden toplanmış 4 bin 46 eser çıktığında olayın boyutları genişler. Soruşturmayı derinleştiren polis, elde ettiği bilgi ve deliller doğrultusunda Paket Posta Müdürlüğü'nde görevli memuru ve kolileri getiren şahsı gözaltına aldı. Sorgulama sırasında suçlarını itiraf eden iki sanık, bu yolla 91 koliyi yurtdışına gönderdiklerini itiraf etti. Sanıklar sevk edildikleri mahkemenin 13 Kasım 1991'deki karar duruşmasında ise *5'er yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı*. Ayrıca sanıklara 1 milyon 50'şer bin lira para cezası ve 3 yıl kamu hizmetinden men cezası verildi.

Emniyet kayıtlarındaki konuyla ilgili raporlar, kaçakçılığın boyutlarını gözler önüne seriyor. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Şube Kaçakçılık Bürosu'nun 4 Mart 1991 tarihli C-2 sayılı yazısında, ele geçirilen iki kolideki tarihî eserler ise şöyle sıralanıyor:

M.Ö. dönemlere ait vazolar, bronz heykeller, cam koku şişeleri, yüzükler, Roma ve Hellen devirlerine ait pek çok heykelcik, M.Ö. 1. yy'a ait Suriye-Selevkos Krallığı'na ait bronz sikke, Bizans hükümdarlarına ait altın ve gümüş sikkelerden oluşan toplam 4 bin 46 adet eski eser. Uzmanlar, yakalanan eserlerin Edirne'den Mardin'e kadar birçok yerden toplandığını söylüyor. Daha çok defineciler tarafından ören yerlerinden çıkarılan ve daha sonra da tarihî eser kaçakçılarına satılan eserlerden oluşan kolilerin, Avrupa'nın birçok şehrine gönderildiği ortaya çıktı.

Şans eseri Türkiye'ye geri dönen 4 bin 46 parçadan seçilen tarihî eserler, Müzeler Haftası dolayısıyla önümüzdeki hafta İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmeye başlanacak. Bugüne kadar yurtdışına kaçırılan eserleri getirmek için 17 milyon dolar harcayan; ancak büyük bir kısmını geri getiremeyen Türkiye'nin, bu olayda yurtdışına kaçırılan 89 kolideki irili ufaklı on binlerce tarihî eserin akıbetiyle ilgili herhangi bir girişimde bulunmadığı belirtiliyor"²⁹.

Haberin detaylarına bakıldığı zaman durumun ne kadar derin ve içler acısı olduğu görülmektedir. Şahıslar daha önceden da 91 adet koliyi bu yolla yurtdışına çıkarttıklarını belirtmişlerdir. Ele geçirilen bu iki koliden bu kadar tarihi eser çıktığı ele alındığında 91 koli ile ne kadar tarihi eserin yurtdışına kaçırıldığıнын hesabını yapmak çok zor değildir.

Konuya ilişkin bir diğer örnek Van'da gerçekleşmiştir.

“Van Emniyet Müdürlüğü ekiplerinin sürdürdüğü çalışmalar sonucu, kargo ile gönderilmek istenen 24 parça tarihi eser ele geçirilmiş, olayla ilgili 1 kişi yakalanarak gözaltına alınmıştır.

Yapılan açıklamaya göre, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından yürütülen çalışmalar neticesinde, İstanbul'a gönderilmek üzere Van'da faaliyet gösteren işyerine teslim edilen kargo kolisi içerisinde yapılan aramalarda, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında toplam 24 parçadan oluşan değişik ebatlarda eserler ele geçirildi. Olayla ilgili bağlantılı olarak bir şahıs yakalanarak gözaltına alındığı belirtilen açıklamada "Emniyet teşkilatı olarak vatandaşlarımızın emniyeti, huzuru ve güvenliği için suç ve suçlularla olan mücadelemiz aralıksız olarak devam edecektir" denildi şeklindedir"³⁰. Bu olay çözüm önerilerimizin en başında da belirttiğimiz ve en önemli çözüm yolu

²⁹ <http://www.sanathaber.net/haber>, Erişim Tarihi: 11 Aralık 2008

³⁰ <http://www.lpghaber.com>, Erişim Tarihi: 11 Aralık 2008

dediğimiz istihbari çalışmanın neticesi gerçekleşmiş olan bir olaydır. Binlerce paket, denetimin zorluğu ve yasal prosedürler göz önüne alındığında çok iştah kabartan bir yol olmuştur kargo taşımacılığı...

Kargo taşımacılığı yoluyla yapılan bir diğer Tarihi Eser Kaçakçılığı da haberlere şu şeklide konu olmuştur;

“Yurt dışı ve yurt içinden sağladıkları Roma, Helenistik ve Bizans dönemine ait tarihi eserleri, çocuk bezi içine koyup kargoyla gönderdikleri İzmir'de satmak istedikleri öne sürülen Mardin Müze Müdürlüğü'nde görevli B.E. ve H.C., polisin operasyonu ile yakalandı. Tarihi eserleri satın almak isteyen M.K. ve Ş.E.'de gözaltına alındı. 4 zanlının adliyeye sevk edildiği operasyonda 45 parça tarihi eser elde edildi.

Mardin Müze Müdürlüğü'nde görevli şoför B.E. ile güvenlik görevlisi H.C.'nin, Mardin, Van, Suriye ve Irak'taki bağlantı kurdukları kişilerden tarihi eser satın aldığını, bunları İzmir'de piyasaya süreceği istihbaratını alan polis takibe başladı. Ekipler, B.E. ve H.C.'nin ellerindeki tarihi eserleri kendi adlarına kargoyla İzmir'e gönderdiğini belirledi.

Kargo firmasına yapılan baskında, çocuk bezine sarılmış, Roma dönemine ait 3 gözyaşı şişesi, Neoklasik döneme ait kanatları uçuşan at heykeli, Bizans dönemine ait 2 bronz kutsal kap, 3 gümüş tabak, Helenistik döneme ait saat sarkacı, M.Ö. 10'uncu yüzyıl'a ait 8 insan ve hayvan figürleri, M.Ö. 5'inci yüzyıla ait 9 santimetre uzunluğunda bronz fibula, Roma dönemine ait 3 çukur boncuk, ipe dizili 23 taş obje ele geçirildi şeklindedir”³¹.

2863 Sayılı kanun ile ilgili yasal düzenlemelerde bu durumun kanun metnine ilave edilmesi uygun olacaktır. Yani kargo ve posta taşımacılığındaki

³¹ <http://www.haber3.com>, Erişim Tarihi: 11 Aralık 2008.

kıstasların kesin hale getirilmesi muğlak bir yönün kalmaması adına yeniden düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

5.2.7. Hediyeelik Eşya Süsü Verme

Tarihi Eser Kaçakçılığı alenen yapılan bir kaçakçılık türü değildir. Bu amaçla çeşitli kamufyajların uygulanması gerekir. Bu gizlemelerden biride tarihi eser niteliği taşıyan parçaya hediyeelik eşya süsü vermektir. Birden fazla sayıda gerçek hediyeelik eşya arasında gerçek bir tarihi eser gayet tabii pek şüphe çekmeyecektir.

Ayrıca hacim olarak normalden büyük hediyeelik eşyaların içerisine tarihi eser niteliği taşıyan objeleri gizlemek suretiyle de yapılan bir Tarihi Eser Kaçakçılığı metodudur. Örneğin bir oyuncak ayı içerisine gizlenen ve metal olmayan bir parça rahatlıkla kaçırılabilir.

Hediyeelik eşyaların faturalarının kontrolünün sıkı bir şekilde yapılması Tarihi Eser Kaçakçılığının bu yolla yapılmasının bir nebze de olsa önüne geçecektir.

5.2.8. Yetkili Kurum Görevlilerinin Kullanılması

Tarihi Eser Kaçakçılığını kolaylaştıran metotlardan birisidir. Bu suçla mücadele etmesi gereken kurum görevlileri ilgili yasalardan kaynaklanan boşlukları çok iyi bilmektedir. Aynı zamanda kaçakçılar ellerindeki tarihi eserleri satarken referans gösterebileceği uzman bir kişiye ihtiyaç duyarlar. Bu şekilde hem tarihi eserleri daha çabuk hem de daha pahalıya satma imkanı bulmaktadırlar. İşte örnek olaylarla ilgili haberler:

“Eski Uşak Arkeoloji Müzesi Müdürü K.A. 'nitelikli zimmet ve görevi ihmal' suçundan 12 yıl 11 ay hapis cezasına çarptırıldı. Müzede sergilenen

Karun Hazineleri'nin en değerli parçalarından Kanatlı Denizatı Broşu'nun sahtesiyle değiştirilmesiyle ilgili davanın karar duruşması dün yapıldı.

Uşak Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmaya 25'er yıl hapis cezası istemiyle yargılanan tutuklu sanık K.A. ile tutuksuz 9 sanıktan 3'ü katıldı. Şüpheli K.A. 33 aydır tutuklu bulunduğunu ve suçsuz olduğunu söyledi. Mahkeme heyeti, eski müze müdürüne 12 yıl 11 ay, diğer sanıklara ise 12 yıl 6 ay ile 10 ay arasında değişen hapis cezaları verdi³².

“Karun Hazinesi'ne ait Kanatlı Denizatı broşunun geçen yıl çalındığı Uşak Arkeoloji Müzesi'nde bir kez daha soygun yaşandı. Broş hırsızlığına ilişkin Müze Müdürü K.A.'nın tutuklanmasının ardından müfettişler tarafından sayımı yapılan 38 arkeolojik değerde altın eserin müzenin çelik kasasından son 1 yıl içinde çalındığı ortaya çıktı. Müzede Haziran 2007'de yapılan sayım sırasında ortaya çıkan soygunun kim ya da kimler tarafından yapıldığı belirlenemedi.

Karun Hazinesi olarak bilinen Lidya Hazinesi'ne ait "Kanatlı Denizatı Broşunun” geçtiğimiz yıl sahtesiyle değiştirildiği ve gerçek broşun İstanbul'da pazarlanırken kimliği belirsiz kişilerce gasp edildiği belirlenmişti. Olayın ortaya çıkmasından sonra soruşturma başlatılmış ve müze müdürü, eserin çalınmasında birinci derece sorumlu tutularak memurluktan atılmış ve 24 yıl hapis cezasıyla yargılanmaya başlamıştı.

Mahkeme sürerken, bu kez müze ikinci bir soygun haberiyle sarsıldı. Müzenin kasasında bulunan yüzük, kolye, bilezik, küpe gibi takılardan oluşan 38 parça arkeolojik değerde altın eser ortadan kayboldu³³.

³² <http://ates64.blogcu.com>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2008.

³³ <http://www.nethaber.com>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2008.

Bir başka olay ise;

“27 Ocak 2008 tarihinde Tekirdağ’ın Çerkezköy İlçesi’nde tarihi eser kaçakçılara yönelik gerçekleştirilen operasyonda 2 *Astsubay*, 1 *Polis memuru* ile birlikte toplam 25 kişi gözaltına alındı.

Gözaltına alınan zanlıların evlerinde yapılan aramalarda ise Roma dönemine ait olduğu tahmin edilen çok sayıda heykel ve altın sikke ile bir tarihi kılıç ele geçirildi.

Çerkezköy İlçe Jandama Komutanlığı ve İlçe Emniyet Müdürlüğü’nün ortaklaşa yürüttüğü ‘Pişti’ adı verilen operasyon kapsamında ekipler 5 aydan bu yana kimlikleri belirledikleri şüphelileri takibe aldı. Elde edilen bilgi ve görüntülerin ardından Çerkezköy Cumhuriyet Başsavcısı Abdullah Mirza Coşkun’un talimatıyla operasyon için düğmeye basıldı. Çok sayıda polis ve Jandarma ekibi kentin değişik bölgelerine eş zamanlı baskın düzenledi. Operasyon kapsamında 2’si *Astsubay*, 1’i polis olmak üzere 20 kişi evlerinden gözaltına alındı. 5 kişi de kaçak kazı yaptıkları sırada suçüstü yakalandı.

Zanlıların ev ve işyerlerinde yapılan aramalarda ise tarihi eser niteliği taşıyan çok sayıda heykel, bir kılıç ve altın sikkenin yanı sıra, çok sayıda sahte heykel ve bakır sikke ele geçirildi.

Hallaçlı bölgesinde kazı yaparken suçüstü yakalanan 5 kişinin ise 80 bin YTL değerindeki dedektörle arama yaptığı ve çok sayıda mezarı açarak içinde altın ve tarihi eser aradığı belirlendi. Gözaltına alınan zanlıların jandarmadaki sorgusu sürüyor³⁴.

Görüldüğü üzere bu suçla mücadele etmesi gerekenler ya da tarihi eserlerin hareket sahasında görevli olan kişiler fazla şüphe çekmeyecekleri düşüncesiyle bu suça iştirak etmektedirler.

³⁴ <http://www.kocaelim.net/haber>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2008.

5.2.9. Koleksiyonerlik Sifatının Suistimali,

Tarihi eser sevgisi insanda olan, olması gereken bir sevgidir. Bu konu ile ilgilenen herkesin arzu ettiği şey tarihi eser sevgisinin herkes tarafından hissedilmesidir. Bu sevginin olmayışı kültür ve tabiat varlıklarımızın talan edilmesinin önünün açılması demektir.

Ancak, bu sevgi kimi zaman kılıftır. Yapılan Tarihi Eser Kaçakçılığının kılıfıdır.

Koleksiyonerlik, kanunlarımızla belirli şartlar karşılığında vatandaşlarımıza tanınan bir haktır.

“Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenir”³⁵ şeklinde kanunlarımızda bu hak belirtilmektedir.

Koleksiyonerlik Tarihi Eser Kaçakçılığı yapma yöntemlerinden belkide en garanti olan yöntemdir. Çünkü var olan bir ruhsat vardır. Bu durum bu kaçakçılığa kılıf olarak kullanılmaktadır. Koleksiyonerliğin ülkemizde çok daha kolay elde edilebilen bir durum olduğu açıktır. Denetimin yetersizliği ve kanundaki koleksiyonerlik ile ilgili var olan açıklar bu sistemin bu suçta kullanılmasına zemin hazırlamaktadır. Koleksiyonerlerin Tarihi Eser Kaçakçılığı yaparken yakalandıkları birçok olay vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

³⁵ 2863 Sayılı Kanun Madde:26

“Titan zinciri gibi bağlantılı çalışan tarihi eser kaçakçısı 5 çete çökertildi. Ünlü koleksiyoner H.P. de gözaltına alındı. H.P. çetelerin başı olmakla suçlanıyor.

Kırklareli İl Jandarma Komutanlığı ekipleri Titan Saadet Zinciri gibi örgütlenen 5 ayrı tarihi eser kaçakçısı çeteyi ortaya çıkardı. 9 ay önce çalışma başlatan ekipler geçen salı günü İstanbul, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli, Çanakkale, Muğla, Konya, Çorum ve Ankara'da 60 adresi aynı anda bastı. Gözaltına alınanlar arasında ünlü koleksiyoner ve avukat H.P. de bulunuyor. Aynı zamanda Arkeolojik Eser Koleksiyoncuları Derneği Başkanı da olan H.P. nin, Avcılar'daki Özel Müzesi'nde bulunan 1979 adet tarihi esere de el konuldu. Operasyonlarda toplam İki Binin üzerinde Roma, Bizans, Hitit, Urartu, Selçuklu, Frig, Pers, Lidya dönemlerine ait birinci sınıf tarihi eserler, dedektörler ve silah ele geçirildi. Milyonlarca TL değerindeki eserler ele geçirildikleri illerin müzelerine teslim edildi. H.P. den ele geçen eserler ise İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde incelemeye alındı.

Gözaltındaki zanlıların sorgusu Babaeski Kapalı Spor Salonu'nda yapıldı ve 9 kişi daha aranıyor. Zanlılar arasında Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü'nde görevli 2 polis ile Konya'da görevli bir imam da var. Bir ilin belediye başkanının da çete bağlantısı araştırılıyor. H.P.nin çetesinin tarihi eser toplayıcısı ve finans sağlayıcı olduğu ileri sürülüyor. H.P. Side Müzesi'nden 2005'te çalınan Roma dönemine ait Athena Büstü'nü İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'ne teslim etmişti. H.P. Tarihi Eser Kaçakçılığının önlenmesi konusunda birçok toplantıda konuşmalar yapmıştı”³⁶.

Bu konu ile ilgili diğer bir olay ise şöyledir.

“İzmir'in Konak İlçesi'nde, elindeki tarihi eserleri piyasaya sürmeye çalıştığı belirlenen E. I., düzenlenen operasyonla yakalandı. Evinde çok sayıda

³⁶ <http://www.ezberim.com>, Erişim Tarihi: 18 aralık 2008.

tarihi eser bulunan E.I. nin kolleksiyoner belgesi sahibi olduğu ancak eserleri kaydettirmediği anlaşıldı.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele şubesi Mali Büro Amirliği ekipleri, tarihi eser satışı yapılacağı ihbarı üzerine harekete geçti. Yapılan araştırmada tarihi eserleri satmak isteyen E.I. olduğu belirlendi.

Alıcı gibi davranan polis ekipleri, Roma ve Bizans dönemine ait tarihi eserleri satmaya alışan E.I.'yı yakaladı. Gözaltına alınan E.I.'nin gösterdiği yerlerde yapılan aramalarda bronz ve gümüş sikkeler, kurşun obje, madalyon, cam şişeler, mermer kandil, bronz yüzükler ele geçirildi. Ele geçirilen eserleri kaydettirmediği belirtilen E.I.'nin kolleksiyoner kartının bulunduğu da ortaya ıktı. I. yapılan işlemlerin ardından adliyeye sevk edildi”³⁷.

Bu ve bunun gibi haberlere pek çok yerde rastlayabiliriz. Koleksiyonerlik varlıklı insanların yaptığı bir iştir. Kimileri varlıklarıyla yetinmekte kimileri de elindekilerle yetinmeyip daha fazlasını istemektedirler. Kolay ve çok para kazanmanın yollarından biri olan Tarihi Eser Kaçakçılığı da ellerindekilerle yetinmeyen kolleksiyonerlerin müracaat ettiği bir yol olmaktadır.

5.2.10. Bilirkişilik Konumunun Suistimali,

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeledeki en etkili yöntem suç şebekesini deşifre etmektir. Tarihi Eser Kaçakçılığı yapan şahıslarda bu deşifrenin önlenmesi adına yollar denerler. Yakalanan tarihi eserlerin suç unsuru teşkil edip etmediği yani 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında olup olmadığı çok önem kazanmaktadır. Çünkü kaçakçıların cezalandırılması bu tanımlamadan sonra yapılmaktadır. Kanunlarımızdaki durum budur. şayet ele geçirilen parçalara ilgili kurum

³⁷ <http://hursiv.hurriyet.com.tr>, Erişim Tarihi: 18 Aralık 2008.

(Müzeler, Üniversiteler ve Bilirkişiler) “**tarihi eser değildir**” şeklinde rapor düzenlerse yapılan kolluk çalışmasının hiçbir ehemmiyeti yoktur.

Yani tarihi eser kaçakçıları ile irtibatlı bir bilirkişi bu kaçakçılığı olduğundan da kolay bir hale getirebilir. İşte basına yansıyan örnekler:

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne Roma Dönemi’ne ait iki heykel teslim eden Mahir Akkar isimli kişi parayı az bulunca Kültür Bakanlığı’nı mahkemeye verdi. İlk incelemelerde heykellere ‘sahte’ denildi. İkinci raporda ise ‘gerçektir’ sonucuna varıldı.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki iki tarihi eser yüzünden Kültür Bakanlığı ile bu eserleri müzeye teslim eden Mahir Akkar mahkemelik oldu. Eserler hakkında ‘orijinal’ ve ‘sahte’ diye iki ayrı bilirkişi raporu verildi. Adli bilirkişilik yapan Mahir Akkar, iki tarihi eserin ‘kanatlı deniz atı broşu’ gibi değiştirilip satılmış olabileceğini iddia etti. Akkar, ‘İkinci olasılık ise Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nden (DTCF) bilirkişi heyeti müze ile danışıklı dövüş yaptı ve kasıtlı olarak ‘sahte’ raporu verdi. Bu raportörler hakkında savcılığa suç duyurusunda bulundum’ dedi. Akkar, dava sürecini şöyle anlattı.

Bu eserler elime tesadüfen ulaştı. Bir arkadaşımdan Roma dönemine ait bir adedi kabartmalı küçük ‘altar’ (sunak), diğeri ile ‘adak steli’ (kabartmalı taş levha) olarak tabir edilen iki eser olduğunu öğrendim. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünü ve sonra müzeyi aradım. Olaydan haberdar ettim. 3-4 gün sonra eserler gelince de müzeye götürdüm. Oradaki iki uzman inceleme yaptı. Uzmanlar, ‘eserlerin orijinal olduğunu, ilk defa böyle bir figüre sahip sunak gördüklerini ve yaklaşık 2 bin yıl öncesine, Roma dönemine ait olduğunu’ söylediler. Tutanak tutuldu, heykelleri 5 Şubat 2002’de müzeye teslim ettim. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne bağlı uzmanlar komisyonu toplandı ve inceleme yaptı. Eserlerin ‘orijinal’ olduklarına karar verip rapor tanzim etti. Ancak komisyon eserlerden birine 100, diğeri için 50 TL değer biçti. “*Bana bu*

*heykeller için 100 bin dolar önerilmişti.” Ama asla ve asla satmadım. Sinirlendim ve ‘Bunların imitasyonlarını bile 150 milyona vermezler’ dedim. Genel müdürlüğe dilekçe verdim. Müze müdür yardımcısı ‘İtiraz edin, belki 500 milyona çıkarırlar’ dedi. Ben de Ankara 14. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde değer tespiti istedim. Mahkeme önce Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanlığı’na yazı yazdı. DTCF ‘Biz değer tespiti yapamıyoruz’ diye yanıt verdi. Mahkemenin belirlediği 3 kişilik uzman heyet 21 Kasım 2002 tarihli raporda, iki eserin 2 bin yıl öncesine ait olduğunu ve piyasa rayiçlerine göre değerlerini 16 milyar TL olduğunu bildirdi. Ben de Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne 16 milyarın tarafıma ödenmesi için dilekçe verip noterden de ihtarname çektim. Genel Müdürlük, 18 Aralık 2002 tarihinde, itiraz hakkı kullanılmadan tespit davası açtığım için ödeme yapmalarının mümkün olmadığını bildirdi. Ankara 2. İdare Mahkemesi’nde Bakanlığa dava açtım. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü mahkeme kararı gereğince dava konusu tarihi eserlerin değer tespitinin yeniden belirlenmesi için üst komisyon oluşturdu. Üst komisyon da eserlerin taşınır kültür varlığı niteliğinde adak taşları olduğuna ve 600 milyon TL değer takdir edildiğine ilişkin 22 Haziran 2004 tarihli raporu verdi. Ben de idare mahkemesine yeniden dava açtım. Mahkeme, daha önce değer tespiti yapamayacağını bildiren DTCF’ye yazı yazdı. İtiraz etmeme rağmen bilirkişi olarak atandılar. Arkeoloji bölümünde görevli bulunan 2 profesör ve 1 doçentten oluşan bilirkişi ‘sahte’ diye rapor verdi. Ben de bu kararı Danıştay’da temyiz ettim. Bilirkişi hakkında ise ‘**Bilirkişilik görevini kötüye kullanmaktan**’ suç duyurusunda bulundum”³⁸.*

Bundan da anlaşılacağı üzere bilirkişilik müessesesi hem lehte hem aleyhte kullanılabilir bir pozisyonudur.

³⁸ <http://www.tumgazeteler.com>, Erişim Tarihi: 21 Aralık 2008.

5.2.11. Transit Taşımacılık Sistemleri

Tarihi eser kaçakçılarının en çok çekindikleri durumlardan biriside yol kontrolleridir. Bu sebeple taşımacılıkta bazı muafiyetleri olan taşımacılık sistemlerini tercih ederler. Bunlardan en garanti olanı da Transit Taşımacılık sistemidir. Transit taşımacılık sistemi yükleri mühürlenmiş kapakları da mühürlenerek kapatılmış araçların belirli bir rota üzerinde bitiş yerine kadar belirli bir gün ve program dahilinde taşımacılığın yapılmasıdır. Yani yasal yükün içerisinde tarihi eserler zulalanmış ise bunların bulunması zordur. Bu metot kaçakçılar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.

5.2.12. Diplomatik Dokunulmazlığın Suistimali

Bu topraklardaki Tarihi Eser Kaçakçılığının başlangıcına bakıldığında bu sürecin yabancı akademisyenler ve yabancı diplomatlar aracılığıyla yapıldığını, başlatıldığını görmek mümkündür. Bunun sebepleri açıktır. Diplomatlık belirli kontrol ve tedbir uygulamaları açısından bazı muafiyetler ve dokunulmazlık içeren bir meslektir. Hiçbir yerde üzerinin ve aracının aranmaması gibi bazı özel imtiyazlara sahiptirler. Bu muafiyetlikler bu insanlardan art niyetli olanlarını Tarihi Eser Kaçakçılığına sevk etmiştir. Ve maalesef bu şekilde bu topraklara ait ne kadar eserin yurt dışına çıkarıldığı tam olarak bilinmemektedir.

5.2.13 Akademik Ünvanların Kullanılması

Tarihi eserlerin kaçakçılar tarafından pazarlanmasındaki referans kişi, tarihi eser kaçakçıları ile irtibatlı ve akademik ünvanı olan kişilerdir. Alıcının ikna edilmesinde bu kişiler kullanılmaktadır. Aynı zamanda parçanın fiyatının belirlenmesinde de bu akademisyenlerin önemli bir rolü vardır.

5.2.14 Bilimsel Amaçlı Kazılar

Kültür ve Turizm Bakanlığında alınan izin ile yapılan kazılardaki suistimallerdir. Bilimsel amaçlı izin alınan kazılar kimi hallerde daha sonra kontrolsüz kazılara dönüşmektedir. Bu alanlar tarihi eser kaçakçılarının uğrak yerleridir. Bu alanların güvenlik zaafından faydalanılmakta ve çıkarılan eserler talan edilmektedir.

5.2.15 Araçlarda Oluşturulan Zula

Kaçakçılık metotlarının en çok bilinen yöntemidir. Tarihi eser kaçakçısı adına çalışan eser toplayıcıları elde ettikleri eserleri taşıma araçlarının herhangi bir yerine saklayarak nakliyesini yapmaktadırlar. Bu metot da araçların kapı döşemeleri, koltuk döşemeleri daha çok kullanılmaktadır. Bu metot kolluk tarafından herhangi bir ön çalışma yoksa büyük bir oranda başarıya ulaşır. İşte basına yansıyan örnekler;

“Çorum-Samsun karayolunun 12. kilometresinde bulunan bir et lokantasının otoparkında bulunan K.S. adlı kişinin aracı ile Tarihi Eser Kaçakçılığı yapılacağı ihbarını alan jandarma, Cumhuriyet Savcılığı'ndan aldığı arama emri ile operasyon düzenledi. Yapılan incelemede araç içerisinde 90 adet kolye kil taşı, 2 adet bilezik, 3 adet sikke, 2 adet heykel ve 9 adet muhtelif eski eser olmak üzere toplam 106 adet eski eser olduğu değerlendirilen malzeme ele geçirilirken araç sahibi K.S. ise gözaltına alındı.

Çorum Müze Müdürlüğü'nde yapılan incelemede ele geçirilen eserlerin tamamının Roma dönemine ait tarihi eser niteliği taşıdığı belirlendi. Gözaltına alınan K.S. adlı şüpheli ise Cumhuriyet Savcısı'na verdiği ifadenin ardından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Öte yandan şehir merkezinde park halinde bulunan Ç.K.'ye ait Toyota marka otomobilde tarihi eser bulunduğu ihbarını alan Sungurlu Jandarma Komutanlığı'na bağlı ekipler, operasyon düzenledi. Yapılan incelemede araç içerisinde tarihi eser niteliği taşıdığı değerlendirilen 1 adet yağdanlık, 1 adet düğme şeklinde taş, 1 adet pirinçten yapılmış şamdan ayağı, 1 adet taş, 1 adet pirinçten yapılmış telefon ahizesi, 1 adet metal nesne, 1 adet bakır sikke, 1 adet kurşun nesne, 1 adet sarı metal nesne ele geçirildi.

Ele geçirilen malzemeler ile ilgili olarak Sungurlu Müze Müdürlüğü'nden alınan raporda malzemelerden yağdanlık ve düğme şeklinde taşın Roma dönemine ait olduğu ve tarihi eser niteliği taşıdığı tespit edildi³⁹.

“Konya'nın Seydişehir ilçesinde jandarma tarafından yapılan kontrollerde bir araçta tarihi eser ele geçirildi.

Edinilen bilgiye göre, Seydişehir İlçe Jandarma Komutanlığı ekipleri Seydişehir Antalya Karayolu Çatmakaya köyü yol ayrımında yaptıkları kontroller sırasında 42 plakalı otomobili durdurdu. Jandarmanın araçta yaptığı aramada, 1 adet heykel, 1 adet büst ve çok sayıda sikke ele geçirildi. Olayın ardından araç içerisinde bulunan F.Ö. ve A.E. jandarma tarafından gözaltına alındı. Ele geçirilen eserler Konya Müze Müdürlüğü'ne teslim edilirken, olayla ilgili soruşturma başlatıldı⁴⁰.

5.2.16. Taşımacılık Sistemleri

Bu tür kaçakçılık yöntemleri de kara-deniz ve hava taşımacılığının tamamını kapsamaktadır. Bilhassa sahte isimler, sahte pasaport ve kimlikler bu taşımacılıkta kolaylık sağlamaktadır.

³⁹ <http://www.nethabercilik.com>, Erişim Tarihi: 28 Aralık 2008.

⁴⁰ <http://www.haberler.com/seydisehir-de-tarihi-eser-ele-gecirildi-haberi/>

Yukarıda sayılan yöntemler tarihi eserin niteliğine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Taşınabilen küçük ölçekli tarihi eserler yolcu beraberinde dahi götürülebilmekte iken daha büyük boyutlardaki tarihi eser kaçakçılığında ise taşımacılık sistemlerinin daha çok kullanıldığı görülmektedir.

6. TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN KURUMLAR

6.1. BAŞBAKANLIK

Yürütme yetkisi ve görevi Anayasamızın *Yürütme yetkisi ve görevi başlıklı 8. Maddesinde;*

“Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir”⁴¹ şeklinde hükme bağlanmıştır. Yani ülkemizdeki kanunların uygulanmasından sorumlu olan yürütme yetkisini kullanan Bakanlar Kurulunun başkanı da Başbakanıdır. Bu çerçevede konumuz olan Tarihi Eser Kaçakçılığı ile Mücadele eden Kurumlar arasında doğrudan başbakanlığa bağlı görev yapan kurumlar da bulunmaktadır.

6.1.1 GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI

Gümrük Müsteşarlığının görevleri 02/07/1993 tarih ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 13/07/1993 tarih ve 21636 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kararnamenin 2. Maddesinde Müsteşarlığın yapacağı görev tanımlaması yapılmıştır.

Gümrük Müsteşarlığının görevleri şunlardır:

a) Gümrük Politikasının hazırlanmasına yardımcı olmak, gümrük politikasını uygulamak,

⁴¹ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Md.8.

b) Gümrük Kanunu ve gümrüklerle ilgili diğer mevzuat ile uluslararası sözleşmeler hükümlerinin uygulanmasını sağlamak,

c) Gümrük tarife oranlarının tesbitine yardımcı olmak, gümrük vergileri ile gümrüklerce alınan diğer gelirler ve fonların tarhı, tahakkuk ve tahsilini sağlamak ve kontrol etmek,

d) Gümrük kontrolüne tabi kişi eşya ve araçların muayene ve kontrolünü yapmak, bu işlemlerin etkin ve süratli yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak,

e) Gümrüklerle ilgili istatistiki bilgileri toplamak ve değerlendirmek,

f) Gümrük denetimine tabi eşya ve araçların muhafazasını sağlamak, gümrükte giriş ve çıkış işlemlerine tabi eşyanın, saptanmış olan norm ve standartlara uygunluğunu denetlemek,

g) Kara hudutlarındaki gümrük kapıları ile pasavan kapılarında, gümrük teşkilatı bulunan hava ve deniz limanlarında ve serbest bölge ve çeşitli antrepo ve iç gümrük sahalarında ve gümrük bölgelerinde gümrük muhafaza görevleri ile kaçakçılığın men, takip ve tahkik görevlerini yerine getirmek,

h) Diğer yer ve sahalarda da gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek,

i) Milletlerarası kuruluşların Müsteşarlık hizmetlerine ilişkin çalışmalarını takip etmek, bu konularda görüş oluşturmak yurtdışı ve yurtiçi faaliyetleri yürütmek,

j) Çeşitli kanunlarla Müsteşarlığa verilen görevleri yapmak,

k) Bu görevleri yerine getirecek meslek memurlarını yetiştirmek ve konudaki düzenlemeleri yapmak,

Yukarıdaki görevlerin uygulanmasını takip etmek, değerlendirmek, incelemek ve denetlemektir.⁴²

⁴² 02.07.1993 tarih ve 485 sayılı KHK (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/1 md.), Md.2.

Görüldüğü üzere yurda giriş ve çıkış yapan her türlü eşyanın denetimi Gümrük İdarelerinin sorumluluğundadır. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele de önemli görevleri olan bu birimimiz bu görevini iki ayrı genel müdürlük seviyesindeki kuruluşu aracılığı ile yapmaktadır.

Ayrıca Gümrük Müsteşarlığı her türlü kaçakçılık olayları ile mücadelede

Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ)

Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI)

Alman Gümrük Kriminal Dairesi (ZKA)

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)

AGIS-Kalmar Projesi gibi uluslararası kuruluş ve projeler ile de Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu ile mücadele etmektedir.

6.1.1.1 Gümrükler Genel Müdürlüğü

6.1.1.1.1 İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

02.07.1993 tarih ve 485 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/1 md.) yedinci maddesinde Gümrükler Genel Müdürlüğünün görevleri şu şekilde belirtilmektedir.

a) İthalatla ilgili işlemleri yapmak, ithalat rejimi ile kambiyo ve diğer mevzuatın gümrükle ilgili hükümlerinin uygulanmasını sağlamak,

b) Gümrük giriş tarife cetvelini ve eşya kıymetini, taraf olduğumuz anlaşmalara uygun olarak düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,

c) Transit, aktarma, antrepo, geçici kabul ve muaflık işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve denetlemek,

d) Sundurma ve antrepo açılmasına ve işletilmesine izin vermek ve denetlemek,

e) Çıkış, geçici çıkış ve geri gelen eşya ile ilgili ihracat rejimi kararlarının uygulanmasını sağlamak,

- f) Posta yoluyla gelen ve giden eşyanın gümrük işlemlerinin yürütülmesini temin etmek,
- g) Sınır ve kıyı ticaretine ve münasebetlerine ait gümrük işlemlerinin yapılmasını sağlamak ve denetlemek,
- h) Denizden kurtarılan yabancı eşyanın işlemlerini yapmak,
- i) Tahlil metodlarını hazırlamak, gümrük laboratuvarlarının çalışmalarını düzenlemek,
- j) Serbest bölgelerdeki gümrük işlemlerini yürütmek ve denetlemek,
- k) Gümrük komisyoncu ve yardımcıları ile ilgili işlemleri yürütmek, Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.⁴³

Gümrükler Genel Müdürlüğü yukarıda sayılan görevlerini yaparken suç ayırımı gözetmeksizin bir mücadele yöntemi izlemektedir. Özellikle giriş çıkış yapan eşyanın denetlenmesi ve kurulan antrepoların denetlenmesi bizim konumuz olan Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele açısından son derece önemlidir. Zaten çok yoğun olan iş hacminin getirdiği olumsuz durumun telafisini etkin bir denetimle sağlamak mümkündür.

6.1.1.2. Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü

6.1.1.2.1 İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

02.07.1993 tarih ve 485 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/1 md.) sekizinci maddesinde Gümrükler Genel Müdürlüğünün görevleri şu şekilde belirtilmektedir.

⁴³ 02.07.1993 tarih ve 485 sayılı KHK (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/1 md.), Md.7.

- a) Müsteşarlığın sorumluluğunda bulunan yer ve sahalarda münhasıran, diğer yer ve sahalarda da gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek,
- b) Kişi, eşya ve taşıtların gümrük işlemleri bitirilmeden gümrüklü yer ve sahalardan çıkmalarını önlemek; gümrüklü yer ve sahaların takip ve muhafazasını sağlamak,
- c) Deniz ve hava limanlarıyla, kara hudutlarındaki gümrük kapılarında giriş ve çıkış yapan kişi, eşya ve taşıtların muhafazası ile gümrüğe sevk edilmesini sağlamak; gümrük işlemleri yapılan yer ve sahalarda gümrük muhafaza hizmetlerini yürütmek,
- d) Kuruluşun soruşturma görevine yardımcı olacak araştırma laboratuvarları kurmak ve çalışmalarını düzenlemek,
- e) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak⁴⁴.

Belirtilen Kanun Hükmündeki Kararnamenin 8. Maddesinin a bendinde de açıkça belirtildiği üzere gümrük sahalarında kaçakçılığı men ve takip Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğünün öncelikli görevidir. Buna paralel Gümrük Muhafaza personeli gümrük sahalarda içerisinde kolluk yetkisine sahip, suç ve suçluyla mücadele eden suçları soruşturan, araştıran yetkili ve donanımlı bir personeldir. Son yıllardaki kaçak eşya yakalamalarındaki Gümrük Müsteşarlığının istatistiklerinde hızlı bir artış gözlenmektedir.

Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü personeli bu suçlarla mücadelede çok zengin ve verimli bir çalışma alanına sahiptir. Ülkemizin neresinden ele geçirilirse geçirilsin kaçak eşya konumu açısından kaçak tarihi eser bir şekilde bu gümrük sahalardan geçecektir. Bu durum gümrük muhafaza memurlarının elini güçlendirmektedir.

⁴⁴ 02.07.1993 tarih ve 485 sayılı KHK (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/1 md.), Md.8.

6.1.2. DENİZCİLİK MÜSTEŞARLIĞI

6.1.2.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Ülkemizde Denizcilik Sektörü ile ilgili çalışmalar 4770 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Görevleri ve Kuruluşu Hakkındaki Kanunun 16.maddesine göre 1945 yılında Liman ve Deniz İşleri Başkanlığı olarak kurulan ve 1973 yılında gerçekleştirilen organizasyon çalışmaları sonucunda Deniz Ulaştırması Genel Müdürlüğü şekline dönüştürülen yeni Genel Müdürlük ile aynı yıl kurulan Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür.

Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü daha sonra 1979 yılında “Gemi İnşa ve Tersaneler Genel Müdürlüğüne” dönüştürülmüş ancak bu Genel Müdürlük 28 Şubat 1982 tarihinde yürürlüğe giren “Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesi ve Çalışması Esasları” hakkındaki 8/4334 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kaldırılmış ve Deniz Ulaştırması Genel Müdürlüğü’ nün de ismi değiştirilerek her iki Genel Müdürlük “Liman ve Deniz İşleri Genel Müdürlüğü” adı altında birleştirilmiştir. Söz konusu Genel Müdürlük 17 Haziran 1982 tarih ve 2680 sayılı kanuna istinaden çıkarılan 182 sayılı K.H.K. ile 13.12.1983 tarihinden itibaren “Liman ve Deniz İşleri Başkanlığı” şeklinde teşkilatlandırılmıştır. Bu Başkanlık 09.04.1987 tarih ve 3348 sayılı “Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun” ile mülga Başbakanlık Deniz İşleri Başkanlığı görevleri ile de donatılarak bugünkü “Deniz Ulaştırması Genel Müdürlüğü” adını alarak denizciliğin bütün alanlarında görev yapacak şekilde yetkilendirilmiştir.

Daha sonra denizcilikle ilgili görevler; 4770 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Çanakkale, İstanbul, İzmir, Mersin ve Samsun’da kurulan Beş Ulaştırma Bölge Müdürlüğü ve Altmış Liman Başkanlığı aracılığı ile oluşturulan Taşra Teşkilatları ile yerine getirilmeye çalışılmıştır.

08.06.1984 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren KİT'lerin yeniden düzenlenmesi hakkındaki 233 sayılı K.H.K. ile de denizcilik alanında hizmet verecek Bakanlık, bağlı ve ilgili kuruluşlar ile bunların statüleri belirlenmiştir.

Ayrıca, bu alanda faaliyet göstermek üzere 24.12.1981 tarih 2567 sayılı kanuna dayanılarak diğer görevlerinin yanında, özellikle armatörlerin dilek ve ihtiyaçlarını ilgili mercilere duyurarak bu konulara çözüm bulunmasına yardımcı olmak ve böylece deniz ticaretimizin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla İstanbul, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odaları kurulmuştur.

Denizciliğe ilişkin görevler, değişik kurum ve kuruluşların yetkisinde bulunan çok sayıda Kanun, K.H.K. Tüzük ve Yönetmeliklerle yürütülmeye çalışılmaktayken bu dağınık yapıdan kurtulmak, denizcilik sistem ve hizmetlerini daha etkin ve verimli, ülkenin çıkarlarına, ihtiyaçlarına uygun olarak yürütmek ve hizmetlerin geliştirilmesini sağlamak amacıyla 10.08.1993 tarih 491 sayılı K.H.K. ile Başbakanlığa bağlı "Denizcilik Müsteşarlığı" kurulmuştur. Denizcilik Müsteşarlığı; düzenleyici, belgelendirici, izin verici, ulusal ve uluslararası temsil edici, kontrol edici, sistemi çalıştırıcı ve yönlendirici görevleri üstlenmiş olup, sektörde şemsiye görevi yapan bir devlet otoritesidir.

Müsteşarlık 491 sayılı K.H.K.'nin yanında 21.12.1999 tarih 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicil Kanunu, 491 sayılı K.H.K.' de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 07.02.2002 tarih 4745 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında K.H.K. de değişiklik yapılmasına dair 602 sayılı K.H.K. ve 21.09.2004 tarihinde yayınlanan bazı kanun ve K.H.K.'de Değişiklik Yapılmasına Dair 5234 sayılı kanun ile "Devlet Memurları Kanunu", "Harcırah Kanunu" ve "Genel Kadro ve Usulü Hakkındaki" K.H.K.'de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunlardan yararlanarak bu görevleri yerine getirmektedir.

Bu kanun hükmündeki kararnamede özetle Denizcilik Müsteşarlığının görevleri:

a) Deniz ticaretini, deniz ticaret filosu ve gemi sanayiini teşvik edici tedbirleri almak, denizcilik endüstrisinin, deniz ve içsular potansiyelinin geliştirilmesini ve işletilmesini sağlamak,

b) Denizcilikle ilgili talep ve ihtiyaçları tesbit etmek ve planlamak,

c) Denizlerde can ve mal güvenliğini sağlayacak tedbirleri almak,

d) Deniz araçlarının teknik nitelik ve yeterlilikleriyle bunlarda çalışanların yeterlilik şartlarının belirtilmesi hususlarında temel prensip ve politikayı tespit etmek, koordine etmek,

e) Devletin denizcilikle ilgili hedef ve politikaların tespiti ve uygulaması amacıyla gerekli araştırmalar yapmak ve yaptırmak,

f) Deniz konularıyla ilgili hizmet görev kurum ve kuruluşları, devletin deniz politikası ve stratejisi doğrultusunda yönlendirmek ve koordine etmek.

g) Deniz ulaştırmasında acente ve komisyonculuk yapan veya yapacak olan gerçek ve tüzel kişilerin yeterlik şartlarını ve hizmet esaslarını belirlemek, bunları denetlemek ve tarifesine göre alınacak ücret karşılığında izin belgelerini vermek,

h) Müsteşarlığın kendi görev ve sorumluluk alanına giren konularda, deniz ortamının bozulmasını ve kirlenmesini önlemek amacıyla her türlü tedbiri almak, izlenmesini ve denetlenmesini sağlamak, bu konu ile ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak,

ı) Deniz sigortacılığı ile ilgili çalışmalar yapmak, bu çalışmaları koordine etmek ve izlemek,

j) Uluslararası seviyedeki denizcilik ile ilgili hukuki, ekonomik, siyasi ve benzeri konularda ilgili kuruluşlarla koordineli çalışmalar,

k) Toplumda deniz sevgisini geliştirmek ve deniz kültürünü yaygınlaştırmak için gerekli çalışmaları yapmak,

l) Gemilerin gemi adamlarının sicillerini tutmak⁴⁵.

⁴⁵ <http://www.denizcilik.gov.tr/tr/mustesarlik/mustesarlikgorev.asp>

Bilindiği üzere tarihi eserler sadece kara ve hava yollarından kaçırılmamakta aynı zamanda deniz ulaşımı da bu kaçakçılık yapılırken tercih edilebilmektedir. İşte deniz trafiğinin sıkı bir kontrolü bu suçla mücadelede faydalar sağlayacaktır.

6.1.3. VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

6.1.3.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi.

08/06/1984 tarih ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de Vakıflar Genel Müdürlüğünün görevleri bu kararnamenin ikinci maddesinde yer almaktadır. Şöyle ki;

Madde 2 - Vakıflar Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Vakıf mallarını ekonomik şekilde işletmek, mimari veya tarihi değeri olup yönetimi Vakfa ait olan eski eser yapıları muhafaza ve imar etmek,
- b) Vakfa ait müesseseleri gayelerine göre yaşatmak,
- c) Vakıf paraları nemalandırmak,
- d) Mütevellileri tayin, gerektiğinde azletmek,
- e) Görev ve hizmetleri ile bütün vakıfların vakfiyelerinde veya vakfiye yerine geçen Hüccet, Berat, Ferman gibi belgelerden veya vakıf senetlerinde yazılı hayri, sosyal, kültürel ve ekonomik şart ve hizmetleri yerine getirmek,
- f) Vakfiyelerde öngörülen hizmetlerin en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesini sağlamak için vakıf hükmü şahsiyetini korumak şartı ile gerektiğinde vakıf gayrimenkulleri değiştirerek daha fazla gelir getirici yatırımlara tahsis etmek,
- g) Kanun, tüzük ve yönetmeliklerle kendisine verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak⁴⁶.

⁴⁶ 8/6/1984 tarih ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Md.2.

Kaçakçılığa konu olan tarihi eserler sadece Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarından ibaret değildir. Gerçi Tarihi Eser Kaçakçılığı denilince akla ilk gelen taşınır olan tarihi varlıklardır. Çünkü taşınması ve gizlenmesi kolaydır. Bu sebeple tarihi eser kaçakçılarının tercihi de aslında bu gruptaki eserleredir. Ancak Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarından koparılan o bütünden ayrılan parçalarda birer taşınır eser olmakta ve kaçakçılığa konu olmaktadır. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının çoğunluğu Vakıflar Genel Müdürlüğü sorumluluğundaki eserlerdir. Bu sebeple Vakıflar Genel Müdürlüğünün denetimi Tarihi Eser Kaçakçılığını önleme adına önem arz etmektedir.

6.2. ADALET BAKANLIĞI

6.2.1. ULUSLARARASI HUKUK VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

6.2.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Tarihi Eser Kaçakçılığı hem ulusal hem de uluslararası bir suçtur. Ulusal mücadeleye yetki veren kanunlarımız bellidir. Bunların başında Türk Ceza Kanunumuz ve 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu gelmektedir. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile uluslararası mücadele ise hem yerel kanunlarımız hem de uluslararası sözleşmeler göz önünde tutularak yapılmaktadır. Tarihi Eser Kaçakçılığında ülkemiz için esas olan trafik ülke içinden yasal olmayan yollardan elde edilen tarihi eserlerin yine yasal olmayan yollardan yurt dışına çıkartılması şeklindedir. Yani bir nevi tarihi eserlerimizin nihai varış yeri genellikle batı ülkeleridir. Tüm bunlar göz önüne alındığında Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili yasal düzenlemelerimizin daha çok uluslararası normlar ekseninde olması gerekmektedir.

Bu amaçla teşkilatlanmış olan ve Adalet Bakanlığı bünyesinde hizmet veren Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bu prosedürleri

yerine getirmekle görevlidir. Tarihi Eser Kaçakçılığını önleme adına uluslararası düzeyde yasal tedbirleri almak ve yurt dışına kaçırılan tarihi varlıklarımızın tekrar ülkemize iadesini Kültür ve Turizm Bakanlığı ile koordine kurarak sağlamak ve bu alanda gerekli tüm hukuki işleri yapmakla görevlidir. Ayrıca Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görevleri “2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanun”un 13/A maddesinde düzenlenmiştir.

Dışişleri Bakanlığına verilen görev ve yetkiler saklı kalmak kaydıyla bu görevler şunlardır:

a) Adalet Bakanlığı'nın görev alanına giren konularda uluslararası antlaşmalar ve belgelerle ilgili olarak, görüş bildirmek, yapılan çalışmalara ve görüşmelere katılmak, bu antlaşma ve belgeleri türkçeye çevirtmek, derlemek, arşivlemek, bunları ilgili kurum ve birimlere iletmek,

b) Yurt dışında işlenen ve Türk yargı yetkisine giren suçlar konusunda adli makamlara bilgi ve belge sağlanmasına yardımcı olmak,

c) Hukukî ve cezaî konularda uluslararası adli yardımlaşma; tebligat, istinabe, suçluların iadesi, hükümlülerin transferi, kovuşturmaların aktarılması işlemlerini yapmak,

d) Nafakalara dair uluslararası antlaşmalarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

e) Bakanlığın uluslararası kuruluşlarla ilgili faaliyetlerini yürütmek,

f) Uluslararası hukuk ve insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek, bu konulardaki çalışmalara katılmak, gelişmelerin iç hukuka yansıtılması için ilgili kurum ve birimleri bilgilendirmek,

g) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yapılan başvurulara karşı yapılacak savunmalar için bilgi ve belge sağlamak, gerektiğinde oturumlara temsilci göndermek,

h) Görev alanına giren konularda personelin yurt içi ve yurt dışı eğitimi ile ilgili işlemleri yapmak,

- i) İştirak olunan yurt dışı faaliyetlere ilişkin olarak düzenlenecek raporları Bakanlığın ilgili birimlerine ve diğer ilgili kuruluşlara iletmek,
- j) Görev alanına giren konularda tüzük ve yönetmelikler hazırlamak ve izlemek; yargı yetkisinin kullanılma alanına girmeyen konularda görüş bildirmek ve genelge düzenlemek,
- k) Kanunlarda gösterilen ve Bakanlıkça verilen diğer görevleri yapmak⁴⁷.

Gerek yasal yollardan gerekse yasal olmayan yollardan elde edilen tarihi eserler kaçakçıların ellerinde yurt dışına kaçırılmak için bulunmaktadır. Yurt dışında bizim topraklarımıza ait olan eserler hukuki süreçler takip edilerek geri alınabilmektedir. İşte bu hukuki süreci düzenleme ve takip etme görevi Adalet Bakanlığı'na aittir. Bu düzenlemeleri talep eden kurum ise Kültür ve Turizm Bakanlığı yahut gerekli görülmesi halinde re'sen Adalet Bakanlığı'dır.

6.3. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

6.3.1. YURTDIŞI TANITMA VE KÜLTÜR İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

6.3.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Bir ülkenin diğer ülkelerle ve uluslararası örgütlerle olan ilişkilerini yürütmek ve düzenlemekle ilgili görevleri yerine getiren bakanlık Dışişleri Bakanlığıdır. Dışişleri Bakanlığı'nın görev ve yetkileri şu şekilde belirtilmiştir:

- a) Hükümetçe tayin ve tespit edilecek esaslara göre dış politikayı uygulamak ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek.

⁴⁷ <http://www.adalet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2009.

b) Türkiye Cumhuriyetinin dış politikasının tespiti için hazırlık çalışmaları yapmak ve tekliflerde bulunmak, tespit edilecek dış politikayı yürütmek ve koordine etmek.

c) Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlar karşısındaki hak ve menfaatlerini korumak, geliştirmek ve bu alanlarda diploması ve konsolosluk himayesini sağlamak.

d) Türkiye Cumhuriyetinin yabancı devletlerle, bunların temsilcilikleri ve temsilcileri ile, milletlerarası teşkilatlarla, ilgili Bakanlıklarla işbirliği yapmak suretiyle temas ve müzakerelerini yürütmek, bu temas ve müzakereler sonucu gerekiyorsa milletlerarası anlaşmaları yine diğer Bakanlıklarla işbirliği ile yapmak.

e) Diğer bakanlık ve kuruluşların dış politikayı etkileyen faaliyet ve temaslarının devletin dış politikasına uygunluğunu sağlamak, bu kuruluşların uluslararası kuruluşlar ve yabancı kamu ve özel kuruluşlarıyla kendi görev alanlarına giren temaslarının koordinasyonunu sağlamak ve bunlara katılmak.

f) Mali, iktisadi ve diğer teknik konularda ilgili kurum ve kuruluşlarca yürütülmesi gereken veya statülerinde, üyelerinin ve ortaklarının belli Bakanlık veya merci vasıtasıyla işlem yapacağı belirtilen milletlerarası kuruluşlarla yürütülecek dış temas ve müzakerelerin dış politikaya uygun olarak yürütölmelerini gözetmek gerekirse bunlara katılmak.

g) Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil yetkisine sahip olarak Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile belli bir geçici görevle görevlendirilen Temsilciler ve Temsil Heyetlerine Türkiye Cumhuriyeti'ni bağlayacak hususlarda hükümetin emir ve talimatlarını iletme, bu Temsilci ve Temsil Heyetlerinin ihtisasa dair hususlarda ihtiyaç duyacakları talimatları ilgili Bakanlıklar ile istişare suretiyle tespit edip onlara iletme; Bu gibi heyetlerin başkanları ilgili Bakanlıklardan ise bu heyetlerde temsilci bulundurmak.

ğ) Yabancı devletler ve milletlerarası kuruluşlar nezdinde temsil işlerini yetkili makam olarak yürütmek.

h) Yabancı devletler ve milletlerarası kuruluşlardaki gelişmeleri ve bunlar arasındaki ilişkileri takip etmek.

ı)Türkiye Cumhuriyeti'nin Devlet ve Dışışleri protokolünü düzenlemek ve yürütmek.

i)Yetki belgesi, onaylama belgesi ve milletlerarası hukuk ve tatbikatın gerektirdiği her türlü belgeyi hazırlamak, alıp vermek, örneklerini hazırlamak,

j)Türkiye Cumhuriyeti adına yapılan anlaşmaları usulüne uygun olarak tescil ettirmek, bunların sicillerini tutmak.

k)Kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yapmaktır.

Uluslararası alandaki her türlü faaliyet bu bakanlığımızın koordinesinde yürütölmektedir.

Tarih boyunca çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmış ve bunun sonucu eşsiz ve paha biçilmez tarihi eserleri barındıran ölkemiz, Tarihi Eser Kaçakçılığı alanında hedef ölkeler arasındadır. Ölkemizden kaçırılmış birçok tarihi eser, dünyanın önlü müzeleri ile özel koleksiyonlarında sergilenmekte veya önlü müzayede evlerince satışa sunulmaktadır.

Yurtdışında ölkemizden kaçırılmış bir tarihi eserin saptanması durumunda Dışışleri Bakanlığınca ilgili makamlar bilgilendirilmekte ve ilgili öлке yetkilileri ile eseri bulunduran müze, koleksiyoncu, müzayede evi nezdinde ilgili dış temsilciliklerle girişimlerde bulunularak tarihi eserlerimizin satışlarının durdurulması sağlanmakta ve ardından iadeleri için girişimler yapılmaktadır.

Ölkemizden kaçırılmış tarihi eserlerin iadesine ilişkin çalışmalar Dışışleri Bakanlığının eşgüdümünde, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili kurumların katkılarıyla yürütölmektedir. Kaçırılan eserlerin bulunduğu öлке makamları ölkemizdeki Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili yasal mevzuat hakkında bilgilendirilmektedir.

Bilindiği gibi tarihi eserlerin yurtdışına çıkarılmaları 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca suç teşkil etmektedir⁴⁸.

Yasal mevzuat anlamında bu kanun ve bu kanuna dayalı çıkarılan yan mevzuatlar, Uluslararası antlaşma ve sözleşmelerden doğan hakların uluslararası boyutu ile irtibatlandırılan konular Dışişleri Bakanlığı tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı ile koordinasyon halinde sürdürülmektedir.

Gelişen teknolojinin sunduğu olanaklardan giderek daha fazla yararlanan organize suç unsurları günümüzde son derece kapsamlı sınır aşan faaliyetlerde bulunmaktadır. Ekonomik istikrarsızlık, rüşvet, işsizlik, eğitimsizlik, siyasi ve hukuki boşluklar ve ahlaki yozlaşma gibi pek çok etken tarafından ortaya çıkarılıp tetiklenebilen organize suçlar, günümüzde artık bireysel ve toplumsal olduğu gibi ulusal ve uluslararası güvenliği de tehdit eden bir sorun haline gelmiştir.

Organize suç örgütlerinin başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere, göçmen, *tarihi eser*, sigara ve alkol kaçakçılığı, insan ticareti, yolsuzluk, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması, silah ve mühimmat kaçakçılığı gibi tipik faaliyet alanlarına son yıllarda, bilgisayar ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere paralel olarak, çeşitli bilişim suçları da eklenmiştir.

Günümüzde organize suçlar tüm ülkeleri tehdit eden bir hal almıştır. Organize suç örgütlerince her yıl elden ele dolaştırılan milyarlarca doların birçok gelişmekte olan ülkenin yıllık bütçesinden fazla olduğu dikkate alındığında örgütlü suçun ülkelerin güvenliğinin yanı sıra sosyal ve ekonomik kalkınmalarına getirmekte olduğu tehlike de daha iyi anlaşılmaktadır.

⁴⁸ <http://www.mfa.gov.tr>, Erişim Tarihi: 16 Ocak 2009.

Örgütlü biçimde işlenen suçların tüm dünyada kazandığı artış eğilimi ve ülkelerin bu sorunla mücadeleye verdikleri öneme paralel olarak, organize suçlarla mücadele ülkemiz için de öncelikli bir konudur. Zira organize suç türlerinin genel asayiş, ekonomik kalkınma ve toplumsal huzura verdiği zarara, bu suç gruplarının terör örgütleriyle yakın ilişkisinden kaynaklanan tehlikeler de eklenmektedir. Nitekim terör ve örgütlü suç unsurlarının çoğunlukla birbirleriyle ilişki ve işbirliği içerisinde çalıştıkları bilinmektedir. Organize olarak işlenen suç, terör örgütlerinin en önemli finans kaynaklarından biridir.

Organize suç gruplarıyla terör örgütleri arasındaki bu ilişki, özellikle demokratik toplumlardaki düşünce, örgütlenme ve ekonomik faaliyet özgürlüklerinin suistimal edilmesiyle ciddi bir tehdide dönüşmektedir. Dünyanın en kanlı terör örgütlerinin terör faaliyetlerini finanse etmek için yoğun olarak başvurduğu organize suç faaliyetleri, bu ilişkiden kaynaklanan tehdidin boyut ve ciddiyetinin kuşkuya yer bırakmayan bir göstergesidir.

Ülkelerin her geçen gün daha fazla sınır aşan nitelik kazanan organize suç unsurları ile bireysel olarak mücadele etmelerinin mümkün olmadığı açıktır. Bu suç örgütleriyle mücadele ancak çok yönlü bir strateji ve uluslararası işbirliğiyle başarıya ulaşabilecektir. Türkiye bu gerçekten hareketle uluslararası organize suçlarla mücadelede ikili ve çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesine yönelik tüm girişimlerde yerini almakta, örgütlü suçlarla mücadele alanında kazandığı tecrübeyi mümkün olan her platformda diğer ülkelerle paylaşmakta ve başta Birleşmiş Milletler bünyesinde yürütülenler olmak üzere, bu konuda uluslararası zeminde düzenlenen faaliyetlerde aktif rol oynamaktadır.

Organize suçlarla mücadele alanında katılım ve içerik bakımından en kapsamlı uluslararası belgeler “Birleşmiş Milletler Sınır aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi” ve bu Sözleşmenin ekini teşkil eden üç protokoldür.

Sözleşme ve ek protokollerine taraf olan ülkemiz söz konusu belgelerde öngörülen bildirim yükümlülüklerini yerine getirmiş, ayrıca sözleşme ve protokollerinin uygulanmasına ilişkin sualnameleri yanıtlayarak BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi Sekreteryasına sunmuştur.

Türkiye ayrıca Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulması Sözleşmesi”ni onaylamış, “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Ele Geçirilmesi ve Terörizmin Finansmanı Avrupa Konseyi Sözleşmesi”ni de imzalamıştır.

“Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Polis Teşkilatı Arasında İşbirliğine İlişkin Anlaşma” Temmuz 2004 itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Ülkemiz ayrıca Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI) ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı’nın (KEİ) da organize suçlarla mücadele çalışmalarına aktif katılım ve katkı sağlamaktadır.

Türkiye 70’den fazla ülkeyle terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve Tarihi Eser Kaçakçılığı suçunun da içinde olduğu organize suçlarla mücadele alanlarında işbirliğini öngören ikili anlaşma ve protokoller imzalamıştır. Söz konusu belgelerin oluşturduğu hukuki zemin çerçevesinde emniyet birimlerimiz ile muhatapları arasında bilgi, belge, istihbarat ve tecrübe değişimi yapılmakta, ayrıca kanun uygulayıcı personelin eğitimi konusunda işbirliği sağlamaktadır.

İkili güvenlik işbirliği anlaşmaları uyarınca tesis edilen Ortak Komisyon / Çalışma Grubu mekanizmaları aracılığıyla ülkemiz ile diğer ülkelerin kanun uygulayıcıları düzenli olarak bir araya gelerek güvenlik alanındaki ikili işbirliği kanallarını çeşitlendirmektedirler. Buna ek olarak güvenlik konularının gerektirdiği hız ve gizliliği sağlamak üzere Emniyet

Genel Müdürlüğümüzce çeşitli ülkelere polis irtibat görevlileri atanmakta, aynı şekilde kimi ülkelerin emniyet mensupları ülkemize irtibat görevlisi olarak kabul edilmektedir.

Tüm bu faaliyetler ilgili kurum ile eş güdümlü olarak Dışişleri Bakanlığınca yerine getirilmektedir.

6.4. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

6.4.1. EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

6.4.1.1. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

6.4.1.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Bilindiği üzere İçişleri Bakanlığı ülkemizde genel asayiş ve güvenliği sağlamakla görevli bakanlıktır. Bu bakanlık bu görevi kendisine bağlı kolluk kuvvetleriyle yürütmektedir. Bu kolluk kuvvetlerinden polis gücünü kendi uhdesinde barındıran Emniyet Genel Müdürlüğü, Daire Başkanlıkları aracılığıyla bu hizmetin kendisi ilgilendiren kısmını yürütmektedir.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı adından da anlaşılacağı üzere konumuz olan Tarihi Eser Kaçakçılığı ile birinci derecede mücadele eden polis birimidir. Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığının görev ve yetkileri 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 16. Maddesine dayanılarak hazırlanan ve 25.05.2009 tarihinde İçişleri Bakanınca onaylanarak yürürlüğe giren Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve İl Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu yönetmeliğin 14. Maddesinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının görevleri şu şekilde belirtilmektedir.

Başkanlığın görevleri

Başkanlık;

a) Yurtdışından Türkiye'ye veya Türkiye'den yurtdışına yönelik veyahut yurtiçinde çeşitli yollarla yapılan kaçakçılık faaliyetleri ile ulusal veya uluslararası düzeyde organizasyon oluşturarak yasalara aykırı biçimde haksız menfaat veya yüksek kazanç sağlamak amacıyla; ekonomik veya idari yapıyı doğrudan veya dolaylı olarak kontrol eden veya ele geçiren suçlarla mücadele edilmesi, suç konusu mallara ve bu tür suçlardan elde edilen kazançlara el konulması ve aynı tür suçları işleme olanaklarının ortadan kaldırılması maksadıyla; yetki ve görev veren ilgili mevzuat çerçevesinde; bu Yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, istihbarat elde etmek, değerlendirmek, suçun men ve takibi amacıyla gerekli tedbirleri almak, gerektiğinde adli kolluk görevi ifa etmek, operasyonlar düzenlemek ve düzenletmek,

b) Kontrollü teslimatın uygulanması amacıyla il birimlerinden ve yurtdışından gelen taleplerle ilgili olarak ilgili adli makamlar nezdinde karar isteminde bulunmak ve kontrollü teslimatın uygulanmasını yönetmek veya koordine etmek,

c) İl birimlerinin çalışmalarına ve yürütülecek operasyonlara yön vermek, talep edildiğinde veya Başkanlıkça gerekli görüldüğünde il birimlerini merkez veya diğer il birimleri personeli ile takviye etmek,

ç) Mücadelesiyle görevli olduğu suçlarla ilgili birden fazla ili kapsayan ve/veya uluslararası boyuttaki operasyonel çalışmaları koordine etmek,

d) Yürütülen operasyonların sonuçlarını değerlendirmek, yurtiçi ve yurtdışı uzantılarını tespit etmek ve gerekli tedbirleri almak,

e) Kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar nezdinde yürütülen işbirliği faaliyetlerine katılmak, buralarda alınan karar ve stratejilerin uygulanmasını sağlamak,

f) Başkanlığın görev alanı kapsamındaki ikili veya çok taraflı güvenlik işbirliği anlaşmalarının uygulanmasını temin ve takip etmek, bu çerçevede yurtdışı ve yurtiçi irtibat görevlileriyle ya da tespit edilen kanun uygulayıcı

birimlerin irtibat noktaları ile mevzuat çerçevesinde işbirliği ve bilgi paylaşımında bulunmak,

g) Kaçakçılık ve organize suçlarla mücadelede gerekli idari ve hukuki alt yapı eksikliklerini gidermek ve geliştirmek amacıyla mevzuat çalışmaları yürütmek,

ğ) Kaçakçılık ve organize suçlarla mücadelede, ülkemizin Avrupa Birliği üyeliği ile ilgili olarak, idari ve hukuki alanda gerekli uyum çalışmalarını yürütmek, işbirliği faaliyetlerine katılmak, buralarda alınan karar ve stratejilerin uygulanmasını sağlamak,

h) EMCDDA (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi) nin çalışmalarında ulusal temas noktası olarak ülkemizi temsil etmek,

ı) Madde kullanımı ve bağımlılığı alanlarında ilgili kurumlardan veri toplamak, bu çerçevede oluşturulan veri tabanının sürekli olarak güncellenmesini sağlamak ve bu verileri EMCDDA ile paylaşmak,

i) Kaçakçılık ve organize suçlarla etkin mücadele için plan, proje hazırlamak ve uygulamaya koymak,

j) Merkez ve il birimlerinin faaliyetlerinde kullanılmak üzere bilişim sistemleri, teknik, optik, elektronik cihazlar ile araç ve gereç planlaması yapmak, bunları temin ederek dağıtımını sağlamak ve birimlerin operasyonlarına destek vermek,

k) Merkez ve il birimlerinde görev alacak nitelikli personelin yetiştirilmesi, bilgilerinin geliştirilmesi ve personele uzmanlık kazandırılması yönünde ulusal ve uluslararası ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak; kısa ve uzun vadeli eğitim programları hazırlamak ve uygulamak,

l) Merkez ve il birimlerinde görev alan personelin atama planlamalarına yönelik çalışmalar yapmak,

m) Gerektiğinde diğer alanları da kapsamak üzere, Başkanlığın görev alanındaki suçlarla mücadele amacıyla köpek idarecisi ve köpek eğitmek, bunların istihdam ve atama planlarına ilişkin işlemleri yürütmek,

n) Birimlerin ödül ve ikramiye taleplerini değerlendirmek ve gerekli yazışmaları yapmak,

o) Mevzuata uygun olarak verilen diğer görevleri yapmak ile görevlidir. Görüldüğü üzere daire başkanlığının görevi geniş bir alanı kapsamaktadır.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bu genel görevleri şubeleri aracılığıyla yerine getirmektedir. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelesini ise Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü yerine getirmektedir. Belirtilen bu şubede Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele Kaçakçılık Bürosunca yürütülmekte ve bu hizmet taşrada da Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerince İstanbul 'da ise Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne yerine getirilmektedir. Merkezde ve illerdeki Kaçakçılık Bürolarının görevleri de yukarıda belirtilen yönetmeliğin 47. maddesinde şu şekilde yer almaktadır.

Kaçakçılık Büro Amirliğinin görevleri;

a) Gümrük işlemlerine tabi eşya, tütün, tütün mamulleri ve alkollü içecekler, akaryakıt ve akaryakıt harici petrol ürünleri, **kültür ve tabiat varlıkları**, kıymetli taş ve maden kaçakçılığı suçlarıyla ilgili olarak istihbari bilgi toplamak, değerlendirmek, suçun men ve takibi amacıyla gerekli tedbirleri almak, gerektiğinde ulusal veya uluslararası operasyona dönüştürmek, il birimlerinde bu konularda gerçekleştirilen operasyonel çalışmalara destek vermek ve koordine etmek,

b) Mücadelesiyle görevli olduğu suçlarla ilgili olarak yapılacak kontrollü teslimat uygulamalarında, gerekli kararın adli makamlardan alınmasına yönelik işlemleri yürütmek ve alınan kararın uygulanmasını koordine etmek,

c) Mücadelesiyle görevli olduğu suçlara iştirak eden ve yurtdışına kaçan şahıslar hakkında İnterpol kanalıyla uluslararası seviyede aranmalarının sağlanması için çalışmalar yapmak,

ç) İl birimleri ve kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası anlaşmalar kapsamında yabancı ülke makamlarından veya irtibat görevlilerinden gelen

talepleri mevzuatta belirlenen kriterler doğrultusunda değerlendirmek ve gerekli işlemleri yürütmek,

d) Mücadelesiyle görevli olduğu suçlarla ilgili olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği faaliyetlerinde bulunmak; bu amaçla toplantılar düzenlemek veya düzenlenen toplantılara katılmak, bu kapsamda karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak; yapılan bu faaliyetlerle ilgili olarak Başkanlığa rapor sunmak ile görevlidir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı organize bir suç türüdür. Bu sebeple bu suçla mücadele eden birimin alanında ihtisas yapmış olan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı ve bu başkanlığın illerdeki kuruluşları olan şube müdürlüklerince yapılmaktadır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili ihbarları almak, yapılan ihbarlardaki belirtilen hususları araştırmak ve değerlendirmek, bu konuda gerekli her türlü takibi yapmak, yapılan tüm çalışmalar neticesinde konunun operasyonel durumu varsa operasyonları yapmak, elde edilen suç unsurları ve suçlular ile ilgili her türlü istatistiki bilgileri tutmak, bu suçla mücadele için yeni metotlar geliştirmek ve uygulamak Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şubelerinin görevidir.

6.4.1.2. İnterpol – Europol – Sirene Dairesi Başkanlığı

6.4.1.2.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Uluslararası suç ve suçlularla mücadelede; “Yurtta Koordine, Dünyada İşbirliği” parolasıyla faaliyetlerini yürüten İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu-İTERPOL’e üye olduğu 1930 yılından bugüne uluslararası polis işbirliği teşkilatları ve diğer ülkelerle birlikte aktif ve yakın bir işbirliği sürdürmektedir.

1930 - İTERPOL teşkilatına üyelik ve Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu’nun kurulması,

1972 - Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu'nun Şube Müdürlüğüne dönüştürülmesi,

1988 - Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu'nun Daire Başkanlığına dönüştürülmesi,

2003 - İnterpol Dairesi Başkanlığı bünyesinde Europol Şube Müdürlüğü'nün kurulması,

2004 - İnterpol Dairesi Başkanlığı'nın Europol ile işbirliğini tesis etmek üzere Türkiye Milli Bürosu olarak belirlenmesi,

2005 - İnterpol Dairesi Başkanlığı'nın isminin İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmesi ve,

2008 - İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı'nın Cenova Sözleşmesi uyarınca Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi olarak belirlenmesi şeklinde bir kronoloji sergilemektedir.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı görev ve önceliklerini yerine getirmede üç temel rol üstlenmektedir ve bunlar:

Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu (İnterpol Ankara),

Türkiye Milli Bürosu (Europol ile işbirliği kapsamında),

Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı'nın **temel amaçları** aşağıda sıralanmıştır:

a) "Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu" olarak Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-İnterpol ve bu teşkilata üye ülkeler nezdinde faaliyetler yürütmek ve mümkün olan en üst seviyede polis işbirliğini tesis etmek,

b) "Türkiye Milli Bürosu" olarak, Türkiye ile Avrupa Birliği Polis Teşkilatı-Europol arasında imzalanan teknik ve stratejik düzeyde işbirliği anlaşması kapsamında Europol nezdinde ilişkileri yürütmek,

c) "Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi" olarak bu alanda faaliyetleri yürütmek ve uluslararası mevzuattan kaynaklanan sorumlulukları yerine getirmek,

d) Schengen Bilgi Sistemi'ndeki gelişmeler ile S.I.R.E.N.E. Büroları'ndaki mevzuat, yapısal ve işlevsel değişiklikleri araştırmak ve takip etmek.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri çerçevesinde aşağıdaki **görevleri** yerine getirmektedir:

a) Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-İnterpol, Europol ve bu teşkilatlara üye ülkeler nezdinde, Daire Başkanlığının görev alanına giren konular hakkında Türk kolluk güçlerini temsil etmek,

b) Milli mevzuat, İnterpol Ana Tüzüğü, uluslararası ikili ve çok taraflı antlaşmalar ve sözleşmeler çerçevesinde uluslararası seviyedeki suçların önlenmesi, suçluların izlenmesi, yakalanması ve iadelerinin gerçekleştirilmesi işlemlerini yürütmek,

c) Uluslararası suç ve suçlulara karşı tüm üye ülke polis teşkilatlarınca verilen mücadelenin bütünleştirilmesini ve bu alanda gerekli işbirliğinin tesis edilmesini sağlamak,

d) Uluslararası mahiyet arz eden her türlü suç ve suçlularla etkin bir şekilde mücadele etmek için teşkilatımız ve diğer üye ülke polis teşkilatları arasında irtibat ve işbirliğini sağlamak, gerektiğinde bu alanda yapılacak çalışmalara görevli gönderilmesi işlemlerini yürütmek,

e) Adli makamlarımızca düzenlenen gıyabi tevkif veya yakalama-tutuklama müzakerelerine istinaden aranmakta iken yurtdışına kaçan sanık veya hükümlüleri takip etmek, diğer üye ülke birimleri ile işbirliği yaparak yakalanmalarını ve yurda iade edilmelerini sağlamak,

f) Uluslararası istinabe taleplerinin yurt içinde veya dışında yerine getirilmesi ile ilgili gerekli işlemleri yürütmek,

g) Ülkemizde suç işleyen yabancı şahıslar hakkında üye ülkeler dâhilinde adli ve idari makamların taleplerini karşılamak,

ğ) İnterpol görev alanına giren konularda organize edilen ve Daire Başkanlığına intikal eden uluslararası toplantı, konferans vb. etkinliklere Türk

Polis Teşkilatı'nı temsilen katılımın sağlanması için ilgili birimlerle koordineli olarak gerekli işlemleri yürütmek,

h) Europol ile stratejik ve teknik seviyede işbirliğini yürütmek, işbirliğini ilerletmeye yönelik çalışmalar yapmak ve Europol bünyesindeki tüm gelişme ve yenilikleri yakından takip etmek,

1) İnterpol Genel Sekreterliği, Europol ve üye ülkelerden alınan bilgi ve dokümanları ilgili makamlara iletmek,

i) Uluslararası polis işbirliği konularında Türk kolluk birimlerinin farkındalığını artırmak ve koordinasyonu ilerletmek amacıyla eğitimler düzenlemek,

j) Schengen Bilgi Sistemi ve S.İ.R.E.N.E. Bürolarına ilişkin mevzuat ile yapısal ve işlevsel değişiklikleri araştırmak ve takip etmek.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, ulusal mevzuatın tanıdığı yetki ve sorumluluklar kapsamında aşağıda sıralanan kurum ve kuruluşlarla irtibat halinde görevlerini yerine getirmektedir:

- Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Daire Başkanlıkları
- 81 İl Emniyet Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı
- Gümrük Müsteşarlığı
- Adalet Bakanlığı
- Dışişleri Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Yurtdışında görevli Türk İrtibat Görevlileri
- Ülkemizde görevli Yabancı İrtibat Görevlileri
- Cumhuriyet Savcılıkları
- Mahkemeler

Yapılanma

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı altı şubeden oluşmaktadır.

Bu şubeler:

1. Uluslararası Kaçakçılık Şube Müdürlüğü,
2. Uluslararası Terör ve Asayiş Şube Müdürlüğü,
3. Uluslararası Adli Yardımlaşma Şube Müdürlüğü,
4. Uluslararası Araştırma Şube Müdürlüğü,
5. Uluslararası Haberleşme ve Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü,
6. Europol ve Sirene Şube Müdürlüğü,

6.4.1.2.2. Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu

Amacı uluslararası seviyedeki suçların önlenmesi, bastırılması, sanıkların izlenmesi, ilişki kurduğu kişilerle irtibatlarının tespit edilmesi, yakalanması, tutuklanması ve iade edilinceye kadar süren işlemlerin yapılması, uluslararası alanda gerçekleştirilen işbirliğinin bütünleştirilmesi olan ve kısaca İnterpol sözcüğüyle ifade edilen “Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı” 1923 yılında kurulmuş olup, hâlihazırda 187 üyesiyle dünyanın en büyük polis teşkilatıdır.

Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-İnterpol’e üye her ülkenin, İnterpol Genel Sekreterliği, üye ülke polis teşkilatları ve ilgili diğer uluslararası kuruluşlarla temas ve işbirliğini sağlayan ve “Milli Merkez Bürosu” olarak adlandırılan bir birimi vardır. Ülkemizi İnterpol nezdinde temsil eden birimimiz İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı’dır.

Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu, -diğer görevlerinin yanı sıra- ulusal yasalar, İnterpol Ana Tüzüğü ve Yönetmeliği ile uluslararası ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde, **uluslararası suçların önlenmesi, uluslararası seviyede suçluların yakalanması ve iadelerinin gerçekleştirilmesini** teminen gerekli işlemleri yerine getirmektedir.

6.4.1.2.3. Türkiye Milli Bürosu

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, uluslararası polis işbirliğinin güçlendirilmesi ve Europol'e üyelik çalışmalarının sürdürülmesi ile görevlendirilmiştir.

Europol, kriminal istihbarat konularında faaliyet yürüten bir Avrupa Birliği kolluk teşkilatı olup, amacı uluslararası mahiyetteki organize suçlar ile terörizmin önlenmesi ve bu suç türleriyle mücadelede AB üyesi ülkelerin yetkili birimleri arasındaki işbirliği ve etkinliğin artırılmasıdır.

İçişleri ve Adalet Bakanları Konseyi'nin 27 Mart 2000 tarihli kararı ile Europol Yönetimine AB ülkelerini dışındaki ülke ve kurumlarla anlaşma müzakerelerine girme yetkisi tanınmış olup, bu karar doğrultusunda 26-27 Nisan 2000 tarihlerinde Europol tarafından bir seminer düzenlenmiş ve seminere Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 23 ülke ve 3 uluslararası örgüt davet edilmiştir. İlerleyen süreçte Europol'e üyelik çalışmaları başlatılmış, 27 Mayıs 2002 tarihli İçişleri Bakanlık onayı ile Europol Bürosu Daire Başkanlığımız bünyesinde kurulmuş ve Europol Bürosu 23 Ekim 2003 tarihinde Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür.

Europol ile sürdürülen müzakereler sonrasında, ülkemizde kişisel verilerin korunması hakkında hukuki bir düzenlemenin mevcut olmaması nedeniyle Türkiye ile Europol arasındaki işbirliğinin, ilk aşamada teknik ve stratejik düzeyde yapılması öngörülmüştür. Adalet Bakanlığı tarafından yasal çalışmaların tamamlanması sonrasında operasyonel düzeyde işbirliğine geçilecektir.

6.4.1.2.4. S.I.R.E.N.E.

Schengen Sözleşmesi kapsamında öngörülen polis işbirliğinin sağlanması, Schengen Bilgi Sistemi'nin (SIS) ülkemizde ilgili birimlerimiz nezdinde kullanımı ve SIRENE Ofisi faaliyetlerine katılım çalışmaları çerçevesinde ilgili AB müktesebatı taranarak gerekli teknik ve hukuki bilgi sağlanmıştır. SIS'ne ülkemizin dâhil olması ancak AB üyeliği ile birlikte olacağından, bu aşamada SİRENE Ofisi ile ilgili herhangi bir işlem yapılmamakta olup, ilgili AB Müktesebatı doğrultusunda gelişmeler takip edilmektedir.

Schengen işbirliği, kişileri ve mallarını korumayı hedefleyen bir sistem olup, AB iç sınırlarının ortadan kaldırılması neticesinde üye ülke kolluk, gümrük ve dış sınır kontrol birimleri arasındaki işbirliğinin artırılması gerekli hale gelmiştir. Serbest dolaşım bölgesinde suçla mücadelede en temel araçlar, aranan/kayıp şahısların ve nesnelere ülke sınırların ötesinde de aranmasına olanak tanıyan Schengen Bilgi Sistemi (SIS) ve SIRENE Bürolarıdır.

Schengen Bilgi Sistemi (SIS) bir kolluk, gümrük ve dış sınır kontrol veritabanıdır. Schengen üyesi her ülkede bulunan bir ulusal sistem (N.SIS) ile bir merkezi sistemden (C.SIS) oluşmaktadır. Tüm ulusal sistemlerin merkezi sisteme on-line bağlantısı bulunmaktadır. Taraf ülkeler, aranan ve kayıp şahıslar, kayıp ve çalıntı nesnelere ve giriş yasaklamaları hakkında -alarm denilen- girişleri yapmaktadırlar.

S.I.R.E.N.E. “Supplementary Information Request at the National Entry” yani **ulusal girişte ilave bilgi talebi**’nin kısaltması olup, SIRENE Bürolarının taraf ülkeler arasında alarmlar hakkında ilave bilgi değişimi görevini özetlemektedir⁴⁹.

⁴⁹ <http://www.egm.gov.tr/daire.interpol.asp>

Tarihi Eser Kaçakçılığı uluslararası bir suçtur. Ülkemiz toprakları dışında ülkemizden yasal olmayan yollardan çıkarılan, kaçırılan, eserlerin hukuki anlamda takibini yapmak ve bu süreçten netice almak uluslararası sözleşmelerden doğan haklar ve yükümlülükler ile olabilmektedir.

İnterpol Daire Başkanlığı uluslararası platformda işlenen suçlar ile ilgili yasal haklarımız ile ilgili girişimlerde bulunan kurumlarımızdandır. Uluslararası işlenen suçlarda diğer ülke kolluk güçleriyle yapılabilcek işbirliğini sağlar.

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu da kimi zaman uluslararası bir hüviyet kazanması sebebiyle kolluklar arasındaki sıkı irtibat önem kazanmaktadır.

6.4.1.3. Asayiş Daire Başkanlığı

6.4.1.3.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde görev yapan Asayiş Daire Başkanlığı ve illerdeki kuruluşu olan Asayiş Şube Müdürlüğü Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeledeki rolü hırsızlık yapmak suretiyle yapılan Tarihi Eser Kaçakçılığına yöneliktir. Tarihi Eser Kaçakçılığı metotlarından birisi de müzelerden, ören yerlerinden ve koleksiyonerlerden hırsızlık suretiyle çalınan eserlerin piyasaya sürülmesidir. İşte yapılan bu öncül suç yani hırsızlık suçu mevzuat itibariyle Asayiş kısmını ilgilendirmektedir. Tarihi eser hırsızlığı ile mücadele eden Asayiş Daire Başkanlığı ve illerdeki şubeleri belirli görevleri ifa etmektedirler. Asayiş Daire Başkanlığı, Asayiş Şube Müdürlüğü ve Hırsızlık Büro Amirliklerinin görevleri genel hatları ile bellidir Bunlar;

Asayiş Dairesi Başkanlığı;

Genel emniyet ve asayişin sağlanmasına yönelik hizmetlerin ilgili mevzuata uygun olarak yürütülmesini sağlamak,

Asayiş suçundan toplumun nasıl korunulacağı hakkında halkın bilgilendirilmesi, çocukların ve gençlerin suça yönelmelerini ve suçta kullanılmalarını önleyici tedbirlerin alınması hizmetlerini yürütmek,

Asayiş suçları hakkındaki bilgi ve istatistikleri değerlendirmek, suç analizi yapmak veya yaptırmak ve bunları değerlendirerek asayiş suçlarının önlenmesi için suçla mücadele yöntemlerini belirlemek ve taşra teşkilatının çalışmalarına yön vermek,

Çocuk Polisi hizmetleri ile ilgili işlemleri yürütmek

Açılması izne bağlı yerlerle, barut ve patlayıcı maddeler, ateşli ve ateşsiz silah ve teferruatına ilişkin işlemlerin mevzuata uygun olarak yürütülmesini sağlamak,

1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu ve bu Kanunun uygulamasına dair yönetmelik hükümlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak ülke genelinde tedbirler almak,

Başkanlık hizmet alanına giren merkez ve taşra teşkilatlarındaki personelin hizmet içi eğitimlerini yapmak, ulusal ve uluslararası konferans, seminer, kurs, brifing ve toplantılar düzenlemek,

Başkanlık hizmet alanına giren merkez ve taşra birimlerinin araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını ilgili daire başkanlıklarıyla koordinasyon kurarak karşılamak,

Uluslararası antlaşmalar çerçevesinde, görev alanına giren konularda yabancı devletlerin polis teşkilatları ve uluslararası kuruluşlarla bilgi alışverişinde bulunmak, ortak çalışmalar yapmak,

Taşra birimlerinin çalışmalarını ve içinde buldukları koşulları mahallinde incelemek, ihtiyaçların tespiti ile karşılaşılan sorunların giderilmesi ve çözümü için gereken tedbirleri almak,

Toplumsal yaşamın gelişimine ve değişimine bağlı olarak mevzuatın günün koşullarına uyarlanması için gerekli çalışmaları yapmak ile görevlidir.

Asayiş Şube Müdürlüğünün Görevleri

a) Asayiş olaylarını/suçlarını araştırmak ve suç soruşturmasını yürütmek,

b) Görev alanına giren suçlarla ilgili olarak suç haritası çıkartmak,

c) Nezarethane işlemlerini hukuki, adli ve idari gereklere uygun olarak yerine getirmek,

d) Gözaltında tutulan şüphelilerin/sanıkların yeme, içme ihtiyaçlarına ve nakillerine ait masrafların bütçe ödeneklerinden karşılanmasını sağlamak, sağlık kontrollerini yaptırtmak,

e) Şube Müdürlüğü/Büro Amirliğinde bulunan başta nezarethane ve ifade alma odaları olmak üzere soruşturma mekanlarının standartlara uygunluğunu sağlamak,

f) Şube Müdürlüğü/Büro Amirliğinde görevlendirilecek personel ile kullanılacak araç ve gereçlerin Asayiş Polisi Meslek Standardına uygun olmasını sağlamak,

g) Yurtdışına kaçtığı belirlenen veya kaçma şüphesi bulunan suç şüphelilerinin/sanıklarının yakalanması, yurtdışında olduğu yönünde kuvvetli şüphe bulunan kayıp şahısların bulunması, kimliği belirsiz cesetlerin kimliklerinin tespit edilmesi amacıyla İnterpol bültenleri çıkarılması için; şahısların açık kimlikleri, fotoğrafları, parmak izi on parmak basım formları ile şahıslar hakkında verilmiş mahkeme kararının tasdikli bir örneğini Başkanlığa göndermek,

h) Asayiş olayları/suçlarının meydana geldiği bölgelerden sorumlu olan karakolla veya birden fazla karakolu ilgilendiren olaylarda/suçlarda

karakollarla bilgi alışverişi yapmak, karşılıklı tutulan kayıtların uygunluğunu kontrol etmek ve değerlendirmeler yapmak,

i) İlgili mevzuat çerçevesinde suç soruşturmasında teknik imkanlardan yararlanmak,

j) Asayiş suçları nedeniyle yakalanarak ceza alan veya cezaevinde yatan kişilerin cezaevlerine giriş ve çıkışlarında haklarında tutulan bilgileri Cumhuriyet Başsavcılığı kanalı ile almak ve meydana gelen olaylarda/suçlarda değerlendirmek,

k) Yapılan görevler hakkında personeli düzenli olarak bilgilendirmek ve eğitmek, yetersizliği görülen personelin eğitim alması konusunda ilgili birimlerle irtibat kurmak,

l) Suçlarla/olaylarla ilgili yapılan soruşturmalarda ihtiyaç duyulan ve gerekliliği tespit edilen idari tedbirleri almak,

m) Hizmetin kalitesini yükseltmek, mevzuatın eksiksiz ve doğru uygulanmasını sağlamak,

n) Görev alanına giren konulardaki ihbar, şikayet ve müracaatları değerlendirmek,

o) Hizmet alanı ile ilgili istatistik, brifing ve faaliyet raporu hazırlamak ile görevlidir.

Hırsızlık Büro Amirliği;

Mala karşı işlenen suçlardan oto hırsızlığı suçları dışında kalan hırsızlık suçları ile bu suçlara konu olan suç eşyalarının kullanılması, yapılması, taşınması ve satılması suçlarının soruşturmasını yürütmek ile görevlidir⁵⁰.

Ayrıca Asayiş Daire Başkanlığının Polnet (Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi Sistemi) sayfasında Türkiye genelinde çalınan tarihi eserler ile ilgili veri bankası bulunmaktadır. Bu portal şifrelidir ve herkes tarafından kullanılmamaktadır. Türkiye’de nereden olursa olsun çalınan tarihi eserler

⁵⁰ <http://polnet/>

Kültür ve Turizm Bakanlığınca İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne bildirilmekte ve bu veri bankasına eser bilgisinin girişi yapılmaktadır. Tüm illerdeki Asayiş Şube Müdürlüklerinde bu işle görevlendirilmiş personel her gün bilgi güncellemesini yapmakta ve bulunan tarihi eserlerin kayıtlardan karşılaştırılması yapılmaktadır.

6.4.2. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI

6.4.2.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçunun başlangıç yerlerinden olan kazı alanlarının çoğunluğu şehir merkezlerinin dışında yer almaktadır. Bu sebeple polis sorumluluk alanı dışında kalan bu yerlerdeki sorumlu olan kolluk gücü Jandarma kuvvetleridir. Polis sorumluluk görevlerinde polisin yaptığı Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeledeki görevi jandarma sorumluluk bölgesinde jandarma yürütmektedir.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda Jandarma teşkilatının görevi ikinci bölümde belirtilmektedir. Bu kanunun 7. Maddesi hükmüne göre;

Jandarmanın genel olarak görevleri:

Madde 7 - Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.

a) Mülki görevleri;

Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak.

b) Adli görevleri;

İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.

c) Askeri görevleri;

Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak.

d) Diğer görevleri;

Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak şeklinde tanımlamalar ve sınırlılıklar belirtmektedir.

Yine aynı kanunun 10. Maddesinde jandarmanın sorumluluk sahası tanımlanmış ve kendi sorumluluk alanı dışında kalan yerlerdeki kolluk güçleri ile işbirliği konusu hükme bağlanmıştır.

Madde 10

Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir.

Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası ile ilgili olarak diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği ve koordinasyonda bulunur.

Jandarma veya Emniyet Teşkilatı, kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde, mahalli mülki amirler tarafından birbirlerinin sorumluluk sahalarında geçici olarak görevlendirilebilirler.

Jandarmanın diğer güvenlik kuvvetleriyle işbirliği ve koordinasyon esasları ve emir komuta ilişkileri yönetmelikle belirlenir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu süreklilik arz eder. Bir yerde başlayıp bitmez. Tarihi Eser Kaçakçılığı bir hırsızlık suretiyle bir müzede ya da bir koleksiyoncuda, kaçak ve izinsiz kazı suretiyle bir ören yerinde ya da höyükte başlar ve şehre doğru bir güzergâh belirler. İşte bu süreçte Jandarmadan Polise bir görev dağılımı söz konusudur.

Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu ile profesyonelce ve alanında bu eğitimi almış personellerce mücadele etmektedir.

6.4.3. SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI

6.4.3.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun Görevler başlıklı 4. Maddesinin C Bendinin 14. Maddesinde; Yukarıda belirtilen konulara ilişkin uluslararası antlaşmalara, aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.

Aynı maddenin H bendinde; görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden yukarıda belirtilen suçlar dışındaki suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardım etmek, gerektiğinde bu suçlara el koymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmek.

Gümrük teşkilatı bulunan limanlarda Gümrük ve Tekel Bakanlığının görev ve yetkileri ile Sahil Güvenlik Komutanlığının bu maddede belirtilen görev ve yetkilerine girmeyen konularda özel kanunlara göre görevli ve yetkili kılınmış diğer makamların görev ve yetkileri devam eder denmekte, aynı kanunun 5. Maddesinde de;

Liman sınırları dışında Türk Kanunlarına göre cezalandırılması gereken eylemlere, ilgili kanun ve uluslararası antlaşmalar hükümlerine göre el koyarlar. Suçun denizde başlayıp karada devam etmesi ya da suçluların karaya geçmesi hallerinde, yetkili güvenlik kuvvetleri olaya el koyuncaya kadar suç delillerinin kaybolmasını ve suçluların kaçmasını önlemek amacıyla yetkilerini karada da sürdürürler. Durum en kısa sürede gerekli imkanlar kullanılarak mahalli mülki amire bildirilir denilmektedir.

Bu kanun maddelerinden anlaşılacakla birlikte, Karasal alanda başlayan ve denizde devam ya da denizde başlayıp karada devam eden suçlara Sahil Güvenlik Komutanlığı olayı takip eden kollukla birlikte görev almaktadır.

Polis ve Jandarma kuvvetlerinin sahip olduğu tüm hukuki yetki ve haklar denizde de Sahil Güvenlik Komutanlığında bulunmaktadır. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili soruşturmalarını da aynı yetki ve hak ile sürdürmektedirler.

6.4.4. KAÇAKÇILIK İSTİHBARAT HAREKAT VE BİLGİ TOPLAMA DAİRE BAŞKANLIĞI

6.4.4.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun 13. Maddesi Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığının görevlerini üç başlık halinde belirtmiştir. Buna göre;

A)

1) Her türlü kaçakçılık faaliyetlerine ait istihbaratı Devlet çapında toplayıp değerlendirmek,

2) Kaçakçılığı men, takip ve tahkikle ilgili kuruluşlara bilgi vermek,

- 3) Bağlı kuruluşların önleme ve yakalama faaliyetlerini yönlendirmek,
- 4) İlgili kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği yapılması için gerekli tedbirleri almak.

B)

- 1) Kaçakçılıkla mücadele, hedef, taktik ve usullerini tespit etmek ve eğitici nitelikte yayımlar yapmak,

C)

- 1) Suç işleyip ele geçmeyen kişilerin,
- 2) Çalınan veya kaybedilen motorlu taşıtların, ateşli silahların kimliği ispata yarayan her türlü belgelerin kayıtlarını tutarak Güvenlik Kuvvetlerine bildirmek,
- 3) Görevli kuruluşlarla ilgili Güvenlik Kuvvetleri arasında koordinasyon sağlamak.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili faaliyet alanı ise; Tarihi Eser Kaçakçılığı suçunu işleyenler ve kaçakçılığın içeriği ile ilgili doküman hazırlamak ve bir veri bankası oluşturmaktır.

6.5. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI

6.5.1. KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜğÜ

6.5.1.1. İşlevi ve Kaçakçılıkla Mücadele Yöntemi

4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun bu bakanlığın görev alanını ve sorumluluklarını belirtmektedir. Kanunun birinci bölümünde “Amaç ve Görev” başlığı yer almaktadır. Bu

kanunla amaçlanan hedef ile aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığının görevleri bu bölümde belirtilmektedir. Buna göre;

Amacı;

Madde 1- Bu kanunun amacı; kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtımak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilât ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Görevi;

Madde 2- Kültür ve Turizm Bakanlığının görevleri şunlardır:

a) Millî, manevî, tarihî, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtımak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,

b) Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak, (Ek ibare: 13/01/2007, 26402 sayılı R.G) ;yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından kurulan veya kamu personelini desteklemek için kurulan dernekler ve aynı amaçlarla Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıflar dışındaki asıl amacı kültür, sanat, turizm ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıflar ile özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunmak

c) Tarihî ve kültürel varlıkları korumak,

d) Turizmi, millî ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak,

e) Kültür ve turizm alanlarında her türlü yatırım, iletişim ve gelişim potansiyelini yönlendirmek,

f) Kültür ve turizm yatırımları ile ilgili taşınmazları temin etmek, gerektiğinde kamulaştırmak, bunların etüt, proje ve inşaatını yapmak, yaptırmak,

g) Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtıcı faaliyetler ile her türlü imkân ve araçlardan faydalanarak kültür ve turizmle ilgili tanıtma hizmetlerini yürütmek,

h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Görüldüğü üzere bu kanunun uygulandığı topraklarımızda tarihi ve kültürel varlıkları korumak öncelikli olarak Kültür ve Turizm Bakanlığının görevidir. Ülkemizdeki tarihi ve kültürel varlıkları bulmak, ortaya çıkartmak, var olanları korumak tamamıyla bu bakanlığın görevidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı üzerine düşen bu görevleri teşkilatlanarak oluşturduğu bazı genel müdürlükleri aracılığıyla yapmaktadır. Bunlardan birisi Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüdür. Bu genel müdürlüğün de görevi aynı kanunun 9. Maddesinde belirtilmiştir.

Madde 9- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Yurdumuzdaki korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak, tahribini ve kaçırılmasını önleyici tedbirleri almak,

b) Gerekli görülen yerlerde müzeler, rölöve ve anıtlar müdürlükleri, restorasyon ve konservasyon laboratuvarları kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek, özel müzelerin

kurulmasına rehberlik etmek, desteklemek ve belirli esaslar çerçevesinde bunları kontrol altında bulundurmak,

c) Millî sınırlarımız dışında kalan, korunması gerekli, ata yadigarı taşınmaz kültür varlıklarını tespit etmek, karşılıklı kültürel anlaşmalar ve kültürel mübadele programları çerçevesinde bunların bakım ve onarımlarını sağlayıcı tedbirleri almak,

d) Müzelerin geliştirilmesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bakımı ve restorasyonu konularında gerekli tedbirleri almak ve uygulamak,

e) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurullarına verilen görevlerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla araştırma, inceleme, tespit, değerlendirme ve plânlamaya yönelik hizmetleri yapmak veya yaptırmak,

f) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları kararlarının alınmasına ve uygulanmasına dair işlemlerin yürütülmesini ve koordinasyonunu sağlamak,

g) Gerekli görülen yerlerde kültür ve tabiat varlıkları koruma kurulları ile büro müdürlükleri kurulmasını Bakanlık makamına teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek,

h) Her türlü imkân ve araçtan faydalanarak, koruma kültürünün geliştirilmesini sağlamak,(Ek ibare: 21/07/2004, 25529 sayılı R.G)kültür yatırımları ve girişimlerinin belgelendirme işlemlerini ilgili birimlerin koordinasyonunda yürütmek, bunların faaliyetlerini denetlemek, kültür varlıklarının tahsis, restorasyon, restitüsyonlarıyla ilgili ihale ve kontrollük işlerini yapmak veya yaptırmak,

ı) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmaktır.

Ayrıca Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünü doğrudan ilgilendiren ulusal kanunlar şunlardır:

a) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

b) Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu

- c) Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun
- d) Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Gözden Geçirilmiş)'nin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun
- e) 5706 Sayılı İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Hakkında Kanun
- f) Boğaziçi Kanunu
- g) Çevre Kanunu
- h) İmar Kanunu
- i) Kıyı Kanunu
- j) Milli Parklar Kanunu
- k) Orman Kanunu

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün uyguladığı ve ülkemiz adına da takibini ve uygulanabilirliğini takip ettikleri uluslararası sözleşmeler mevcuttur. Bunlar;

- a) Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi
- b) Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi
- c) Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi
- d) Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme
- e) Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç Ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi Ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme
- f) Kültür, Eğitim ve Bilim Alanında İşbirliği Anlaşması
- g) Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol
- h) Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunmasına Ait Sözleşme
- i) Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme

- j) Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme
- k) Kuşların Himayesine Dair Milletlerarası Sözleşme
- l) Milletlerarası Anıtlar Ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği
- m) Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Doğal Yaşama Ortamlarının Korunması Sözleşmesi
- n) Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi
- o) Somut olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi

Ayrıca Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Tarihi ve Kültürel varlıklar ile ilgili dolaylı ve dolaysız yönetmelikleri de mevzuatı dahilinde takip etmektedir. Bu yönetmelikler;

- a) Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- b) Askeri Müzeler Yönetmeliği
- c) Define Arama Yönetmeliği
- d) Etnografik Nitelikteki Taşınır Kültür Varlıkları Hakkında Yönetmelik
- e) Kesin İnşaat Yasağı Getirilen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Bulunduğu Sit Alanlarındaki Taşınmaz Malların Hazineye Ait Taşınmaz Mallar İle Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik
- f) Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları İle Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik
- g) Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik

- h) Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik
- i) Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Yurt Dışına Çıkarılması ve Yurda Sokulması Hakkında Yönetmelik
- j) Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmelik
- k) Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik
- l) Kült.ve Tabi.Varlık.Koruma Kanunu Kapsamında Kült. Varlık. Rölöve, Restorasyon Restitüsyon Projeleri, Sokak Sağıklaştırma, Çevre Düzenleme Projeleri ve Bunların Uygulama ile Değerlendirme, Muhafaza, Nakil İşleri ve Kazı Çalışmalarına İlişkin Mal ve Hizmet Alımına Dair Yönetmelik.
- m) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulları Çalışmaları İle Koruma Yüksek Kuruluna Yapılacak İtirazlara Dair Yönetmelik
- n) Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma, Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik
- o) Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik
- p) Tarihi ve Bedii Değeri Olan Taşınmaz Malların Kiraya Verilmesi Hakkında Yönetmelik
- q) Tasarrufu Kısıtlanan Bina, Arsa ve Arazi Hakkında Yönetmelik
- r) Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği
- s) Müzelerle Müzelere Bağlı Birimlerde ve Örenyerlerindeki Kültür Varlıklarının Film ve Fotoğraflarının Çekilmesi Mülaj ve Kopyalarının Çıkarılması Hakkında Yönetmelik
- t) Taşınır Kültür Varlığı Ticareti ve Bu Ticarete Ait İşyerleri İle Depoların Denetimi Hakkında Yönetmelik
- u) Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bulanlara, Haber Verenlere ve Yakalayan Kamu Görevlilerine Verilecek İkramiye İle İlgili Yönetmelik

- v) Ulusal Müze Başkanlıklarının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik
- w) Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği
- x) Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik
- y) Milletlerarası Müzeler Konseyi (İCOM) Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği
- z) Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik
- aa) Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik
- bb) Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği
- cc) Kültür Yatırım ve Girişimlerine Taşınmaz Kullandırılması Hakkında Yönetmelik
- dd) Kültür Yatırım ve Girişimlerine Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Payı ve Su Bedeli İndirimi İle Enerji Desteği Uygulamasına Dair Yönetmelik
- ee) "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kapsamındaki Kültür Varlıklarının Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Projelerine Dair Yönetmelik" Alt Mevzuatı
- ff) Vakıflar Genel Müdürlüğü Müzeler Yönetmeliği
- gg) Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik⁵¹.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün tarihi ve kültürel varlıklar ile ilgili geniş bir mevzuatı vardır.

⁵¹ <http://kvmgm.kultur.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15 Şubat 2009.

Ayrıca <http://www.kulturvarliklari.gov.tr> adresinden de takip edileceği üzere Tarihi eser kaçaklığını önleme ya da yapılan tarihi eser hırsızlığı ve olabilecek kaçakçılığına dair gerekli bilgiler de bu adresten temin edilebilmektedir. Bu sitede **Kaçakçılığın Önlenmesi İle İlgili Faaliyetler** başlığı altında bu alanda yapılan çalışmalar gösterilmekte ve aynı zamanda bir veri bankası oluşturulmaktadır. Bu bilgilendirme aşağıdaki başlıklar halinde sunulmaktadır.

Yurt Dışından İadesi Sağlanan Eserler

Yurt Dışında Takibi Yapılan Eserler

Yurt İçinde Çalınan ve Bulunan Eserler

Define İstatistik Formları

Sahte Eserler

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ülkemiz topraklarında var olan tüm eserlerin envanterini çıkarmakla görevlidir. Ayrıca var olan eserlerin bu topraklara ait olup olmadığı, yurt dışındaki eserlerimizin ekspertizliği gibi daha bir çok görevi vardır. Türkiye'deki eserlerin envanterini hazırlamak, çalınan eserlerin bildirimini yapmak, önce çalınan sonra bulunan eserlerin mümkünse fotoğraflı listelerini hazırlamak, bu konular ile ilgili istatistikî bilgiler hazırlamak ve bu bilgileri ilgili kurumlarla paylaşmak, mümkün olabildiğince tek elden çalışmalarını yürütmek bu genel müdürlüğün görevlerindedir.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bu görevlerini merkezde kendisi ilk elden taşrada ise bu görevleri Kültür ve Turizm Müdürlükleri ile Müze Müdürlükleri yerine getirmektedirler.

7. TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONUN ÖNEMİ.

Tarihi Eser Kaçakçılığı belirtildiği gibi bir ülkenin kültür mirasının talan edilmesi ve bu kültür mirasının oluşumunda, öncesinde ve sonrasında hiçbir hakkı olmayanların eline geçmesidir. Tarihi Eser Kaçakçılığı aniden olup biten bir suç değildir. Öncesi olan hazırlığı ve planlaması yapılmış bir suçtur. Kısacası Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu, organize bir suçtur. Bu sebeptendir ki Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa muhalefet nitelikli suçlardan sayılmıştır. Çoğu suçta tanınmayan bazı özel suç soruşturma izinleri Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu soruşturmasında soruşturmacıya tanınmıştır⁵².

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçunun organize bir suç olması sebebiyle mücadelenin de organize bir şekilde olması gerekmektedir. Kurumlar arası iletişimin en üst düzeyde olmalı, bu suçla ilgili en ufak bir bilgi ve duyum derhal diğer yetkili kurumlarla paylaşılmalı, gereksiz bürokrasi ortadan kaldırılmalıdır.

Her kurumun yetki alanı belirli sınırlar içermektedir. Bu suçla mücadelede yetki paylaşımına ya da bilgi paylaşımına en üst düzeyde önem verilmeli ve böylelikle bir kurumun yetkisinin bittiği yerde diğer kurum görevi almalı ve mücadele ortaklaşa sürdürülmelidir. Böylelikle mücadele esnasında görülmeyen fakat suçla mücadelede önem arz eden detaylar gözden kaçırılmayacak ve Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu ile mücadele sekteye uğramayacaktır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele eden kurumlar arasında bir kurumun ya da oluşturulacak bir koordinasyon kurulunun daha etkin rol oynaması mücadeleye fayda sağlayacaktır. Oluşturulacak bu kurulda her kurumdan bir görevli mücadelecilerle kurumlarla irtibatı doğrudan sağlayacağı için

⁵² 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, Md.135., Md.140.

gereksiz zaman kayıpları da ortadan kalkacaktır. Bu tür kurulun oluşturulması ve suçla mücadeleye kattığı katkının somut örneği Akaryakıt Kaçakçılığı ile mücadele için kurulmuş olan kurul sayesinde görülmektedir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeledeki mücadeleciler kurumların birbirleriyle olan irtibatı yazışmalar iledir. Aktif bir irtibat ve koordinasyonun Tarihe Eser Kaçakçılığı ile mücadeleye katkısı kaçınılmaz olacaktır.

Daha çok sahada aktif görev yapan Emniyet ve Jandarma güçlerinin bu suçla mücadeledeki ortak hareketi genellikle başarı ile sonuçlanmaktadır. İşte bu mücadelenin bir örneği basında şu şekilde yer almıştır:

“KARAMAN’da polis ve jandarma ekipleri, düzenlediği tarihi eser operasyonunda 3 şüpheliyi gözaltına aldı. Ekipler, yaklaşık 600 bin TL değerinde tarihi eser ele geçirdi.

Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube ekipleri, 1 ay kadar süren çalışma ardından ortak operasyon düzenledi. Yapılan eş zamanlı baskınlarda, ev ve işyerlerinde aramalar yapıldı. Ekipler, tarihi eser niteliği olan tabanca, mızrak uçları, miğfer, kılıç, savaş baltası, kasatura değişik dönemlere ait sikkeler, küçük heykelcikler ve hayvan figürlü obje ile tarihi eser aramakta kullanılan 3 dedektör buldu. Ele geçirilen toplam 164 adet eserin yaklaşık 600 bin TL değerinde olduğu, gerekli inceleme ardından Karaman Müzesi’ne teslim edileceği açıklandı. Gözaltına alınan 52 yaşındaki S.S., 36 yaşındaki S.B. ve 57 yaşındaki S.S. sorguya alındı”⁵³.

Sadece Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu ile değil hangi suç ile olursa olsun ilgili kurumların koordinasyonu kesinlikle olumlu neticeler verecektir.

⁵³ <http://www.hurriyet.com.tr>.

8. DEĞERLENDİRME: TARİHİ ESER KAÇAKÇILIĞININ
ÖNLENMESİNE DAİR ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu ile ilgili olarak şu tarihte başlamıştır demek yanlış olur. Ne zaman başladığını bilmediğimiz bir suç türünün bitebileceği ihtimali imkansızdır. Bunun sebebi başlangıcını bilemeyişimiz değil bu suçu tetikleyen sebeplerin bitirilmesinin mümkün olmayışındandır.

Aslında bu topraklardaki kültür varlıklarını korumak ve kollamak öncelikle insanlarımızın görevidir. Ama bu husus tesis edilemediği için kurumlar devreye girmektedir.

Tarihi eser kaçakçılığını tetikleyen sebepler Tarihi Eser Kaçakçılığının Sebepleri bölümünde belirtilmiştir. Bu sebeplerin ortadan kalkması neredeyse imkansızdır. Çünkü işin içinde insan faktörü vardır ve hep olacaktır. Mademki Tarihi Eser Kaçakçılığı tamamen bitirilecek bir suç değil; o halde en aza indirmek mücadeleciler kurumların öncelikli hedefi olmalıdır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelede, mücadeleciler kurumlar arasında somut bir görevi olmadığı için sayılmayan ama bu suçu önlemede en aktif olması gereken bir kurum vardır. Bu kurum Milli Eğitim Bakanlığıdır. Tarihi Eser Kaçakçılığının tamamen bitirilmesinin imkansızlığına sebep olarak gösterdiğimiz insan faktörünün bu konuda bu suça iştirakinin önlenmesinin yeri ve metodu eğitimidir.

Hep söylediğimiz fakat sorulduğunda çokta teferruata giremediğimiz tarih ve kültür bilincinin verilmesi gereken yer eğitim kurumlarıdır. Yani Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelenin olması gereken başlangıç yeri eğitim kurumlarıdır. Tarih bilinci insanda olması gereken aidiyet duygusunun kaynağıdır. Tarih bir coğrafyanın bir milletin ortak karakter ve değerlerinin ifadesidir. Kültür ise bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütününe denilmekte

aynı zamanda bir toplumun kimliğini oluşturan, onu diğer toplumlardan farklı kılan, toplumun yaşayış ve düşünüş tarzını oluşturmaktadır.

Tarih ve kültür bilinci bu topraklar üzerinde yaşayan herkes tarafından benimsenmesi gereken adeta bir kimlik bilinci haline gelmelidir. Bu alandaki faaliyetler arttırılmalı ve var olan faaliyetler ise desteklenmelidir. Eğitim müfredatımızda bu konu ile ilgili mevcut durum yeniden değerlendirilmeli ve güncellenmelidir. Bu konu ile ilgili gerek gerçek gerekse tüzel kişilikler faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu girişimler ilgili kurumlarca desteklenmeli ve yalnız bırakılmamalıdır.

Bu tüzel kişiliklerden birisi de Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı'dır. Bu vakıf amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

1- Türkiye'nin her türlü tarihsel mirasının, zenginliklerinin ve değerlerinin ve bu değerlerin yeşerdiği doğanın ve çevrenin korunması, bu nedenle tanıtılması, sevdirmesi ve sahip çıkılması için toplumda duyarlılık ve bilinç oluşumunu sağlamak ve bu bilinci geliştirmek.

2- Amacına yönelik her türlü yayın yapmak (kitap, broşür, dergi, bülten...), kaset, CD, film, radyo-televizyon programları üretmek,

3- Ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum, seminer, bilimsel toplantılar, konserler, yarışmalar, festivaller, benzeri toplantılar ve etkinlikler düzenlemek, özellikle Anadolu Teknoloji Tarihi, Bilim ve Teknoloji, Etnografya bu tür çalışmalara katılmak, katılmayı desteklemek,

4- Anadolu'da Konut Örnekleri, El Sanatları konuları başta olmak üzere tarih ve toplumu ilgilendiren tüm alanlarda müze oluşturma çalışmaları gerçekleştirmek,

5- Dünya mirası çerçevesinde Türkiye dışındaki tarihi ve arkeolojik çalışmalara katılmak, katkı vermek,

6- Projeler kapsamında, amaca uygun ilgili diğer ulusal ve uluslararası kurumlar, kuruluşlar, kişiler, dernekler, vakıflar ile işbirliği yapmak, bilgi alışverişinde bulunmak, gerekirse ve uygun bulunursa fon aktarımı gerçekleştirmek,

7- Güzel Sanatların her dalında, özellikle genç yeteneklerin gelişimi için destekleyici projeler üretmek, sergi alanları ve benzeri olanaklar yaratmak,

8- Gezgini her konuda desteklemek. Eğitmek, bu amaçla seminerler düzenlemek,

9- Evrensel düzeyde kültürler, toplumlar ve uygarlıklar arasında diyalog kurulmasına katkıda bulunmak.

10- Türkiye'nin doğal, tarihsel, arkeolojik ve kültürel mirasını tüm dünyaya tanıtmak şeklinde beyan etmekte ve bu vakıf çalışma alanlarını ise;

Tarih, arkeoloji, sanatlar, müze ve ören yerleri, doğa ve çevre olarak belirtmektedir⁵⁴.

Toplum içerisinde bu ve bunun gibi girişimlerin desteklenmesinin Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeleye olumlu katkısının olacağı açıktır.

Tarihi Eser Kaçakçılığını önleme adına yapılan eğitim faaliyetleri tabii ki vardır. Bu alanda Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü faaliyet göstermektedir. Bu genel müdürlüğün görevleri;

⁵⁴ <http://kulturbilinci.org>, Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2009.

a) Güzel sanatlar alanında bilimsel araştırma, inceleme, yayınlar yapmak, arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak,

b) Halk kültürlerinin, halk edebiyatı ve tiyatrosu, gelenek, görenek ve inançları, halk müziği ve oyunları, sanatları, mutfağı, giyim, kuşam, süsleme ve benzeri bütün dallarında araştırma, derleme, inceleme ve diğer bilimsel çalışmaları yapmak, yaptırmak, yayımlamak, tanıtmak,

c) Halk kültürleri arşivini kurmak,

d) Türkiye'de ve Türkiye dışında yaşayan Türklerin kültür varlıklarını, kültür anlaşmaları ve kültürel mübadele programları çerçevesinde araştırmak, incelemek, derlemek ve diğer bilimsel çalışmaları yapmak, yaptırmak, bunları yayımlatmak, tanıtmak, açık hava müzelerine ve halk kültürleri arşivine kazandırmak,

e) Yabancı ülkelerde halen konuşulmakta olan Türkçe lehçe ve şiveleri ile bunlara yardımcı dilleri öğretmek ve bu konuda araştırmalar yapmak üzere mevzuat çerçevesinde enstitü kurulmasını sağlamak,

f) Kültür ve turizm sektörlerinin eğitilmiş eleman ihtiyacının tespiti ve bu ihtiyacın karşılanması için gerekli tedbirlerin alınması, eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak, bu amaçla eğitim merkezleri kurmak, kurslar açmak, ilgili meslek ve kamu kuruluşlarıyla gerekli işbirliğini yapmak, turist rehberliği kursları açmak, rehberlerin yetiştirilmesini sağlamak,

g) Kültür ve turizm eğitimi programlarının geliştirilmesi ve eğitim düzeyinin yükseltilmesi amacıyla dış kaynaklardan teknik yardım sağlamak,

h) Toplumda kültür ve turizm bilincinin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, bu amaçla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak,

ı) Kültür ve turizmle ilgili kamu kuruluşları personelinin kültür ve turizm konularında eğitilmesini planlamak ve gerçekleştirmek,

i) Bakanlık personelinin ve meslek elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesini planlamak ve gerçekleştirmek, turist rehberlerinin faaliyetlerini denetlemek,

j) Bakanlık personeli ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamaktır⁵⁵.

Bu görev Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı faaliyet gösteren Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'ne 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13. Maddesinde verilmiştir.

Tüm bu eğitim faaliyetlerin daha yaygın hale getirilmesi bu suçla mücadele etkin sonuç almak için gereklidir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçunda eğitim ile başlayan mücadele esastır. Çünkü önemli olan suçun işlenmemesidir. Suç işlendikten sonra önleme ve engellemeler etkisiz kalmış ve fiil tamamlanmış demektir.

Milli Eğitim Bakanlığının Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele adına müfredatta bu konu ile ilgili teorik ve pratik alanlar oluşturması ortak mirasımız olan tarihi eserlerin korunması için gereklidir. Milli Eğitim Bakanlığının bu konulardaki eğitim faaliyetleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca uzman personel istihdamı açısından da desteklenmelidir.

⁵⁵ <http://www.kultur.gov.tr>, Erişim Tarihi: 19 Şubat 2009.

Tarihi eser Kaçakçılığının önlenmesi adına eğitim faaliyetleri ile beraber var olan eserlerimizin korunması da önleyici faaliyetler arasındadır. Tarihi Eser Kaçakçılığına konu olan eserlerin bulunduğu yerler çoğunlukla müzeler ve ören yerleridir. Aynı zamanda koleksiyonerlerin depolarını da bu kapsamda değerlendirebiliriz. O halde bu suçu işlenmeden engelleme adına faaliyetler yapılabilir. Tarihi eserlerin buldukları yerlerde gerekli güvenlik tedbirleri alınabilir ve suçun işlenmeden önüne geçilmiş olur. Müzelerde ve ören yerlerindeki güvenlik tedbirlerinden Kültür ve Turizm Bakanlığı sorumludur. Koleksiyonerler kendi tedbirlerini almak zorundadırlar.

Eğitim ile ilgili gerekli alt yapı oluşturulduğunu ve kurumlar tarafından da tüm güvenlik tedbirlerinin alındığını ama yine de tarihi eserlerin çalınıp kaçakçılığının yapıldığını varsayarsak işte o zaman güvenlik güçleri devreye girmektedir.

Suç işlenmiştir tarihi eserler kaçakçılığı yapılmak üzere ya da ülke içinde izinsiz elden ele dolaşmak üzere çalınmıştır. İşte o zaman kolluk güçleri harekete geçmekte ve suç soruşturması başlatılmaktadır.

Daha öncede belirtildiği gibi Tarihi Eser Kaçakçılığı örgütlü ve organize bir suçtur. Bu suçu işleyenlerin ilk suçları değildir son suçları da olmayacaktır. Bu sebeple örgütlü bir suça örgütlü bir mücadele gerekmektedir.

Görünen o ki bu suçla mücadele eden kurumlar kendi yönlerini tamamlamakta diğer yönün tamamlanıp tamamlanmadığı pek takip edilmemektedir. Mesela Kültür ve Turizm Bakanlığı kolluk güçlerine yapmış olduğu bildirimlerin geri dönüşü almakta mıdır? Yoksa bildirimde bulunup kendisine bilgi verilmesini mi beklemektedir?

Karşı karşıya olduğumuz suç türü bir an olsun iletişimsizliği affetmeyecek bir suçtur. Burada öne çıkan ve tez konusunun da ana teması olan koordinasyon ön plana çıkmaktadır. Bu suçla mücadelede kurumlar arası koordinasyon yeterli midir? Bu sorunun cevabı maalesef hayır olacaktır.

Tarihi eser kaçakçılığında inişli çıkışlı yoğunluk gösteren suç istatistikleri ama mücadelenin arttığını gösteren bir grafik vardır. Koordinasyon eksikliğine rağmen bu suçla mücadele kararlılıkla devam etmektedir.

Tarihi eser kaçakçılığı ile mücadele eden kurumların koordinasyonu sadece bürokratik prosedürleri yerine getirmek amacıyla yapıldığı görüntüsü vermektedir. Bu koordinasyonun tamamen yenilenip daha etkin hale getirilmesi şarttır.

Bu alanda yapılacak çalışmalara örnek çalışmalar Akaryakıt Kaçakçılığı alanında yapılmaktadır. Tarihi Eser Kaçakçılığında da yapılması gereken koordinasyon Tarihi Eser Kaçakçılığı İle Mücadele Üst Kurulu kurulması ile başlayabilir. Bu kurulda her mücadelecisi birimden bir yetkili mutad aralıklarla toplanmalı, sorunlar ve gelişmeler karşılıklı değerlendirilmelidir.

Böyle bir kurulun oluşturulması halinde olan bir tarihi eser hırsızlığı ya da kaçakçılığı ile ilgili yapılan ve yapılacak çalışmalar kolluk ve idari birimlerce takibinin yapılması sağlanacak ve varsa eksiklikler bir an önce giderilecektir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile sahada mücadele eden İçişleri Bakanlığı'na ait bu suçla mücadele Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlıklarına bağlı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele birimlerince yerine getirilmektedir. Bu kurumlar kendi içlerinde bu kaçakçılık türü ile ilgili kısım ya da masa faaliyeti ile görevlerini icra etmektedirler. Müstakil olarak bir Tarihi Eser Kaçakçılığı Bürosu bulunmamaktadır. Bu durum konunun biraz

çok net olmayışı ile alakalıdır. Şöyle ki Tarihi Eser Kaçakçılığı yapılmak üzere çalınan tarihi eserler ile ilgili soruşturmayı konudan doğrudan sorumlu olan Asayiş birimleri hırsızlık yönüyle bakmaktadır. Bu hırsızlığa konu eşyanın kaçakçılığa konu olabilecek olması sebebiyle de Kaçakçılık birimleri soruşturmaya dahil olmaktadır. Aslında tarihi eser kaçakçılığı suçu öncül suçuyla (hırsızlık) birlikte bir bütünlük arz eden bir suçtur. Nihayetinde hırsızlık suretiyle çalınan bu tarihi eserler bir şekilde kaçakçılık piyasasına girecektir. Nihai hedef budur. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu mevzuat olarak doğrudan Kaçakçılık Birimlerinin alanıdır. Ancak Hırsızlık konusu itibariyle Asayiş Birimlerinin sorumluluk alanına girmektedir. Tüm bu suçlar olmadan önlemek için de genel kolluk hizmetleri devreye girmektedir. Görüldüğü üzere konuya uzman gözüyle bakacak ve çalışacak birimler aynı çatı altında fakat birbirinden farklı birimlerdir. Sorun da zaten buradan kaynaklanmaktadır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelede kolluk alanında özel bir birimin kurulması ve bu birimin mücadelede gerekli tüm yetkileri elinde bulundurması bu suçun önlenmesi adına önemli bir adım olabilir.

Ayrıca Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelede öne çıkan en büyük engel, denetlenmesi çok zor olan geniş bir coğrafyadaki kazı alanları, ören yerleri gibi zengin toprakların varlığı ve bu alanların denetlenmesinin zorluğudur. Yani devlet kurumları bu yerlerin güvenliği ile ilgili gerekli tüm tedbirleri alamamaktadır. Bu konuda herkes aynı görüştedir. Madem durum böyledir o halde yerel halk desteği bu suçla mücadelede kaçınılmaz bir yoldur. Daha doğrusu “ihbar mekanizması” çok etkili çalışmalıdır. Bir insanın ihbarcı olması kolay bir iş değildir. Konu yapılan bir kaçakçılığın açığa çıkartılması ve kaçakçıların yakalatılması ise işin içine ihbarcı adına bazı çekinceler girmektedir. Can güvenliği bu çekincelerin en başındadır. İhbarcı verdiği bilgilerin karşılığını manevi olarak kendi alabilir ancak onun için genelde önemli olan maddi karşılığıdır. Bunun da yeterince ve gecikmeksizin

karşılanması gerekir. İhbar konusunda bu işi insani sorumluluk adına yapanların sayısı maddi karşılık bekleyerek yapanların sayısının yanında maalesef görünmeyecek kadar azdır. Bu işin realitesi budur. O halde yetkililere düşen de oyunu kuralına göre oynamaktır.

İçişleri Bakanlığı'na bağlı faaliyetini sürdüren Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın son üç yıllık verilerine göre 2006 yılında polis sorumluluk bölgesinde Tarihi Eser Kaçakçılığı ile ilgili olarak 260 olayda 526 şahıs ile birlikte 15.269 adet eser – sikke ele geçirilmiş, bu rakamlar 2007 yılında 349 olayda 788 şahıs ile birlikte 38.397 adet eser – sikke yakalaması olarak 2008 yılında da 289 olayda 734 şahıs ile birlikte 25.955 eser – sikke yakalaması olarak yer almaktadır. Yılları göre hem şahıs hem de yakalanan malzeme ile ilgili artış varken son yılda şahıs bazında pek azalma görülmemekle yakalanan eser sayısında biraz azalma mevcuttur. Bu durum hem kolluğun daha projeli ve profesyonelce çalışmasına hem de insanımızın da artık bu konudaki duyarlılığının daha önceki yıllara oranla daha da artmış olmasına bağlanabilir.

Netice itibariyle Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeledeki yapılanlar tekrar gözden geçirilmeli, kurumların bu alanda sorumluluk almaktan kaçınmaları engellenmeli ve bir an önce Tarihi Eser Kaçakçılığı İle Mücadele Komisyonu (Kurul) kurulması adına somut adımlar atılmalıdır. Bu komisyon ya da kurul bu suçla mücadeledeki var olan koordinasyon eksikliğinin giderilmesi adına büyük bir adım olacaktır.

Bu topraklar üzerindeki taşınır taşınmaz bütün kültür ve tabiat varlıklarımız bize bırakılan ve bizimde koruyup bizden sonrakilere en az bulduğumuz kadar hatta daha da bakımlı bir şekilde bırakmamız gereken mirasımızdır.

Tarihi Eser Kaçakçılığına karşı çözüm önerilerine eğitim ile başlamak doğru olacaktır. Çünkü tarihi mirasın yağmalanmasının ana sebebi eğitim eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Halkımızın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki bilinçlenme eksikliği, bu suç için yasalarda öngörülen müeyyidelerin caydırıcılıktan uzak olması, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda öngörülen ikramiye ödemelerinin ve müzelere ayrılan eski eser satın almaları için tahsis edilen bütçenin yetersiz oluşu, Tarihi Eser Kaçakçılığının kolay para kazanma yollarından biri olması, yabancıların Anadolu kökenli eserlere ilgisinin devam etmesi gibi faktörler bilindiği üzere kültür ve tabiat varlığı kaçakçılığını arttıran unsurlardır.

Kuşkusuz çağdaş bir toplum olmanın koşullarından biri, kültür ve tabiat varlığımızı insanlığın ortak mirası olduğu bilinciyle korumak ve gelecek kuşaklara taşımaktır. Bu, ülkemizin tarihine ve geleceğine karşı bir sorumluluğumuz olduğu kadar, kültürel kimliğimizin zenginleşmesi ve pekişmesi içinde geçerlidir.

Tarihi Eser Kaçakçılığının önlenmesi ile ilgili yapılacak çalışmalar, Tarihi Eser Kaçakçılığının sebepleri üzerine olmalıdır. Sebepler göz önüne alındığında çözümler kendiliğinden gelişecektir.

Tarihi Eser Kaçakçılığının başladığı nokta tarihi yerlerde yapılan kaçak kazılar ve gerek müzelerden gerekse tarihi eser koleksiyonlarından yapılan tarihi eser hırsızlığıdır. Kaçak kazılar ve tarihi eser hırsızlığına karşı en etkin mücadele önleyici tedbirlerle mümkündür. Önleyici tedbirleri almakla yükümlü olanlar ise kamu görevlileridir. Önleyici tedbirlerden kasıt kaçak kazı yapılabilecek yerlerdeki güvenlik tedbirlerinin artırılması, bu yerlerde 24 saat esasına göre görev yapan bekçilerin görevlendirilmesi, mümkünse bu yerlerin etrafı tel örgü-çit gibi unsurlarla çevrilmelidir. Kamu görevlilerinin bu

tedbirlerle de başarıya ulaşması kimi zaman mümkün olamamaktadır. İşte bu aşamada yardımcı haber elemanları denilen muhbir kaynaklı istihbarat faaliyetlerine ağırlık verilmelidir. Çünkü bu suçun başladığı yer neresi olursa olsun yasadışı yollardan ele geçirilen tarihi eser bir şekilde pazarlanacaktır. Tarihi eser kaçakçılarının sipariş usulü çalışmadığı bilinen bir şeydir. Tarihi eser kaçakçısı temin ettiği eseri satmak için temin etmiştir. Bu da ikinci, üçüncü hatta dördüncü kişilere kadar uzanır. Bu kadar hareketin var olduğu bir suç profilinde olayın herhangi bir yerinde diğer şahıslar konuya vakıf olacaklardır. Bu diğer şahıslar ile irtibat kamu görevlisinin görevidir. Burada karşımıza çıkabilecek en büyük sorun bu suçu gören, duyan diğer şahsın bu suçu ihbar etme arzusunun ne kadar olduğudur. Bunun ölçüsü de temin edeceği menfaat ile paraleldir. Tabi her bir bireyin bu suçu karşılıksız yapma duygusunun yüksek olması istediğimiz bir şeydir ama bunun uygulamada örnekleri pek yoktur. Bu kaçakçılıktan haberi olan kişi bir şekilde bu işe bulaşmış, ya da bu işin içinde olmuş ama diğer suç ortaklarıyla anlaşmazlığa düşmüş kişilerdir. Bu kişilerin intikam duygusuyla ihbar ettiği gerçekleri de vardır ama daha çok bu ihbarlar yakalanan eserden ikramiye almak içindir. O halde bu suçla mücadeledeki çözüm yollarından biri de ihbar edenlerin tatminini sağlamak olmalıdır. Kanunun ilgili maddesinin⁵⁶ bir an önce güncellenmesi ve doyurucu seviyelere getirilmesi gerekmektedir.

2863 Sayılı Kanun bu suçla mücadeledeki referans kanundur. Bu kanunda 2004 yılında 5226 Sayılı Kanun ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Genel olarak bu kanunda Tarihi Eser Kaçakçılığı fiillerine verilecek cezaların caydırıcı olması gerekmektedir. Tarihi Eser Kaçakçılığı hem ulusal hem de uluslararası işlenebilen nitelikli ve organize bir suçtur. Tek başına bu suçu işleyen bir şahıstan söz edilmesi düşünülemez. Eseri temin eden, taşıyan ve alan olmak üzere bu suçta üç sınıflandırmadan bahsedebiliriz. Her sınıfta yer alanların sayısı bazen bir bazen üç ve daha fazla olabilmektedir. O halde bu suçu ferdi bir suç olarak nitelendiriyor olmamız bazı boşluklar doğurmaktadır.

⁵⁶ 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Kanunu Md. 64

Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu dediğimiz gibi örgütlü ve organize bir suçtur. O halde 2863 Sayılı Kanundaki cezaların da buna göre düzenlenmesi gerekmektedir. Cezaların caydırıcılığı bu suçla mücadelede etkin yollardan biri olacaktır.

Tarihi Eser Kaçakçılığın başlangıcı kaçak kazılar ve soygunlar demiştik. İşte bu kaçak kazıları önleme adına yapılabilecek faaliyetlerden biri de bu kazıları teşvik edici unsurları da bu suçla mücadelede topyekün değerlendirmekte fayda olacaktır. Örneğin tarihi eser bulmada argüman olarak kullanılan sahte define haritaları, kapsamlı dedektör cihazları, çok iyi taklit edilen tarihi eser örnekleri hakkında sınırlayıcı ve belirleyici bazı normların olması gerekir. Yani dedektör cihazlarının herkes tarafından alınamayacağı ya da bu tip tarayıcıların satışının, bu tarayıcılar ile ilgili yapılan reklam kampanyalarının bir kurala bağlanması, taklit eserler ile ilgili ayrı bir yasal düzenlemenin gerekliliği kaçınılmaz olmalıdır. Bu suçla mücadele komple düşünceden uzak alınan tedbirler sayesinde ilgili kanun mücadelede etkin rol oynayamamakta, tarihi alanlarımız eli dedektörlü yağmacılarla talan edilmektedir. Tabi bu düzenlemenin sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı ile olması mümkün değildir. Bu çözüme İçişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da ortak edilmeli; ortak akıl ve ortak mücadele ile Tarihi Eser Kaçakçılığında belki de en çok suiistimal edilen bu konu çözüme kavuşturulmalıdır.

Müze ve ören yerlerindeki soygunların önüne geçilmesi ve bu konunun suiistimalinin önlenmesinin güvenlik tedbirlerinden hariç diğer bir yolu da sağlam bir görüntüleme ve kayıt işlemlerinin yapılmasıdır. Müze ve ören yerlerindeki eserlerin fotoğraflı envanter bilgileri muntazam yapılmalı ve bu kayıtlar harici komisyonlarca yerinde çok sıkı bir şekilde denetlenmelidir. Bu tedbirlerin alınmaması Tarihi Eser Kaçakçılığına davettir. Bu konu ile ilgili işte acı bir örnek:

İzmir Arkeoloji Müzesinde bir soruşturma kapsamında yapılan sayımda, 146 parça tarihi eserin çalındığı ortaya çıkmış ve iki arkeolog hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulmuştur.

Konuyla ilgili haber aynen şöyledir;

“İzmir Arkeoloji Müzesinde bir soruşturma kapsamında yapılan sayımda, laboratuvar odasında envanter kayıtlarında bulunmayan 146 parça tarihi eser ile bazı eserlerin kopyaları olduğu belirlenen mulajlar (tarihi eserlerin kopyalarını çıkarmak için hazırlanan kalıp) ele geçirildi.

Sahibi ve nasıl geldikleri saptanamayan eserlerle ilgili, laboratuvarda görevli iki arkeolog hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunuldu. Alınan bilgiye göre, bir soruşturma kapsamında İzmir Arkeoloji Müzesi'ne giden Kültür ve Turizm Bakanlığı müfettişleri, envanter kayıtlarını çıkarttırarak, müzedeki eserlerin sayımını yaptı. Sayım sırasında, müzenin laboratuvar bölümündeki iki sandık içinde, çok sayıda eserin bulunduğunu fark eden müfettişler, bunların da tek tek dökümünü yaparak müze envanteriyle karşılaştırdı. Pers, Helenistik, Klasik, Roma, İslami, Beylikler, erken Osmanlı gibi çeşitli dönemlere ait 146 parça sikke ve ağırlığın tarihi eserin, Meryem ana, Herakles, Afrodit gibi heykelciklerin de aralarında bulunduğu çok sayıda heykel, heykel başları ve figürlerin de orijinallerinin mulajları olduğu tespit edildi.

İncelemede, eserlerin hiçbirinin envanter kayıtlarında yer almadığı, kime ait oldukları veya müzeye giriş kayıtlarının olmadığı ve müze müdürlüğü tarafından da bilinmediği tespit edildi. Müfettişlerin konuyla ilgili bilgisine başvurdukları laboratuvarda görev yapan arkeologlar eserlerin, İzmir Ticaret Odası Tarih Müzesinin koleksiyonuna kaydetmek için teslim alındığını söyledi. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün eserlerle ilgili bilgisine başvurduğu İzmir Ticaret Odası Genel Sekreteri, yazılı olarak gönderdiği cevapta, İzmir Ticaret Tarih Müzesi için İzmir Müze Müdürlüğünden 2003-2004 yılları arasında

bilimsel ve teknik olarak destek aldıklarını, fakat 2004 yılından bu yana herhangi bir temasta bulunmadıklarını, söz konusu eserlerle de bir ilgilerinin olmadığını bildirdi.

Bu gelişme üzerine İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına dilekçeyle suç duyurusunda bulunarak, görevli arkeologları eserleri yasa dışı yollardan temin ettiklerinin anlaşıldığını belirtip, arkeologlar hakkında gerekli işlemin yapılmasını istedi”⁵⁷.

Müzelerdeki teşhir edilenden ziyade depolardaki sergilenmeyen ve depolarda tutulan eserlerin denetiminin ne kadar önemli olduğu yukarıdaki örnekten de anlaşılmaktadır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelede önemli konulardan biriside kalifiye personel eksikliğinin giderilmesi olacaktır. Bu suçla mücadele eden tüm kurumlarda Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadele eden personelin bu konuda varsa eğitim eksikliği derhal giderilmeli, eksik personel sayısı yeterli hale getirilmelidir. Ayrıca bu suçla mücadelede personel istihdamında branşlaşmaya önem verilmeli eksik personelin herhangi bir personel ile doldurulmamalıdır. Mücadeleci her kurum kendi yönüyle alması gerektiği tedbirler konusunda uzmanlaşmalı, tüm ihtimaller göz önünde bulundurularak görev yapılmalıdır.

Tarihi Eser Kaçakçılığındaki mücadelenin tam olamayışına karşı alınacak tedbirleri belirlerken sorulacak en önemli soru; Tarihi Eser Kaçakçılığını ciddi önlemek istiyor muyuz? Sorusudur. Mesela neden uyuşturucu suçlarında ihbar mekanizması kusursuz işler. Bunu bir düşünmek gerekir. Uyuşturucu suçlarında haber elamanı (muhibir) görevini eksiksiz yerine getirir çünkü yakalattığı uyuşturucu maddenin miktarına göre ikramiye alır. Ya da akaryakıt kaçakçılığı suçları ile mücadelede 2007 yılına kadar kullanılan

⁵⁷ <http://www.misafir.net>, Erişim Tarihi: 8 Mart 2009.

muhibir sayısı ile ondan sonra kullanılan muhibir sayısı arasında fark vardır. Bunun sebebi de 2007 yılından itibaren akaryakıt kaçakçılığında da muhibir olanlara yakalanan kaçak akaryakıtın belirli bir miktarının nakit karşılığı ikramiye olarak ödenmeye başlamıştır. Aslında var olan ikramiye ödemesi daha aktif hale getirilmiştir. Tüm bunları bir araya getirirsek bir suçla mücadelede suçu ihbar edenlerin bu ihbarının karşılığını alıp almamaları önem kazanmaktadır. O halde Tarihi Eser Kaçakçılığını ihbar edenlere ödenmesi gereken ikramiyelerin ilgili bakanlıkça yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Güvenlik tedbirlerinde izlenecek yöntemlerin tutarlı ve sonuca yönelik olması gerekir. Yani ilgili görevlinin şüpheli bir durumda ne yapması gerektiğini, bu suçla mücadelede metodolojinin ne olduğunu ve yol haritasını çok iyi bilmesi gerekmektedir.

Ülkemizdeki her türlü taşımacılık sistemi aktörlerinin bu suçla mücadeledeki rolleri büyüktür. Bu kişi yada kurumlara sorumluluk yüklenmeli, sorumluluk verilmelidir. Kargo işletmecisinin yada gümrük görevlisinin gerek kargodaki gerekse konteynerdeki eşyanın ne olduğunu bilme zorunluluğu vardır. Bu zorunluluğun hukuki boyutu kesinlikle işletilmelidir.

Vatandaşlarımızda kültür ve tabiat varlığı bilincinin geliştirilmesi için basın ve yayın kuruluşları yolu ile bilgilendirme çalışmaları arttırılmalıdır. Yasal düzenleme yapılarak öngörülen cezalar caydırıcı hale getirilmelidir. İkramiye ödemeleri ve eser satın almak için gerekli parasal kaynakların temin edilerek vatandaşlar tarafından müzelere teslim edilen eserlere gerçek değeri ödenmelidir. Yıllardan beri devam eden kültür varlıklarının yurt dışına kaçırılması ve yağmalanmasını önlemek için toplumun her kesimi bilinçlendirilmeli ve eğitilmelidir. Kültür ve tabiat varlığı talebi, bilinçsiz insanları aracı yaparak höyükleri kazdırmakta, Tümülüs ve ören yerlerini soydurmakta ve elde edilen eserlerimizin yurt dışına kaçırılmasına neden olmaktadır. Kültür ve tabiat varlığı kaçakçılığından en çok zarar gören

ülkelerden biri olan ülkemizin bu zararı en aza indirmek için yoğun bir çaba sarf etmesi gerekmektedir. Bu mücadele yapılırken, korunmaya çalışılan kültür varlıklarının dünya kültür mirasının bir parçası ve insanlığın ortak malı olduğunun bilincinde olunması gerçek manada mücadelenin temelini oluşturacaktır.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelede ülkemizde bu suçla mücadele eden kurumlar arası bir denetim mekanizmasının olması gerekmektedir. Ancak bu denetim hem akılcı hem de çağın gereksinimlerine uygun olmalıdır. Arkeologlar ya da arkeolog kılığına giren gizli servis görevlilerini bu zamanda görmemiz pek mümkün değildir. Çünkü gizli servislerin artık bu metotlara ihtiyacı kalmamıştır. Yani Tarihi Eser Kaçakçılığı sürekli yöntem değiştiren kaçakçıların bu alanda tüm değişikliğe kendilerini uyarladıkları bir suç haline gelmiştir. Bu gerçeğe göre hareket edilmeyip bu suçla mücadeleciler birimlerin kendilerini güncellememesi durumunda çok övündüğümüz kültür mirasımızın yavaş yavaş yok olması kaçınılmaz olacaktır.

Bu konuda pek bilinmese de uluslararası antlaşmalar ve sözleşmeler vardır. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, Avrupa Arkeolojik Mirasın Korunması Sözleşmesi, Avrupa Kültür Antlaşması, Avrupa Antlaşmaları Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi, Unesco Sözleşmesi, Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Sözleşme ve Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşmeler bu metinler adına sayabileceğimiz metinlerdendir. Bu metinler içeriği itibari ile uygulanması gereken tam olarak uygulandığı zaman büyük ölçüde bu suçun önüne geçilebilecek imkanlar sunmaktadır. Daha önceden de bahsettiğimiz gibi Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu uluslararası bir suçtur. Uluslararası bir suçla mücadelede en büyük imkanlar uluslararası metinlerden kazanılan yetkililerdir. Bu imkanları iyi kullanmak mücadeleye etkin bir çözüm getirecektir.

Kültür sektöründe, doğal veya taşınır, taşınmaz kültür varlıklarının korunması çok önemli olduğu gibi, korunamayan her varlığın geri getirilmesi mümkün olmamaktadır. Geniş yok etme ve tahribatın önlenmesi için yasaların ağır yaptırımlar getirmesi gerekmektedir. Kültür varlıklarının, çağımızda ticari bir meta haline gelmesi, yüksek değerde alıcı bulması ve bu nedenlerle kaçak kazaların ve yasal olmayan defneciliğin yanı sıra Tarihi Eser Kaçakçılığı ve tarihi eser soygunculuğunun yaygınlaştığı bir gerçektir. Ayrıca kültür varlıklarındaki çeşitlilik ve bunun yanında ülkenin hemen hemen her karış toprağındaki yaygınlık nedeni ile yargıya intikal eden olay sayısı bir hayli fazla olsa gerektir. Yargıya intikal eden Tarihi Eser Kaçakçılığı olaylarının en önemli kısmı bilirkişiliktir. Bilirkişi hizmeti bu aşamada en çok suistimal edilen konudur. Bu olumsuzluğun önüne birden fazla bilirkişi raporları ile geçilebilir.

Mevzuatımıza göre Tarihi Eser Kaçakçılığı'ndaki bilirkişiler çoğunlukla Müze görevlileri ya da Üniversitedeki ilgili bölümlerdeki akademisyenler olarak belirlenmiştir. Yani öncelikli müracaat edilmesi gereken kurum Müze Müdürlükleridir. Müzelerde bu işi yapan bilirkişiler ya Arkeolog ya da Sanat Tarihçi görevlilerdendir. Adli bir konu olan Tarihi Eser Kaçakçılığı suçundaki en önemli argüman **“Bilirkişi Raporu”** dur. Çünkü hazırlanan bilirkişi raporuna istinaden yakalanan şahıs ya da şahıslar serbest bırakılır ya da gözaltına alınırlar. Böylesine önemli bir raporun isabetli olması da çok önemlidir. Çünkü söz konusu kişi hürriyetidir. Bunu bilen bazı bilirkişiler net bir ifade kullanmaktan çekinip *...olabilir* le biten cümleler kurarlar. Bu adli soruşturma açısından sakıncalı bir durumdur. Bu durumun sebebi bilirkişilerin teorik bilgilerinden ziyade pratik bilgilerinin yeterli olmayışından kaynaklanmaktadır. Bir Arkeolog ya da bir Sanat Tarihçisi belki de ilk defa bir tarihi eser ile karşılaşmış olmalarından kaynaklanan bazı problemler yaşamaktadırlar. Ya da üniversitede gördükleri eserler görevlerinde ellerinde olanlara benzememektedir. Bu konu ile ilgili olarak o bölgedeki bulunan müzelerin depolarında binlerce eser boşu boşuna beklemektedir. Adli

birimlerle ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile gerekli yazışmalar yapılıp konsensüs sağlandıktan sonra gerek adli yönden gerekse sergilenmek için sıra bekleyen bu tip eserler bölge üniversitelerindeki ilgili bölümlerde oluşturulacak eğitim odalarında sergilenmeli ve ders olarak öğrencilere gösterilmelidir. İleride bilirkişi olacak bir Arkeolog ya da Sanat Tarihi hakkında rapor yazacağı esere dokunmalı ve onu hissetmelidir. Bu konudaki bu açıklık böyle kapatılabilir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadeledeki en etkili çözümün kültür bilincinin sağlanması ve geliştirilmesinde olduğu çok açık bir gerçektir. Bu manada ülkemizin tarihsel mirasının, zenginliklerinin ve değerlerinin, bu değerlerin yeşerdiği doğanın ve çevrenin korunması, bu nedenle tanıtılması, sevdirmesi ve sahip çıkılması için toplumda duyarlılık ve bilinç oluşumunu sağlamak ve bu bilinci geliştirmek olarak özetlenebilir.

Ülkemizde tarihsel zenginliklerimize değer verilmeye başlanması genel manada Cumhuriyet döneminden itibaren artış göstermektedir. Bu yıllardan itibaren arkeolojik kazılara ve Anadolu'nun geçmişine daha çok önem verildiği bilinmektedir. O tarihlerden itibaren çok önemli atılımlar gerçekleştirilmiş ve Anadolu'nun tarihsel zenginliklerinin gün ışığına çıkarılması ve korunması konusunda bir hayli kazanımlar elde edilmiştir. Fakat yine de eğitim sistemimizin bu konuda yeterli olduğu pek söylenemez.

İnsanımızın tarihi ile, kültürel mirası ile, ve bunların olduğu yerler ile yeniden ve sağlıklı bir ilişki kurması gerekir. Bizler için eskinin atılması ve yıkılması ve yerlerine yenilerinin konulması gereken bir Őeyden ziyade, bilakis korunması gereken bir varlık olması gerekmektedir. Müze, birçoğumuzun yerini bile bilmediği ve uğramadığı sıkıcı bir yerdir. Ören yerleri ise, taş yığınıdır. Her ne kadar, son yıllarda bu yavaş yavaş değişmeye başlasa da durumun halen devam ettiği de bir gerçektir. İnsanımız müze, ren yeri vb. yerleri gezerken sıkılması, oralardaki kültür varlıklarını ve onları yaratan

uygarlıkları pek merak etmemesinin sebebi insanımıza öğretilen tarih derslerindeki yetersizlikten kaynaklanmaktadır. Bu kavramlarla eğitim sistemimiz yeniden güncellenmeli gelecek kuşaklar tarih ve kültür bilinci ile barıştırılmalıdır.

Kültür bilinci oluşmuş, tarihini bilen ve sahip çıkan, üzerinde yaşadığı topraklardaki kültür ve tabiat varlıklarını kendisine bırakılmış ve devredilmesi gereken bir miras olarak algılayan bir neslin varlığı için çalışmak Tarihi Eser Kaçakçılığı ile mücadelede önerilebilecek en etkin çözüm önerisi olacaktır.

Eğitim sistemimizde gerekli tedbirleri almak Milli Eğitim Bakanlığımıza topyekün bir hareket başlatma adına yapılabilecek tüm projelere gerekli zemini hazırlayıp o projelerin hayata geçmesini sağlama adına öncü çalışmalar yapmakda Kültür ve Turizm Bakanlığımıza düşmektedir.

9. SONUÇ

Tarih Eser Kaçakçılığı ile ilgili ülkemizde yürürlükte olan mevzuata, alınan tedbirlere ve mücadeleci kurumların kendi iç bünyelerinde yaptıkları tüm çalışmalara rağmen tarihi eser kaçakçılığı bu topraklarda maalesef devam etmektedir. Bu suçla mücadele ederken yapılan faaliyetlerin soruşturma alanından ziyade önleme faaliyetleri konusunda geliştirilmesinin gerekliliği açıkça ortadadır. Yani kültürel varlıklarımızın yasal olmayan yollardan yetkisiz kişilerin eline geçmesinin engellenmesi gerekmektedir. Bu aşamada en etkili çözüm insanımızdaki kültür bilincinin gelişmesini sağlamak olacaktır.

İşlenmiş bir tarihi eser kaçakçılığı suçunun aydınlatılmasının en etkin yolu da kurumlar arası koordinasyondur. İşlenen suç örgütlü ve organize bir suçtur mücadelenin de öyle olması gerekmektedir. Kimi kurumların bu suçla mücadele ederken suçu önlemek birinci hedefleridir. Kimi kurumlarınsa nihai hedeflerinin işlenen suçların aydınlatılması ve kaçırılan tarihi ve kültürel varlıklarımızın ait oldukları topraklara tekrar getirilmesidir. Görüldüğü gibi Tarihi Eser Kaçakçılığı suçu çok başlı bir suçtur. Bu suçla mücadele eden kurumların merkezi bir oluşuma ihtiyaçları vardır. Bu alandaki bu ihtiyacın giderilmesi ve eksikliğin tamamlanması halinde olumlu neticelerin kendiliğinden geleceği muhakkaktır.

Bu topraklarda yaşayan toplumların ruhunu ve medeniyetini yansıtan ve şu anda da bu topraklarda yaşayanlara ait olan kültür varlıklarının en azından mevcut halleriyle gelecek kuşaklara aktarılması asli bir görevdir. Bu görev bu toplumun en küçük bireyinden en organize kurumuna kadar herkesin görevidir.

10. KAYNAKLAR

- AKYÜREK Nalan; “Eski Eser Kaçakçılığının Nedenleri”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- AKYÜREK Nalan; “Uluslararası Kuruluşlar”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- BERKOK Nimet; “ Eski Eser Kaçakçılığının Önlenmesi Konusunda Yapılanlar”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- ÇAL Halit; “Osmanlı Devletinde Asar-ı Atika Nizamnameleri”, Vakıflar Dergisi, XXVI, Ankara, 1997.
- ÇAL Halit ; Türkiye'nin Cumhuriyet Dönemi Eski Eser Politikası, Yanınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1990.
- EFE Tamer; Türkiye’de Eski Eser Kaçakçılığının Önlenmesinde Çevre Politikalarının İrdelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.
- GERÇEK Ferruh; Türk Müzeciliği, Ankara, 1999.
- GÖKTÜRK Tefik; “Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- HASOL Doğan; Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Altıncı Baskı, İstanbul, 1995.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2000 Raporu, Ankara, 2001.

- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 Raporu, Ankara, 2002.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2002 Raporu, Ankara, 2003.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2003 Raporu, Ankara, 2004.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2004 Raporu, Ankara, 2005.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2005 Raporu, Ankara, 2006.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2006 Raporu, Ankara, 2007.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 Raporu, Ankara, 2008.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 Raporu, Ankara, 2009.
- KARADUMAN Hüseyin; Türkiye’de Eski Eser Kaçakçılığı, Ankara, 2007.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı-TMMOB; Yasal Düzenlemelerde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması ve Yerel Yönetimler, Ankara, 2006.

- MUMCU Ahmet; Eski Eserler Hukuku ve Türkiye, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 1969.
- ÖZTÜRK Hüseyin; “Korunması Gerekli Kültür ve Tabiat Varlıkları”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- SALGIRLI Semra; “Eski Eser Kaçakçılığının Tarihçesi”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- SHAW Wendy M. K. ; “Esin Soğancılar”, Osmanlı Müzeciliği Müzeler Arkeoloji ve Tarihin Görselleştirilmesi, İstanbul, 2004.
- SU Kamil ; Osman Hamdi Beye Kadar Türk Müzesi, İstanbul, 1965.
- UMAR Bilge; Eski Eserler Hukuku, İzmir, 1987.
- YALÇINKAYA Haşim; Kültür Varlığı Kaçakçılığı ve Van İli Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van, 2008.
- YILMAZ Mehmet; “İlgili Mevzuat”, Eski Eser Tanımı ve Kaçakçılığının Önlenmesi Seminer Notları, Ankara, 1989.
- 1710 Sayılı Eski Eserler Kanunu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1973.
- 1874 Nizamnamesi, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1875.
- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu.

- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- 02.07.1993 tarih ve 485 sayılı KHK.
- 8/6/1984 tarih ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.
- 09.08.1858 tarihli Ceza Kanunnamesinin
- 9 Temmuz 1961 tarih ve 334 sayılı kanun ile yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.
- 19.12.1954 tarihli Avrupa Kültür Antlaşması.
- 14 Mayıs 1954 tarihinde La Haye’ de imzalanan ve ülkemizde de 8 Kasım 1965 tarihinde 12145 sayılı Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe giren Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme
- 20.04.1959 tarihinde İmzalanan Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi.
- 1970 tarihli Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç Ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi Ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme.
- 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi
- 3 Nisan 1982 tarihinde Cenevre’de kabul edilip 23 Mart 1986 tarihinde yürürlüğe giren, Ülkemizde ise 07 Ekim 1988 tarihinde toplanan

Bakanlar Kurulunda 88/13151 sayılı kararı ile kabul edilen Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol.

- 19 Aralık 1954 tarihli Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi.
- 02/07/1993 tarih ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.
- 4770 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Görevleri ve Kuruluşu Hakkındaki Kanun.
- 09.04.1987 tarih ve 3348 sayılı “Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun.
- 491 sayılı K.H.K.
- 4745 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında K.H.K. de değişiklik yapılmasına dair 602 sayılı K.H.K.
- 08/06/1984 tarih ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.
- 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanun.
- 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 16. Maddesine dayanılarak hazırlanan ve 25.05.2009 tarihinde İçişleri Bakanınca onaylanarak yürürlüğe giren Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez Ve İl Teşkilatı Kuruluş, Görev Ve Çalışma Yönetmeliği.

- 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu.
- 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu.
- 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

11. ÖZET

Kültür; tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede

kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin tamamıdır

Kültür bir millete bir bölgeye ait olamaz. Kültür bir etkileşim ürünüdür. Civar coğrafyasından bağımsız saf bir kültür düşünülemez. Bu süreç kültürlerin ve kültür varlıklarının bir miras hüviyeti içerisinde geçmişten alınıp geleceğe aktarılma silsilesiyle devam eder durur. Aslında olması gereken budur. Bu süreç tarihi bir sorumluluktur. Bu mirasın suistimali Tarihi Eser Kaçakçılığını oluşturan sebeplerdendir.

İnsanlardaki geçmiş merakının belirli bir teknolojik doygunluğa erdikten sonra başladığını söylemek yanlış olmaz. Aslında insanlığın geçmişten çok, geleceği daha fazla merak ettikleri de çok doğru bir tespit olacaktır ama geçmişe bakıp geleceği düşünmek çoğu insanın yaptığı bir şeydir. Bu durum geçmişe ilgiyi artırmıştır. Geçmişe yönelik ilginin artması Tarihi Eser Kaçakçılığı kavramına da beraberinde getirmiştir.

Tarihi Eser Kaçakçılığı kültür mirasının talan edilmesidir. Bu talanın önüne geçmek ülkemizde bir ya da birkaç kurumun değil, tüm kurumların, halkımızın katılımı ve mücadelesi ile mümkün olacaktır. Bu suçla en etkin mücadele yöntemi şüphesiz örgütlü mücadeledir. Bu suçla mücadele toplumda kültür bilincinin oluşturulmasıyla başlamalıdır. Engellenemeyen tarihi eser kaçakçılığı suçlarında sonuca götürecek güç mücadeleciler birimlerin koordinasyonunun sağlanması ile olacaktır.

Anahtar kelimeler: Tarihi Eser Kaçakçılığı, Koordinasyon, Tarihi Eser Kaçakçılığı Mevzuatı.

11.1. Summary

Culture; historical and social developments in the process created all the material and spiritual values with them in creating the next generations, used to transmit the human's natural and social environment of sovereignty to the extent of indicating the vehicles of all, a community or national community-specific ideas and works of art is all.

Culture can not belonging to a nation or a region. Culture is a product of an interaction. A pure culture can not be considered independent of geographical vicinity. This process of cultural heritage and cultural identity within the history of assets from being transferred to the chain continues with the next stops. In fact, this is a must. This process is a historic responsibility. This heritage is one of reasons constitutes abuse Historical Artefacts smuggling.

People interested in a particular technological history After the saturation started to say that would not be wrong. In fact, humanity's past than the future, more curious they will be very accurately determined, but in retrospect to think of the future is something that most people do. This increased interest to the past. Retroactively increasing interest also brought to the concept of Historical Artefacts smuggling.

Smuggling of cultural heritage is plundered Historical Works. This is to prevent plunder of our country rather than one or a few institutions, all institutions, with the struggle of our people to participate and it would be possible. Undoubtedly the most effective method of combating this crime is the fight against organized. This is the fight against crime in my culture, awareness creation should begin tol. Unhindered smuggling historical artifacts that will take offense to the results of the provision and coordination of the power unit will be challenging.

Key words: Smuggling of Historical Works, Coordination, Smuggling of Historical Works Legislation.

Ek-1

**227 SAYILI VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN TEŞKİLAT VE
GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME**

Yayımlandığı R.G.Tarihi : 18/04/1984 No: 18435

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Görev, Teşkilat

Amaç:

Madde 1 - Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı vakıf mallarını ekonomik bir şekilde işletmek, mimari ve tarihi değere sahip vakıf eski eserleri muhafaza ve imar etmek, vakfa ait müesseseleri gayelerine göre yaşatmak için Başbakanlığa bağlı tüzel kişiliğe sahip ve katma bütçeli Vakıflar Genel Müdürlüğünün kurulmasına, teşkilat ve görevlerine dair esasları düzenlemektir. Başbakan bu teşkilatın yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü takdirde Devlet Bakanı vasıtasıyla kullanabilir.

Görev:

Madde 2 - Vakıflar Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır.

- a) Vakıf mallarını ekonomik şekilde işletmek, mimari veya tarihi değeri olup yönetimi Vakfa ait olan eski eser yapıları muhafaza ve imar etmek,
- b) Vakfa ait müesseseleri gayelerine göre yaşatmak,
- c) Vakıf paraları nemalandırmak,
- d) Mütevellileri tayin, gerektiğinde azletmek,
- e) Görev ve hizmetleri ile bütün vakıfların vakfiyelerinde veya vakfiye yerine geçen Hüccet, Berat, Ferman gibi belgelerden veya vakıf senetlerinde yazılı hayri, sosyal, kültürel ve ekonomik şart ve hizmetleri yerine getirmek,
- f) Vakfiyelerde öngörülen hizmetlerin en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesini sağlamak için vakıf hükmü şahsiyetini korumak şartı ile gerektiğinde vakıf gayri menkulleri değiştirerek daha fazla gelir getirici yatırımlara tahsis etmek,

g) Kanun, tüzük ve yönetmeliklerle kendisine verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

Teşkilat:

Madde 3 - Vakıflar Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatından meydana gelir.

İKİNCİ KISIM

Vakıflar Meclisi

Vakıflar Meclisi:

Madde 4

- a) Vakıflar Meclisi Vakıfların en üst seviyede danışma ve karar organıdır.
- b) Vakıflar Meclisi bir başkan ve dört üyeden teşekkül eder.
- c) Vakıflar Meclisi üyeleri tercihen kamu yönetiminde bilgi ve tecrübesiyle temayüz etmiş ve teşkilatın faaliyet alanı ile hukuk, maliye, iktisat, tarım, işletme ve mühendislik alanlarında bilgi ve tecrübe sahibi olanlar arasından Başbakanın teklifi üzerine müşterek kararname ile atanır.
- d) Vakıflar Genel Müdürü Vakıflar Meclisinin başkanıdır.
- e) Vakıflar Meclisi kararları salt çoğunlukla alınır. Vakıflar Genel Müdürü muhalif kaldığı kararları on beş gün içinde Başbakanlığa sunabilir, bu durumda Başbakanlığın, Danıştay'ın görüşünü almak suretiyle verdiği karar doğrultusunda işlem yapılır.
- f) Vakıflar Meclisinin çalışma usul ve esasları tüzükle tespit edilir.

Vakıflar Meclisinin görevleri:

Madde 5 - Vakıflar Meclisinin görevleri şunlardır;

- a) Mazbut, mülhak ve yeni vakıflara ait gayri menkullerin alım, satımına karar vermek,
- b) Vazife ve şartlarının yerine getirilmesine maddeten imkan kalmayan vakıflarda bu vazife ve şartları değiştirmeye karar vermek,
- c) Vakıfların kütüğe tescili konusunda karar vermek,
- d) Akar toprak satış bedellerinden gayrimenkul satın alınmasına karar vermek,
- e) On yıl süre ile emaneten yönetilen vakıfların mazbut vakıflar arasına alınmasına karar vermek,
- f) Vakıflarla ilgili kanun, tüzük ve yönetmelik taslaklarını hazırlamak veya hazırlatmak ve karara bağlamak,
- g) Bütçe ve kesin hesapları inceleyerek karara bağlamak,
- h) Vakıflar Genel Müdürlüğünce lüzum gösterilen işlerde kararlar vermek.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Genel Müdürlük Merkez Teşkilatı

Merkez Teşkilatı:

Madde 6 - Genel Müdürlük Merkez teşkilatı ana hizmet birimleri ile danışma ve denetim birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden meydana gelir.

Genel Müdürlük merkez teşkilatı Ek - 1 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Müdürlük

Genel Müdür:

Madde 7 - Vakıflar Genel Müdürü, Genel Müdürlüğün en üst amiridir; Genel Müdürlük hizmetlerini milli güvenlik politikasına, kalkınma planlarına, yıllık programlara ve mevzuata uygun olarak, Genel Müdürlüğün faaliyet alanına giren konularda diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak, görevlerini Başbakana karşı sorumlu olarak yürütür.

Genel Müdür merkez ve taşra teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Genel Müdür Yardımcıları:

Madde 8- Genel Müdürlükteki ana hizmet birimleri ile danışma ve yardımcı hizmet birimlerinin yönetim ve koordinasyonunda Genel Müdüre yardımcı olmak üzere üç Genel Müdür Yardımcısı görevlendirilebilir. (1)

(1) 26/9/1997 tarih ve 97/47914 sayılı Kararla Genel Müdür Yardımcılığı kadrosu 4'den 5'e çıkarılmıştır. (Bkz. 30/9/1997 - 23126 R.G.)

İKİNCİ BÖLÜM

Ana Hizmet Birimleri

Ana hizmet birimleri:

Madde 9 - Vakıflar Genel Müdürlüğündeki ana hizmet birimleri şunlardır;

- a) Abide ve Yapı İşleri Dairesi Başkanlığı,
- b) Emlak Dairesi Başkanlığı,
- c) Mülhak ve Yeni Vakıflar Dairesi Başkanlığı,
- d) Hayır İşleri ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı,
- e) İşletmeler ve İştirakler Dairesi Başkanlığı,
- f) Kültür ve Tescil Dairesi Başkanlığı.

Abide ve Yapı İşleri Dairesi Başkanlığı:

Madde 10 - Abide ve Yapı İşleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetiminde bulunan eski eser yapıların,yapıldığı devrin özelliklerine zarar vermeden,onarımı (restorasyon) ile akar ve hayrat vakıf binaların onarımı ve yeni yapıların yapılmasını sağlamak,vakıf eski eserlerin tespiti,tescil ve değerlendirilmesini yapmak, arşivlemek, röleve restorasyon ve restitüsyon projelerini hazırlayıp onaylamak, yıllık ve beş yıllık eski eser onarım programlarını hazırlatmak,
- b) Eski eser birim fiyat analizlerinin hazırlanmasını ve yayımlanmasını temin etmek, bu eserlerin proje ve dosyalarının, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurulunca onaylanması için gerekli işlemleri yapmak ve hali hazır durumlarını röleve ve fotoğraflarla tespit etmek, gerektiğinde kamulaştırma işlemlerini yürütmek,
- c) Keşif ve Rapor dosyalarını hazırlatıp ihale işlemlerini yürütmek, onarımları için gerekli malzemelerin satın alınmasını sağlamak ve gerekli görülen yerlerde şantiye kurmak ve şantiyelerini kontrol etmek,
- d) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

Emlak Dairesi Başkanlığı:

Madde 11 - Emlak Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Elde tutulmasında fayda görülmeyen vakıf taşınmaz malların satışı, gerekli görülecek taşınmaz malların satın alınması veya değiştirilmesi işlemlerini yürütmek, b) Vakıf taşınmaz malların değerlendirilmesi konusunda esasları ve prensipleri tayin ve tespit etmek ve yatırım programlarını yapmak,
- c) Tasfiye Kanunları ile 10/9/1957 gün ve 7044 sayılı Kanun uyarınca vakfına veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne intikali gereken mahlül ve metruk taşınmaz

malların tespit ve tescil işlemlerini, eski eserlerin mülkiyet ve tasarruf konularını yürütmek ve bunların tapuya tescilini sağlamak,

d) Mazbut vakıflar ile emaneten ve niyabeten yönetilen vakıflara ait taşınmaz malların, her türlü tecavüzdten korunmaları ile ilgili tedbirleri almak, kamulaştırma işlemlerini yürütmek, 13/7/1967 gün ve 903 sayılı Kanunla kurulan vakıflar hariç bütün vakıf taşınmaz malların kütüklerini muhafaza etmek,

e) Yurt dışı vakıf emlak konuları ile ilgili işlemleri yürütmek,

f) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

Mülhak ve Yeni Vakıflar Dairesi Başkanlığı:

Madde 12 - Mülhak ve Yeni Vakıflar Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır.

a) Mülhak Vakıflar ile Cemaat ve esnafa mahsus vakıfların şahsiyetleri ile vakfiyelerini Vakıflar kütüğüne tescil ettirmek, onarım ve inşaat tekliflerini inceleyip gerekli görülenlere izin vermek,

b) Mülhak vakıfların yıllık kesin hesaplarını incelemek ve tasdikini sağlamak, bütçelerini gelirlerine göre düzenlemelerini temin etmek, kanunen mazbut vakıflar arasına alınması gerekenlerin, mazbut vakıflar arasına alınması işlemlerini yürütmek, vakfiyelerinde yerine getirilmesi mümkün olmayan hayır şartı ve hizmetlerin değiştirilmesini sağlamak, (B) grubu hisse senedi almak isteyen vakıfların tekliflerini incelemek ve sonuçlandırmak ve bu vakıflara mütevellî tayin etmek, azletmek konularında tevcih komisyonuna teklifte bulunmak,

c) Türk Medeni Kanunu hükümlerine tabi vakıfların, merkezi sicile tescili ile senetlerinin Resmi Gazetede ilanını sağlamak, her yıl ödemeleri gereken teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarının tahsilini temin etmek, bu vakıflardan, yurt içinde şube açacakların durumlarını inceleyip sonuçlandırmak, yabancı vakıflarla işbirliği yapmaları ve bağış almaları

konularında Dışişleri Bakanlığına görüş bildirmek ve dağılımları gereken vakıfları tespit ederek kanuni işlemleri yürütmek,

d) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

Hayır İşleri ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı:

Madde 13 - Hayır İşleri ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Vakfiyelerde yer alan hayır şart ve hizmetleri yerine getirmek,

b) Hayrat türünden olup idarece kullanılması mümkün olmayan vakıf taşınmaz malların, tesis maksadına uygun kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere diğer bir kamu kuruluşuna tahsisi için gerekli işlemleri yürütmek,

c) Vakıf yolu ile tesis edilmiş olup herhangi bir sebeple diğer bir kamu kuruluşuna intikal etmiş hayrat taşınmaz malların, Vakıflar Genel Müdürlüğüne intikalini sağlamak,

d) Hayrat taşınmaz malların satışı ve satış bedelinden elde edilecek gelirlerin, gayesi aynı olan diğer bir hayrata tahsisi işlemleri ile mazbut ve mülhak hayrat taşınmaz mallara ait istimlak işlemlerini yürütmek,

e) Bağışlanan eşyanın en geç beş yılda bir sayımını yapıp demirbaş kaydına mutabakatı sağlamak,

f) Gerekli yerlerde öğrenci yurtları, aş ocağı, eğitim tesisleri açmak, yönetimini sağlamak, imkanları ölçüsünde muhtaç sakat ve amalara aylık bağlamak,

g) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

İşletmeler ve İştirakler Dairesi Başkanlığı:

Madde 14 - İşletmeler ve İştirakler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır.

- a) Mevcut İşletme Müdürlüklerinin günün şartlarına göre ekonomik kurallar içinde üretimlerini arttırıcı mali ve teknik etütler yapmak,
- b) Vakıflar Genel Müdürlüğünün sınai, ticari, zirai, turizm ve kültürel alanlarda girişeceği yatırımlar için gerekli etüt ve projeleri hazırlamak ve planlamak,
- c) İşletme Müdürlüklerini yaptıkları iş programlarını bütçe ve bilançolarını tetkik edip Vakıflar Meclisine sunmak, İşletmeler ve İştiraklerle koordinasyonu sağlamak ve işletme müdürlüklerinin çalışmalarına yön vermek,
- d) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

Kültür ve Tescil Dairesi Başkanlığı:

Madde 15 - Kültür ve Tescil Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Arşivde bulunan Vakfiye, Ferman, Berat, Hüccet ve benzeri belgeleri tercüme ve bugünkü harflere çevirme işlerini yapmak, bunların kütük kayıtlarıyla diğer belgelerin ve sanat değeri yüksek olan kitap ve benzeri eserlerin mikrofilmlerini almak, bunları tasnif etmek ve saklamak,
- b) Eski Vakıflar ile Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan vakıfların merkezi sicile tescilini yapmak, mahkemeler, resmi kuruluşlar ve vakıf evlatlar tarafından merkezi sicilde tescil edilmiş vakıflarla ilgili istenilen belgelerin onaylı örneklerini vermek,
- c) Diğer Devlet Kuruluşları ile bunlara bağlı arşiv, kütüphane ve kuruluşlarla şahısların elinde bulunan vakfiye ve benzeri belgeleri tespit ederek bunların Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivine intikalini sağlamak,
- d) Tevliyet, zabıt, intifa hakkı, şart tebdili ve tevzin (denkleştirme) cetveli gibi işlemleri kütüğe tescil ederek bunlarla ilgili evrak ve belgeleri saklamak,
- e) Arşivde yapılacak ilmi araştırmaları Milli çıkarılara uygun olarak güvenlik içinde yürütmek,

f) Vakıfları ve Vakıf hizmetlerini tanıtıcı, ilmi kitap, dergi ve broşürler yayınlamak, Genel Müdürlüğe bağlı kütüphane ve müzelerin çalışmalarını planlamak ve denetlemek, Vakıflarla ilgili galeri ve sergiler açmak,

g) Genel Müdürlüğün tarihçesini hazırlamak,

h) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Danışma ve Denetim Birimleri

Danışma ve denetim birimleri:

Madde 16 - Vakıflar Genel Müdürlüğündeki danışma ve denetim birimleri şunlardır:

a) Teftiş Kurulu,

b) Hukuk Müşavirliği.

Teftiş Kurulu:

Madde 17 - Teftiş Kurulu Genel Müdürün emri veya onayı üzerine Genel Müdür adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Genel Müdürlüğün merkez kuruluşları ile taşra kuruluşlarının her türlü işlemleriyle ilgili olarak teftiş inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek,

b) Genel Müdürlüğün görevleri daha iyi gerçekleştirmek mevzuata ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli teklifleri hazırlamak ve Genel Müdüre sunmak,

c) Özel Kanunlarla verilen diğer görevleri yürütmek. Teftiş Kurulunun kuruluş esasları ile müfettişlerin çalışma usul ve esasları tüzükle düzenlenir.

Hukuk Müşavirliği: Madde 18 - Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

- a) Genel Müdürlüğün merkez ve taşra birimlerinden sorulan hukuki konular ile hukuki, mali ve cezai sonuçlar doğuracak işlemler hakkında görüş bildirmek,
- b) Genel Müdürlüğün menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,
- c) Vakıflar Genel Müdürlüğünün taraf olduğu davalarla gerekli bilgileri hazırlama ve idareyi ilgilendiren davalarda Genel Müdürlüğü temsil etmek,
- d) Genel Müdürlüğün gayelerini daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata plan ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacı ile gerekli hukuki teklifleri hazırlamak ve Genel Müdüre sunmak,
- e) Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikleri hukuki açıdan incelemek, gerektiğinde hazırlamak ve gerekli görülecek değişiklikleri teklif etmek,
- f) Başbakanlıktan veya diğer kuruluşlardan gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik tasarılarını hukuki açıdan inceleyerek Genel Müdürlük görüşlerini belirlemek.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yardımcı Hizmet Birimleri

Yardımcı hizmet birimleri:

Madde 19 - Vakıflar Genel Müdürlüğündeki yardımcı hizmet birimleri,

- a) Muhasebe Dairesi Başkanlığı,**
- b) Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı,**
- c) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı,**

d) Savunma Uzmanlığı.**Muhasebe Dairesi Başkanlığı:**

Madde 20 - Muhasebe Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Hizmet ve faaliyetlerin ekonomik ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi için insan, para ve malzeme gibi mevcut kaynakların en uygun ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak üzere Genel Müdürlük Bütçesini plan ve program esaslarına göre hazırlamak ve uygulanmasını takip etmek,
- b) Gerekli İstatistikleri toplamak değerlendirmek,
- c) 2762 sayılı Vakıflar Kanunu hükümleri gereğince mazbut vakıflar arasına alınan mühlak vakıfların işlemlerini takip etmek ve sonuçlandırmak,
- d) Özel Fon hesaplarına yapılan tahsilatlar ile bu hesaptan yapılan harcamaları takip etmek ve sonuçlandırmak,
- e) Merkez ve Taşra Saymanlıklarının aylık hesaplarını incelemek, Saymanlık İdare Hesaplarının Sayıştay Başkanlığınca yargılanması sonucu çıkan ilamları takip etmek ve sonuçlandırmak,
- f) Mazbut vakıflarla ilgili intifa hakkı tahsislerini, iştirak ve sermaye ödemelerine ait işlemleri, Vakıflar Genel Müdürlüğünde çalışan memurların kefalet işlemlerini yapmak,
- g) Vakıflar Genel Müdürlüğünün Kesin Hesap Kanun Tasarısını hazırlamak,
- h) Genel Müdür tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı:

Madde 21 - Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır.

- a) Genel Müdürlüğün insan gücü planlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmaları yapmak, personel sisteminin geliştirilmesiyle ilgili önerilerde bulunmak,
- b) Genel Müdürlük personelinin eğitim, atama, emeklilik ve konut tahsis işlemlerini yapmak
- c) Mevcut mevzuat esasları dairesinde toplu iş sözleşmelerini yürütmek, işçilerin sendika üyelik durumlarını ve buna ait işlemleri takip etmek ve bu işlemlerin tamamlanması için kurum içi ve dışı yazışmaları yürütmek,
- d) Memurun Muhakemat Komisyonu ile Merkez Disiplin ve Yüksek Disiplin Kurulları işlemlerini yürütmek,
- e) Genel Müdürlük tarafından verilen diğer hizmetleri yürütmek.

İdari İşler Dairesi Başkanlığı:

Madde 22 - İdari İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır.

- a) Genel Müdürlük için gerekli araç, gereç, kırtasiye ve malzemelerin temini, dağıtımı, tahakkuku ve onarım hizmetlerini yürütmek,
- b) İhtiyaç duyulan bina ve arazinin kiralanma, satın alma işlemlerini yürütmek,
- c) Temizlik, aydınlatma, ısıtma, bakım, onarım ve taşıma işlemlerini yapmak,
- d) Sosyal tesislerin kurulması ve yönetimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- e) Genel Müdürlük personelinin ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak,
- f) Genel evrak, arşiv ve haber merkezinin hizmet ve faaliyetlerini düzenlemek ve gerektiğinde protokol işlemlerini yürütmek,
- g) Genel Müdürlükçe verilecek benzeri işleri yapmak.

Savunma Uzmanlığı:

Madde 23 - Savunma Uzmanlığı özel kanunda ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

DÖRDÜNCÜ KISIM Taşra Teşkilatı**Taşra Teşkilatı:**

Madde 24 - Vakıflar Genel Müdürlüğü, genel hükümlere göre taşra teşkilatı kurabilir.

BEŞİNCİ KISIM**Sorumluluk ve Yetkiler**

Yöneticilerin sorumlulukları: Madde 25 - Genel Müdürlük merkez ve taşra kuruluşlarının her kademedeki yöneticileri yapmakla yükümlü buldukları hizmet ve görevleri, Genel Müdürlük emir ve direktifleri yönünde, mevzuata, plan ve programlara uygun olarak üzenlemek ve yürütmekten sorumludur.

Koordinasyon ve işbirliği konusunda Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumluluğu:

Madde 26 - Genel Müdürlük ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, diğer kurum ve kuruluşların uyacakları esasları yürürlükteki mevzuata uygun olarak belirlemekle kaynak israfını önleyecek ve koordinasyonu sağlayacak tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir.

Genel Müdürlük, diğer kuruluşların hizmet alanına giren konulara ait faaliyetlerinde Başbakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde ilgili kuruluşlara danışmak ve gerekli işbirliği ve koordinasyon sağlamaktan sorumludur. Genel Müdürlük hizmet alanlarına giren konularda mahalli idarelerle koordinasyonu sağlar.

Düzenleme görev ve yetkisi:

Madde 27 - Genel Müdürlük yerine getirmekle sorumlu olduğu hizmetleri Kanun, tüzük, yönetmelik, genelge ve diğer idari metinlerle düzenlemekle görevli ve yetkilidir.

Yetki devri: Madde 28 - Genel Müdür ve her kademedeki kuruluş yöneticileri sınırlarını açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Ancak yetki devri, yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.

ALTINCI KISIM

Çeşitli Hükümler

Atama:

Madde 29 - 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanun Hükümleri dışında kalan memurların atanmaları Genel Müdür tarafından yapılır. Ancak Genel Müdür bu yetkisini gerekli gördüğü alt kademelere devredebilir.

Kadrolar:

Madde 30 - Kadroların tesbit, ihdas, kullanımı ve iptali ile kadrolara ait diğer hususlar Genel Kadro ve Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre düzenlenir.

Bütçe:

Madde 31 - Genel Müdürlük katma bütçesi aşağıdaki gelirlerden oluşur:

- a) Kira gelirleri,
- b) İşletme karları,
- c) İştirakler gelirleri,
- d) Vakıflardan alınan teftiş ve denetleme payları,

- e) Emaneten ve niyabeten yönetilen vakıflardan alınan yönetim payları,
- f) Faizler,
- g) Mütcaahhitlerden alınacak gecikme cezaları,
- h) Taşınır malların satış bedeli ve çeşitli gelirleri,
- i) Hazine yardımı.

İta Amirliğı:

Madde 32 - Genel Müdürlüğün harcamalarında ita amiri Genel Müdürdür. Genel Müdür bu yetkisini, tesbit edeceği esaslar çerçevesinde uygun gördüğü kimselere devredebilir.

Kaldırılan hükümler:

Madde 33 - 6760 sayılı Vakıflar Umum Müdürlüğü Vazife ve Teşkilatı Hakkındaki Kanunun 13,14,16 ncı maddeleri ile Ek-2 ve Ek-6 ncı maddeleri hariç; diğer hükümleri ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 2,3,4 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 - (Ek: 22/5/1991 - 3744/1 md.)

Vakıflar Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Vakıflar Meclisi Üyesi, Teftiş Kurulu Başkanı, Genel Müdür Müşaviri, Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Şube Müdürü ile Taşra Teşkilatında Bölge Müdürü kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer Kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Ancak bu görevlerde çalıştırılacaklar için yükseköğrenim yanında, Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen şartlar aranır.

Bu şekilde çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Sözleşme ile çalıştırılacak personel, istekleri üzerine T.C.Emekli Sandığı ile ilgilendirilir.

Ek Madde 2 - (Ek: 22/5/1991 - 3744/1 md.;Mülga:23/2/1995-KHK-547/23 md.)

Ek Madde 3- (Ek: 07/08/2003-4963/29 md.)

Türkiye'de kurulan vakıflar, amaçları doğrultusunda uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışında kurulmuş vakıf veya kuruluşlara üye olabilirler.

Türkiye'de kurulan vakıfların, vakıf senedinde belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette bulunması ve yurt dışında şube açması ile yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf veya kuruluşlarla işbirliği yapması, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının iznine bağlıdır.

Yabancı ülkelerde kurulmuş vakıflar, uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde, karşılıklı olmak koşuluyla, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye'de faaliyette bulunabilirler, temsilcilik kurabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilirler, kurulmuş üst kuruluşlara katılabilirler veya kurulmuş vakıflarla işbirliği yapabilirler.

Bu vakıflar, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkında uygulanan mevzuata tâbidir.

Geçici Madde 1 - Genel Müdürlük Teşkilatı bu Kanun Hükmünde Kararname esaslarına göre yeniden düzenleninceye ve bu düzenleme uyarınca Genel Kadro ve Usulü Hakkındaki mevzuat hükümlerine göre yeni kadrolar tesbit ve ihdas edilinceye kadar bu Kanun Hükmündeki Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte uygulanmakta olan mevcut kadroların kullanımına devam olunur.

Geçici Madde 2 - Bu Kanun Hükümünde Kararname ile yapılan yeni düzenleme sebebi ile kadro ve görev unvanları değişmeyenler yeni kadrolarına atanmış sayılırlar.

Kadro ve görev unvanları değişenler veya kaldırılanlar yeni bir kadroya atanıncaya kadar durumlarına uygun işlerde görevlendirilirler ve eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü hakları yeni görevlerinde kaldıkları sürece şahıslarına bağlı olarak saklı tutulur.

Geçici Madde 3 - Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin uygulanmasını göstermek üzere gerekli tüzük ve yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanun Hükümünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 4 - Bu Kanun Hükümünde Kararnameye göre yeniden düzenleme yapıncaya kadar değişen veya yeniden kurulan birimlere verilen görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler tarafından yapılmaya devam edilir.

Genel Müdürlük Teşkilatını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanun Hükümünde Kararnameye uygun hale getirir.

Geçici Madde 5 - Genel Müdürlük Taşra Teşkilatı bu Kanun Hükümünde Kararnamenin 24. maddesi esaslarına göre yeniden düzenleninceye kadar görev ve hizmetleri mevcut taşra teşkilatı tarafından yürütülmeye devam olunur.

Genel Müdürlük taşra teşkilatını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanun Hükümünde Kararnameye uygun hale getirir.

Geçici Madde 6 - (Ek: 17/2/2000 - 4532/1 md.)

Vakıflar Genel Müdürlüğü ile temsil ve idare ettiği vakıflara ait gayrimenkullerin 2000 yılına ait kira bedelleri, 1999 yılı kira bedellerinin %25 oranında artırılması ile bulunan miktardır.

Geçici Madde 7 - (Ek:16/5/2002-4757/1 md.)

Vakıflar Genel Müdürlüğünün temsil ve idare ettiği vakıflar ile mülhak vakıflara ait gayrimenkullerin 2002 yılı kira bedelleri, 2001 yılı kira bedellerinin %35 oranında artırılması ile bulunan miktardır. 23.1.1998 tarihli ve 4331 sayılı Kanunun uygulanması dolayısıyla idare ile ihtilafa düşerek işgalci durumuna düşen ve haklarında kesinleşmiş yargı ilamı bulunmayan vakıf eski kiracıları talep ettikleri takdirde bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde her türlü borçlarını faizleri ile birlikte defaten ödemeleri koşulu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü ile kira sözleşmesi yapabilirler.

Yürürlük:

Madde 34 - Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 35 - Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek-2

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU

Kanun Numarası: 2863

Kanun Kabul Tarihi: 21/07/1983

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 23/07/1983

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 18113

BİRİNCİ BÖLÜM: GENEL HÜKÜMLER

AMAÇ:

Madde 1 - Bu Kanunun amacı; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

KAPSAM:

Madde 2 - Bu Kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzelkişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

TANIMLAR VE KISALTMALAR:

Madde 3 - Bu Kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır:

a) Tanımlar:

(1) (Değişik alt bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) *1* "Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş

bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) "Tabiat varlıkları"; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

(3) "Sit"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır. *2*

(4) "Koruma"; ve "Korunma"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) "Korunma alanı"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.

(6) (Değişik alt bent: 17/06/1987 - 3386/1 md.) "Değerlendirme"; kültür ve tabiat varlıklarının teşhiri, tanzimi, kullanılması ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.

(7) (Ek alt bent: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) "Ören yeri"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.

(8) (Ek alt bent: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) "Koruma amaçlı imar plânı"; bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da

göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

(9) (Ek alt bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) "Çevre düzenleme projesi"; ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.

(10) (Ek alt bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) "Yönetim alanı"; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

(11) (Ek alt bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) "Yönetim plânı"; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.

(12) (Ek alt bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) "Bağlantı noktası"; yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır.

b) (Değişik alt bent: 17/06/1987 - 3386/1 md.) Kısaltmalar:

(1) "Bakanlık"; Kültür ve Turizm Bakanlığı,

(2) "Koruma Yüksek Kurulu"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunu,

(3) (Değişik alt bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /1.mad) *3* "Koruma Bölge Kurulu"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunu ifade eder.

HABER VERME ZORUNLULUĞU:

Madde 4 - Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askeri garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlıklara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülki amir veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan tedbirlerle birlikte durumu en yakın mülki amire; mülki amir ve diğer makamlar ise on gün içinde, yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına ve en yakın müze müdürlüğüne bildirir.

İhbar alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

DEVLET MALI NİTELİĞİ:

Madde 5 - Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir.

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

İKİNCİ BÖLÜM: KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI:

Madde 6 - Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler,peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir. *1*

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindedir.

TESPİT VE TESCİL:

Madde 7 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/2 md.)

(Değişik fıkra: 26/05/2004 - 5177 S.K./26.mad) *1* Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tespiti, Kültür ve

Turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili ve faaliyetleri etkilenen kurum ve kuruluşların görüşü alınarak yapılır.

Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları gözönünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunur.

Tespit ve tescil ile ilgili usuller, esaslar ve kıstaslar yönetmelikte belirtilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese han, hamam, mescit, zaviye, sebil, mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, envanterlenmesi Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılır.

Tescil kararlarının ilanı, tebliği ve tapu kütüğüne işlenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

KORUNMA ALANI İLE İLGİLİ KARAR ALMA YETKİSİ:

Madde 8 - Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesbiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına aittir. Koruma Kurullarının kararına 61 inci maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz edilebilir.

Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümlerinin ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri

kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar. Kùltür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

İZİNSİZ MÜDAHALE VE KULLANMA YASAğI:

Madde 9 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/3 md.;Değişik madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /3.mad) *1*

Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kùltür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşai ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşai ve fizikî müdahale sayılır.

YETKİ VE YÖNTEM:

Madde 10 - Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kùltür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kùltür ve Turizm Bakanlığına aittir. *1*

Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kùltür ve tabiat varlıklarının korunması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Kùltür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Milli Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sınır boyu ve yasak bölgede bulunan kùltür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi, Milli Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanması, Milli Savunma Bakanlığı ile Kùltür ve Turizm Bakanlığı arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

(Değişik fıkra: 17/06/1987 - 3386/4 md.) Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, mevlevihane, çeşme ve benzeri kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi koruma kurulları kararı alındıktan sonra, Vakıflar Genel Müdürlüğüne yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi, bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

(Mülga fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /4.mad) *2*

(Ek fıkra: 17/06/1987 - 3386/4 md.) Araştırma, kazı ve sondaj yapılan alanların korunması ve değerlendirilmesi Bakanlığa aittir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /4.mad) Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /4.mad) Belediyeler belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, valilikler ise bu sınırlar dışında yetkilidir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /4.mad) Bu bürolar koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar plânı, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlüdürler.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /4.mad) Alanın özelliği göz önüne alınarak, bu büroların hangi uzmanlık dallarından teşekkül edeceği, çalışma, izin usul ve esasları; Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

HAK VE SORUMLULUK:

Madde 11 - Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar. (Değişik cümle: 30/05/2007- 5663 S.K./1.mad) Ancak, kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarınca birinci grup olarak tescil ve ilan edilen kültür varlıklarının bulunduğu taşınmazlar ile birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanlarındaki taşınmazlar zilyetlik yoluyla iktisap edilemez.

Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükme tabi değildir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen maliklere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının

koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ ONARIMINA YARDIM SAĞLANMASI VE KATKI PAYI *1*

Madde 12 - Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca aynı, nakdi ve teknik yardım yapılır ...*1* .

(Mülga fıkra: 21/02/2001 - 4629 S.K./6. md.)

(Mülga fıkra: 21/02/2001 - 4629 S.K./6. md.)

(Değişik fıkra: 21/02/2001 - 4629 S.K./6. md.;Mülga fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /6.mad) *2*

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /6.mad) Bu amaçla, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur. Bakanlıkça yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /6.mad) Belediyelerin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10'u nispetinde "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /6.mad) Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /6.mad) Bu madde uyarınca tahakkuk eden katkı payları hakkında 1319 sayılı Kanunun üçüncü kısmı hükümleri uygulanır. Katkı paylarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından belirlenir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /6.mad) 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullanılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir.

(Ek fıkra: 28/12/2006- 5571 S.K./22.mad) Yukarıdaki hükümlere göre, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı olarak tahsil olunan miktarlar tahsil edildiği ayı takip eden ayın onuncu günü akşamına kadar il özel idarelerine bir bildirim ile beyan edilerek aynı süre içinde ödenir. Tahsil ettikleri katkı payını yukarıda belirtilen süre içinde il özel idarelerine yatırmayan belediyelerden, bu katkı payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.

(Ek fıkra: 28/12/2006- 5571 S.K./22.mad) Belediye başkanları, belediyelerin tahsil ettikleri paylardan il özel idarelerine ödemeleri gereken taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı paylarının, zamanında ve tam olarak ödenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ödenmeyen paylar, ilgili il özel idaresinin talebi üzerine ilgili belediyenin İller Bankasından aldığı genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek talep eden özel idareye gönderilir.

DEVİR YASAĞI:

Madde 13 - Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup, usulüne göre tescil ve ilan olunan, her çeşit korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait korunma sınırları dahilindeki taşınmazlar, Kültür ve

Turizm Bakanlığının izni olmadan, gerçek ve tüzelkişilere satılamaz, hibe edilemez.

KULLANMA:

Madde 14 - Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflarla, 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıf mallarının kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan milli derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Yukarıda belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

KAMULAŞTIRMA:

Madde 15 - Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerle mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak

kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı b t cesine yeterli  denek konur.

(Değişik paragraf: 14/07/2004 - 5226 S.K. /7.mad) *1* Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaŐtırabilirler.

b) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaŐtırmaları, Vakıflar Genel M d rl ğ ce yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü b t cesine yeteri kadar  denek konur.

c) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeŐil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarım ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma olanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaŐtırılması esastır.

d) KamulaŐtırmalarda bedel takdirinde, taşınmaz kültür varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

e) (Değişik bent: 17/06/1987 - 3386/5 md.) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

f) (Ek bent: 17/06/1987 - 3386/5 md.) Sit alanı olması nedeni ile kesin inşaat yasağı getirilmiş korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu parseller, malikinin başvurusu üzerine bir başka arazisi ile değiştirilebilir.  zerinde bina, tesis var ise, malikinin başvurusu üzerine rayiç bedeli 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesi hükümlerine göre belirlenerek ödeme yapılır.

Bu hükümle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

RUHSATSIZ YAPI YASAĞI:

Madde 16 - Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

SİT ALANLARINDA GEÇİŞ DÖNEMİ KORUMA ESASLARI VE KULLANMA ŞARTLARI İLE KORUMA AMAÇLI İMAR PLÂNI *1*

Madde 17 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/6 md.;Değişik madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /8.mad) *1*

a) Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim çevresine ilişkin varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plândan etkilenen hemşerilerin katılımı ile toplantılar düzenleyerek koruma amaçlı imar plânını hazırlatıp, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. İki yıl içinde koruma amaçlı imar plânı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanması, koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar durdurulur.

Bu iki yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plân yapılamadığı takdirde koruma bölge kurulunca bu süre bir yıl daha uzatılabilir.

Koruma bölge kurulunda görüşülen ve uygun görülen koruma plânları onaylanmak üzere ilgili idarelere gönderilir.

İlgili idareler, koruma amaçlı imar plânını en geç iki ay içinde görüşür ve varsa değişmesini istediği hususları koruma bölge kuruluna bildirir. Koruma bölge kurulunda bu hususlar da değerlendirilir ve kurul tarafından uygun görülen haliyle plânlar ilgili idarelere onaylanmak üzere gönderilir. Altmış gün içerisinde onaylanmayan plânlar kesinleşerek yürürlüğe girer. Koruma amaçlı imar plânının yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ayrıca karar almaya gerek kalmadan ortadan kalkar.

Ören yerlerinde çevre düzenleme projesi yapımı ve değişiklikleri, ilgili koruma bölge kurulunun uygun görüşü doğrultusunda Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinde yapılacak değişiklikler yukarıdaki usullere tabidir.

Koruma amaçlı imar plânları; müellifi şehir plâncısı olmak üzere; alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri göz önünde bulundurularak mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulaması, denetimi ve plân müelliflerinin yeterliliği ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için belediyelere aktarılmak üzere İller Bankası Genel Müdürlüğü Bütçesine yeteri kadar ödenek konur. İl özel idareleri ise bütçelerinde koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için ödenek ayırırlar.

Koruma bölge kurulunca sit alanı olarak ilan edilen yerlerde; bu kararın ilanından önce imar mevzuatına ve onanlı imar plânlarına uygun olarak alınmış yapı ruhsatı ve eklerine göre subasman seviyesi tamamlanmış yapıların inşasına devam edilebilir, ancak bu maddenin (c) bendi uyarınca yapılanma hakkı aktarımını re'sen uygulamaya da ilgili idareler yetkilidir. Subasman seviyesi tamamlanmamış yapıların yapı ruhsatları iptal edilir. Kesin yapılanma yasağı bulunan sit alanlarında bu madde hükümlerinden faydalanılamaz.

b) Koruma amaçlı imar plânlarıyla kesin yapılanma yasağı getirilen sit alanlarında bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetindeki taşınmazlar malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas edilebilir.

c) Yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıklarına veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar plânlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış, mülkiyetlerindeki veya üçüncü şahıslara ait alanlara, aktarımdan yararlanacak öncelikli hakları belirleyerek bir program dahilinde aktarmaya, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeler, bunların dışında valilikler yetkilidir.

Aktarım işleminde Sermaye Piyasası Kurulunca onaylı gayrimenkul değerlendirme şirketlerince yapılacak rayiç değer denkleştirilmesi esastır. Ancak aktarıma konu hak tescilli taşınmaz kültür varlığına ilişkin ise yapı değeri dikkate alınmaz.

Bu taşınmazlar için, kısıtlanmış yapılanma haklarının, imar plânlarıyla aktarım alanı olarak ayrılmış yapılanmaya açık diğer alanlarda kullanılmasını sağlayacak ve bu hakkı hamiline yazılı menkul kıymete dönüştürecek belgeler düzenlemeye, bu belgeleri yapılanma hakları kısıtlanmış alan olarak gösterilen ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlardaki taşınmaz sahiplerinden hak sahibi olanlara vermeye, imar plânında aktarım alanı olarak ayrılmış ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlarda ise ruhsat vermek için toplamaya ilgili

idareler yetkilidir. Menkul kıymetlerin basılması, saklanması, el değiştirme işlemlerinin onaylanması ve veri tabanının oluşturulması ve denetlenmesi İller Bankasınca yapılır.

Bu alanlarda kesin yapılanma yasağı gelmesi nedeniyle yapılanma hakkının tamamen aktarılması halinde, yapılanma hakkı kısıtlanan taşınmaz, mütemmimi ile birlikte ilgili idare mülkiyetine geçer ve parseller ilgili idare adına tescil edilir ve hiçbir koşulda satışa konu edilemez.

Aktarıma konu parselde malikin korunabilir yapılanma hakkı kalması halinde ise yapılanma hakkı kısmen aktarılır. Bu durumda, malikin yapılanma hakkı kısıtlanmış alandaki mülkiyeti devam eder.

Ancak, aktarıma konu hak, tescilli taşınmaz kültür varlığı üzerinde ise, malikin bu varlığın korunması ve yaşatılması için gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmasını, ilgili idare ile imzalanacak protokole uygun olarak menkul kıymetleri teslim almasını müteakip başlatarak tamamlaması zorunludur. Aksi halde, ilgili idare teslim edilen menkul kıymet bedelini faiziyle birlikte malikten tahsile yetkilidir. Bu hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.

Kısıtlanmış hakların bulunduğu belediye sınırları içerisinde, aktarım alanı tespit edilmesinin mümkün olamaması halinde, ilgili idareler ortak program yürütmeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bayındırlık ve İşkân Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

YAPI ESASLARI:

Madde 18 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/7 md.)

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, maliklerinin müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde koruma bölge kurulunca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Gruplandırma yapılmadıkça, onarım ve yapı esasları belirlenemez.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /9.mad) Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ve bunların uygulanmasında restoratör mimar veya mimarın bulunması zorunludur. Bunlardan I. grup kapsamında olanların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin uygulama çalışmaları, yapının özelliğine göre kalem işleri, ahşap, demir, taş işleri ve restorasyon konularında uzmanlaşmış kişilerce yapılır.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /9.mad) Sit alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve bunların koruma alanlarında onaylı plân ve proje dışı uygulama yapan veya yapılmasına yol açan sorumlularının, koruma bölge kurulları ile ilgili konularda plân ve proje düzenlemesi ve uygulama sorumluluğu yapması beş yıl süre ile yasaklanır. Uygulama sorumlularının denetimi, ilgili belediye veya valilikçe yapılarak aykırı hareket edenler, Bakanlığa ve ilgili meslek odasına bildirilir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /9.mad) Proje uygulanması safhasında herhangi bir nedenle uygulama sorumlusunun ayrılması halinde bu husus Bakanlığa bildirilir, yenisi tayin edilmedikçe uygulamaya devam edilemez.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /9.mad) Yapı esasları, denetim ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Mahalli idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek veya eklenti suretiyle yapılacak veya yeni inşa edilecek yapılara ait koruma bölge kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar. Ancak, inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri, taşınmaz kültür varlıklarının maliyetine tesir edecek şekil ve surette ayrılamaz ve birleştirilemez.

MALİKLERİN İZİN VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ:

Madde 19 - Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman, varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölevesinin yapılması, fotoğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve gereken kolaylığı göstermeye mecburdurlar. Ancak, görevliler konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyetini ihlal etmeyecek tarzda faaliyetlerini yürütürler.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ NAKLİ:

Madde 20 - Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, buldukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibarıyla nakli gerekli ise, Koruma Kurullarının uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki bir zarara maruz kalmışsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

İSTİSNALAR VE MUAFİYETLER:

Madde 21 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/8 md.)

(Mülga fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /27.mad) *1*

(Mülga fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /27.mad) *1*

Tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan ve I inci ve II nci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür

varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerine kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parseller her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Savunma Bakanlığı, Bakanlıkça ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi maddeler ile altın ve gümüş varak, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Koruma kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /27.mad) Bu Kanun kapsamında tescil edilen taşınmaz kültür varlıkları için 29.6.2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Madde 22 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KORUNMASI GEREKLİ TAŞINIR KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINIR KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI:

Madde 23 - Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) (Değişik bent: 17/06/1987 - 3386/9 md.) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji ve sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür ve tabiat varlıkları;

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirus, parşümen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (religie'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları,

Halkın sosyal heyetini yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları.

Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülhamit, V.Mehmet Reşat ve Vahidettin ve aynı çağdaki sikkeler, bu Kanuna göre tescile tabi olmaksızın yurt içinde alınıp satılabilirler.

Bu madde kararına girmeyen sikkeler bu Kanunun genel hükümlerine tabidir.

b) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar.

YÖNETİM VE GÖZETİM:

Madde 24 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/10 md.)

Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir. 23 üncü maddenin (a) bendinde belirtilen etnografik mahiyetteki kültür varlıklarının yurt içinde alımı, satımı ve devri serbesttir. Alımı, satımı serbest

birakılacak etnoğrafik eserlerin hangi devirlere ait olacağı ve diğer nitelikleri ile kayıt ve tescil şartları bir yönetmelikle belirlenir.

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Bakanlık, Milli Savunma Bakanlığı veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nca satın alınabilir.

Ancak, bu tip eserlerden her ne suretle olursa olsun yurt dışına çıkarılacakların kontrolü, Bakanlığa bağlı müzelerde yapılabileceği gibi bazı gümrük çıkış kapılarında bulundurulacak ihtisas elemanlarınca da yapılabilir. Hangi kapılarda ihtisas elemanı bulundurulacağı bir yönetmelikte belirlenir.

Yapılan kontrol sonunda bu tip eserlerden yurt dışına çıkmasında sakınca görülenler tespit edilerek değerlendirilmeleri yurt içinde yapılmak şartıyla, sahiplerine iade edilirler.

Bu maddede belirtilen ve alım, satımı serbest bırakılan eserlerde Devletin rüçhan hakkı mahfuzdur.

MÜZELERE ALINMA:

Madde 25 - Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnifi, tescili ve müzelere alınmaları ile ilgili kıstaslar, usuller ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Türk askeri tarihini ilgilendiren her türlü silah ve malzemenin buldukları veya ihbar edildikleri yerde, tarihi niteliklerinin araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve tescil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine bir belge ile iade olunurlar. Belge ile iade olunan kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir.

MÜZE, ÖZEL MÜZE VE KOLEKSİYONCULUK:

Madde 26 - Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindedir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsündedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekil ve şartları ile, gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askeri müzelerin kurulması, yaşatılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve

tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Milli Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığınca haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın almada öncelik Kültür ve Turizm Bakanlığınca aittir.

KÜLTÜR VARLIĞI TİCARETİ:

Madde 27 - Yirmibeşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır.

Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

İKAMETGAHINI TİCARETHANE OLARAK GÖSTERME YASAĞI:

Madde 28 - Kültür varlığı ticareti yapanlar belli bir ticaret yeri göstermek mecburiyetindedir. Ancak, ikametgahlarını hiçbir zaman, ticarethane veya depo olarak gösteremezler.

TİCARETHANE VE DEPOLARIN KONTROLÜ:

Madde 29 - Kùltür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Kùltür ve Turizm Bakanlığı yetkililerince denetlenir.

HABER VERME ZORUNLULUĞU:

Madde 30 - Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan taşınır kùltür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kùltür ve Turizm Bakanlığı, kùltür ve tabiat varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Kùltür ve Turizm Bakanlığına devrolunurlar.

Birinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları veya terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan askeri tarihimize ait kùltür varlıkları ile silah ve askeri malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kùltür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığına devrolunurlar.

Madde 31 - (Mùlga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

YURT DIŞINA ÇIKARMA YASAĞI:

Madde 32 - Yurt içinde korunması gerekli taşınır kùltür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılamaz. Ancak, milli çıkarlarımız dikkate alınarak, bunların hertürlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ÷lke makamlarından

teminat almak ve sigortalanmak şartı ile, yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine; Kültür ve Turizm Bakanlığınca teşkil edilecek yüksek  ğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi  zerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye giriŐlerinde beyan ederek beraberlerinde getirdikleri yabancı k  kenli kültür varlıklarını, çıkışlarında beraberlerinde g  t  rebilirler.

Yurt dışına ge  ci olarak sergilenmek üzere kültür ve tabiat varlıkları g  nderilmesi esasları ile, Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarına beraberlerinde getirdikleri bu t  r varlıkların giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığının birlikte d  zenleyecekleri y  netmelikte belirtilir.

YURT DIŞINDAN GETİRME:

Madde 33 - Yurt dışından kültür varlığı getirmek serbesttir.

KOPYA ÇIKARMA:

Madde 34 - Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı  ren yerleri ve m  zelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının  ğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve tanıtma amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının  ıkartılması Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bu hususlarla ilgili esaslar, y  netmelikte tespit olunur.

D  RD  NC   B  L  M:

ARAŞTIRMA, SONDAJ, KAZI VE DEFİNE ARAMA

ARAŞTIRMA, SONDAJ VE KAZI İZİNİ:

Madde 35 - Bu kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Bilimsel ve mali yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir, Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır. Askeri yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için gerekli ruhsatname, Genelkurmay Başkanlığının iznini müteakip, sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği uzmanlar adına düzenlenir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki üyelerini değiştiremezler.

Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgeler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilir ve Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanır. Bu bölgelerde, sportif amaçlı dalış yapmak yasaktır, ikinci fıkra hükümlerine göre izin almak şartıyla araştırma ve kazı yapılabilir.

MALİKLERİN MÜLKLERİ İÇİNDE YAPILACAK KAZILAR:

Madde 36 - Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadı ile araştırma, sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 35 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabidir.

KAZI İZİNİNDE USUL:

Madde 37 - Aynı kazı heyetine veya şahsa, aynı süre içinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazı ve sondaj izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması,

elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj, ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikte tespit olunur.

KAZI İZİNİNİN DEVREDİLMEMEYECEĞİ:

Madde 38 - Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

ARAŞTIRMA, SONDAJ VE KAZI İZİNİNİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ:

Madde 39 - Kültür ve Turizm Bakanlığınca kabul edilen haklı bir sebep gösterilmeden, ruhsatname tarihinden itibaren, en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazı çalışmaları, makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri iptal edilir ve bu gibilere, daha sonra izin ve ruhsat verilmez.

ARAŞTIRMA, SONDAJ VE KAZI İZİNİNDE SÜRE:

Madde 40 - Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda heyet başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini, yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

KAZIDAN ÇIKAN ESERLERİN MÜZELERE NAKLİ:

Madde 41 - Kazılarda meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kazı sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj

araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun grldği takdirde, tabiat tarihi müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir. Ayrıca, kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen askeri tarihle ilgili her türlü taşınır kültür varlığı, Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü ile, Kültür ve Turizm Bakanlığınca askeri müzelere devredilir.

ZARAR VERMEDE TAZMİNAT YüKüMLüLüğü:

Madde 42 - Kazı ve sondaj izni alanlar, bu çalışmayı sahipli arazide yaptıkları takdirde, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler, Arazi sahipleri Kültür ve Turizm Bakanlığının oluşturacağı komisyonca takdir edilecek tazminat karşılığında, kazı ve sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarınca yapılan kazılarda, bu kamulaştırmanın bedeli kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, kazı, sondaj ve araştırma faaliyetlerinden önce, mevcut kültür ve tabiat varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri ile, bu faaliyetler sonucu bulunan kültür varlıklarının değeri, dikkate alınmaz.

YAYIM HAKKI:

Madde 43 - Kazı, sondaj ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince, kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı başkanları, her kazı dönemi sonunda, Kültür ve Turizm Bakanlığına bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren, kazı dönemi çalışmalarına ait bilimsel raporlarını en geç iki yıl, nihai bilimsel raporlarını ise beş yıl içinde

yayımlamayan kazı heyetlerinin kazı, sondaj ve araştırmalarda buldukları kültür ve tabiat varlıkları üzerindeki her türlü yayım hakkı Kültür ve Turizm Bakanlığına geçer.

Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yapılan kazı, sondaj ve araştırmalara ait bilimsel raporlar, kazı başkanlığınca, yayımlanacak Şekilde hazırlanır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bunlardan gerekli görülenleri yayımlar.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görülecek mazeretler dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlamamıŐ bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı için ruhsatname verilmez.

GİDERLER:

Madde 44 - Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararları tazmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilen konularda, gider karŐılıklarının mal sandığına yatırılması zorunlu değildir.

KORUNMA VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ:

Madde 45 - Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve evre düzenlemeleri ile taşınır kültür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımları kazı başkanlığınca yapılır.

ARAŞTIRMA, KAZI VE SONDAJLARIN GEÇİCİ OLARAK VEYA TAMAMEN DURDURULMASI:

Madde 46 - Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan kazı, sondaj ve araştırmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca geçici olarak veya tamamen durdurulur.

TESİSLERİN DEVRİ:

Madde 47 - Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve malzeme, kazının sonunda bedelsiz olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığınca devrolunur. Bu tesislerin kullanım şekillerinin tayinine Kültür ve Turizm Bakanlığınca yetkilidir.

ARAŞTIRMA, KAZI VE SONDAJDA GÖREVLENDİRİLENLER:

Madde 48 - Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Kültür ve Turizm Bakanlığınca Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulunur. Türk heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma, kazı ve sondajlara Kültür ve Turizm Bakanlığınca adına yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri, yönetmelikle belirlenir.

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılara katılacak Kültür ve Turizm Bakanlığınca uzmanlarının yol masrafları, yevmiyeleri ve zaruri giderleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirilecek Kültür ve Turizm Bakanlığınca temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye, temsil ödeneği ve su altı dalış tazminatı, kazı başkanlığından Kültür ve Turizm Bakanlığınca peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı, her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığınca tayin edilir.

ARAŞTIRMA, KAZI VE SONDAJ İZİN YASAĞI:

Madde 49 - Türkiye'deki elçilik ve konsolosluklar mensuplarına, araştırma, kazı ve sondaj izni verilmez.

DEFİNE ARAMA:

Madde 50 - Define aramak isteyenlere, bu Kanununun 6 ncı maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca define arama ruhsatnamesi verilebilir.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni, başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Define aramada, Kültür ve Turizm Bakanlığından ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci olarak gönderileceklerin yolluk ve yevmiyeleri ile zaruri giderleri arayıcı tarafından karşılanır. Bu iş için gerekli olan ödenek, Bakanlıkça, define arayıcısından peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyeceği yönetmelikte belirtilir.

**BEŞİNCİ BÖLÜM: KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA
YÜKSEK KURULU İLE KORUMA KURULLARI****KURULUŞ, GÖREV, YETKİ VE ÇALIŞMA ŞEKLİ:**

Madde 51 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/11 md.)

Yurtiçinde bulunan ve bu Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere, Bakanlığa bağlı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ile Bakanlıkça belirlenecek bölgelerde "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları" kurulur.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır;

- a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,
- b) Koruma kurulları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,
- c) Uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek görüş vermek suretiyle,

Bakanlığa yardımcı olmak.

Koruma Yüksek Kurulu yılda en az iki defa toplanır. Bakanlık gerekli gördüğünde kurulu olağanüstü toplantıya çağırır.

Koruma Yüksek Kurulu salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oyları ile karar verir.

Koruma Yüksek Kurulunun çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar bir yönetmelikle düzenlenir.

Madde 52 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

KORUMA YÜKSEK KURULU ÜYELİĞİ:

Madde 53 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/12 md.)

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu aşağıda belirtilen üyelerden oluşur.

Üyeler;

- (1) Bakanlık Müsteşarı,
- (2) Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı,
- (3) Bakanlığın ilgili Müsteşar Yardımcısı,
- (4) Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü,
- (5) Turizm Genel Müdürü,
- (6) Bayındırlık ve İskan Bakanlığının İlgili Genel Müdürü veya yardımcısı,
- (7) Orman Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (8) Vakıflar Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (9) Koruma kurulları başkanlarından Bakanlıkça seçilecek altı üye.
- (10) (Ek bend: 26/05/2004 - 5177 S.K./27.mad) Maden İşleri Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (11) (Ek bend: 26/05/2004 - 5177 S.K./27.mad) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü veya Yardımcısı.

Koruma Yüksek Kurulunun başkanı, Bakanlık Müsteşarıdır.

Müsteşar bulunmadığı zaman yardımcısı Kurula başkanlık eder.

TEMSİLCİ ÜYELERİN NİTELİKLERİ

Madde 54 - Koruma Yüksek Kurulunun temsilci üyelerinin, yükseköğretim görmüş olmaları ve 53 üncü maddede belirlenen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yapmış, tercihan yurt içinde veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şartı aranır.

KORUMA YÜKSEK KURULU VE KORUMA KURULU ÜYELİĞİNİN SONA ERMESİ, SÜRESİ VE HUZUR HAKKI:

Madde 55 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/13 md.; Değişik madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /10.mad) *1* Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerinin üyelikleri kurumlarındaki görevleri süresince devam eder.

Koruma bölge kurullarının Bakanlıkça ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyelerinin görev süresi beş yıldır.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyeleri, görev ve yetki alanlarına giren konularda doğrudan veya dolaylı olarak taraf olamaz ve hiçbir menfaat sağlayamazlar. Aksine davrandığı tespit edilenlerin kurul üyeliği Bakanlıkça sona erdirilir.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyelerine, ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (3000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

Herhangi bir nedenle bir yıl içinde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç dört veya üst üste iki toplantıya katılmayan koruma bölge kurulu üyelerinin üyelikleri sona erer.

Madde 56 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

KORUMA KURULLARININ GÖREV, YETKİ VE ÇALIŞMA ŞEKLİ:

Madde 57 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/14 md.)

Koruma kurulları, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

a) Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,

- b) Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak,
- c) Sit alanlarının tescilinden itibaren üç ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek, *1*
- d) Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip karar almak, *1*
- e) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespitini yapmak,
- f) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanlarının tescil kaydını kaldırmak,
- g) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak. *1*

(Değişik fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) *2* Koruma bölge kurullarının başkan ve yardımcıları, üyeler arasından kurulca seçilir. Başkanın yokluğunda kurula, başkan yardımcısı başkanlık eder.

(Değişik fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) *2* Koruma bölge kurulları, toplantıya katılması gereken üyelerin salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alırlar. Ancak karar yeter sayısı Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üye sayısının salt çoğunluğundan az olamaz. Alınan kararlar bu Kanun ve ilke kararlarındaki dayanakları ile bilimsel gerekçeleri belirtilerek yazılır.

(Değişik fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) *2* Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) Koruma bölge kurulu, belgeleri tam olarak koruma bölge kuruluna ibraz edildiği tarihten itibaren, koruma

amaçlı imar plânlarını en geç altı ay, uygulamaya yönelik projeleri ise en geç üç ay içinde karara bağlar.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratlar; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Bunların dışında her türlü inşâî ve fizikî müdahale koruma bölge kurulunun izni ile yapılır.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) Ancak, koruma amaçlı imar plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşâî ve fizikî müdahaleler, koruma amaçlı imar plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) Vakıflar Genel Müdürlüğü idare ve denetiminde olan mazbut vakıfların veya mülhak vakıfların mülkiyetindeki kültür varlıklarının 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratları, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanlarında yapılan tadilat ve tamiratlara ilişkin uygulama öncesi ve sonrasına ait rapor ve belgeleri, ilgili idareler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilgili koruma bölge kurulu müdürlüklerine gönderilir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /11.mad) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

KORUMA KURULLARININ OLUŞUMU:

Madde 58 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/15 md.)

Koruma Kurulları aşağıda belirtilen üyelerden oluşur;

- a) Arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek beş temsilci, *1*
- b) Yükseköğretim Kurulunca, kurumlarının arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehircilik bilim dallarından aynı daldan olmamak üzere iki öğretim üyesi,
- c) Görüşülecek konu, belediye sınırları içinde ise ilgili belediye başkanı veya teknik temsilcisi, dışında ise ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilci,
- d) Görüşülecek konu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilgili ise Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünden bir teknik temsilci, *1*
- e) Görüşülecek konu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise Vakıflar bölge müdürü veya teknik temsilcisi,
- f) Görüşülecek konu, Çevre ve Orman Bakanlığı ile ilgili ise konuyla ilgili teknik temsilci. *1*
- g) (Ek bend: 14/07/2004 - 5226 S.K. /12.mad) Görüşülecek konunun müze müdürlüğünü ilgilendirmesi halinde ilgili müze müdürü.

Ayrıca kurula oy hakkı olmamak kaydıyla danışman uzman çağırılabilir.

(Ek fıkra: 14/07/2004 - 5226 S.K. /12.mad) İlgili meslek odaları koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilirler.

Madde 59 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

Madde 60 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

KARARLARA UYMA ZORUNLULUĞU

Madde 61 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.;Yeniden düzenlenen madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /13.mad)

Kamu kurum ve kuruluşları ve belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kararlarına uymak zorundadır. Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları Resmî Gazetede yayımlanır.

Plânlama yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile valilik ve belediyeler, kurullarca alınmış ve alınacak sit alanı, derecelendirilmesi, sit geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, koruma amaçlı imar plânları ve revizyonlarına ilişkin kararlara karşı altmış gün içerisinde Koruma Yüksek Kuruluna itiraz edebilirler.

Bu itirazlar, Koruma Yüksek Kurulunca incelenir ve en geç altı ay içinde karara bağlanır. Koruma Yüksek Kuruluna yapılacak itirazlarla ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

KURUL ÜYELERİNİN YOLLUK VE GÜNDELİKLERİ:

Madde 62 - Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurulları üyelerinden umumi harcırah hükümlerine tabi bulunanların kurul toplantıları için memuriyet mahalleri dışındaki seyahatlerinde yol giderleri ve gündelik, tabii üyelere mensup oldukları kurumlarınca; diğer üyelere, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

KURULLARLA İLGİLİ YÖNETMELİK:

Madde 63 - Yüksek Kurul ile Bölge Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM: İKRAMİYE VE CEZALAR

KÜLTÜR VARLIKLARINI BULANLARA VERİLECEK İKRAMİYE:

Madde 64 - Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere:

a) Bulunan varlık, bunların mülkü içinde ise bu Kanunun 24 üncü ve 25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunacak bedelin %80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaşılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise, takdir olunacak bedelin %40'ı bulana ikramiye olarak verilir.

d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen kültür varlığı korunması gerekli nitelikte olmadığı takdirde haber verenlere bu Kanunun 25 inci maddesindeki işlem uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

e) Nerede olursa olsun yeni bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı "Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektumlarını Haber verenlere Verilecek İkramiyelere Dair Kanun"da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel ikramiye olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaşılır.

g) Yukarıda belirtilen ikramiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür ve Turizm bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre yapılır.

CEZALAR:

Madde 65- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./408.mad)

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarara uğramalarına kasten sebebiyet verenler iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır.

Bu fiiller, korunması gerekli kültür ve tabiat varlığını yurt dışına kaçırmak maksadıyla işlenmiş ise, verilecek cezalar bir kat artırılır.

b) Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına, koruma amaçlı imar plânlarına ve koruma bölge kurullarınca belirlenen koruma alanlarında öngörülen şartlara aykırı izinsiz inşâ ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptırımlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır.

c) Bu Kanuna aykırı olarak yıkma veya imar izni veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır.

d) Bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerden bu Kanunun 57 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca izin almaksızın veya izne aykırı olarak tamirat ve tadilat yapanlar ile izinsiz inşâ ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptırımlar altı aydan üç yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

USULSÜZ BELGE VERENLER, İLAN VE TEBLİGAT YAPANLAR:

Madde 66- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./409.mad)

Bu Kanunun 16 ncı maddesinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile; bu Kanunun 7 nci maddesinde yer alan ilan

veya tebligatı bilerek, süresinde usulüne uygun yapmayanlar ise, üç aydan bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

HABER VERME SORUMLULUĞUNA VE KÜLTÜR VARLIĞI TİCARETİNE AYKIRI HAREKET EDENLER

Madde 67- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./410.mad)

Kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili olarak bildirim yükümlülüğüne mazereti olmaksızın ve bilerek aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bildirimi yapılmamış olan kültür ve tabiat varlığını satışı arzeden, satan, veren, satın alan, kabul eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu durumda birinci fıkrada tanımlanan suçtan dolayı ayrıca cezaya hükmolunmaz.

Ticareti yasak olmayan taşınır kültür varlıklarının izinsiz olarak ticaretini yapan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

YURT DIŞINA ÇIKARMA YASAĞINA AYKIRI HAREKET EDENLER:

Madde 68- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./411.mad)

Kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

TETKİK VE KONTROLE MUHALEFET:

Madde 69- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./412.mad)

Bu Kanununun 29 uncu maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler ile 41 inci maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

ÖZEL MÜLKİYETE KONU OLANLAR:

Madde 70- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./413.mad)

Bu Kanununun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

KAZI, SONDAJ VE ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLERE AYKIRI HAREKET:

Madde 71- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./414.mad)

Bu Kanununun 38, 42 ve 43 üncü maddelerine aykırı hareket edenler yüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

KAMU PERSONELİNE İLİŞKİN KARARLAR:

Madde 72 - Bu Kanunun uygulanmasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak iş ve işlemler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar, öncelikle incelenir ve sonuçlandırılır.

ÖZEL MÜZE VE KOLEKSİYONCULARA İLİŞKİN HÜKÜMLERE AYKIRI HAREKET:

Madde 73- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./415.mad)

Bu Kanununun 26 ve 30 uncu maddelerine aykırı davrananlara, suç daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa üç aydan bir yıla kadar hapis ve adli para cezası verilir.

İZİNSİZ ARAŞTIRMA, KAZI VE SONDAJ YAPANLAR:

Madde 74- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./416.mad)

Kültür varlıkları bulmak amacıyla, izinsiz olarak kazı veya sondaj yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Ancak, kazı veya

sondajın yapıldığı yerin, sit alanı veya bu Kanuna göre korunması gerekli başka bir yer olmaması halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

İzinsiz olarak define araştıranlar, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu fiillerin yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla veya kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza iki katına kadar artırılır.

Kişinin bu maddede tanımlanan suçları işlemek suretiyle bulduğu kültür varlığını soruşturma başlamadan önce mahallî mülkî amire teslim etmesi hâlinde, mahkeme verilecek cezada üçte ikisine kadar indirim yapılabilir.

İzinsiz olarak define araştıran kişinin, hakkında kovuşturma başlayıncaya kadar, kendisini bu fiili işlemeye gerekli cihazları temin etmek suretiyle sevk eden kişilerin kimliklerini açıklaması ve yakalanmasını sağlaması hâlinde, mahkeme verilecek cezada indirim yapabileceği gibi, ceza verilmesine yer olmadığına da karar verebilir.

ELKOYMA VE MÜZEYE TESLİM

Madde 75- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./417.mad)

Bu Kanun kapsamında kalan suçlar nedeniyle elkonulan taşınır kültür ve tabiat varlıkları müzeye teslim edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM: DİĞER HÜKÜMLER

YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN KANUNLAR:

Madde 76 - 28/02/1960 tarih ve 7463 sayılı "Hususi Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihi Abidelerin istimlaki Hakkında Kanun"; 25/04/1973 tarih ve 1710 sayılı "Eski Eserler Kanunu"; 02/07/1951 tarih ve 5805 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun" ile 18/06/1973 tarih ve 1741 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve

Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun" yürürlükten kaldırılmıştır.

EK VE GEÇİCİ MADDELER

Ek Madde 1 - (Değişik madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /17.mad) *1* Bu Kanunda yer alan "Koruma Kurulu" ibareleri "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiştir.

ALAN YÖNETİMİ, MÜZE YÖNETİMİ VE ANIT ESER KURULU

Ek Madde 2 - (Ek madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /17.mad) Yönetim alanlarında alan yönetimi, ulusal nitelikli müzelerde ise müze yönetimi, anıt eserlerde anıt eser kurulu kurulur.

a) Yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kentsel sitlerde birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde büyükşehir belediyesi eşgüdümünde ilgili belediyeler, tek bir belediyenin görevi alanına girmesi halinde ilgili belediye, diğer yerlerde ise Bakanlıkça yönetim plânı taslağı hazırlanır veya hazırlattırılır.

Hazırlanan taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu kurulur.

Eşgüdümün sağlanması amacıyla, kentsel sitlerde ilgili belediye diğer yerlerde Bakanlıkça bir alan başkanı belirlenir. Bakanlıkça belirlenen alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi

tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İŞletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır.

Yönetim plân taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilcisi ve danışma kurulunca seçilecek iki üyenin katılımıyla eŐgüdüm ve denetleme kurulu kurulur. Alan başkanı, kurulun da başkanıdır. Kurul, bu taslağı inceleyip mutabakata varmak suretiyle yönetim plânını altı ay içerisinde onaylamaya ve bu pl nın uygulanmasını denetlemeye yetkilidir.

Kurulun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla ilgili kurum uzman personelinden ve denetim elemanlarından oluşan bir denetim birimi kurulabilir. Bu birim, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile  c nc  kişilerden yönetim plânı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eŐgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim pl nına uymak, ilgili idareler, plân kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla b t celerine gerekli ödenekleri ayırmak zorundadır.

b) Bakanlıkça belirlenen ulusal nitelikli müzelerde, müze başkanı ve ona bağlı müze müdürü ile işletme müdürü ve müze kurulundan oluşan müze yönetimi kurulur.

Müzelerde; kayıt, tescil, envanter, depolama, eserlerin her türlü bakım ve onarımı, sergilenmesi ve korunması, kültürel, eğitim ve bilimsel faaliyetler müze müdürü tarafından; tanıtım, satış üniteleri yönetimi, etkinlik organizasyonu, ziyaretçi yönetimi,  evre düzenlemesi, bakım-onarım, temizlik işleri işletme müdürü tarafından yürütülür.

Müze başkanı, kendisine bağlı müdürlüklerin faaliyetlerinin eŐgüdüm ve denetimi ile müzenin ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde temsiline yetkilidir.

Müze başkanlığı görevini yürütmek üzere; arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, etnoloji, iktisat, işletme, kamu yönetimi gibi dallarda eğitim görmüş kimseler arasından Bakanlıkça bir müze başkanı atanır.

Tüm müzelerde o müzeye münhasıran ayrıca müze kurulu oluşturulur. Müze kurulu müzenin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile müzeye bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kişilerden oluşur. Müze kurulu, bünyesinden bir başkan seçer.

Müze kurulunun görüşleri doğrultusunda müze için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eser, koleksiyon korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlanır. Koruma ve geliştirme projesi kapsamında uygulamaları denetlemek, müzenin tanıtımını yapmak, müzeye bağış toplamak, onursal müze dostu ödülü vermek müze kurulunun yetkisindedir. Müze kurulu müzenin işleyişine dair her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. Bakanlık bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

c) Taşınmaz kültür varlığı niteliğindeki anıt eserler için ise, o esere münhasır anıt eser kurulu oluşturulur. Kurul; eserin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kimseler ile bu eserler için tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisinden oluşur. İlgili idarenin temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Kurul, eser için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar. Koruma ve geliştirme projesi kapsamındaki uygulamalar, anıt eserin tanıtımını yapmak, anıt eser için bağış toplamak, onursal ödüller vermek anıt eser kurulunun yetkisindedir. Kurul;

eserin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine ilişkin her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. İlgili idareler bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Ek Madde 3 - (Ek madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /17.mad) 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Kanunu ile belirlenen alanlarda ek-2 maddenin (a) fıkrası hükümleri uygulanmaz.

Geçici Madde 1 - Bu Kanunun 7 nci maddesine göre tespit ve tescil işlemleri yapılırken, 19 uncu yüzyıl sonuna kadar olan döneme ait taşınmaz kültür varlıklarının malikleri, bunların korunmalarına gerek olmadığını tespitini Kültür ve Turizm Bakanlığında isteyebilirler. Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetmeliğe uygun bilgileri içeren bu başvuruları, görevlendirdiği uzmanlara incelettirerek, en geç üç ay içinde, Yüksek Kurula iletir. Yüksek Kurul en geç altı ay içinde konuyu inceleyip karara bağlar.

Geçici Madde 2 - Gerçek ve tüzelkişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarını, menşe göstermeksizin, 24 ve 25 inci maddelere göre Devlet müzelerine satabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylatmaları şartıyla Kanunun 24 üncü maddesi hükmünden yararlanabilirler.

Geçici Madde 3 - (Değişik madde: 17/06/1987 - 3386/17 md. ; Değişik madde: 14/07/2004 - 5226 S.K. /16.mad) *1*

Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulları, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarına, kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulu büro müdürlükleri, Kanunun yürürlüğe girdiği

tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine dönüşür.

Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Bu düzenlemeler yapılmıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 4 - (Mülga madde: 17/06/1987 - 3386/18 md.)

Geçici Madde 5 - Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımlanmasından itibaren en geç altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konur.

Bu yönetmelikler Resmi Gazetede yayımlanır.

Geçici Madde 6 - Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar, bölge kurulları için bu Kanuna ekli bulunan kadro cetveli uygulanır.

Geçici Madde 7 (Ek madde: 30/05/2007- 5663 S.K./2.mad)

Kadastrosu devam eden taşınmazların sınırlandırma ve tespiti işleri ile devam eden davalarda da bu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır. Sınırlandırma ve tespitleri henüz askı ilanına alınmamış taşınmazların kadastro tutanakları kadastro komisyonuna intikal ettirilmek suretiyle bu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasına uygun hale getirilir. 27/7/2004 tarihinden itibaren yapılan kadastro çalışmaları sonucu zilyetlik şartları olduğu halde sit alanlarında kalması nedeniyle Hazine adına tespit ve tescili yapılmış taşınmazlardan 1 ve 2 nci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadastro tutanaklarında zilyet veya hak sahibi olarak belirtilen kişilerin veya mirasçılarının, Kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde mahalli Maliye kuruluşlarına müracaatları halinde Maliye kuruluşunun talebi ile harca tâbi olmadan re'sen ilgilisi adına tescilleri yapılır.

YÜRÜRLÜK:

Madde 77 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME:

Madde 78 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür

Ek-3

AKDENİZ'DE ÖZEL KORUMA ALANLARINA İLİŞKİN PROTOKOL

Protokolün;

Kabul Tarihi ve Yeri: 3 Nisan 1982, Cenevre

Yürürlüğe Giriş Tarihi: 23 Mart 1986

Geçerli Dili: Arapça, Fransızca, İngilizce ve İspanyolca

Depositer: İspanya Hükümeti

Türkiye'nin;

İmza Tarihi: -

Onay Şekli: Bakanlar Kurulu Kararı

Bakanlar Kurulu Kararı Tarihi: 7/10/1988

Bakanlar Kurulu Kararı No: 88/13151

Resmi Gazete Tarihi: 23 Ekim 1998

Resmi Gazete No: 19968

Yürürlük Tarihi: 29 Eylül 1986

İhtirazi Kaydı: Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol"a (bu Protokolün mevcut veya ileride değiştirilebilecek hiçbir hükmü Türkiye'nin yarı kapalı denizlerde varolan hak ve çıkarlarını zedeleyecek ve uluslararası teamüli hukuktan kaynaklanan "Zararsız Geçiş" hakkını kısıtlayacak manada kabul edilemez ve yorumlanamaz ihtirazi kaydıyla.

Bakanlar Kurulu Kararı:

Karara Sayısı: 88/13151

Türkiye'nin de taraf olduğu 16 Şubat 1976 tarihli Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunmasına Ait Sözleşme uyarınca hazırlanmış bulunan 20 Temmuz 1986 tarihli ekli "Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol"a (bu Protokolün mevcut veya ileride değiştirilebilecek hiçbir hükmü Türkiye'nin

yarı kapalı denizlerde varolan hak ve çıkarlarını zedeleyecek ve uluslararası teamüli hukuktan kaynaklanan "Zararsız Geçiş" hakkını kısıtlayacak manada kabul edilemez ve yorumlanamaz ihtirazi kaydıyla) katılmamızın, 29 Eylül 1986 tarihinden geçerli olmak üzere, onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 21/6/1988 tarihli ÇTAD-II-1625-2174 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 7/10/1988 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Halihazır Protokol'e taraf olan ülkeler,

16 Şubat 1976 tarihinde Barselona'da kabul edilen Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi'ne taraf ülkeler olarak,

Bölgede artan insan faaliyetlerinden dolayı ortaya çıkan tehlikenin Akdeniz havzasında çevreyi tehdit eder duruma geldiğinin bilincinde olarak,

Akdeniz havzasına ait hidrografik ve ekolojik özellikleri gözönüne alarak,

Akdeniz doğal kaynaklarının ve doğal sitlerinin ve bölgedeki kültürel mirasın, diğer araçların yanı sıra deniz alanları ve çevreleri de dahil olmak üzere özel koruma alanları kurulması yolu ile korunmasının ve gerektiğinde iyileştirilmesinin önemini vurgulayarak,

Bu amaca erişmek için sıkı işbirliği kurmayı isteyerek,

Aşağıdaki kararları almışlardır:

Madde 1

1. Bu Protokole taraf olan ülkeler (bundan sonra " taraflar " olarak belirtilecektir) Akdeniz bölgesindeki kültürel mirasın ve doğal kaynaklar ile doğal sitlerin korunması amacıyla deniz alanlarında uygun bütün önlemleri alacaklardır.

2. Bu Protokoldeki hiçbir hüküm, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 2750 c (XXV) sayılı kararı ile toplanan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku

Konferans'ınca hazırlanan Deniz Hukuku'nun geliştirilmesine ve yasalaştırılmasına ve ayrıca, hiçbir Devletin Deniz Hukuku ile ilgili mevcut ve gelecekteki tezlerine ve yasal görüşlerine ve kıyı ve ülke devleti hükümlerlik alanına ve doğasına olumsuz yönde etki edemez.

Madde 2 - Özel koruma alanlarının (bundan sonra "koruma alanları" olarak anılacaktır) belirlenmesi amacıyla, bu Protokolün geçerli olacağı alan Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi'nin (bundan sonra "Sözleşme" olarak anılacaktır) birinci maddesinde tanımlanan Akdeniz alanıdır; şöyle ki, bu protokolün amaçları için sözkonusu alan tarafların karasuları ile sınırlanacak ve esas hat ile kara arasında kalan alanları da kapsayabilecek ve su yolları sözkonusu olduğunda tatlı su sınırına kadar uzanabilecektir. Bu alan taraflardan her birinin belirleyeceği sulak alanları ve kıyısız alanları da kapsayabilir.

Madde 3 - 1. Taraflar kurulması mümkün olduğu ölçüde özel koruma alanları kuracaklar ve bu alanları korumak ve uygun durumlarda en kısa sürede restore etmek için gerekli faaliyetlerde bulunmaya çaba göstereceklerdir.

2. Bu tür alanlar özellikle:

a) Biyolojik ve ekolojik değeri olan sitlerin, türlerin genetik çeşitliliğini ve popülasyon seviyelerini, beslenme ve yaşama alanlarını, ekolojik proseslerin yanı sıra ekosistemleri temsil eden türlerin ve,

b) bilimsel, estetik, tarihi, arkeolojik, kültürel ve eğitim özellikleri olan sitlerin korunması için kurulacaklardır.

Madde 4 - Bu Protokolün tarafları, ilk toplantılarında gerekirse uzmanlaşmış uluslararası örgütlerle işbirliği içinde uyulacak ortak ilkeleri ve ihtiyaç duyulursa aşağıdaki konulara ilişkin standartları veya ölçüleri oluşturacaklar ve kabul edeceklerdir.

a) koruma alanlarının seçimi;

b) koruma alanlarının kurulması;

c) koruma alanlarının yönetilmesi;

d) koruma alanlarıyla ilgili bilgilerin belirlenmesi.

Madde 5 - Taraflar korunan alanın amaçlarıyla uygun kalmak koşuluyla, Protokolün geçerli olduğu alan içinde faaliyetlerin daha az sınırlandırıldığı bir veya birkaç tampon alan kurarak koruma alanının korunmasını güçlendirebilirler.

Madde 6

1. Taraflardan biri diğer bir tarafın egemenlik alanı sınırlarına bitişik bir bölgede koruma alanı kurmak isterse, alınması gereken önlemler üzerinde anlaşmaya varmak amacıyla her iki tarafın yetkili otoriteleri birbirlerine danışmaya gayret gösterecekler ve bu meyanda karşılıklı koruma alanları kurulması olasılığını veya başka uygun önlemlerin alınmasını inceleyeceklerdir.

2. Taraflardan biri, Protokole taraf olmayan diğer bir devletin egemenlik alanı sınırlarına bitişik bir alanda koruma alanı oluşturmak isterse, sınırında koruma alanı oluşturmak istediği devletin yetkili temsilcileriyle yukarıdaki paragrafta belirtildiği biçimde ortak çalışmalar yapmaya gayret gösterecektir.

3. Bitişik koruma alanları iki taraf ülke veya taraf ülke ile protokole taraf olmayan bir devlet arasında kuruluyorsa, yukarıda 1 ve 2. paragraflardaki kapsama uygun karşılıklı görüşmeler ve işbirliğinin araçlarını belirlemek üzere özel anlaşmalar yapılabilir.

4. Bu Protokole taraf olmayan bir devlet taraf olan ülkenin sınırında veya egemenlik alanına bitişik bir alanda koruma alanı oluşturmak isterse, Protokole taraf ülke diğeri ile görüşmelerde bulunmaya ve mümkünse paragraf 3'de öngörülen biçimde bir anlaşma yapmaya gayret gösterecektir.

Madde 7 - Taraflar kurdukları alanlar için öngördükleri amaçları ve her bir koruma alanının özelliklerini gözönüne alarak ve uluslararası hukuk kurallarına uygun olarak tedricen, aşağıdaki maddeleri de içerebilecek gerekli önlemleri alacaklardır:

- a) bir planlama ve yönetim sisteminin düzenlenmesi;
- b) koruma alanlarını bozacak ve zarar verecek boşaltma veya atık tasfiyesi işlemlerinin yasaklanması;
- c) demirlemenin ve durmanın yasaklanması, gemilerin geçişlerinin düzenlenmesi;
- d) balıkçılığın ve hayvanların yakalanmasının ve avlanmasının ve bitkilerin hasadının düzenlenmesi;
- e) bitkilerin veya hayvanların yok edilmesinin ve egzotik türlerin getirilmesinin yasaklanması;
- f) yerli zoolojik ve botanik türlerin getirilmesi de dahil olmak üzere fauna veya florayı bozabilecek veya zarar verecek her türlü eylemin düzenlenmesi;
- g) deniz yatağı profilinde bir değişikliğin veya denizyatağında ve altında araştırma ve işletme gerektiren faaliyetlerin düzenlenmesi;
- h) herhangi bir deniz koruma alanının kara kısmının toprak altının işletilmesi veya toprak profilinde değişiklik gerektiren faaliyetlerin düzenlenmesi;
- i) arkeolojik eser sayılabilen herhangi bir nesnenin yerinin değiştirilmesinin ve arkeolojik faaliyetlerin düzenlenmesi;
- j) koruma önlemlerine konu olabilecek aslı koruma alanlarında bulunan arkeolojik eserlerin, bitki ve hayvanların kısmen veya tümü ile ticari amaçla kullanımlarının, ihracatlarının ve ithalatlarının düzenlenmesi;
- k) koruma alanlarındaki ekolojik ve biyolojik süreçlerin korunması için diğer önlemler.

Madde 8

1. Taraflar koruma alanlarının ve madde 5'de belirtilen alanların kurulmalarını, bu bölgelerin işaretlemelerini ve buralara ilişkin düzenlemeleri gerekli şekilde tanıtacaktırlar.

2. Yukarıdaki paragrafta belirtilen bilgiler, Sözleşmenin 13. maddesinde tayin edilen ve bu Protokolün uygulanacağı alandaki koruma alanlarının sürekli güncelleştirilen bir kılavuzunu hazırlayan Örgüte (bundan sonra "örgüt" olarak anılacaktır) iletilecektir. Taraflar bu amaç için gerekli tüm bilgileri Örgüte sağlayacaklardır.

Madde 9

1. Taraflar koruma önlemlerini yasallaştırırken, yöre halklarının geleneksel faaliyetlerini gözetecektir. Aşağıdakilere benzer istisnalardan mümkün olduğu en geniş ölçüde kaçınılacaktır:

a) gerek mevcut Protokol çerçevesinde korunan ekosistemlerin sürekliliğini, gerekse bu ekosistemlerin sürekliliğine katkıda bulunan biyolojik işlemleri tehlikeye sokmak,

b) korunan ekosistem içindeki bitki ve hayvan topluluklarının veya türleri oluşturan bireylerin veya ekolojik bütünlük oluşturan türlerin veya toplulukların özellikle göçmen türlerin ve nadir, tehlikede olan veya endemik türlerin neslinin tükenmesine veya önemli ölçüde azalmasına sebep olmak.

2. Koruma önlemlerinde istisnalara izin veren veya bunları sıkı bir biçimde uygulamayan taraflar Örgüte bilgi vereceklerdir.

Madde 10 - Taraflar kendi koruma alanları ve bu alanların ekosistemleri ve arkeolojik mirasıyla ilgili bilimsel ve teknik araştırmaları geliştirecek ve destekleyeceklerdir.

Madde 11 - Taraflar doğanın korunması ve arkeoloji açılarından koruma alanlarının ve bu alanlardan elde edilecek bilimsel bilgilerin önemi ve değeri konusunda, mümkün olan en geniş biçimde kamuoyunu bilgilendirmek için çaba göstereceklerdir. Bu tür bilgiler çevre ve tarih konuları ile ilgili eğitim programlarında uygun biçimde yer alacaktır. Taraflar kendi kamuoylarının ve kendi doğa koruma örgütlerinin, ilgili alanların korunması için önlemlere katılmalarını teşvik etmeye gayret göstereceklerdir.

Madde 12 - Taraflar mümkün olduğu ölçüde mevcut koruma alanları ağını, özellikle UNESCO'nun Biyosfer Rezervleri Ağı'nı gözönüne alarak, Akdeniz bölgesinde bir koruma alanları ağı oluşturmak amacıyla koruma alanlarının kurulması, planlanması, yönetilmesi ve korunmasını koordine etmek üzere bir işbirliği programı yapacaklardır. Koruma alanlarının özellikleri, karşılaşılan sorunlar ve kazanılan deneyim ile ilgili düzenli bilgi alışverişı yapılacaktır.

Madde 13 - Taraflar 14. maddede belirtilen işlemlere uygun olarak halihazırdaki veya planlanan araştırmalar ve sonuçları ile ilgili bilimsel ve teknik bilgilerin alışverişini sağlayacaklardır. Taraflar mümkün olan en geniş biçimde araştırmalarında kullanılacak bilimsel yöntemlerin ortak bir şekilde tanımlanmasına ve standartlaştırılmasına çaba göstereceklerdir.

Madde 14

1. 12 ve 13. maddelerde belirtilen işbirliği prensiplerinin uygulanması için taraflar Örgüte aşağıdaki konularda bilgi ileteceklerdir:

a) Akdeniz çevresinin biyolojik gelişiminin ölçülerek izlenmesi için karşılaştırılabilir bilgiler;

b) Özellikle aşağıdaki konuları içeren; bilimsel, idari ve hukuki nitelikli raporlar, yayınlar ve bilgiler:

Taraflarca koruma alanlarının korunması için alınan önlemler hakkında bilgiler, koruma alanlarında yer alan türler hakkında bilgiler, koruma alanlarına yönelik, özellikle tarafların kontrolü dışındaki kirlenme kaynaklarından doğan tehditlere ilişkin bilgiler.

2. Taraflar koruma alanları için sorumlu kişiler tayin edeceklerdir. Bu kişiler en az iki yılda bir, tarafları ilgilendiren ortak konularda ve özellikle bilimsel, idari ve hukuki konularda önerilerde bulunmak ve toplanan verilerin işlenmesi ve standartlaştırılması konularını görüşmek için toplanacaklardır.

Madde 15

1. Taraflar bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren doğrudan veya uzman uluslararası veya bölgesel örgütlerle veya ikili olarak; koruma alanlarının seçimi, kurulması ve yönetimi konularında karşılıklı yardım ve bu konularda talepte bulunan gelişmekte olan ülkelere yardım programlarının formülasyonu ve uygulanması amacıyla işbirliği yapacaklardır.

2. Yukarıdaki paragrafta ele alınan teknik yardım, özellikle bilimsel ve teknik personelin eğitiminin ve bilimsel araştırmanın yanısıra ilgili taraflarca kararlaştırılacak elverişli koşullarda gerekli teçhizatın alınması, kullanılması ve üretilmesini de kapsar.

Madde 16 - Bir koruma alanının sınırlarında veya yasal statüsünde değişiklik yapılması veya böyle bir alanın kısmen veya tamamen sınıflamadan çıkarılması, ancak bu alanın kuruluşunda izlenen usul ile gerçekleştirilebilir.

Madde 17

1. Bu Protokole taraf olan ülkelerin olağan toplantıları Sözleşmenin 14. maddesine uygun olarak, Sözleşmeye taraf ülkelerin olağan toplantıları ile aynı zamanda gerçekleştirilecektir. Taraflar Sözleşmenin 14. maddesine uygun olmak koşulu ile olağanüstü toplantılar yapabilirler.

2. Bu Protokole taraf ülkelerin toplantılarının işlevi özellikle:

a) Bu Protokolün uygulanmasının denetimi;

b) Sözleşmenin 16. maddesine uygun olarak, özellikle Protokolün geçerli olduğu alanda, alınan tedbirlerin etkililiğinin gözden geçirilmesi ve aynı şekilde, konabilecek eklerde yer alacak başka tedbirlere ihtiyaç olup olmadığının incelenmesi ya da gerekirse sözkonusu alanın değiştirilmesi;

c) Protokolün herhangi bir ekinin gereken hallerde değiştirilmesi, gözden geçirilmesi ve kabul edilmesi;

d) 12. maddede belirtilen koruma alanları sisteminin kurulması ve geliştirilmesinin izlenmesi ve taraflar arası işbirliğinin artırılması ve

söz konusu sistemin kuruluşunu ve geliştirilmesini kolaylaştırıcı yönlendirici kuralların benimsenmesi;

e) 14. Maddenin 2. paragrafında belirtildiği gibi, koruma alanlarından sorumlu kişilerin toplantılarında ortaya konulan önerilerin değerlendirilmesi;

f) Taraflarca Sözleşmenin 20. maddesine göre Örgüte iletilecek raporların ve taraflarca Örgüt veya tarafların toplantılarına sunulan diğer tüm bilgilerin değerlendirilmesi.

Madde 18 - 1. Sözleşmenin protokollere ilişkin hükümleri bu Protokole de uygulanacaktır.

2. Sözleşmenin 18. madde 2. paragrafında yer alan işleyiş kuralları ve mali hükümler, bu Protokolün tarafları başka türlü bir karar almadıkları sürece bu Protokol için de uygulanacaktır.

3. Bu Protokol, Cenevre'de 3-4 Nisan 1982 ve Madrid'de 5 Nisan 1982 ile 2 Nisan 1983 tarihleri arasında Sözleşmeye taraf olan her ülkenin ve 2-3 Nisan 1982 tarihlerinde Cenevre'de toplanan Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına ilişkin Protokol için Yüksek Düzeyli Yetkililer Konferansına çağrılan her Devletin imzasına açık olacaktır. Protokol aynı zamanda 5 Nisan 1982 ile 2 Nisan 1983 tarihleri arasında, üyelerinden en az birinin Akdeniz'e kıyıdar olduğu ve Protokolün kapsadığı konularda ehliyetli herhangi bir bölgesel ekonomik grubun da imzasına açıktır.

4. Bu Protokol ratifikasyon, kabul ve onaya tabidir. Ratifikasyon, kabul ve onay belgeleri depoziter işlevini yüklenecek olan İspanya Hükümeti'nce emanete alınacaktır.

5. 3 Nisan 1983'den itibaren bu Protokol, Sözleşmeye taraf ülkelerin veya paragraf 3'de sözü edilen herhangi bir devlet veya grubun katılım yoluyla taraf olmasına açıktır.

Aşağıda imzaları bulunanlar, Hükümetlerinin tam yetkili temsilcileri olarak bu Protokolü imzalamışlardır.

Bu Protokol Üç Nisan Bin Dokuz Yüz Seksen İkide Cenevre'de her dört dilde de aynı geçerlilikte olmak üzere, Arapça, Fransızca, İngilizce ve İspanyolca olarak yapılmıştır.

NOT : (*) Protoklün RG'de yayınlanan İngilizce metninde mevcut olup Türkçe metinde yer almayan bu alt maddenin Türkçe tercümesi şöyledir: "Bu Protokol, en az altı Protokol ratifikasyon, kabul veya onay veyahut giriş belgesinin depositere tevdi edilmesini izleyen 30 uncu günde yürürlüğe girecektir." (Corpus)

Ek-4**ARKEOLOJİK MİRASIN KORUNMASINA İLİŞKİN****AVRUPA SÖZLEŞMESİ****GİRİŞ**

İş bu sözleşmeyi (gözden geçirilmiş) imzalayan Avrupa Konseyi Üyesi devletler ile Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletler,

Avrupa Konseyi'nin amacının, özellikle ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve geliştirmek üzere, üyeleri arasında daha yakın bir işbirliği gerçekleştirmek olduğunu dikkate alarak;

19 Aralık 1954'de Paris'de imzalanan Avrupa Kültür Sözleşmesi ve özellikle bunun 1. ve 5. maddeleri,

3 Ekim 1985'de Granada da imzalanan Avrupa Mimari Mirasının Korunmasına ilişkin Sözleşmeyi,

23 Haziran 1985'de Delfi'de imzalanan, Kültürel Varlıklara yönelik suçlara ilişkin Avrupa Sözleşmesini,

Parlementerler Meclisi'nin Arkeoloji ile ilgili özellikle 848 (1978), 921 (1981) ve 1072 (1988) sayılı Tavsiye Kararlarını;

Kırsal ve Kentsel yapılanma faaliyetleri çerçevesinde, arkeolojik mirasın korunması ve değerlendirilmesi ile ilgili R (89) 5 sayılı Tavsiye Kararını göz önünde bulundurarak;

Arkeolojik mirasın uygarlıkların geçmişinin tanınması için temel bir öge olduğunu hatırlatarak,

Eski tarihin tanıdığı Avrupa arkeolojik mirasının, büyük yapılanma çalışmalarındaki artıştan olduğu kadar doğal tehlikelerden, yasadışı veya bilimsel nitelikten yoksun kazılardan yahut halkın yeterli bilgilendirilmemesinden dolayı ciddi bir şekilde tahrip tehdidi altında olduğunu kabul ederek,

Halen mevcut olmayan zorunlu idari ve bilimsel denetim usullerinin ihdası ve arkeolojik mirası koruma endişesinin kentsel ve kırsal yapılanmalar ile kültürel kalkınma politikalarıyla bütünleşmesi gereğini teyid ederek,

Arkeolojik mirasın koruma sorumluluğunu yalnızca doğrudan ilgili devlete ait olmadığını, bozulma tehlikesinin azaltılması ve uzman ve deneyim değişimi suretiyle korumanın gerçekleştirilmesi bakımından sorumluluğun Avrupa ülkelerinin tümüne ait bulunduğunun altını çizerek;

Avrupa ülkelerinde yapılanma politikalarındaki gelişmeyi takiben, 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Arkeolojik Mirasın korunmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesinde yer alan ilkelerin tamamlanması gereğini müşahade ederek,

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır :

ARKEOLOJİK MİRASIN TANIMI

Madde 1 :

İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) amacı, Avrupa'nın ortak anı kaynağı olduğu kadar, bilimsel ve tarihi araştırma gereci olarak da arkeolojik mirası korumaktır.

1. Bu amaçla :

- i. Korunması ve incelenmesinin, insanlığın ve doğal çevre ile ilişkilerinin tarihindeki gelişimin saptanmasının sağlayacağı ;

- ii. Başlıca bilgi edinme yollarının kazı ve keşiflerden olduğu kadar insanlığı ve çevresini ilgilendiren diğer araştırma yöntemlerinden oluştuğu;
 - iii. Tarafların yetkisi altındaki her çeşit mekanda bulunan, tüm kalıntılar, varlıklar ve insanların geçmiş varlığının diğer izleri arkeolojik mirasın öğeleri olarak kabul edilirler.
3. Yapılar, inşaatlar, mimari eser grupları, açılmış sit alanları, taşınır varlıklar, diğer tür anıtlar ve bunların çevresi, ister toprakta ister su altında bulunsunlar, arkeolojik mirasa dahildirler.

MİRASIN KİMLİĞİNİN SAPTANMASI VE KORUMA ÖNLEMLERİ

Madde 2 :

Taraflardan her biri, kendine özgü usüllere göre, arkeolojik mirasın korunması için aşağıdaki hususları öngören bir yasal rejimi uygulamaya koymayı taahhüt eder :

- i. Arkeolojik mirasın bir envanterinin yapılması ve anıtların veya korunan bölgelerin sınıflandırılması,
- ii. Maddi izlerin gelecek kuşaklar tarafından incelenmek üzere korunması için, toprak üstünde ya da su altında görünür bir kalıntı olmasa bile, arkeolojik rezerv alanları oluşturulması,
- iii. Arkeolojik miras niteliğindeki eserleri tesadüfen bulan kimselerin bunları yetkili makamlara bildirme ve incelemeye amade tutma zorunluluğu.

Madde 3 :

Arkeolojik mirası korumak amacıyla ve arkeolojik araştırma faaliyetlerini bilimsel güvence altına almak üzere taraflardan her biri aşağıdaki hususları yerine getirmeyi taahhüt eder :

- i. Arkeolojik kazı vesair faaliyetlerle ilgili izin ve denetim usüllerini, aşağıdaki amaçları gerçekleştirecek şekilde, uygulamaya koymak :
 - a. Arkeolojik miras öğelerinin yasa dışı çıkartılması ve yer değiştirmesini önlemek :
 - b. Arkeolojik kazı ve aramaların bilimsel şekilde ve şu koşullara bağlı olarak yapılmasını sağlamak :
 - Tahrip edici olmayan araştırma yöntemlerinin olduğunca sık kullanılması;
 - Arkeolojik miras öğelerinin korunması, saklanması ve sınıflandırılması için uygun önlemler alınmadan bunların kazı yerinden çıkartılmaması, kazı sırasında ve sonrasında korumasız bırakılmaması;
- ii. Kazıların ve tahribata neden olabilecek tekniklerin yalnızca nitelikli ve bu amaçla yetiştirilmiş kişiler tarafından yürütülmesine dikkat etmek;
- iii. Arkeolojik arama amaçlı metal dedektörlerin ve diğer arama gereçlerinin kullanımını, devletin iç mevzuatında ön görülen hallerde, bilimsel nitelikli ön izne tabii tutmak.

Madde 4

Taraflardan her biri, duruma göre aşağıdaki hususları da öngörecektir biçimde, arkeolojik mirasın fiziki koruma önlemlerini yürürlüğe koymayı taahhüt eder :

1. Arkeolojik rezerv bölgeleri teşkiline ayrılmış alanların kamu makamlarınca iktisabı veya diğer uygun yollarla korunması;

2. Arkeolojik mirasın tercihen bulunduğu yerde korunması ve bakımı;
3. Bulduğu yerden kaldırılmış arkeolojik buluntular için uygun depolar yapılması.

Madde 5

Taraflardan her biri aşağıdaki hususları sağlamayı taahhüt ederler :

1. Arkeologların :

- i. Arkeolojik değeri olan sitlerin korunması, saklanması ve değerlendirilmesi için dengeli stratejiler saptamaya yönelik planlama politikalarına ve
 - ii. Yapılanma programlarının çeşitli uygulama safhalarına katılmalarını sağlamak suretiyle, arkeolojinin ve yapılanmanın ihtiyaçlarını bağdaştırmaya ve belirlemeye çalışmak;
2. Arkeologlar, şehirciler ve inşaatçılar arasında sistemli bir danışma mekanizması oluşturmak suretiyle :
 - i. Arkeolojik mirası tahrip etmesi muhtemel olan yapılanma planlarının değiştirilmesini;
 - ii. Sitin bilimsel incelemesinin yapılabilmesi ve sonuçların yayınlanabilmesi için yeterli zamanın ve olanakların verilmesini sağlamak;
 3. Çevreye etki üzerindeki incelemelerin ve bunlardan kaynaklanan kararların, arkeolojik sitler ve çevrelerini göz önünde bulundurmasına dikkat etmek;

4. Yapılanma çalışmaları vesilesiyle bulunan arkeolojik miras öğelerinin, mümkün olan hallerde, yerinde korunması için önlem almak;
5. Arkeolojik sitlerin halka açılmasının, özellikle çok sayılı ziyaretçi girişi için yapılacak yapılanma çalışmalarını, bu sitlerin ve çevrelerinin arkeolojik ve bilimsel niteliğine zarar vermemesini sağlamak.

ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA VE KORUMANIN FİNANSMANI

Madde 6

Taraflardan her biri:

1. Arkeolojik araştırmaya, sorumlulukları ölçüsünde ulusal, bölgesel veya yerel kamu makamlarının mali desteğini öngörmeyi;
2. Koruyucu arkeoloji için gerekli maddi donanımı arttırmayı ve bu amaçla,
 - i. Büyük çaplı kamu ve özel bayındırlık çalışmalarında, bu çalışmalara bağlı olarak ortaya çıkacak arkeolojik her çeşit faaliyetin maliyetinin tamamının uygun kamu ve özel sektör fonlarından karşılanmasını sağlayacak önlemler almayı;
 - ii. Bu çalışmaların bütçesinde, çevre ve yapılanma endişelerinin zorunlu kıldığı etki incelemelerinde olduğu gibi, arkeolojik ön inceleme ve aramaların, bilimsel sentez belgelerinin ve bulguların duyuru ve yayınlarının da yer almasını sağlamayı taahhüt eder.

BİLİMSEL BİLGİNİN TOPLANMASI VE YAYIMI

Madde 7

Arkeolojik bulguların incelenmesini ve yayımını kolaylaştırmak için
Taraflardan her biri:

1.Yetkisi altındaki alanlarda arkeolojik sitlerin anketlerini,
envanterlerini ve haritalarını yapmayı veya güncelleştirmeyi,

2. Arkeolojik faaliyetler sonrasında, uzmanların ayrıntılı
incelemelerinin ilanından önce yayınlanabilir bir sentez belgesi
hazırlanabilmesi için tüm pratik önlemleri almayı taahhüt eder.

Madde 8

Taraflardan her biri:

1.Arkeolojik miras öğelerinin ulusal veya uluslararası planda bilimsel
amaçlı değişimini kolaylaştırmayı, ancak değişimin bunların kültürel ve
bilimsel değerlerine hiçbir şekilde zarar vermemesi için gerekli önlemleri
almayı;

2.Arkeolojik araştırma ve devam eden kazılarla ilgili bilgi değişimini
teşvik etmeyi ve uluslararası araştırma programları düzenlenmesine katkıda
bulunmayı taahhüt eder.

KAMUOYUNUN BİLİNÇLENDİRİLMESİ

Madde 9

Taraflardan her biri:

1. Geçmiş ve arkeolojik mirası tehdit eden tehlikelerin tanınması için
bu mirasın değeri konusunda kamuoyu vicdanının
uyandırılması ve geliştirilmesi amacıyla eğitici çalışmalar
yapmayı,

2.Arkeolojik mirasın önemli öğelerinin ve özellikle sitlerin halka açılmasını sağlamayı, seçilmiş arkeolojik varlıkların sergilenmesini teşvik etmeyi taahhüt eder.

ARKEOLOJİK MİRAS ÖĞELERİNİN YASADIŞI DOLAŞIMINI ÖNLEME

Madde 10

Taraflardan her biri aşağıdaki hususları yerine getirmeyi taahhüt eder:

1.Tespit edilen yasadışı kazılar hakkında yetkili kamu makamları ile bilimsel kuruluşlar arasında bilgi değişimini düzenlemek;

2.Yasadışı kazılardan kaynaklandığından veya yasal kazılardan alındığından şüphe edilen her türlü eserin ve bunlara ilişkin bütün ayrıntıları, işbu Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) taraf köken ülkesinin yetkili makamlarına bildirmek;

3.Alış politikası Devlet denetimine tabi müzeler ve benzeri kuruluşların denetimsiz buluntulardan, yasadışı kazılardan geldiğinden veya resmi kazılardan alındığından şüphe duyulan arkeolojik miras öğelerini satın almamalarını teminen gerekli önlemleri almak;

4.Alış politikası devlet denetimine tabi olmayan, Taraf ülkelerin müze ve benzeri kuruluşlar için :

- i. İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) metnini onlara ulaştırmak,
- ii. Yukarıda 3.paragrafta kayıtlı ilkelere sözkonusu müze ve kuruluşlarca uyulmasını sağlamak üzere çaba sarfetmek.

- a. Denetimsiz buluntulardan, yasa dışı kazılardan kaynaklanan yahut resmi kazılardan çalınan arkeolojik miras öğelerinin dolaşımını eğitim, bilgilendirme, uyarma ve işbirliği suretiyle mümkün olduğunca sınırlandırmak.

Madde 11

İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) hiçbir hükmü, arkeolojik miras öğelerinin yasadışı dolaşımına veya yasal sahibine iadesine ilişkin taraflar arasında mevcut olan veya mevcut olabilecek ikili veya çok taraflı anlaşmalara hanel getirmez.

KARŞILIKLI TEKNİK VE BİLİMSEL YARDIMLAŞMA

Madde 12

Taraflar :

1. Arkeolojik miras ile ilgili konularda deneyim ve uzman değişimi suretiyle karşılıklı teknik ve bilimsel yardımlaşmalarda bulunmayı,
2. İlgili ulusal mevzuatları ya da taraf oldukları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde sürekli eğitim alanı da dahil olmak üzere arkeolojik mirasın korunması konusunda uzman değişimini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

SÖZLEŞMENİN (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ) UYGULAMASININ DENETİMİ

Madde 13

Avrupa konseyi tüzüğünün 17.maddesi gereğince Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kurulan bir Uzmanlar Komitesi işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) uygulamasını ve özellikle aşağıdaki hususları izlemekle görevlendirilmiştir.

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine devrevi olarak, Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) Taraf ülkelerdeki arkeolojik mirasın korunmasına ilişkin politikaları ve Sözleşme ilkelerinin uygulama durumu hakkında bir rapor sunulması ;

2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesini, çok taraflı faaliyet alanı ve Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) gözden geçirilmesi ya da değiştirilmesi ile Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) hedefleri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi, dahil, Sözleşme (gözden geçirilmiş) hükümlerinin uygulanmasına ilişkin her türlü önlemin önerilmesi;

3. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine, Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelerin Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) taraf olmaya daveti için tavsiyede bulunması.

SON HÜKÜMLER

Madde 14

1. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş) Avrupa Konseyi üyesi devletlerin ve Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletlerin imzasına açılmıştır.

Sözleşme onayı, kabul ya da tasvibe sunulacaktır. Onay, Kabul ya da Tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine tevdi edilecektir.

2. 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Arkeolojik Mirası Koruma Avrupa Sözleşmesine taraf bir devlet, anılan Sözleşmenin feshini önceden ihbar etmemiş ise ya da feshini eş zamanda ihbar etmezse onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi edemez.

3. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş), en az üçü Avrupa Konseyi olmak üzere dört devletin, önceki paragraflardaki hükümlere uygun olarak, Sözleşmeye taraf olma arzularını bildirdikleri tarihte altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

4. Önceki iki paragrafın uygulanması sonucu 6 Mayıs 1969 tarihli Sözleşmenin feshi işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) yürürlüğe girişi ile aynı anda gerçekleşmez ise, işbu Sözleşmeyi imzalayan herhangi bir Devlet, onay, kabul ya da tasvip belgesini tevdi sırasında işbu Sözleşme (gözden geçirilmiş) yürürlüğe girinceye kadar, 6 Mayıs 1969 tarihli Sözleşmeyi uygulamaya devam edeceğini açıklayabilir.
5. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş), imzalayan ancak Sözleşmeye Taraf olma arzusunu sonradan bildirecek olan devletlerin her biri bakımından, onay, kabul veya tasvip belgesini tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 15

1. İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi tüzüğünün 20. (d) maddesinde öngörülen çoğunlukla ve Komitede bulunma hakkına sahip taraf devletlerin temsilcilerinin oy birliği ile Konseye üye olmaya diğer herhangi bir devleti ve Avrupa Ekonomik Topluluğunu işbu Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) katılmaya devam edebilecektir.
2. Katılma halinde, katılan devlet ya da Avrupa Ekonomik Topluluğu için işbu Sözleşme katılma belgesini Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 16

1. Her devlet, imza ya da onay, kabul, tasvip veya kabul edilme belgesini tevdi sırasında işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) uygulanacağı toprağı yada toprakları belirleyebilir.
2. Her devlet, sonradan herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine muhatap bir bildirimle, işbu Sözleşmenin uygulanmasını bildirimde belirtilen herhangi başka bir toprak parçasına teşmil edebilir. Bu yeni toprak parçası bakımından Sözleşme bildirim Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından alınmasından altı ay sonra yürürlüğe girer.
3. Önceki iki paragraf uyarınca yapılan her bildirim, bu bildirimde alınan her toprak parçası bakımından, Genel Sekretere muhatap bir nota ile geri çekilebilecektir. Geri çekme, Genel Sekreterin notayı almasından altı ay sonra geçerlilik kazanacaktır.

Madde 17

1. Taraflardan her biri, Genel Sekretere nota tevdi suretiyle işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) feshini her an ihbar edebilir.
2. Fesih ihbarı, Genel Sekreter tarafından notanın alınış tarihinden altı ay sonra geçerlilik kazanacaktır.

Madde 18

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi devletlere, Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletlere, işbu Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) katılan ya da katılmaya davet edilen her devlete ve Avrupa Ekonomik Topluluğuna :

- a. Her imzayı

- b. Her onay, kabul, tasvip veya katılma belgesi tevdiini
- c. 14, 15, 16. maddeleri uyarınca işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) yürürlüğe giriş tarihlerini
- d. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş) ile ilgili her türlü girişim, tebligat ve bildirimini bildirecektir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, aşağıda imzası bulunan ve bu amaçla yetkili kılınanlar işbu Sözleşmeyi (gözden geçirilmiş) imzalamışlardır.

İşbu Sözleşme İngilizce ve Fransızca dillerinde her iki metin de eşit olarak geçerli olacak şekilde, Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilmek üzere, tek kopya halinde 16 Ocak 1992 tarihinde Valetta'da yapılmıştır.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Sözleşmenin onaylı bir kopyasını Avrupa Konseyine üye bütün devletlere, Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletlere ve bu Sözleşmeye katılmaya davet olunan üye olmayan devletlere veya Avrupa Ekonomik Topluluğuna iletacaktır.

Ek-5**AVRUPA KÜLTÜR ANTLAŞMASI**

Paris, 19.XII.1954

İşbu Anlaşmayı imzalayan Avrupa Konseyi Azası hükümetler,

Avrupa Konseyi gayesinin, bilhassa müşterek mameleklerini teşkil eden ideal ve prensipleri korumak ve yükseltmek için Azaları arasında daha sıkı bir birlik tahakkuk ettirmek olduğunu,

Avrupa halkları arasındaki karşılıklı anlayışın inkişafının bu gayeye doğru ilerlemeyi temin edeceğini,

Bu maksada varmak için, sadece Konsey azaları arasında iki taraflı anlaşmalar akdetmekle kalmayıp Avrupa kültürünü korumayı ve onun inkişafını teşvik etmeyi istihdaf eden müşterek bir hareket tarzı ihtiyar olunmasının temenniye sayan olduğunu nazarı itibara alarak.

Bütün Konsey azaları ve bu anlaşmaya bilahare iltihak edecek diğer Avrupa devletleri vatandaşlarına müşterek medeniyetlerini olduğu kadar diğer Akit Tarafların medeniyet, tarih ve dillerini de tetkik imkanını bahşedecek bir Umumi Avrupa Kültür Anlaşması akdetmeye karar vermişler ve aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

Her Akit Taraf Avrupa'nın müşterek kültür mamelekindeki milli payını idame ettirmek ve bunun inkişafını teşvik etmek için kendisine has tedbirleri alacaktır.

Madde 2

Her Akit Taraf, imkan nispetinde.

a- Vatandaşlarını diğer Akit Tarafların medeniyet, tarih ve dillerini tetkik etmeye teşvik edecek, diğer Akitlere de kendi ülkesinde bu gibi tetkiklerde bulunmak hususunda kolaylık gösterecek, ve

b- Diğer Akit Taraflar ülkesinde kendi medeniyet, tarih, dil veya dillerinin tetkikine gelişmesine ve bu Akit Tarafların vatandaşlarına da kendi ülkesi üzerinde bu kabul tetkikleri yapmaları imkanının bahsedilmesine gayret sarf edecektir.

Madde 3

Akit Taraflar Avrupa menfaatine olan kültürel faaliyetlerinin inkişafını temine matuf müşterek hareketlerini hem ahenk kılmak gayesiyle Avrupa Konseyi çerçevesi dahilinde istişarelerde bulunacaklardır.

Madde 4

Her Akit Taraf, imkan nispetinde, ikinci ve üçüncü maddenin tatbiki gayesiyle kültürel kıymeti haiz eşyanın olduğu gibi şahısların da tedavül ve mübadelesini kolaylaştıracaktır.

Madde 5

Her Akit Taraf, Avrupa kültürü için bir kıymet ifade edip kendi kontrolü altında bulunan eşyaları Avrupa'nın müşterek kültür mamelekinin ayrılmaz bir cüzü olarak telakki edecek, onları korumak için lüzumlu tedbirleri alacak ve bu eşyaların tetkik edilebilmelerini kolaylaştıracaktır.

Madde 6

1. İşbu Anlaşma hükümlerinin tatbiki ile ilgili teklifler ve tefsirlerine müteallik meseleler Avrupa Konseyi Kültür Eksperleri Komitesi toplantılarında incelenecektir.

2. Bu anlaşmaya 9'uncu maddenin 4üncü paragrafi hükmüne uygun şekilde iltihak etmiş olup Avrupa Konseyi azası bulunmayan her devlet evvelki paragrafta derpiş edilen toplantılara bir veya daha fazla temsilcisini iştirak ettirebilecektir.

3. İşbu maddenin 1inci paragrafında derpiş edilen toplantılarda kabul edilmiş olup Kültür Eksperleri Komitesinin munzam masrafları icap ettirmeyen idari

mahiyetteki hususlara müteallik salahiyetine tabi olmayan kararlar, Avrupa Konseyi Vekiller Komitesine tavsiye şeklinde arz edileceklerdir.

4. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey azalarına olduğu gibi işbu Anlaşmaya iltihak etmiş olan bütün hükümetlere de Vekiller Komitesi veya Kültür Ekspertleri Komitesince bu mevzuda alınacak her kararı tebliğ edecektir.

5. Her Akit Taraf, Vekiller Komitesi veya Kültür Ekspertleri Komitesi kararları muvacehesinde işbu Anlaşma hükümlerinin tatbiki ile ilgili olarak alabileceği bütün tedbirleri zamanında Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir.

6. İşbu Anlaşmanın tatbikine mütedair bazı teklifler Akit Tarafların ancak mahdut bir kısmını ilgilendirdiği takdirde, bunlar, tatbik sahasına konulmaları Avrupa Konseyine masraf tahmil etmemek şartıyla, 7inci madde hükümleri dairesinde incelenileceklerdir.

Madde 7

Eğer iki veya daha fazla Akit Taraf işbu Anlaşma gayelerinin tahakkuku maksadıyla Avrupa Konseyi merkezinde 6ncı maddede derpiş edilenlerden başka toplantılar tertibini arzu ederlerse Konsey Genel Sekreteri onlara lüzumlu idari yardımlarda bulunacaktır.

Madde 8

İşbu Anlaşmanın hiçbir hükmü

a. Akit Taraflardan birinin evvelce imzalamış bulunduğu iki taraflı kültür anlaşmaları hükümlerini ihlal edecek veya Akit Taraflardan birinin atide böyle bir anlaşmanın akdini daha az temenniye sayan kılacak veya,

b. Bir Akit Taraf ülkesinde merci bulunan yabancıların giriş, ikamet ve çıkışlarına müteallik kanun ve nizamnamelerin her şahıs için tahmil eylediği vecibeleri bertaraf edecek mahiyette telakki edilmeyecektir.

Madde 9

1. İşbu Anlaşma Avrupa Konseyi azalarının imzasına açıktır.

Anlaşma tasdik edilecek ve tasdiknameler Avrupa Konseyi Genel Sekreteri nezdinde tevdi edilecektir.

2. İşbu Anlaşma, üç mümzi Hükümetin tasdiknamelerini tevdilerinden itibaren bu hükümetler için meriyete girecektir.

3. İşbu Anlaşma, Anlaşmayı bilahare tasdik edecek olan her mümzi hükümet için tasdiknamenin tevdiinden itibaren meriyete girecektir.

4. Avrupa Konseyi Vekiller Komitesi icabı hale göre, Konsey azası olmayan her Avrupa Devletini işbu Anlaşmaya iltihaka davete ittifakla karar verebilecektir. Böyle bir daveti alan her Devlet, iltihak vesikasını Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine tevdi etmek suretiyle Anlaşmaya iltihat edebilecektir. İltihak keyfiyeti mezkur vesikanın alınmasından itibaren katiyet kesbedecektir.

5. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, her tasdikname ve iltihak vesikasının tevdiini bütün Konsey azalarına ve iltihak olan Devletlere tebliğ edecektir.

Madde 10

Her Akit Taraf, işbu Anlaşma hükümlerinin tatbik edileceği ülkeleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği ve Genel Sekreter tarafından bütün diğer Akit Taraflara tebliğ edilecek bir beyanla tayin ve tasrih edebilecektir.

Madde 11

1. İşbu Anlaşma, meriyete giriş tarihinden itibaren beş senelik bir müddet geçtikten sonra, Akit Taraflardan her biri tarafından her zaman feshedilebilecektir. İşbu fesih keyfiyeti Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yazılı bir tebliğ şeklinde vuku bulacak ve o da diğer Akit Tarafları meseleden haberdar edecektir.

2. Fesih keyfiyeti, alakalı Taraf için Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından ihbarın tebellüğ tarihinden 6 ay sonra katiyet kesbedecektir.

İşbu Anlaşma, Hükümetlerince bu hususta tam salâhiyetli kılınan ve aşağıda imzaları bulunan murahhaslar tarafından imza edilmiştir.

İşbu Anlaşma 19 Aralık 1954 tarihinde Paris'te, Fransızca ve İngilizce olarak her iki metin de muteber olmak ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilmek üzere tek nüsha halinde tanzim edilmiştir. Genel Sekreter bunun, usulüne uygun bir kopyasını her mümzi ve iltihak eden Devlete tebliğ edecektir.

Ek-6

**AVRUPA MİMARİ MİRASININ KORUNMASI SÖZLEŞMESİNİN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN**

Kanun No : 3534

Kabul Tarihi : 13.04.1989

Madde 1-

3 Ekim 1985 tarihinde Granada’da imzalanmış olan “Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi”nin onaylanması uygun bulunmuştur.

Madde 2-

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3-

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

18/4/1989

Bakanlar Kurulu Kararı

Karar Sayısı : 89/14165

3 Ekim 1985 tarihinde imzalanan ve 13/4/1989 tarihli ve 3534 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunan ekli Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi”nin onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 2/5/1989 tarihli ve KİÇT/3609-2227 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 18/5/1989 tarihinde kararlaştırılmıştır.

İşbu Anlaşmayı imzalayan Avrupa Konseyi üye Devletleri;

- Avrupa Konseyi'nin amacının, kendilerinin ortak mirası olan ideal ve prensipleri korumak ve gerçekleştirmek maksadıyla üyeleri arasında daha sıkı bir birlik sağlamayı başarmak olduğu hususunu göz önünde tutarak;

- Mimari mirasın, Avrupa kültür mirasının zenginliği ve çeşitlerinin eşsiz bir ifadesi, geçmişimizin değer biçilmez bir tanığı olduğunu ve bütün Avrupalıların bir ortak mirasını oluşturduğunu kabul ederek;

- 19 Aralık 1954 tarihinde Paris'te imzalanan Avrupa Kültür Sözleşmesi ve bu Sözleşmenin 1. Maddesi bakımından;

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 26 Eylül 1975 tarihinde kabul edilen Avrupa Mimari Mirası Yasası ile milli kanun ve nizamnamelerin, mimari mirasın tümüyle korunması için gereken hususlara intibak ettirilmesi hakkındaki 14 Nisan 1976 tarihli ve 28 numaralı Karar (76)'ı nazarı itibara alarak;

- Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Mimari Mirasın korunmasına ilişkin 880 sayılı tavsiye kararını (1979) gözönünde tutarak;

- Mimar, mühendis, şehir ve peyzaj planlamacısı uzmanlarının yetiştirilmesi ile ilgili olarak Bakanlar Komitesinin üye ülkelere yaptığı R (80) 16 sayılı tavsiye kararı ile el sanatları çalışmalarının bazı dallarında yok olma tehlikesi bulunan mesleklere yapılacak yardımlara ilişkin R (81) 13 sayılı tavsiye kararını dikkate alarak;

- Kentsel ve kırsal çevreleri geliştirme ve böylece Devletlerin ve bölgelerin ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan kalkınmasına katkıda bulunma yoluyla, gelecek nesillere bir kültürel kaynaklar sistemi devredilmesinin önemini hatırd tutarak;

- Mimari mirasın korunması ve bu korunmanın yaygınlaştırılması hususunda ortak bir politikanın ana ilkeleri bakımından bir anlaşmaya varılmasının önemini kabul ederek, aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

MİMARİ MİRASIN TANIMLANMASI

Madde 1 –

İşbu Sözleşmede geçen Mimari Miras deyimi aşağıda belirtilen kalıcı varlıkları kapsayacaktır.

1. Anıtlar: Tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal ve teknik bakımlardan önemleri nedeniyle dikkate değer binalar ile diğer yapılar ve bunların müstemilatı ile tamamlayıcı kısımları;

2. Bina Grupları: Topografik olarak tanımlanabilecek birimleri oluşturmaya yeterince uygun olan ve tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan önemleri nedeniyle dikkate değer, kentlerde veya kırsal bölgelerdeki mütecanis bina grupları;

3. Ören Yerleri (Sitler): Topografik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği ile doğal değerlerin birleştiği alanlar.

KORUNACAK VARLIKLARIN TESBİTİ

Madde 2 –

Korunacak anıt, bina grupları ile ören yerlerinin kesin olarak tesbit edilebilmesi için her bir taraf bu tarihsel varlıkların envanterlerini oluşturur ve bu tarihsel varlıklara zarar verebilecek tehlikeli durum doğduğunda, en kısa zamanda gerekli dokümanları hazırlamayı taahhüt eder.

YASAL KORUMA İŞLEMLERİ

Madde 3 –

Her bir Taraf,

1. Mimari Mirasın korunması için yasal önlemler almayı;
2. Bu önlemler çerçevesinde ve her ülkeye ve bölgeye has yöntemlere göre anıtların, bina gruplarının ve ören yerlerinin korunmasını taahhüt eder.

Madde 4 - Her bir Taraf,

1. Söz konusu varlıkların yasal korunması için gerekli denetim ve yetki işlemlerini uygulamayı;
2. Tüm korunan varlıkların bozulmasını, hasar görmesini veya yıkılmasını önlemeyi, taahhüt eder. Bu amaçla,

Her bir Taraf,

Aşağıdaki durumları kapsayan yasalar mevcut değilse, bu yasaların çıkarılmasını taahhüt eder:

- a) Korunmakta olan veya korunma işlemine konu olan anıtların yıkım veya tadil projelerinin veyahut bunların çevrelerini etkileyen bir projenin yetkili bir makama sunulmasını sağlamak;
- b) Tarihsel binalar grubunu veya bunların bir kısmını veyahut bir ören yerini etkileyen; binaların yıkımını, yeni binaların yapımını, binaların veya ören yerlerinin özelliklerini bozacak önemli tadilat çalışmaları ile ilgili projelerin yetkili bir makama sunulmasını,
- c) Kamu makamlarının korunmaya alınan bir varlıkta gerekli çalışmaların yürütülmesini o varlık sahibinden istemeye veya varlık sahibi istenilen çalışmayı yapmazsa bizzat kamu makamlarının gerekli çalışmaları yapmasına izin vermeyi,
- d) Korunmaya alınan bir varlığın istimlakine izin vermeyi.

Madde 5 –

Her bir Taraf, Maddi koşulların tehlikeye dūřürdüęü ve başka bir yere taşınmanın zorunlu olduğu durumlar dışında, korunmaya alınan bir anıtın tümünün ya da bir bölümünün taşınmasını yasaklamayı taahhüt eder. Bu gibi durumlarda, yetkili makamın, anıtın sökülmesi, nakli ve uygun bir yerde yeniden eski şekline getirilmesi için gerekli önlemleri alacaktır.

TAMAMLAYICI TEDBİRLER

Madde 6 –

Her bir Taraf, aşağıdaki hususları taahhüt etmeyi kabul eder:

1. Mimari Mirasın buldukları yerlerde, bunların bakımı ve restorasyonları için kamu kuruluşlarınca, ulusal, bölgesel ve yerel yetkiler ve mevcut bütçe olanakları içinde, mali destek sağlamak,
2. Gerekirse, bu varlıkların korunmasını kolaylaştırmak için, parasal önlemlere başvurmak,
3. Mimari Mirasın bakım ve restorasyonu konusunda özel girişimleri teşvik etmek.

Madde 7 –

Her bir Taraf, anıtların çevresinde, bina gruplarının ve ören yerlerinin içinde, çevre düzenini geliştirmeyi amaçlayan önlemler almayı taahhüt eder.

Madde 8 –

Her bir Taraf, Mimari Mirasın fiziksel açıdan bozulma tehlikesini sınırlamak amacıyla;

1. Çevre kirliliğini ve bunun zararlı etkilerini saptayıp analizler yapmayı ve bu zararlı etkileri azaltmaya veya yok etmeye yönelik yolları tayin etmek için bilimsel araştırmaları desteklemeyi;
2. Mimari Mirasın korunması sırasında, çevre kirliliğine karşı alınacak önlemlerden doğabilecek özel nitelikli sorunları gözönünde bulundurma sorumluluğunu taahhüt eder.

YAPTIRIMLAR

Madde 9 -Her bir Taraf, Mimari Mirasın korunmasını sağlayan mevzuata aykırı hareket edildiğinde, sahip oldukları yetkiler çerçevesinde, yetkili makam tarafından bu hususla ilgili ve yeterli bir tepkinin gösterilmesinin teminini taahhüt eder. Bu tepki, uygun durumlarda, zorunlu olan hususlara uymayacak bir biçimde yeni bir bina yapan kişinin bu binayı yıktırmasını gerektireceği gibi, korunan bir mimari mirasın eski durumuna gelmesi için restore edilmesini de icap ettirir.

KORUMA POLİTİKALARI

Madde 10 –

Her bir Taraf, aşağıda belirtilen entegre koruma politikalarını uygulamayı yükümlenir:

1. Mimari mirasın korunmasını kırsal yörelerle şehirlerin düzenlenmesinde başlıca hedefler arasına dahil etmek ve bu gereksinimin hem düzenleme planlarının hazırlanması ve hem de sözkonusu planların uygulamaya konulması aşamalarında dikkate alınmasını sağlamak;
2. Mimari Mirasın restorasyonu ve bakımı ile ilgili programları teşvik etmek;

3. Mimari Mirasın korunması, bunun teşviki ve yaygınlaştırılmasını kültürel ve çevresel planlama politikalarının başlıca unsuru olarak kabul etmek;

4. Kırsal yöreler ve kent planlamasında koruma önlemlerinin mümkün olan her durumda alınmasını kolaylaştırmak ve işbu Sözleşmenin 3. Maddesi, 1. fıkrasının anlamı uyarınca korunmayı gerektirmediği halde, konumu bakımından bir değer taşıyan binaların da kentsel ve kırsal çevre ve yaşam tarzı çerçevesinde korunmasını ve kullanılmasını sağlamak;

5. Mimari Mirasın geleceğine esas teşkil etmek üzere, geleneksel becerilerin uygulanmasını ve kullanılan malzemenin geliştirilmesini teşvik etmek;

Madde 11 - Her bir Taraf, Kültür mirasının mimari ve tarihsel özelliklerini koruma açısından,

Korunan varlıkların, çağdaş hayatın gereksinimleri gözönüne alınacak şekilde kullanımını,

Uygun olan durumlarda, eski binaların yeni kullanımlara intibaklarını teşvik etmeyi, taahhüt eder.

Madde 12 - Her bir Taraf, korunan varlıkların halk tarafından ziyaret edilmesine müsaade olunmasının değerini kabul ederken, bu müsaadenin sonuçlarının özellikle yapısal gelişmelere ve bu varlıkların ve çevrelerinin mimari ve tarihsel özelliklerine zarar vermemesini taahhüt eder.

Madde 13 - Bu politikaların uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla, her bir Taraf, kendi siyasal, yönetsel yapılarına göre koruma, kültürel ve çevresel planlama faaliyetinden sorumlu makamların çeşitli kademeleri arasında etkin bir işbirliğinin geliştirilmesini taahhüt eder.

KATILMA VE KURULUŞLAR

Madde 14 –Her bir Taraf, Mimari Mirasın tesbiti, korunması, restorasyonu, bakımı, yönetimi ve sayılarının arttırılması açılarından resmi makamların çalışmalarına yardımcı olmak amacıyla:

1. Karar alma süreçlerinin çeşitli aşamalarında Devlet, mahalli idareler, kültürel kurumlar ile kuruluşlar ve halk arasında, bilgi sağlama, danışmanlık ve işbirliğini geliştirmeyi;
2. Bu konuda çalışacak, parasal ve emek açılarından yardım edecek ve kazanç gayesi gütmeyen kuruluşların oluşturulup geliştirilmesini teşvik etmeyi taahhüt eder.

ENFORMASYON VE EĞİTİM

Madde 15 -Her bir Taraf;

1. Mimari mirasın korunmasının bir kültürel kişilik unsuru olduğu kadar, bugünün ve geleceğin nesilleri için de bir ilham ve yaratıcılık kaynağı olarak değerlendirilmesi için halkın bilinçlendirilmesini geliştirmesi;
2. Bu amaçla, modern iletişim ve tanıtma tekniklerinin yardımıyla, özellikle aşağıdaki hedeflere ulaşmak üzere gerekli bilgiyi yayma ve uyandırılan ilgiyi arttırmak için politikaları teşvik etmek üzere,
 - a) Mimari mirasın korunması, insan tarafından düzenlenip yapılmış çevrenin ve binaların niteliklerine karşı halkın ilgisinin uyandırılması ve arttırılması için daha okul çağlarından başlayıp bu konulara yönelik çalışmaların uygulanmasını;

b) Avrupa düzeyinde veya ulusal veyahut bölgesel çapta kültürel varlıklar ile mimarlık, sanat, halk sanatları ve hayat tarzları arasında varolan birliği ortaya çıkararak, üzerinde durmayı taahhüt eder.

Madde 16 - Her bir Taraf, Mimari mirasın korunmasıyla ilgili olarak çeşitli mesleklerde ve çeşitli el sanatları kuruluşlarındaki eğitimini teşvik etmeyi taahhüt eder.

KORUMA POLİTİKALARINDA AVRUPA KOORDİNASYONU

Madde 17 –Taraflar, aşağıdaki konularda, koruma politikaları ile ilgili bilgi teati etmeyi taahhüt ederler:

1. Mimari mirasın, tarihsel gelişmesi ve sayılarındaki artış gözönüne alınarak, sözkonusu varlıkların incelenmesi, korunması ve muhafazası alanlarında kabul edilen metotlar;
2. Mimari miras varlıklarının korunması zorunluluğunu bugünün ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetiyle en iyi şekilde bağdaştıracak önlemler;
3. Mimari mirasın tesbit ve kayıt edilmesi ve malzemelerin bozulması ile mücadelede olduğu kadar, bilimsel araştırma, restorasyon çalışmaları alanlarında mirasın yönetim ve teşvik yöntemleri ile de ilgili olarak yeni teknolojinin sunduğu imkanlar;
4. Mimari yaratıcılığın, çağımızın Avrupa Mirasına katkıda bulunmasını sağlayacak şekilde geliştirmek için alınacak önlemler.

Madde 18 - Taraflar, gerektiğinde, Mimari mirasın korunması konusunda tecrübe ve uzman teatisi şeklinde karşılıklı teknik yardımlaşmada bulunmayı taahhüt ederler.

Madde 19 - Taraflar, ilgili ulusal yasalar ve bağlı oldukları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde Mimari mirasın korunması dalında Avrupa

çapında devamlı eğitimden sorumlu olanlar da dahil olmak üzere uzman teatisini teşvik etmeyi taahhüt ederler.

Madde 20 - İşbu Sözleşmenin amacına hizmet etmek üzere, Avrupa Konseyi Yasasının 17. maddesi uyarınca, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kurulan Uzmanlık Komitesi, işbu Sözleşmenin uygulanmasını takip edeceği gibi aşağıda belirtilen hususlarda da görevlendirilmiştir:

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne periyodik olarak, Sözleşmeye taraf Devletlerdeki Mimari mirasın korunma politikalarının durumu, sözleşmede öngörülen ilkelerin uygulanması ve bizzat kendi faaliyetleri ile ilgili raporlar sunmak;

2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne, çok taraflı faaliyetler ve işbu Sözleşmenin gözden geçirilmesi veya değiştirilmesi ve halkın, Sözleşmenin hedefleri hakkında bilgi edinmesi gibi konular dahil olmak üzere, Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasına yönelik her türlü tedbiri önermek;

3. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne, Avrupa Konseyi'ne üye olmayan Devletleri Sözleşmeye girmeye davet hususunda önerilerde bulunmak.

Madde 21 - Bu Sözleşmenin hükümleri 1. maddede belirtilen Mimari mirasın korunmasını ilgilendiren ve aşağıda belirtilen evvelki Sözleşmelerin daha belirli ve elverişli hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

16 Kasım 1972 tarihli Dünya Kültürel ve Tabii Mirasının Korunması ile ilgili Sözleşme;

6 Mayıs 1969 tarihli Arkeolojik Mirasın Korunması Avrupa Sözleşmesi.

NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 22 –

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzasına açıktır. Sözleşme, onaylanmaya, kabule veya tasvibe tabidir. Onay, kabul veya tasvip belgeleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine teslim edilecektir.

2. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyine üye üç Devletin, bir önceki paragrafın hükümleri uyarınca, işbu Sözleşmeye bağlı olduklarına dair rızalarını belirten tarihten sonraki üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

3. Bu Sözleşmeyle bağlı olduğuna dair rızasını daha sonra ifade eden her Devlet için de Sözleşme onay, kabul veya tasvip belgelerinin Genel Sekretere tesliminden itibaren geçen üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Madde 23 –

1. İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Tüzüğü'nün 20. Maddesinde öngörülen çoğunlukla alınmış bir karar uyarınca ve Komitede yer almaya hakkı olan üye Devletlerin temsilcilerinin oybirliği ile Konseye ve Avrupa Ekonomik Topluluğuna dahil olmayan her Devleti bu Sözleşmeye katılmaya davet edebilir.

2. Sözleşmeye katılan her Devlet veya katıldığı takdirde Avrupa Ekonomik Topluluğu için, Sözleşme, katılma belgesinin, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine teslim tarihinden itibaren geçen üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Madde 24 –

1. Her Devlet, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tesliminde, işbu Sözleşmenin uygulanacağı toprak veya toprakları belirtebilir.
2. Her Devlet, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben yapacağı bir beyanla, işbu Sözleşmenin imza sırasında belirtilen toprak veya topraklardan başka bir toprağa veya topraklara teşmil edileceğini belirtebilir. Sözleşme, sözkonusu genişletilen toprak veya topraklarla ilgili beyanın Genel Sekreter tarafından alınmasından sonra üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.
3. Bundan önceki iki paragraf uyarınca yapılan her türlü beyan, bu beyanda belirtilen bütün topraklarla ilgili olarak Genel Sekretere hitaben yapılacak bir ihbar ile geri çekilebilir. Geri çekme, ihbarın Genel Sekretere yapılış tarihinden sonra altı aylık sürenin bitimini izleyen ayın ilk gününden itibaren geçerli olur.

Madde 25 –

1. Her Devlet, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veyahut katılma belgesinin tesliminde, madde 4, paragraf c ve d hükümlerine tümüyle veya kısmen uymama hakkını mahfuz tuttuğunu beyan edebilir. Başka çekince konamaz (kayıt konamaz.)
2. Bir önceki paragraf uyarınca, bir çekince bildiren her Akit Devlet, bunu Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirmek suretiyle tamamen veya kısmen geri çekebilir. Geri çekme, ihbarın Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden itibaren geçerli olur.
3. Yukarıdaki 1. paragrafta zikredilen hükümler hakkında ihtirazi bir kayıt koyan Taraf, başka bir Tarafın bu hükmü uygulamasını talep

edemez; bununla beraber, çekince kısmi veya şartlı ise, bu hükmün kendisinin kabul ettiği ölçüde uygulanmasını talep edebilir.

Madde 26 –

1. Taraflardan biri, herhangi bir zamanda Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bir ihbar göndererek işbu Sözleşmeyi feshedebilir.

2. Sözleşmenin feshi, ihbarın Genel Sekreter tarafından alınma tarihinden itibaren altı ay sonraki sürenin bitimini izleyen ayın ilk gününden itibaren geçerli olur.

Madde 27 - Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyine üye Devletlere, işbu Sözleşmeye katılan her Devlete ve katıldığı takdirde Avrupa Ekonomik Topluluğuna;

a) Tüm imza,

b) Tüm onay, kabul, tasvip ve katılma belgelerinin teslimi,

c) İşbu Sözleşmenin 23. ve 24. maddeler uyarınca, her türlü yürürlüğe giriş tarihini,

d) İşbu Sözleşme ile ilgili olan diğer bütün işlem, duyuru ve haberleşmeyi bildirecektir.

Tanık huzurunda, aşağıda imzalan bulunanlar, tam yetkili kişiler olarak işbu Sözleşmeyi İmzalamışlardır.

İşbu Sözleşme İngilizce ve Fransızca dillerinde, her iki metin de eşit olarak geçerli olmak üzere ve tek kopya halinde Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilmek için 3 Ekim 1985 tarihinde Granada'da yapılmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Sözleşmesinin tasdikli bir kopyasını Avrupa Konseyine üye bütün Devletlere ve bu Sözleşmeye

katılmaya davet olunan her Devlete veya Avrupa Ekonomik Topluluğuna gönderecektir.

Ek-7**CEZA İŞLERİNDE KARŞILIKLI ADLİ YARDIM AVRUPA
SÖZLEŞMESİ****Strasbourg, 20.IV.1959****Giriş**

Bu Sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi Üyesi Hükümetler, Avrupa, Konseyi amacının üyeleri arasında daha sıkı bir birliği gerçekleştirmek olduğunu göz önünde tutarak;

Ceza İşlerinde karşılıklı yardım konusunda ortak kurallar kabulünün bu amaca ulaştırıcı nitelikte olduğuna inanarak;

Karşılıklı Adli yardımın, daha önce 13 Aralık 1957 tarihli bir Sözleşmeye konu teşkil etmiş bulunan suçluların geri verilmesi meselesi ile ilgili olduğunu göz önüne alarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Bölüm I - Genel Hükümler**Madde 1**

1 Cezalandırılması yardımlaşma talep edildiği anda yardım isteyen Tarafın, Adli makamlarının yetkisi içinde bulunan suçlarla ilgili her davada Akit Taraflar bu Sözleşme hükümleri uyarınca, birbirlerine, karşılıklı olarak en geniş adli yardımda bulunmayı, taahhüt ederler.

2 Bu Sözleşme tutuklama ve mahkumiyet kararlarının yerine getirilmesinde ve adi suç teşkil etmeyen askeri suçlarda uygulanmaz.

Madde 2

Adli yardımlaşma aşağıdaki hallerde reddedilebilir:

a Talebin ilişkin olduğu suçlar, kendisinden yardım istenen Tarafça, siyasî suçlarla veya siyasî suçlara irtibatlı suçlarla veya malî suçlarla ilgili sayılıyorsa

b Kendisinden yardım istenilen Taraf talebin yerine getirilmesinin, memleketin egemenlik, güvenlik, kamu düzeni veya diğer öz çıkarlarına hanel getirecek nitelikte görüyorsa.

Bölüm II - İstinabe

Madde 3

1 Her ceza davasına ilişkin olarak, soruşturma işlemlerinin yürütülmesi veya delillerin, dosya ve belgelerin gönderilmesi hakkında yardım isteyen Tarafın adli makamlarınca yapılmış olan istinabe taleplerini, yardım istenen Taraf, kendi mevzuatında öngörülen şekillere uygun olarak yerine getirir.

2 Yardım isteyen Taraf, tanıkların veya bilirkişilerin antlı ifade vermelerini isterse bu hususu açıkça talep edecek ve yardım istenen Taraf, milli mevzuatında bunu engelleyen bir hüküm yok ise, bu talebi yerine getirecektir.

3 Yardım istenen Taraf, talep edilen dosya veya belgelerin asıllarına uygunluğu onaylı, örnek veya fotokopilerini göndermekle yetinebilir. Ancak, yardım isteyen Taraf, asıllarının gönderilmesini açıkça isterse, bu talep imkân nispetinde yerine getirilecektir.

Madde 4

Yardım isteyen Taraf açıkça istediği takdirde, yardım istenen Taraf, istinabenin yerine getirilme tarihini ve yerini kendisine bildirecektir. İlgili memur ve kişiler yardım istenen Tarafça rıza gösterildiği takdirde, istinabenin yerine getirilmesinde hazır bulunabilirler.

Madde 5

1 Akit Taraflardan her biri, bu Sözleşmenin imzası veya onaylama veya katılma belgesinin tevdiî sırasında, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri, arama veya tutuklama amacını güden istinabelerin yerine getirilmesini aşağıdaki şartlardan bir veya birkaçına tabî kılıp kılmamak yetkisini saklı tutabilir:

- a) İstinabeyi gerektiren suçun hem yardım isteyen, hem de yardım istenen Tarafların kanunlarına göre cezalandırılabilir bir suç olması,
- b) İstinabeyi gerektiren suçun yardım istenen Tarafın memleketinde suçlunun geri verilmesine elverişli bir suç olması.
- c) İstinabenin yerine getirilmesi, yardım istenen Tarafın kanunu ile bağdaşması.

2 Bir Akit Taraf, bu Maddenin 1. fıkrası uyarınca bildiride bulunduğu zaman, diğer Akit Taraflardan biri karşılılık kuralını uygulayabilir.

Madde 6

Yardım istenen Taraf, gönderilmesi istenen eşya, dosya veya belgelerin verilmesini görülmekte olan bir ceza davası için zorunlu olması halinde geciktirebilir.

Yardım istenen Taraf vazgeçmediği takdirde, istinabe yolu ile gönderilmiş olan eşya ile dosya ve belgelerin asılları, yardım isteyen Tarafça, mümkün olan süratle, yardım istenen Tarafa geri verilir.

Bölüm III - Usule ait işlemlerin ve adli kararların tebliği

Tanıkları, bilirkişilerin ve kovuşturulan kişilerin mahkeme önüne çıkmaları

Madde 7

1. Yardım istenen Taraf, tebliğ edilmek üzere yardım isteyen Tarafça kendisine gönderilmiş olan usule ait işlemler ve adli kararları tebliğ edecektir.

Bu tebliğ hükmün veya usule ait kararın sadece muhataba intikalini sağlamak suretiyle yerine getirilebilir. Yardım isteyen Taraf açıkça istediği takdirde, yardım istenen Taraf bu bildiriye kendi mevzuatında benzeri bildirilen için ön görülen şekillerden birine veya mevzuatı ile bağdaşan diğer özel bir şekle uyarak yerine getirir.

2. Tebligatın yapıldığının delili, tarihli ve muhatabı tarafından imzalı bir makbuzla veya yardım istenen Tarafın tebliğin vukuunu, şeklini ve tarihini belirten bir bildirisini ile olur. Bu belgelerin biri veya diğeri yardım istenen Tarafa derhal intikal ettirilir. Yardım isteyen Tarafın isteği üzerine, yardım istenen Taraf, bildirisinin, kendi kanununa uygun olarak yapıp yapılmadığını tasrih edecektir. Bildirisinin yerine getirilmesi mümkün olamamış ise, yardım istenen Taraf bunun sebebini yardım isteyen Tarafa derhal bildirir.

3. Akit Taraflardan her biri, bu Sözleşmenin imzası veya onaylama veya katılma belgesinin tevdiinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile kendi ülkesinde bulunan ve kovuşturulan bir kişi ile ilgili celpnamenin, mahkeme önüne çıkmak için tespit edilen tarihten bir süre önce kendi makamlarına verilmesini isteyebilir. Bu süre bahis konusu bildiriye tasrih edilecek ve 50 günü aşamayacaktır.

Mahkeme önüne çıkma tarihinin tespitinde ve celpnamenin intikal ettirilmesinde bu süre göz önünde tutulacaktır.

Madde 8

Celbi talep olunup da celpnameye icabet etmeyen bir tanık veya bilirkişi, bu celpname ceza ihtarını ihtiva etse dahi, yardım isteyen Tarafın ülkesine kendi

iradesiyle gitmediği ve orada usulüne uygun olarak yeniden celp edilmediği takdirde, hiç bir müeyyideye veya zorlayıcı tedbire tabi tutulamaz.

Madde 9

Yardım isteyen Tarafça tanık veya bilirkişiye ödenecek tazminat ile yol ve oturma giderleri, konut yerinden itibaren hesaplanacak ve kendilerinin dinlenileceği memlekette yürürlükte olan tarife ve yönetmeliklerde öngörülen miktarlardan az olmayacaktır.

Madde 10

1. Yardım isteyen Taraf bir tanık veya bilirkişinin kendi adli makamları önüne bizzat çıkmasını özellikle gerekli addediyorsa, bu hususu celbin tebliği ile ilgili talebinde belirtir ve yardım istenen Taraf bu tanık veya bilirkişiyi söz konusu adli makamlar önüne çıkmaya davet eder.

Yardım istenen Taraf tanığın veya bilirkişinin cevabını yardım isteyen Tarafa bildirir.

2. Bu Maddenin birinci fıkrasında öngörülen halde, talepname veya celpname, ödenecek tazminatın, yolluk ve oturma giderlerinin yaklaşık toplamını kapsar.

3. Bu amaçla kendisinden bir talepte bulunulduğu takdirde, yardım istenen Taraf tanığa veya bilirkişiye bir avans verebilir. Bu avans celpnameye zikredilecek ve yardım isteyen Tarafça yardım istenen Tarafa ödenecektir.

Madde 11

1. Yardım isteyen Tarafça, tanık sıfatıyla veya yüzleştirilmek amacıyla mahkeme önüne şahsen çıkması istenilen her tutuklu kişi, yardım istenen Tarafça, belirtilen süre içinde geri gönderilmek ve uygulanabileceği ölçüde 12. Madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, dinlenmenin vuku bulacağı ülkeye geçici olarak gönderilir.

Gönderme talebi aşağıdaki hallerde ret olunabilir :

- a) Tutuklu kişinin gönderilmeye razı olmaması,
- b) Yardım istenen Tarafın ülkesinde görülmekte olan bir ceza davasında, tutuklunun mevcudiyetinin zorunlu olması,
- c) Gönderilmesinin tutukluluk halini uzatır nitelikte bulunması,
- d) Tutuklu kişinin yardım isteyen Tarafın ülkesine gönderilmesine engel diğer önemli sebeplerin var olması.

2. 2. Madde hükmü saklı kalmak şartıyla, yukarıdaki fıkrada öngörülen durumda, ülkesinden transit geçişin istendiği bu Sözleşmeye Taraf olan üçüncü bir Devletin Adalet Bakanlığına gerekli bütün belgelerle birlikte, yardım isteyen Taraf Adalet Bakanlığınca yapılan bir talep üzerine, tutuklu kişinin o Devlet ülkesinden transit geçmesine müsaade olunur. Her Akit Taraf kendi uyruklarının transit geçmesi için gerekli müsaadeyi vermekten imtina edebilir.

3. Yardım istenen Taraf gönderilen kişinin serbest bırakılmasını istemediği takdirde, bu kişi yardım isteyen Taraf ülkesinde ve gerektiğinde transit geçiş için müsaade istenilen Tarafın ülkesinde tutuklu kalacaktır.

Madde 12

1. Hangi uyrukta olursa olsun bir celp üzerine yardım istenen Tarafın adli makamları önüne çıkacak olan tanık veya bilirkişi, yardım istenen Tarafın ülkesinden ayrıldığı tarihten önceki eylem veya mahkûmiyetleri için, yardım istenen Taraf ülkesinde ne kovuşturulabilir ne tutuklanabilir ne de kişisel hürriyetlerinin her hangi bir şekilde sınırlanmasına tabi tutulabilir.

2. Aleyhine kovuşturma konusu teşkil eden, eylemler sebebiyle yardım isteyen Tarafın adli makamları önüne celp edilen bir kişi, hangi uyruktan olursa olsun yardım istenen Taraf ülkesinden ayrıldığı tarihten önce var olup, celpnamede

söz konusu edilmeyen eylem veya mahkumiyetleri yüzünden, yardım isteyen Taraf ülkesinde, ne kovuşturulabilir ne tutuklanabilir ne de bu kimsenin kişisel hürriyeti başka bir şekilde sınırlanmaya tabi tutulabilir.

3. Yardım isteyen Taraf ülkesinde, yardım isteyen Taraf adli makamlarınca, bu Tarafın ülkesinde bulunması gerekli sayılmadığı tarihten itibaren 15 gün içinde, tanık, bilirkişi veya kovuşturan kişi, bu ülkeyi terk etmek imkanına sahip olduğu halde, terk etmediği veya terk edip geri döndüğü takdirde, bu Maddede öngörülen dokunulmazlık son bulur.

Bölüm IV - Adli Sicil

Madde 13

1. Bir ceza davası için zorunlu olup da, Akit Taraflardan birinin adli makamlarınca talep edilecek adli sicil örnekleri ve bu hususa ilişkin her çeşit bilgi, yardım istenen Tarafça, kendi adli makamlarının benzeri hallerde sağlayabilecekleri ölçüde, yardım isteyen Tarafı gönderilir

2. Bu Maddenin 1. fıkrasında. öngörülenlerin dışındaki hallerde, benzer talepler, yardım istenen Tarafın mevzuatının, yönetmeliklerinin ve uygulamasının öngördüğü şartlar içinde sonuçlandırılır.

Bölüm V - Usul

Madde 14

1 Yardımlaşma talepleri aşağıdaki hususları kapsamalıdır :

a. Talebi yapan makam,

b. Talebin konusu ve gerekçesi,

- c. Mümkmn olduğu ölçüde, ilgili kişinin kimliği ve tabiiyeti,
- d. Gerekiyorsa muhatabın adı ve adresi.

2. 3, 4 ve 5. Maddelerde öngörülen istinabe taleplerinde, diğer hususların dışında, isnat edilen suç hakkında bilgi verilecek ve olayların kısa bir izahı yapılacaktır.

Madde 15

1. 3, 4 ve 5. Maddelerde öngörülen istinabe talepleriyle 11. Maddede bahis konusu edilen talepler, yardım isteyen Tarafın Adalet Bakanlığınca, yardım istenen Tarafın Adalet Bakanlığına gönderilecek ve aynı yoldan iade edilecektir.

2. İvedi hallerde, sözü geçen istinabe talepnameleri, yardım isteyen Tarafın adli makamlarınca, yardım istenen Taraf adli makamlarına gönderilebilir. İstinabe evrakı, istinabenin yerine getirilmesi ile ilgili belgelerle birlikte, bu Maddenin 1. fıkrasında öngörülen yoldan geri gönderilir.

3. 13. Maddenin 1. fıkrasında öngörülen talepnameler, yardım isteyen Taraf adli makamlarınca doğrudan doğruya yardım istenen Tarafın yetkili mercilerine gönderilebilir ve cevaplar doğrudan doğruya bu merci tarafından verilebilir. 13. Maddenin 2. fıkrasında öngörülen talepnameler, yardım isteyen Tarafın Adalet Bakanlığınca yardım istenen Tarafın Adalet Bakanlığına gönderilir.

4. Bu Maddenin 1. ve 3. fıkralarında öngörülenler dışındaki, adli yardım ve özellikle hazırlık soruşturması ile ilgili talepnameler, adli makamlar arasında doğrudan doğruya yazışma konusu teşkil edebilirler.

5. Bu Sözleşmede müsaade edilen doğrudan doğruya yazışmalar, milletlerarası Polis Teşkilatı (Interpol) aracılığı ile yapılabilir.

6. Akit Taraflardan her biri, bu Sözleşmenin imzası veya onaylama veya katılma belgesinin tevdiinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile, adli yardım taleplerinin tümünün veya bazılarının, kendisine, bu Maddede öngörülenlerden başka bir yolla yapılmasını bildirebileceği gibi bu Maddenin 2. fıkrasında öngörülen halde istinabe taleplerinin bir örneğinin aynı zamanda kendi Adalet Bakanlığına gönderilmesini de isteyebilir.

7. Bu Madde Akit Taraflar arasında yürürlükte bulunan iki Taraflı Anlaşmaların, adli yardım taleplerinin iki Taraf makamları arasında doğrudan doğruya yapılmasını öngören hükümlerine dokunmaz.

Madde 16

1. Bu Maddenin 2. fıkrasının hükümleri saklı kalmak şartı ile taleplerin ve bunlara ek belgelerin tercümeleri istenmeyecektir.

2. Akit Taraflardan her biri, Sözleşmenin imzası veya onaylama veya katılma belgesinin tevdiinde, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile taleplerin ve bunlara ek belgelerin kendi dilinde bir tercümesi veya Avrupa Konseyi resmi dillerinden birine veya Avrupa Konseyi resmî dillerinden tercih edeceği bir dile çevrilmiş metinleri ile birlikte kendisine gönderilmesini istemek hakkını saklı tutabilir. Diğer Taraflar karşılıklı kuralını uygulayabilirler.

3. Bu Madde iki veya daha çok Akit Taraf arasında yürürlükte olan veya ileride yapılacak olan Anlaşmaların, taleplerin ve bunlara ek belgelerin tercümesi ile ilgili hükümlerine dokunmaz.

Madde 17

Bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak gönderilen evrak ve belgeler her türlü onaylama işlemlerinden muaftır.

Madde 18

Bir yardımlaşma talebi ile kendisine müracaat edilen bir makam, bunu sonuçlandırmaya yetkili değilse, bu talepnameyi resen, memleketinin yetkili makamına gönderecek ve talep kendisine doğrudan doğruya yapıldığı takdirde, yardım isteyen Tarafa aynı yoldan bilgi verecektir.

Madde 19

Adli yardım talebinin her türlü reddi gerekçeli olmalıdır.

Madde 20

9. Madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, yardımlaşma taleplerinin yerine getirilmesi yardım istenen Taraf ülkesinde bilirkişilerin müdahalesinin ve 11. Madde gereğince tutuklu kişilerin naklinin doğurduğu masraflar dışında hiç bir masrafın ödenmesini gerektirmez.

Bölüm VI - Kovuşturma İle İlgili İhbar**Madde 21**

1. Bir Akit Tarafça diğer bir Tarafın mahkemelerindeki kovuşturmalarla ilgili olarak yapılan her ihbar Adalet Bakanlıkları yolu ile yapılır. Bununla beraber, Akit Taraflar, 15. Maddenin 6. fıkrasında öngörülen yetkiyi kullanabilirler.

2. Yardım istenen Taraf bu ihbar hakkında yapılan işlemi bildirecek ve gerekiyorsa alınan kararın örneğini gönderecektir.

3. 16. Madde hükümleri, bu Maddenin 1. fıkrasında öngörülen ihbarlara uygulanır.

Bölüm VII - Adli Sicillerle İlgili Bilgi Mübadelesi**Madde 22**

Akit Taraflardan her biri, diğer Taraf uyruklarına ilişkin olup adli sicile kaydedilmiş bulunan cezai hükümler ve sonraki tedbirler hakkında ilgili Tarafa bilgi verir. Adalet Bakanlıkları bu bilgileri yılda en az bir kere birbirlerine göndereceklerdir. Bahis konusu kişinin iki veya daha çok Akit Taraf tabası addedilmesi halinde, bu bilgi kişi ülkesinde mahkum olduğu Tarafın tabiiyetini taşımıyorsa, ilgili Taraflardan her birine verilir.

Bölüm VIII - Son Hükümler

Madde 23

1. Akit Taraflardan her biri bu Sözleşmenin imzası veya onaylama veya katılma belgesinin tevdiinde, Sözleşmenin belirli bir veya birkaç hükmünü saklı tutabilir.

2. Bazı hükümler hakkında çekince ileri süren her Akit Taraf, şartlar müsaade eder etmez, bunu geri alacaktır. ekincelerin geri alınması Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapılacak bir bildiri ile olur.

3. Sözleşmenin bir hükmü hakkında çekince ileri sürmüş olan bir Akit Taraf, bu hükmün diğer Tarafça uygulanmasını, ancak hükmü kendisinin kabul ettiği lde isteyebilir.

Madde 24

Akit Taraflardan her biri Sözleşmenin imzası veya onaylama veya katılma belgesinin tevdiinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile bu Sözleşmenin uygulanması bakımından, hangi makamları adli makamlar olarak sayacağını bildirebilir.

Madde 25

1. Bu Sözleşme Akit Tarafların anavatan topraklarında uygulanır.

2. Bu Sözleşme, Fransa için, Cezayir ve deniz aşırı Vilâyetlerde, İtalya için İtalyan yönetimindeki Somali ülkesinde de uygulanır.
3. Federal Almanya Cumhuriyeti Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile, bu Sözleşmenin uygulanmasını Berlin Land'ına teşmil edebilir.
4. Bu Sözleşme Hollanda Krallığının Avrupa'daki ülkesinde uygulanır. Anılan Krallık Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile Sözleşmenin uygulanmasını Hollanda Antillerine, Surinam'a ve Hollanda Yeni Gine'si nede teşmil edebilir.
5. İki veya daha çok Akit Taraf arasında doğrudan doğruya yapılacak düzenleme ile ve bu düzenlemeye konulacak şartlara göre bu Sözleşmenin uygulama alanı, bu Maddenin 1, 2, 3, ve 4. fıkralarında belirtilen ülkelerden başka, Taraflardan birinin milletlerarası ilişkilerini sağ-ladığı herhangi bir ülkeye teşmil edilebilir.

Madde 26

1. 15. Maddenin 7. fıkrası ve 16. Maddenin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, bu Sözleşme, uygulandığı ülkeler bakımından, iki Taraflı Antlaşma, Sözleşme veya Anlaşmaların, iki Akit Taraf arasındaki Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardımı düzenleyen hükümlerini kaldırır.
2. Bu Sözleşme belirli bir alanda,bazı hallere münhasır Karşılıklı Adli Yardımlaşmayı düzenleyen veya düzenleyecek iki veya çok Taraflı milletlerarası herhangi bir Anlaşma hükümlerinde yer alan vecibeleri etkilemez.
3. Akit Taraflar, ancak bu Sözleşmenin hükümlerini tamamlamak veya Sözleşmede yer almış ilkelerin uygulanmasını kolaylaştırmak amacı ile, aralarında Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli, Yardım ile ilgili iki veya çok Taraflı Anlaşmalar akdedebilirler.

4. Ceza İşlerinde Adli Yardımın iki veya daha çok Akit Taraf arasında, ortak bir mevzuat veya ülkelerinde Adli Yardım Taleplerinin karşılıklı olarak uygulanmasını öngören özel bir rejim esasına dayanarak düzenlenmesi halinde, Taraflar bu alanda karşılıklı münasebetlerini, bu Sözleşmenin hükümlerine rağmen münhasıran bahis konusu usullere göre, yürütmekte serbest olacaklardır. Bu fıkra hükümlerine uygun olarak karşılıklı ilişkilerinde bu Sözleşmenin uygulanmasını bertaraf eden veya bertaraf edecek olan Akit Tarafların, bu hususu Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderecekleri bir bildiri ile belirtmeleri gerekir.

Madde 27

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyelerinin imzasına açık tutulacaktır. Sözleşme onaylanacak ve onaylama belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

2. Sözleşme 3. onaylama belgesinin tevdiinden itibaren 90 gün sonra yürürlüğe girecektir.

3. Bu Sözleşme, Sözleşmeyi sonradan onaylayan imzacılar bakımından onaylama belgesinin tevdi tarihinden itibaren 90 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 28

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Konseye üye olmayan her Devleti, bu Sözleşmeye katılmaya davet edebilir. Bu davete ilişkin kararın Sözleşmeyi onaylamış bulunan Konsey Üyelerinin oy birliği ile alınması gerekir.

2. Katılma, tevdiinden itibaren 90 gün sonra hüküm ifade eden bir katılma belgesinin Konsey Genel Sekreterine tevdi ile olur.

Madde 29

Her Akit Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir bildiri ile bu Sözleşmeyi kendi bakımından feshedebilir. Bu fesih Konsey Genel Sekreterinin bildiriye aldığı tarihten itibaren 6 ay sonra hüküm ifade eder.

Madde 30

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyelerine ve bu Sözleşmeye katılmış olan her Devlet Hükümetine, aşağıdaki hususları bildirir:

- a) İmzacıların adları ve her türlü onaylama veya katılma belgelerinin tevdii;
- b) Yürürlüğe giriş tarihi;
- c) 5. Maddenin 1. fıkrası 7. Maddenin 3. fıkrası, 15. Maddenin 6. Fıkrası, 16. Maddenin 2. Fıkrası, 24. Madde, 25. Maddenin 3. ve 4. fıkraları ve 26. Maddenin 4. fıkrası gereğince alınan her bildiri;
- d) 23. Maddenin 1. fıkrası hükümlerine uygun olarak yapılan ihtirazi kayıtlar ;
- e) 23. Maddenin 2. fıkrası hükümlerine uygun olarak geri alınan ihtirazi kayıtlar ;
- f) 29. Madde hükümleri gereğince alınan fesih bildirimleri ve bunların yürürlüğe gireceği tarih.

Usulüne uygun olarak yetkili kılınmış olan, aşağıda imzaları bulunanlar bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivinde saklanacak her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca dillerinde 20 Nisan 1959' da imzalanmış olup onaylanmış kopyalar Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından her bir üye devlete, bu Sözleşmenin hazırlanmasına iştirak eden üye olmayan

devletlere ve bu Sözlüşmeyi onaylamak üzere davet edilmiş olan herhangi bir devlete gönderilecektir.

Ek-8**DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASININ KORUNMASINA DAİR
SÖZLEŞME**

14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan bu Sözleşme, 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan onyedinci oturumunda,

Kültürel mirasın ve doğal mirasın sadece geleneksel bozulma nedenleriyle değil, fakat sosyal ve ekonomik şartların değişmesiyle bu durumu vahimleştiren daha da tehlikeli çürüme ve tahrip olgusuyla gittikçe artan bir şekilde yok olma tehdidi altında olduğunu not ederek,

Kültürel ve Doğal mirasın herhangi bir parçasının bozulmasının veya yok olmasının, bütün dünya milletlerinin mirası için zararlı bir yoksullaşma teşkil ettiğini göz önünde tutarak,

Bu mirasın ulusal düzeyde korunmasının, korumanın gerekli kıldığı kaynakların genişliği ve kültürel varlığın toprakları üstünde bulunduğu ülkenin ekonomik, bilimsel ve teknik kaynaklarının yetersizliği nedeniyle çoğu kez tamamlanmamış olarak kaldığını göz önünde tutarak,

Örgüt yasasının, dünya mirasının muhafaza ve korunmasını sağlamak ve ilgili milletlere gerekli uluslararası sözleşmeleri tavsiye etmek suretiyle bilgi muhafazasını, arttırmayı ve yaymayı öngördüğünü hatırlatarak,

Kültürel ve doğal varlıklara ilişkin mevcut uluslararası sözleşme, tavsiye ve kararların hangi halka ait olursa olsun bu eşsiz ve yeri doldurulmaz

kültür varlıklarının korunmasının dünyanın bütün halkları için önemini gösterdiğini göz önünde tutarak,

Kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnaî bir öneme sahip olduğunu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiğini göz önünde tutarak,

Kültürel ve doğal varlıkları tehdit eden yeni tehlikelerin vüsat ve ciddiyeti karşısında, ilgili devletin faaliyetinin yerini almamakla beraber bunu müessir bir şekilde tamamlayacak kolektif yardımda bulunarak, istisnaî evrensel değerdeki kültürel ve doğal mirasın korunmasına iştirakin, bütün milletlerarası camianın ödevi olduğunu göz önünde tutarak,

Bu amaçla, daimi bir temel üzerine ve modern bilimsel yöntemlere uygun olarak, istisnaî değerdeki kültürel ve doğal mirasın kolektif korunmasına matuf etkin bir sistemi kuran yeni hükümleri, bir sözleşme biçiminde kabulünün zorunlu olduğunu göz önünde tutarak,

Onaltıncı oturumunda bu sorunun uluslararası bir sözleşme konusu yapılmasına karar vermiş olarak,

16 Kasım 1972 tarihinde bu sözleşmeyi kabul eder.

I- Kültürel ve Doğal Mirasın Tanımları

Madde 1.- Bu sözleşmenin amaçları bakımından aşağıdakiler "kültürel miras" sayılacaktır:

Anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri.

Yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları.

Sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnaî evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar.

Madde 2.- Bu Sözleşmeye göre aşağıdaki eserler "doğal miras" sayılacaktır:

Estetik veya bilimsel açıdan istisnaî evrensel değeri olan, fiziksel ve biyolojik oluşumlardan veya bu tür oluşum topluluklarından müteşekkil doğal anıtlar.

Bilim veya muhafaza açısından istisnaî evrensel değeri olan jeolojik ve fizyografik oluşumlar ve tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türlerinin yetiştiği kesinlikle belirlenmiş alanlar,

Bilim, muhafaza veya doğal güzellik açısından istisnaî evrensel değeri olan doğal siteler veya kesinlikle belirlenmiş doğal alanlar.

Madde 3.- Yukarıda 1. ve 2. maddelerde belirtilen ve kendi toprakları üzerinde bulunan çeşitli varlıkları saptayıp belirlemek bu Sözleşmeye taraf olan her devlete ait bir sorumluluktur.

II- Kültürel ve Doğal Mirasın Ulusal ve Uluslararası Korunması

Madde 4.- Bu Sözleşmeye taraf olan devletlerden her biri 1. ve 2. maddelerde sözü edilen ve topraklarında bulunan kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri ve gelecek kuşaklara iletilmesinin sağlanması görevinin öncelikle kendisine ait olduğunu kabul eder. Bunun için kaynaklarını sonuna kadar kullanarak ve uygun olduğunda özellikle mali, sanatsal, bilimsel ve teknik alanlarda her türlü uluslararası yardım ve işbirliği sağlayarak elinden geleni yapacaktır.

Madde 5.- Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet topraklarındaki kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri amacıyla etkili ve faal önlemlerin alınmasını sağlamak için, mümkün olduğunca her ülkenin kendi koşullarına uygun biçimde şu çabaları gösterecektir:

a) Kültürel ve doğal mirasa, toplumun yaşamında bir işlev vermeyi ve bu mirasın korunmasını kapsamlı planlama programlarına dahil etmeyi amaçlayan genel bir politika benimsemek;

b) Kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri için, halen mevcut değilse, topraklarında bir veya daha fazla hizmet kurumunu, işlevlerini ifaya yeterli olacak görevli ve araçlarla kurmak;

c) Bilimsel ve teknik çalışma ve araştırmaları geliştirmek ve Devletin kültürel ve doğal mirasını tehdit eden tehlikelere karşı harekete geçmesine olanak sağlayacak müdahale yöntemlerini mükemmelleştirmek;

d) Bu mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri, yenileştirilmesi için gerekli olan uygun yasal, bilimsel, teknik, idarî ve malî önlemleri almak; ve

e) Kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri konularında eğitim yapan ulusal veya bölgesel merkezlerin kurulmasını veya geliştirilmesini desteklemek ve bu alandaki bilimsel araştırmaları teşvik etmek,

Madde 6.-

1. Bu Sözleşmeye taraf olan Devletler, 1. ve 2. maddelerde sözü edilen kültürel ve doğal mirasın toprakları üzerinde bulunduğu devletlerin egemenliğine tam olarak saygı göstererek ve ulusal yasaların sağladığı mülkiyet haklarına zarar vermeden, bu tür mirasın, bütün uluslararası toplum tarafından işbirliği ile korunması gereken evrensel bir miras olduğunu kabul ederler.

2. Taraf devletler, 11. maddenin 2. ve 4. paragraflarında belirtilen kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası ve devamının sağlanması

konularında bu mirasa sahip olan devletler istediği takdirde yardım etmeyi bu Sözleşme hükümleri uyarınca üstlenirler.

3. Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet, Sözleşmeye taraf olan diğer devletlerin topraklarında bulunan ve 1. ve 2. maddelerde sözü edilen kültürel ve doğal mirasa doğrudan doğruya veya dolaylı olarak zarar verebilecek kasıtlı önlemleri almamayı üstlenir.

Madde 7.- Bu Sözleşmenin amacı bakımından, dünya kültürel ve doğal mirasının uluslararası alanda korunması deyimi, Sözleşmeye Taraf olan Devletlerin kültürel miraslarını saptama ve koruma çabalarına destek olmaya matuf bir uluslararası işbirliği ve yardım sisteminin kurulması olarak anlaşılacaktır.

III- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması İçin Hükümetlerarası Komite

Madde 8.-

1. İstisnaî evrensel değere sahip kültürel ve doğal mirasın korunması için bu Sözleşmeye Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü çerçevesinde "Dünya Mirası Komitesi" adı altında bir Hükümetler arası Komite kurulmuştur. Komite, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın olağan oturumu sırasında genel kurul olarak toplanan ve Sözleşmeye Taraf Devletlerce seçilen 15 Taraf Devletten oluşacaktır. Komite üyesi Devletlerin sayısı, Genel Konferansın, bu sözleşmenin en az 40 Devlet için yürürlüğe girişini izleyen olağan oturumunun yapıldığı tarihten itibaren 21'e yükseltilecektir.

2. Komite üyelerinin seçiminde, dünyanın değişik bölge ve kültürlerinin adilâne bir biçimde temsili güvence altına alınacaktır.

3. Kültürel Varlığın Muhafazası ve Restorasyonu Çalışmaları Uluslararası Merkezinin (Roma Merkezi) bir temsilcisi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler

Konseyi'nin (ICOMOS) bir temsilcisi ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'nin (IUCN) bir temsilcisi ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansının olağan oturumu sırasında genel kurul olarak toplanan Sözleşmeye taraf Devletlerin isteği üzerine benzer amaçlı diğer hükümetlerarası veya hükümet dışı örgütlerin temsilcileri anılan Komite'nin toplantılarına danışman olarak katılabilirler.

Madde 9.-

1. Dünya Mirası Komitesine üye Devletlerin görev süreleri, Genel Konferansın, Komite üyeliğine seçildikleri olağan oturumunun sonundan, bunu izleyen üçüncü olağan oturumunun sonuna kadar sürecektir.
2. Ancak, ilk seçim sırasında atanan üyelerin üçte birinin görev süreleri, Genel Konferansın, üyeliğe seçildikleri olağan oturumunu izleyen ilk olağan oturumunun sonunda sona erecektir; aynı zamanda atanan diğer üçte bir üyenin görev süresi de Genel Konferansın seçildikleri olağan oturumunu izleyen ikinci olağan oturumunun sonunda sona erecektir. Bu üyelerin isimleri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı Başkanı tarafından, İlk seçimden sonra kura ile belirlenecektir.
3. Komiteye üye Devletler, temsilcilerini kültürel ve doğal miras alanında yetkili kişiler arasından seçeceklerdir.

Madde 10.-

1. Dünya Mirası Komitesi kendi iç tüzüğünü kabul edecektir.
2. Komite, belirli sorunlar hakkında danışmada bulunmak üzere, özel veya resmî örgütleri veya kişileri her zaman toplantılarına katılmaya çağırabilir.
3. Komite, görevlerinin yerine getirilmesi bakımından gerekli gördüğü danışma organlarını kurabilir.

Madde 11.-

1. Bu Sözleşmeye Taraf olan her Devlet, kültürel ve doğal mirasının bir parçasını oluşturan, kendi topraklarında bulunan ve bu maddenin 2. paragrafındaki listeye girmesi uygun olan kültürel varlıklarının bir envanterini, mümkün olan en kısa sürede, "Dünya Kültür Mirası Komitesi"ne sunacaktır. Nihâî addedilmeyecek olan bu envanter söz konusu kültürel varlığın yerini ve önemini gösteren belgeleri ihtiva edecektir.

2. Komite, 1. Paragraf uyarınca Devletlerce verilen envanterlere dayanarak, bu Sözleşmenin 1. ve 2. maddelerinde tanımlandığı üzere, saptamış olacağı ölçütlere göre istisnâ evrensel değerde mütalâa ettiği, kültürel veya doğal mirasın parçasını oluşturan varlıkların bir listesini yapacak, güncel hale getirecek ve "Dünya Kültür Mirası Listesi" başlığı altında yayınlanacaktır. En geç her iki yılda bir, güncelleştirilmiş bir liste dağıtımına tâbi tutulacaktır.

3. Bir varlığın Dünya Kültür Mirası Listesine alınması, ilgili Devletin onayını gerektirir. Üzerinde birden çok devletin egemenlik veya kaza hakkı iddiasında bulunduğu bir toprakta bulunan bir kültürel varlığın listeye alınması anlaşmazlığa taraf olan devletlerin haklarını hiç bir biçimde etkilemeyecektir.

4. Komite, Dünya Kültür Mirası Listesi'nde bulunup korunması için çok büyük çapta çalışmaları gerektiren ve bu maksatla işbu Sözleşme çerçevesinde yardım talep edilmiş olan kültürel varlıkların bir listesini,"Tehlike Altındaki Dünya Kültür Mirası Listesi" başlığı altında durum gerektirdikçe düzenleyecek, güncelleştirecek ve yayınlayacaktır.Söz konusu liste, gerekli çalışmaların tahminî bedelini de içerecektir.Liste, kültürel ve doğal mirası oluşturan varlıklardan, yalnız hızlı bozulma nedeniyle yok olma tehdidi, büyük çapta resmî veya özel projeler veya hızlı kentsel veya turistik gelişim projeleri; toprağın kullanım veya mülkiyetindeki değişikliklerin neden olduğu tahribat; bilinmeyen nedenlere bağlı büyük değişiklikler; herhangi bir nedenle bir varlığın terkedilmesi; silâhlı bir çatışmanın çıkması veya çatışma tehdidi; âfet ve felâketler; ciddi yangınlar, depremler, yer kaymaları; volkanik patlamalar;

su düzeyindeki değişmeler, su baskınları ve gelgit dalgaları gibi ciddi ve belirgin tehlikelerin tehdidi altında bulunanları içerebilir.Âcil ihtiyaç halinde Komite, herhangi bir zamanda tehlike altındaki Dünya Kùltür Mirası uyurabilir.

5. Komite, kùltürel veya doğal mirasa ait bir varlığın bu maddenin 2. ve 4. paragraflarında belirtilen iki listeden her birine dahil edilmesinde temel alınacak ölçütlerin tanımını yapacaktır.

6. Bu maddenin 2. ve 4. paragraflarında belirtilen iki listeden birine dahil edilme isteğini reddetmeden önce, Komite, söz konusu edilen kùltürel veya doğal varlığın toprakları üzerinde bulunduğu devlete danışacaktır.

7. Komite, ilgili Devletlerin onayıyla, bu maddenin 2. ve 4. paragraflarında atıfta bulunulan listelerin hazırlanması için gerekli olan çalışma ve araştırmaları koordine ve teşvik eder.

Madde 12.- Kùltürel ve doğal mirasa ait olan bir varlığın 11. maddenin 2. ve 4. paragraflarında sözü edilen her iki listeye de dahil edilmemiş olması hiçbir şekilde onun bu listelere dahil edilme sonucu olanlar dışındaki amaçlar için istisnaî değeri olmadığı anlamına gelmeyecektir.

Madde 13.-

1. Dünya Kùltür Mirası Komitesi, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin, topraklarında bulunan ve 11. maddenin 2. ve 4. paragraflarında sözü edilen listelere dahil olan veya dahil edilmesi muhtemel bulunan Kùltürel ve doğal mirasın bir parçasını oluşturan varlıklara ilişkin olarak yaptıkları, uluslararası yardım isteklerini alır ve inceler. Bu tür istekler, bu tür varlıkların korunmasını, muhafazasını, teşhirini veya yenilenmesini sağlamaya yönelik olabilir.

2. Bu maddenin 1. paragrafı çerçevesindeki uluslararası yardım istekleri, ön incelemeler daha ileri araştırmaların yararlı olacağını gösterdiği takdirde, 1. ve

2. maddelerde tanımlanan kültürel ve doğal varlıkların saptanmasıyla ilgili olabilir.

3. Komite, bu isteklere ilişkin olarak yapılacak olan işlemi kararlaştıracak, uygun olması durumunda yapacağı yardımın niteliği ve boyutunu belirleyecek ve gerekli tertiplerin ilgili hükümet ile kendi adına alınması için yetki verecektir.

4. Komite, çalışmaları için bir öncelik sırası saptayacaktır. Bunu yaparken, koruma gerektiren kültür varlığının dünya kültürel ve doğal mirası içindeki önemini, bir doğal çevreyi veya dünya milletlerinin dehasını ve tarihini en iyi biçimde temsil niteliği olan varlığa uluslararası yardım yapılması zorunluluğunu, yapılacak işin ivediliğini, tehdit altındaki varlıkların topraklarında bulunduğu Devletlerin kaynaklarının durumunu ve özellikle, kendi olanaklarıyla bu tür varlıkları ne dereceye kadar koruyabildiklerini göz önünde bulunduracaktır.

5. Komite, uluslararası yardım yapılmış olan varlıklarla ilgili olarak bir listeyi hazırlayacak, güncelleştirecek ve duyuracaktır.

6. Komite, bu Sözleşmenin 15. maddesi gereğince kurulan Fon'un kaynaklarının kullanımı konusunda karar sahibi olacaktır. Bu kaynakları artırma yollarını arayacak ve bu amaç için faydalı bütün tedbirleri alacaktır.

7. Komite, bu Sözleşmenin amaçlarına benzer amaçları olan, uluslararası ve ulusal örgütler ve hükümetlerarası veya hükümet dışı örgütlerle işbirliği yapacaktır. Komite, programlarının ve projelerinin uygulanması için, bu tür örgütlere özellikle Kültürel Varlıkların Muhafazası ve Restorasyonu Çalışmaları Uluslararası Merkezi'ne (Roma Merkezi), Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'ne (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'ne (IUCN) ve ayrıca resmi ve özel kurum ve kişilere çağrıda bulunabilir.

8. Komitenin kararları oylamada bulunan ve oy veren üyelerin üçte iki çoğunluğuyla alınır. Komite üyelerinin çoğunluğu, nisabı oluşturur.

Madde 14.-

1. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörü tarafından atanan bir Sekreteryaya Dünya Kültür Mirası Komitesine yardımcı olur.

2. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörü, Kültürel Varlıkların Muhafazası ve Restorasyonu Çalışmaları Uluslararası Merkezi'nin (Roma Merkezi), Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'nin (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'nin (IUCN) ihtisasları ve imkânları dahilinde hizmetlerinden azami şekilde yararlanarak, Komite'nin belgelerini, toplantılarının gündemini hazırlayacak ve kararlarının uygulanmasından sorumlu olacaktır.

IV- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Fonu

Madde 15.-

1. İstisnaî Evrensel Değeri olan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını korumak için "Dünya Mirası Fonu"adı altında bir Fon kurulmuştur.

2. Fon, UNESCO'nun Malî tüzüğü hükümlerine uygun olarak vakıf şeklinde teşkil edilecektir.

3. Fon'un kaynakları aşağıdakilerden oluşacaktır.

a) Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin yaptıkları zorunlu ve gönüllü katkıları;

b) Aşağıdaki kaynaklardan sağlanabilecek katkı, hibe ve bağışlar;

i) Diğer Devletler;

ii) Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, Birleşmiş Milletler Sisteminin diğer örgütleri, özellikle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve diğer hükümetler arası örgütler;

iii) Resmi veya özel kurum ve kişiler,

c) Fon'un kaynaklarından sağlanan her türlü faiz geliri;

d) Fon'un yararına düzenlenen faaliyetlerden sağlanan bağış ve gelirler ve

e) Dünya Mirası Komitesi'nce hazırlanacak Fon yönetmeliğinde belirtilen diğer bütün kaynaklar.

4. Fon'a yapılan katkılar ve Komite için sağlanmış olan diğer tür yardımlar ancak Komite'nin belirleyeceği amaçlar için kullanılabilir. Komite, yalnız belirli bir program veya projede kullanılmak üzere yapılan katkıları, bu program veya projenin yürütülmesinin komitece kararlaştırılmış olması şartıyla kabul edebilir. Fon'a yapılan katkılar hiçbir siyasi koşula bağlanamaz.

Madde 16.-

1. Bu Sözleşmeye taraf Devletler ilâve gönüllü katkıda bulunma hakları haleldar edilmeden Dünya Mirası Fonuna muntazaman iki yılda bir katkıda bulunmayı taahhüt ederler. Bu katkıların bütün Devletlere uygulanabilecek tek bir yüzdeye göre hesaplanan miktarı, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı sırasında, toplanan sözleşmeye taraf Devletlerin genel kurulu tarafından kararlaştırılacaktır. Genel Kurulun bu kararı, bu maddenin 2. paragrafında öngörülen beyanı yapmamış olan, hazır bulunan ve oy veren Taraf devletlerin çoğunluğu ile alınır. Sözleşmeye taraf Devletlerin zorunlu katkısı hiç bir surette Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün mutlak bütçesine yaptıkları katkının % 1' inden fazla olamaz.

2. Ancak, bu Sözleşmenin 31. ve 32. maddelerinde atıfta bulunulan her Devlet, onay, kabul veya katılma belgelerinin verilmesi sırasında bu maddenin 1. paragrafı hükümleriyle bağlı olmayacağını bildirebilir.

3. Bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen bildirim yapılmış olan Sözleşmeye Taraf bir Devlet, her an Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörünü haberdar ederek sözü geçen bildirim geri alabilir. Ancak bildirim geri alınması, bu Devletin zorunlu katkısı bakımından, Sözleşmeye Taraf olan Devletlerin bir sonraki Genel Kurulu tarihine kadar hüküm ifade etmeyecektir.

4. Komite'nin faaliyetlerini etkili biçimde planlayabilmesi için, bu Sözleşmeye taraf olan Devletlerden bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen bildirim yapılmış olan Taraf Devletlerin katkıları, düzenli olarak her iki yılda bir ödenecek ve bu katkı, bu maddenin 1. paragrafı hükümleriyle bağlı oldukları takdirde ödeyecekleri katkılardan az olmayacaktır.

5. Bu Sözleşmeye taraf olan herhangi bir Devlet, içinde bulunulan yıl ile ondan hemen önceki yıla ait zorunlu veya gönüllü katkılarından borçlu ise Dünya Kültür Mirası Komitesi üyeliğine seçilemeyecektir; ancak bu hüküm ilk seçime uygulanmayacaktır.

Komite üyeliğinde bulunan böyle bir Devletin görev süresi, bu Sözleşmenin 8. Maddesinin 1. paragrafında belirtilen seçimler yapıldığı zaman sona erer.

Madde 17.- Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletlere, Sözleşmenin 1. ve 2. maddelerinde tanımlanan Kültürel ve doğal mirasın korunması için yardım sağlamak amacıyla ulusal, resmi ve özel vakıf veya dernekler kurmayı öngörür veya kuruluşunu teşvik ederler.

Madde 18.- Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletler Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü himayesinde Dünya Mirası Fonu yararına uluslararası

fon toplama kampanyalarının örgütlenmesine yardımcı olacak, 15. maddenin 3. paragrafında sözü edilen organların para toplamasını kolaylaştıracaklardır.

V- Uluslararası Yardımın Koşulları ve Düzenlenmesi

Madde 19.- Taraf olan herhangi bir Devlet topraklarında bulunan istisnâ evrensel değere sahip kültürel ve doğal mirasın bir parçasını oluşturan varlıklar için uluslararası yardım isteyebilir. Elinde bulunan ve Komite'nin bir karara varmasını sağlayacak nitelikteki 21.maddede öngörülen bilgi ve belgeleri de bu yardım istemiyle birlikte Komiteye sunar.

Madde 20.- 13. maddenin 2. paragrafının, 22. maddenin (c) fıkrası ve 23. maddenin hükümlerine bağlı olarak, bu Sözleşmeyle sağlanan uluslararası yardım, kültürel ve doğal mirasın parçasını oluşturan varlıklardan yalnız Dünya Kültür Mirası Komitesi'nin 11.maddesinin 2. ve 4.paragraflarında belirtilen listelerden birine girmesine karar verdiği veya karar verebileceği varlıklara yapılabilir.

Madde 21.-

1. Dünya Mirası Komitesi, Uluslararası yardım isteklerini değerlendirme usullerini saptayacak ve özellikle tasarlanan faaliyet, gerekli çalışma, bunlara ait fiyat tahmini, ivedilik derecesi ve yardımı isteyen Devletin kaynaklarının bütün harcamaları karşılayamamasının nedenlerini içerecek yardım talebinin muhtevasını belirleyecektir. Bu tür talepler, mümkün olduğunca uzman raporlarıyla desteklenmelidir.

2. Felâket ve doğal âfetler nedeniyle yapılan talepler, âcil çalışma gerektirebilmeleri nedeniyle, bu tür hadiselerle karşı bir ihtiyat fonu ayırmış bulunması gereken Komite tarafından hemen, öncelikle değerlendirmeye alınmalıdırlar.

3. Komite, bir karara varmadan önce gerekli gördüğü inceleme ve danışmalarda bulunacaktır.

Madde 22.- Dünya Kùltür Mirası Komitesi'nce verilen yardımlar aşağıdaki biçimlerde olabilir:

- a) Bu sözleşmenin 11. maddesinin 2. ve 4. paragraflarında tanımlandığı üzere kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesinden çıkan sorunlarla ilgili sanatsal, bilimsel ve teknik incelemeler,
- b) Onaylanan çalışmanın doğru biçimde yürütülmesini sağlamak için uzmanların, teknisyenlerin ve nitelikli işgücünün temini,
- c) Kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesi alanlarında her düzeydeki görevli ve uzmanların eğitimi,
- d) İlgili Devletlerin sahip olmadığı veya elde edebilecek durumda olmadığı araçların sağlanması,
- e) Uzun vadede ödenebilecek düşük faizli ve faizsiz borçlar,
- f) İstisnaî durumlarda ve özel nedenlerle, geri ödenmesi gerekmeyen hibeler.

Madde 23.- Dünya Kùltür Mirası Komitesi, ulusal veya bölgesel merkezlere de kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesi alanlarında bütün düzeylerdeki görevli ve uzmanların eğitimi konusunda uluslararası yardım sağlayabilir.

Madde 24.- Büyük çaptaki uluslararası yardımdan önce, ayrıntılı bilimsel, ekonomik ve teknik incelemelerde bulunulacaktır. Bu incelemeler, doğal ve kültürel mirasın korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesi için en ileri teknikleri araştırarak ve sözleşmenin amaçlarıyla uyumlu olacaktır. İncelemeler, ilgili devletin mevcut kaynaklarının rasyonel kullanımı yollarını da araştıracaktır.

Madde 25.- Genel bir kural olarak, gerekli çalışmanın bedelinin yalnız bir bölümü uluslararası toplum tarafından karşılanacaktır. Uluslararası yardımdan

yararlanan devletin katkısı, kaynaklarının buna elverişli olmaması dışında her program veya projeye ayrılan tüm kaynakların önemli bir payını oluşturacaktır.

Madde 26.- Dünya Kültür Mirası Komitesi ve yardım alan devlet yaptıkları anlaşmayla, bu sözleşme hükümleri gereği uluslararası yardım sağlanan bir program veya projenin yürütüleceği koşulları saptayacaklardır. Anlaşmayla koyulan kurallara uygun olarak himaye altına alınmış varlığın korunmasına, muhafazasına ve teşhirine devam etme sorumluluğu bu uluslararası yardımı alan devlete ait olacaktır.

VI- Eğitim Programları

Madde 27.-

1. Bu Sözleşmeye taraf devletler, kendi halklarının sözleşmenin 1. ve 2. maddelerinde tanımlanan kültürel ve doğal mirasa karşı bağlılık ve saygı hislerini güçlendirmek için, bütün uygun araçlarla ve özellikle eğitim ve tanıtma programlarıyla çaba göstereceklerdir.

2. Taraf Devletler, kamuoyunu, kültür mirasını tehdit eden tehlikelerden ve Sözleşmenin uygulanması için yürütülen etkinliklerden geniş biçimde haberdar etmeyi taahhüt ederler.

Madde 28.- Sözleşme çerçevesinde uluslararası yardım alan bu sözleşmeye taraf devletler, kendisi için yardım alınan kültürel varlığın önemini ve bu yardımın oynadığı rolün bilinmesi için uygun önlemleri alacaklardır.

VII- Raporlar

Madde 29.-

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Kuruluna, onun tarafından belirlenen tarih ve biçimde verecekleri raporlarda, kabul ettikleri yasal ve idari hükümler ve bu

sözleşmenin uygulanması için yaptıkları diğer işlemler hakkında bu alanda kazandıkları tecrübenin ayrıntıları ile birlikte bilgi vereceklerdir.

2. Bu raporlar Dünya Kültür Mirası Komitesi'nin dikkatine sunulacaktır.

3. Komite, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın her olağan oturumunda faaliyetleri hakkında rapor verecektir.

VIII- Son Hükümler

Madde 30.- Bu Sözleşme, beş metni de aynı derecede geçerli olmak üzere, Arapça, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca olarak hazırlanmıştır.

Madde 31.-

1. Bu sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütüne üye devletlerin kendi anayasal yöntemlerine göre onaylarına ve kabullerine tâbi olacaktır.

2. Onay veya kabul belgeleri Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörüne tevdi edilecektir.

Madde 32.-

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü üyesi olmayıp, örgütün Genel Konferansı tarafından sözleşmeye katılmaya çağrılan bütün devletlerin katılmasına açık olacaktır.

2. Katılma bir katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörüne tevdi ile gerçekleştirilir.

Madde 33.- Bu Sözleşme, yirminci onay, kabul veya katılma belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra, fakat sadece onay, kabul veya katılma belgelerini bu veya önceki bir tarihte tevdi eden devletler bakımından yürürlüğe girecektir.

Diğer her devlet için, Sözleşme kendi onay, kabul veya katılma belgesinin tevdiinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 34.- Aşağıdaki hükümler, Sözleşmeye taraf olan Devletlerden federal veya üniter olmayan anayasal sisteme sahip olanlarına uygulanacaktır.

a) Bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasının federal veya merkezî yasal gücün yargı yetkisi alanına girdiği hallerde, federal ve merkezî hükümetin yükümlülükleri, federal devlet olmayan taraf devletlerinkilerle aynı olacaktır.

b) Bu Sözleşmenin uygulanmasının, federasyonun anayasal sistemi icabı, yasal önlemler almakla yükümlü tutulmayan ve federasyonu oluşturan her bir devlet, ülke, eyalet veya kantonun yargı yetkisi alanına girdiği hallerde Federal Hükümet, anılan hükümleri, kabulü tavsiyesiyle böyle devletlerin, ülkelerin, eyaletlerin veya kantonların yetkili makamlarının bilgisine sunar.

Madde 35.-

1. Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet Sözleşmeden çekilebilir.

2. Çekilme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörüne tevdi edilecek yazılı bir belgeyle duyurulacaktır.

3. Çekilme, çekilme belgesinin alınmasından 12 ay sonra geçerli olacaktır. Bu, çekilen Devletin mali yükümlülüklerini, çekilmenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar etkilemeyecektir.

Madde 36.- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörü, Örgüte üye Devletlere, 32. maddede sözü edilen Örgüte üye olmayan devletlere ve Birleşmiş Milletlere 31. ve 32. maddelerde belirtilen bütün onay, kabul ve katılma belgelerinin ve 35. maddede belirtilen çekilme belgelerinin tevdi edildiğini bildirecektir.

Madde 37.-

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı tarafından tadil edilebilir. Bununla beraber, böyle bir tadil yalnızca tadil edilmiş Sözleşmeye taraf olacak devletleri bağlar.

2. Eğer Genel Konferans bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme benimserse, yeni Sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça, bu Sözleşme tadil edilen Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onaya, kabule veya katılmaya açık olmayacaktır.

Madde 38.- Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 102. maddesi uyarınca, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörünün isteği üzerine Birleşmiş Milletler Sekreteryasınca tescil edilecektir.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın onyedinci oturum Başkanı'nın ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörünün imzalarını taşıyan iki geçerli nüsha olarak Paris'te 23 Kasım 1972'de yapılmış olup, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü arşivlerinde saklanacak ve aslına uygunluğu onaylanmış suretleri 31. ve 32. maddelerde belirtilen bütün Devletlere ve Birleşmiş Milletlere gönderilecektir.

Ek-9

**GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ
HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME**

KHK 'nin Tarihi - No : 02/07/1993 - 485

Yetki Kanunu Tarihi - No : 24/06/1993 - 3911

Resmi Gaazete Tarihi - No : 13/07/1993 -21636

BİRİNCİ KISIM: AMAÇ, GÖREV VE TEŞKİLAT

AMAÇ

Madde 1 - Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, gümrük ve gümrük muhafaza hizmetlerini düzenlemek ve yürütmek, kaçakçılık fiil ve teşebbüsleri ile mücadele etmek üzere, Başbakanlığa bağlı Gümrük Müsteşarlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Başbakan, bu teşkilatın yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü takdirde Devlet Bakanı vasıtasıyla kullanabilir.

GÖREV

Madde 2 - (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/1 md.)

Gümrük Müsteşarlığının görevleri şunlardır:

- a) Gümrük Politikasının hazırlanmasına yardımcı olmak, gümrük politikasını uygulamak,
- b) Gümrük Kanunu ve gümrüklerle ilgili diğer mevzuat ile uluslararası sözleşmeler hükümlerinin uygulanmasını sağlamak,

- c) Gümrük tarife oranlarının tesbitine yardımcı olmak, gümrük vergileri ile gümrüklerce alınan diğer gelirler ve fonların tarhı, tahakkuk ve tahsilini sağlamak ve kontrol etmek,
- d) Gümrük kontrolüne tabi kişi eşya ve araçların muayene ve kontrolünü yapmak, bu işlemlerin etkin ve süratli yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak,
- e) Gümrüklerle ilgili istatistiki bilgileri toplamak ve değerlendirmek,
- f) Gümrük denetimine tabi eşya ve araçların muhafazasını sağlamak, gümrükte giriş ve çıkış işlemlerine tabi eşyanın, saptanmış olan norm ve standartlara uygunluğunu denetlemek,
- g) Kara hudutlarındaki gümrük kapıları ile pasavan kapılarında, gümrük teşkilatı bulunan hava ve deniz limanlarında ve serbest bölge ve çeşitli antrepo ve iç gümrük sahalarında ve gümrük bölgelerinde gümrük muhafaza görevleri ile kaçakçılığın men, takip ve tahkik görevlerini yerine getirmek,
- h) Diğer yer ve sahalarda da gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek,
- i) Milletlerarası kuruluşların Müsteşarlık hizmetlerine ilişkin çalışmalarını takip etmek, bu konularda görüş oluşturmak yurtdışı ve yurtiçi faaliyetleri yürütmek,
- j) Çeşitli kanunlarla Müsteşarlığa verilen görevleri yapmak,
- k) Bu görevleri yerine getirecek meslek memurlarını yetiştirmek ve konudaki düzenlemeleri yapmak,
- l) Yukarıdaki görevlerin uygulanmasını takip etmek, değerlendirmek, incelemek ve denetlemek,

TEŞKİLAT

Madde 3 - Gümrük Müsteşarlığı merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı kuruluşlardan oluşur.

İKİNCİ KISIM: MÜSTEŞARLIK MERKEZ TEŞKİLATI

MERKEZ TEŞKİLATI

Madde 4 - Müsteşarlığın merkez teşkilatı, anahizmet birimleri ile danışma ve denetim birimleri ve yardımcı birimlerden meydana gelir.

Müsteşarlığın merkez teşkilatı (Ek-1) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

MÜSTEŞAR VE YARDIMCILARI

Madde 5 - Müsteşar, Müsteşarlığın en üst amiridir ve Müsteşarlık hizmetlerini mevzuata, milli güvenlik siyasetine, Hükümetin genel siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Müsteşarlığın faaliyet alanına giren konularda diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Başbakana karşı sorumludur.

Müsteşar, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu olup, Müsteşarlığın merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Müsteşarlıkta Müsteşara yardımcı olmak üzere üç müsteşar yardımcısı görevlendirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM: ANAHİZMET BİRİMLERİ

ANA HİZMET BİRİMLERİ

Madde 6 - (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/2 md.)

Gümrük Müsteşarlığının ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) Gümrükler Genel Müdürlüğü,
- b) Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü,
- c) Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğü,
- d) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü,
- e) (Ek bend: 05/04/2007-5622 S.K./2.mad.) Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü.

Madde 7 - Gümrükler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İthalatla ilgili işlemleri yapmak, ithalat rejimi ile kambiyo ve diğer mevzuatın gümrükle ilgili hükümlerinin uygulanmasını sağlamak,
- b) Gümrük giriş tarife cetvelini ve eşya kıymetini, taraf olduğumuz anlaşmalara uygun olarak düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,
- c) Transit, aktarma, antrepo, geçici kabul ve muaflık işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve denetlemek,
- d) Sundurma ve antrepo açılmasına ve işletilmesine izin vermek ve denetlemek,
- e) Çıkış, geçici çıkış ve geri gelen eşya ile ilgili ihracat rejimi kararlarının uygulanmasını sağlamak,
- f) Posta yoluyla gelen ve giden eşyanın gümrük işlemlerinin yürütülmesini temin etmek,
- g) Sınır ve kıyı ticaretine ve münasebetlerine ait gümrük işlemlerinin yapılmasını sağlamak ve denetlemek,
- h) Denizden kurtarılan yabancı eşyanın işlemlerini yapmak,

- i) Tahlil metodlarını hazırlamak, gümrük laboratuvarlarının çalışmalarını düzenlemek,
- j) Serbest bölgelerdeki gümrük işlemlerini yürütmek ve denetlemek,
- k) Gümrük komisyoncu ve yardımcıları ile ilgili işlemleri yürütmek,
- l) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak,

GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Madde 8 - (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/3 md.)

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlığın sorumluluğunda bulunan yer ve sahalarda münhasıran, diğer yer ve sahalarda da gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek,
- b) Kişi, eşya ve taşıtların gümrük işlemleri bitirilmeden gümrüklü yer ve sahalardan çıkmalarını önlemek; gümrüklü yer ve sahaların takip ve muhafazasını sağlamak,
- c) Deniz ve hava limanlarıyla, kara hudutlarındaki gümrük kapılarında giriş ve çıkış yapan kişi, eşya ve taşıtların muhafazası ile gümrüğe sevk edilmesini sağlamak; gümrük işlemleri yapılan yer ve sahalar ile gümrük muhafaza hizmetlerini yürütmek,
- d) Kuruluşun soruşturma görevine yardımcı olacak araştırma laboratuvarları kurmak ve çalışmalarını düzenlemek,
- e) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

GÜMRÜK KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Madde 9 - (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/4 md.)

Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Gümrük mevzuatı ve ilgili diğer mevzuat esas alınarak, gümrüklerce tahsil edilen vergiler ile diğer gelirler ve fonların tarh, tahakkuk ve tahsilini kontrol etmek,
- b) Noksan veya fazla tahsilat ile ilgili işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
- c) Gümrük işlemleri ile ilgili vergi muafiyeti, indirimi ve teşvik tedbirlerinin uygulanmasını yürütmek ve izlemek,
- d) Gümrüklerce yürütülecek turistik kolaylıkların, Gümrük Kanunu ve diğer kanunların ilgili hükümlerine göre uygulanmasını sağlamak,
- e) Karayoluyla yapılan transit taşımacılıkla ilgili olarak; taşıtların ve taşınan eşyanın yurda giriş ve çıkışını izlemek, aykırı işlemlerin tesbiti halinde gerekli kovuşturmayı yapmak,
- f) Gümrük vergilerinin 1615 sayılı Gümrük Kanununa ve 6183 Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre erteleme işlemlerini yürütmek,
- g) Müsteşarlık teşkilatında görevli gelir tahakkuk memurlarının tazmin sorumluluklarını Sayıştay nezdinde takip etmek,
- h) Gümrük gelirlerinin tahsil seyrini araştırmak ve bütçe tahminlerine esas olacak bilgileri toplamak,
- i) Yukarıda belirtilen işlemlere ait belgelerin, kanuni süreler içerisinde iyi muhafazasını ve bu sürelerden sonra usulüne göre imha edilmesini sağlamak,
- j) Yukarıdaki bendlerde belirtilen görevleri yürütmek üzere gerekli düzenlemeyi yapmak.
- k) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Madde 10 - Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlığın yurtdışı ve milletlerarası veya ikili münasebetlerini yürütmek,
- b) Türkiye'nin gümrüklerle ilgili milletlerarası anlaşma ve sözleşmelere katılmasına dair Müsteşarlık görüşünü hazırlamak,
- c) Milletlerarası kuruluşların kabul ettiği gümrük tarifeleri, gümrük kıymeti, gümrük rejimi ve formaliteleri ile bunların değişikliklerini takip ederek, milli mevzuata aktarılmasını ve uygulamaya intikal ettirilmesini sağlamak,
- d) Müsteşarlığın yurtdışında görevli birimlerinin faaliyetlerini düzenlemek ve yönetmek,
- e) Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren, Avrupa Birliği ile ilgili hususlarda koordinasyonu sağlamak, Avrupa Birliği ile ilgili alanda Hükümetin genel politikasını uygulamaya yönelik tedbirleri almak, uyum ve uygulama çalışmaları ile ilgili işleri yürütmek,
- f) Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.

TASFİYE İŞLERİ DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Madde 10/A - (Ek madde: 05/04/2007-5622 S.K./3.mad.)

Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) 16/5/1984 tarihli ve 3007 sayılı Kanunda belirtilen işleri yapmak.

- b) Gümrük denetimine tâbi her türlü eşya için sundurmalar, antrepolar, ambarlar, açık sahalar ve bu mahiyette depolar işletmek.
- c) Teşkilât ve görev alanına giren işlemleri kontrolörleri vasıtasıyla incelemek ve denetlemek.
- d) Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.

DANIŞMA VE DENETİM BİRİMLERİ

Madde 11 - Müsteşarlığın merkez kuruluşundaki danışma ve denetim birimleri şunlardır:

- a) Teftiş Kurulu Başkanlığı,
- b) (Mülga bend: 22/12/2005-5436 S.K./17. mad)
- c) Hukuk Müşavirliği,
- d) Müsteşarlık Müşavirleri.

TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

Madde 12 - (Değişik madde: 07/09/1993 - KHK - 521/5 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/48, K.1993/50 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenlenen madde: 19/06/1994 - KHK - 541/5 md.)

Teftiş Kurulu, müfettiş sıfat ve yetkisini haiz Teftiş Kurulu Başkanının yönetiminde müfettiş ve müfettiş yardımcılardan oluşur.

Teftiş Kurulu, Müsteşarın emri veya onayı üzerine, Müsteşar adına aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Müsteşarlık teşkilatı ile Müsteşarlığa bağlı ve ilgili kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak teftiş, inceleme ve soruşturmalar yapmak,

- b) Müsteşarlık teşkilatı ile Müsteşarlığın bağlı kuruluşlarının denetimi altındaki her türlü kuruluşun faaliyet ve işlemleri ile ilgili olarak Müsteşarlığın görev ve yetkileri çerçevesinde; teftiş, inceleme ve soruşturmalar yapmak,
- c) Müsteşarlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını sağlamak üzere gerekli teklifleri hazırlamak ve Müsteşara sunmak,
- d) Çeşitli kanun, tüzük, yönetmelik ve kararların Gümrük Müsteşarına ve müfettişlerine tanıdığı teftiş, inceleme ve soruşturma yetkilerini kullanmak,
- e) Gümrük bölgesi içinde bulunan bütün nakil vasıtalarını, bunların yük ve eşyasını, personel ve yolcularını muayene etmek, Müsteşarlığın denetimine tabi gümrük ambar, antrepo, serbest bölge ve yerlerdeki mevcut mallar ile bunların kayıtlarını incelemek, teftiş etmek ve gerektiğinde idarenin haklarını koruyacak tedbirlerin alınmasını sağlayıcı önerilerde bulunmak, acil ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde idare ve hazinenin haklarını koruyucu tedbirler almak,
- f) Müsteşar tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Teftişe tabi daire ve kuruluşların para ve para hükmündeki evrakı ile ambar ve depolarında bulunan ayniyatı ve bunlarla ilgili gizli de olsa bütün defter ve belgeleri bunları idare ve muhafazaya memur olanlar ilk talep vukuunda müfettişlere göstermeye, saymasına ve incelemesine yardım etmeye mecburdurlar.

Müfettişler, teftiş, inceleme ve soruşturmanın her aşamasında; kaçakçılık, rüşvet, irtikap, zimmet veya ihtilas eylemleri veya işlemlerinde önemli yolsuzluğu görülen veya istenen belgeleri vermeyen memurları; Müsteşarlık teşkilatı veya bağlı yada ilgili kuruluşlarına mensup iseler, görevden doğrudan uzaklaştırmaya yetkilidirler. Bu memurlar diğer kuruluşlara mensup iseler müfettişin teklifi üzerine kurumlarınca görevlerinden uzaklaştırılabilirler.

Görevleri başında kalmaları teftiş, inceleme veya soruşturmayı güçleştireceği kanaatine varılan Müsteşarlık teşkilatı ve bağlı kuruluşlarının memurları, müfettişin teklifi üzerine Müsteşar tarafından; (b) bendinde belirtilen kuruluşlara mensup görevliler ise, müfettişin teklifi üzerine, yetkililerince görevlerinden uzaklaştırılabilirler.

Müfettişler, görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkilidir; yasal engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur.

Müfettiş yardımcılığında en az üç yıl çalışıp yapılacak yeterlik sınavında başarılı olamayanlar müfettişliğe atanamazlar. Müfettiş yardımcılığına alınma, müfettiş yardımcılığından müfettişliğe yükselme ile ilgili hususlarla Teftiş Kurulu ve Müfettişlerin çalışma esas ve usulleri ile diğer hususlar tüzükle düzenlenir. Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33/b maddesi hükmünden yararlanırlar.

ARAŞTIRMA, PLANLAMA VE KOORDİNASYON DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Madde 13 - (Mülga madde: 22/12/2005-5436 S.K./17. mad)

HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Madde 14 - Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlığın diğer birimlerinden sorulan hukuki konular ile hukuki, mali, cezai sonuçlar doğuracak işlemler hakkında görüş bildirmek,
- b) Müsteşarlığın menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,

- c) 08/01/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre adli ve idari davalarda gerekli bilgileri hazırlamak ve Hazineyi ilgilendirmeyen idari davalarda Müsteşarlığı temsil etmek,
- d) Müsteşarlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacıyla kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer hukuki teklifleri hazırlamak ve Müsteşara sunmak,
- e) Müsteşarlık birimleri tarafından hazırlanan ve bakanlıklardan ya da Başbakanlıktan gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik tasarılarını hukuki açıdan inceleyerek Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığının görüşünü de alarak Müsteşarlık görüşünü oluşturmak.
- f) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

MÜSTEŞARLIK MÜŞAVİRLERİ

Madde 15 - Müsteşarlıkta özel önem ve öncelik taşıyan konularda Müsteşara yardımcı olmak üzere yirmi Müsteşarlık müşaviri görevlendirilebilir.

Müsteşarlık müşavirleri Müsteşarlık makamına bağlıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: YARDIMCI BİRİMLER

YARDIMCI BİRİMLER

Madde 16 - Gümrük Müsteşarlığının merkez kuruluşundaki yardımcı birimler şunlardır:

- a) Personel Dairesi Başkanlığı,
- b) Eğitim Dairesi Başkanlığı,
- c) İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,
- d) Muhabere ve Elektronik Dairesi Başkanlığı,

e) Savunma Uzmanlığı,

PERSONEL DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Madde 17 - Personel Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlığın insangücü planlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmaları yapmak, personel sisteminin geliştirilmesiyle ilgili tekliflerde bulunmak,
- b) Müsteşarlık personelinin atama, nakil, özlük, emeklilik işleriyle ilgili işleri yapmak,
- c) Müsteşarlık kadrolarının, ilgili birimlerinin görüşünü aldıktan sonra dağıtım, tahsis ve tenkisini sağlamak,
- d) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Madde 18 - Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlık merkez, taşra teşkilatı ile ilgili eğitim planını hazırlamak, yayınlamak ve uygulanmasını takip etmek,
- b) Müsteşarlık merkez teşkilatı personeli ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak,
- c) Müsteşarlık personelini yurtiçinde ve yurtdışında yetiştirmek için hizmet içi eğitim merkezleri ve mesleki eğitim kursları açmak ve yönetmek,
- d) Eğitim faaliyetleri ile ilgili dokümantasyon, yayım ve arşiv hizmetlerini yürütmek, kitaplığı yönetmek,
- e) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Madde 19 - İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlık için gerekli araç, gereç ve malzemenin temini ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- b) İhtiyaç duyulan bina ve arazinin kiralanma, satın alma işlemlerini yürütmek,
- c) Müsteşarlığın mali işlerle ilgili hizmetlerini yürütmek,
- d) Temizlik, aydınlatma, ısıtma, bakım, onarım ve taşıma hizmetlerini yapmak,
- e) Sosyal tesislerin kurulması ve yönetimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- f) Müsteşarlık personelinin ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak,
- g) Müsteşarlığa gelen yazı ve mesajlardan gerekenlerin Müsteşara sunulmasını sağlamak,
- h) Müsteşarın direktif ve emirlerini ilgililere duyurmak ve işlemlerini takip etmek, Müsteşarlığın iç ve dış protokol hizmetlerini yürütmek,
- i) Süreli evrakın zamanında işleme konulmasını sağlamak,
- j) Müsteşarlığı ilgilendiren toplantı, birifing ve görüşmeleri düzenlemek, bunlara ait önemli not ve tutanakları tutmak ve yaymak,
- k) Genel evrak, arşiv ve haber merkezinin hizmet ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek,
- l) Kıymetli ve kıymetsiz matbu evrakı hazırlamak, mahallerine sevk ettirmek ve bu konularla ilgili her türlü muameleleri yapmak ve gerekli tedbirleri almak,

m) Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.

MUHABERE VE ELEKTRONİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Madde 20 - (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/6 md.)

Muhabere ve Elektronik Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Müsteşarlığın bilgi işlem ve haberleşme hizmetlerini yürütmek,
- b) Müsteşarlığın merkez ve taşra kuruluşlarının bilgi işlem, haberleşme, irtibat ve her nevi elektronik sistemlerini kurmak,
- c) Bilgi İşlem, Haberleşme araç ve gereçlerinin ikmal, bakım ve işletilmesini sağlamak,
- d) Her türlü gümrük hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve depolamak,
- e) Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

SAVUNMA UZMANLIĞI

Madde 21 - Savunma Uzmanlığı, özel kanununda ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

ÜÇÜNCÜ KISIM: TAŞRA VE YURTDIŞI TEŞKİLATI

TAŞRA TEŞKİLATI

Madde 22 - (Değişik madde: 07/09/1993 - KHK - 521/7 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/48, K.1993/50 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenlenen madde: 19/06/1994 - KHK - 541/7 md.)

Gümrük Müsteşarlığı, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 3046 sayılı Kanun ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun olarak Müsteşarlığa bağlı bölge esasına göre

alışan ihtisas gümrükleri de dahil her türlü kapsam ve nitelikte taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Özel ve fiktif antrepo açılması ve kapatılması, bu antrepolara yeni eşya konulması, her türlü süre değişimi, idari yargı mercilerine savunma, itiraz, temyiz, karar düzeltme ve süre uzatımı dilekçeleri verilmesi konularında merkeze ait olan yetkilerin Müsteşarlıkça gerekli görülen hallerde taşra idarelerince yerine getirilmesine mahal ve konu itibariyle kısmen veya tamamen yetki verilebilir.

YURTDIŞI TEŞKİLATI

Madde 23 - Müsteşarlık, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı

Hakkında Kanun Hükümünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ KISIM: SORUMLULUK VE YETKİLER

YÖNETİCİLERİN SORUMLULUKLARI

Madde 24 - Müsteşarlık merkez, taşra, yurtdışı teşkilatı ile bağlı kuruluşların her kademedeki yöneticileri yapmakla yükümlü buldukları hizmet veya görevleri, Başbakanın ve Müsteşarın emir ve direktifleri yönünde, mevzuata, plan ve programlara uygun olarak düzenlemek ve yürütmekten bir üst kademeye karşı sorumludur.

KOORDİNASYON VE İŞBİRLİğİ KONUSUNDA MSTEŐARLIęİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUğU

Madde 25 - Müsteşarlık, görevleriyle ilgili konularda diğer kamu kurum ve kuruluşlarının uyacakları esasları mevzuata uygun olarak belirlemekle, kaynak israfını önleyecek ve koordinasyonu sağlayacak tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir.

Müsteşarlık, bakanlıkların hizmet alanına giren konulara ilişkin faaliyetlerinde ilgili bakanlıklara danışmak ve gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

MAHALLİ İDARELERLE KOORDİNASYON SORUMLULUĞU

Madde 26 - Müsteşarlık, hizmet alanına giren konularda mahalli idarelerle koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

YETKİ DEVRİ

Madde 27 - Müsteşar, her kademedeki Müsteşarlık ve kuruluş yöneticileri, gerektiğinde sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Yetki devri, yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.

BEŞİNCİ KISIM: ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

ATAMA

Madde 28 - (Değişik madde: 07/09/1993 - KHK - 521/8 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/48, K.1993/50 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenlenen madde: 19/06/1994 - KHK- 541/8 md.)

23/04/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun hükümleri dışında kalan memurların atanmaları Müsteşar tarafından yapılır. Müsteşar bu yetkilerini gerekli gördüğü alt kademelere devredebilir.

Ancak, Teftiş Kurulu Başkanı ile başmüfettiş ve müfettiş unvanlarını taşıyan görevlere müşterek kararla atama yapılır.

BAZI GÖREVLERE ATAMADA ARANACAK ŞARTLAR

Madde 29 - (Değişik madde: 19/06/1994 - KHK - 541/9 md.)

a) Müsteşarlığın yurtdışı teşkilatındaki kadrolara atanabilmek için, ekonomi; hukuk, idari ve siyasal bilimler dalları ile bunlara eşit en az dört yıl öğretim yapan fakülte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksekokullardan birini bitirmiş olmak ve İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça veya atanılacak ülkede geçerli yabancı dillerden birini bilmek şarttır.

Yurtdışı teşkilatına sürekli görevle atanabilmek için, Müsteşarlık birimlerinde en az üç yıl çalışmış olmak zorunludur.

Yurtdışı teşkilatında görev süresi üç yıldır. Bu süre en çok iki yıl uzatılabilir. Müsteşarlık disiplin kurulu kararı ile dış göreve devam etmesi mahzurlu görülenler hakkında 23/04/1981 tarih ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanununun 2'nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır.

Tekrar yurtdışı göreve atanabilmek için, merkez veya taşra teşkilatında en az üç yıl görev yapmış olmak şarttır.

b) Müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür, genel müdür yardımcısı, daire başkanı, başmüdür ve müsteşarlık müşavirliği görevlerine atanacakların hukuk, iktisat, maliye, işletme ve yönetim bilimi alanlarında lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş olmaları gerekir.

c) Teknik daire Başkanlıklarına atanacaklarda görevi ile ilgili lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş olmaları şartı aranır.

KONTROLÖR İSTİHDAMI

Madde 30 - Müsteşarlıkça uygun görülecek birim ve işlerde kontrolör istihdam edilebilir.

Kontrolörlerin göreve alınması ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

KADROLAR

Madde 31 - Kadroların tesbiti, ihdası, kullanılması ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

EK MADDELER

Ek Madde 1 - (Ek madde: 07/09/1993 - KHK - 521/10 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/48, K.1993/50 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenlenen madde: 19/06/1994 - KHK - 541/10 md.)

485 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinde bahsi geçen (Ek:1 sayılı cetvel) ekte belirtildiği şekilde değiştirilmiştir.

Ek Madde 2 - (Ek madde: 07/09/1993 - KHK-521/10 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/48, K.1993/50 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenlenen madde: 19/06/1994 - KHK - 541/10 md.; Mülga madde: 23/02/1995 - KHK - 547/23 md.)

Ek Madde 3 - (Mülga madde: 18/06/2009-5911 S.K./68.mad.)

Ek Madde 4 - (Ek madde: 08/12/1999 - 589 S.KHK/8. md.)

Gümrük Müsteşarlığınca basım ve dağıtımı yapılan ve gümrük idarelerinde kullanılan her türlü basılı belgelerin satışından elde edilen gelirin, gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcısına verilen izin belgeleri bedellerinin, yayın hizmetlerinden elde edilen gelirlerin, masraflar düşüldükten sonra kalan kısmının %10'u her yıl Afetler Fonuna aktarılır.

KADRO DÜZENLEMELERİ

Ek Madde 5 - (Ek madde: 05/04/2007-5622 S.K./4.mad.)

Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Maliye Bakanlığına ilişkin bölümünden çıkarılmış, ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Gümrük Müsteşarlığına ilişkin bölümüne eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDELER

Geçici Madde 1 - Maliye ve Gümrük Bakanlığının Gümrükler Genel Müdürlüğü, Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü, Kontrol Genel Müdürlüğü ve bu Bakanlığın taşra teşkilatı ile Teftiş Kurulu Başkanlığının gümrük kesimi personeli, kadroları ile birlikte hiçbir işleme gerek kalmaksızın Gümrük Müsteşarlığına devredilmiştir.

Geçici Madde 2 - Maliye ve Gümrük Bakanlığına ait her türlü menkul ve gayrimenkul, memur konutları, eğitim merkezleri, bilgisayar sistemi, araç, gereç, malzeme, döşeme, demirbaş ve taşıtlar, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde kullanıldığı birime tahsis edilir. Ancak bunlardan müşterek kullanılan her türlü menkul ve gayrimenkul, araç, gereç, malzeme, döşeme, memur konutları, bilgisayar sistemi, demirbaş, taşıt ile merkez teşkilatına ait kadroların personeli ile birlikte Maliye Bakanlığı ile Gümrük Müsteşarlığına devri, iki kuruluş arasında yapılacak protokolle tespit edilir. Devredilen personel için ayrıca atama yapılmaz. Müsteşarlığın ihtiyacı için bir ay içinde kadro iptal, ihdas ve değişikliği yapılmak üzere Başbakanlığa teklifte bulunulur.

Müsteşarlığın 1993 Mali Yılı harcamaları Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Bu konuda düzenlemeler yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Geçici Madde 3 - Müsteşarlık merkez ve taşra teşkilatı bu Kanun Hükmünde Kararnamede belirlenen esaslara göre yeniden düzenleninceye kadar, görev ve hizmetler mevcut personel eliyle yürütölmeye devam olunur.

Geçici Madde 4 - Diğer mevzuatta Maliye ve Gümrük Bakanlığına yapılmış olan atıflar, hizmetin özelliğine göre bu Kanun Hükmünde Kararname ile Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Geçici Madde 5 - Ekli (1) sayılı listede belirtilen kadrolar ihdas edilerek bu Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 ve 2 nci maddelerine göre devredilen kadrolarla birlikte 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellere Gümrük Müsteşarlığı bölümü olarak eklenmiştir.

Geçici Madde 6 - Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen tüzük ve yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Sözü edilen tüzük ve yönetmelikler en geç altı ay içinde çıkartılır.

Geçici Madde 7 - (Değişik madde: 07/09/1993 - KHK-521/11 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/48, K.1993/50 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenlenen madde: 19/06/1994 - KHK - 541/11 md.)

En az 10 yıldan beri Maliye ve Gümrük Bakanlığının gümrük kesiminde ve Gümrük Müsteşarlığında çalışanlarından 29 uncu maddede öngörülen öğrenim dallarına bakılmaksızın yüksek öğrenim görmüş olanlar anılan maddede belirtilen görevlere atanabilirler.

Geçici Madde 8 - (Mülga madde: 20/03/1997 - KHK - 570/14)

Geçici Madde 9 - (Ek madde: 19/06/1994 - KHK - 541/12 md.)

657 sayılı Devlet Memurları Kanununa 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesi ile eklenen 1 sayılı Ek Gösterge Cetvelinin "I.Genel İdari Hizmetleri Sınıfı" bölümünün (d) bendine "Hazine Kontrolörleri Kurul Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı" ibaresi eklenmiştir.

Geçici Madde10 - (Ek madde:09/02/2006-5456 S.K./1.mad)

Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Gümrük Müsteşarlığına ait bölümüne eklenmiştir.

22/7/2003 tarihli ve 2003/5932 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kaldırılan Gümrükler Başmüdürlükleri ile Gümrükler Muhafaza Başmüdürlükleri kadrolarında bulunan ve kadroları 1/9/2003 tarihli ve 2003/6121 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilen Gümrük Başmüdürü ve Gümrük Muhafaza Başmüdürlerinden halen memuriyet görevi devam edenler, bu maddeyle ihdas edilen ekli (1) sayılı listede yer alan Müsteşarlık Müşaviri kadrolarına atanmış sayılırlar. Bu kadrolar, herhangi bir nedenle boşalmaları halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Söz konusu personelin atandıkları yeni kadrolarının aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî hakları toplamının net tutarı; Müşavirlik kadrolarına atanmadan önce en son ayda aldıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî hakları toplamı net tutarından az olması halinde aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tâbi tutulmaksızın tazminat olarak kendilerine ödenir.

Geçici Madde 11 - (Ek madde: 05/04/2007-5622 S.K./5.mad.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı İşletme Bölge Müdürlüklerinde çalışmakta olan personelden;

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi olarak Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı İşletme Bölge Müdürlüklerine tahsis edilmiş kadrolarda bulunan memurlar, ek 5 inci madde ile Gümrük Müsteşarlığı adına ihdas edilmiş aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılır,

b) Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı İşletme Bölge Müdürlüklerinde 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası uyarınca vizeli bulunan sözleşmeli personel pozisyonlarında çalışan sözleşmeli personel, pozisyonlarıyla birlikte aynı statüde Gümrük Müsteşarlığına devredilmiş sayılır,

c) Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı İşletme Bölge Müdürlükleri adına vizeli geçici iş pozisyonlarında çalıştırılan geçici işçiler, pozisyonları ile birlikte Gümrük Müsteşarlığına devredilmiş sayılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı İşletme Bölge Müdürlüklerine ait her türlü taşıt, araç, gereç, malzeme ve demirbaşlar ile hak ve yükümlülükler, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın Gümrük Müsteşarlığına devredilmiş sayılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı İşletme Bölge Müdürlüklerinin kullanımında bulunan hizmet binaları, kamu konutları ile diğer taşınmazlar Gümrük Müsteşarlığına tahsis edilmiş sayılır.

Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2007 malî yılı harcamaları 5565 sayılı 2007 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanununun ilgili hükmüne göre yeni bir düzenleme yapıncaya kadar Maliye Bakanlığının 2007 yılı bütçesinde yer alan Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ait ödeneklerden karşılanır.

2007 yılı İşletme Bölge Müdürlükleri döner sermaye bütçesinde yer alan ödeneklerin kullanımına devam olunur. Döner sermaye işlemleri ilgili kanunlar ve mevzuatta belirtilen esas ve usûllere göre devam eder. Bu konuda ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin bu Kanunla mülga 17 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen göreve ilişkin olarak Maliye Bakanlığı

Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü leh ve aleyhine açılmış ve açılacak davalar ve icra takipleri hariç olmak üzere, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar Maliye Bakanlığı Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü leh ve aleyhine açılmış ve açılacak davalar ve icra takipleri bütün hak, yetki, yükümlülük, alacak ve borçlarıyla birlikte Gümrük Müsteşarlığına geçer ve bu davalar ile icra takipleri Gümrük Müsteşarlığı husumetiyle yürütülür.

Mevzuatta Maliye Bakanlığı Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar Gümrük Müsteşarlığı Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğüne yapılmış sayılır.

YÜRÜRLÜK

Madde 32 - Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 33 - Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek-10**KÜLTÜR VARLIKLARININ KANUNSUZ İTHAL, İHRAÇ VE
MÜLKİYET TRANSFERİNİN ÖNLENMESİ VE YASAKLANMASI
İÇİN ALINACAK TEDBİRLERLE İLGİLİ SÖZLEŞME**

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı 12 Ekim-14 Kasım 1970 tarihleri arasında Paris'te yaptığı XVI.Dönem toplantısında,

Genel Konferans'ın XIV.Dönem toplantısında kabul edilen Uluslar arası Kültür İşbirliği İlkeleri Bildirisi hükümlerinin önemini hatırlatarak,

Kültür Varlıklarının bilimsel, kültürel ve eğitsel amaçlarla uluslar arasında mübadelesinin insanlık uygarlığı bilgisini derinleştirdiğini, tüm ulusların kültürel yaşamını zenginleştirdiğini ve uluslar arasında karşılıklı saygı ve itibar yarattığını göz önünde bulundurarak,

Kültür varlıklarının halkların kültür ve uygarlıklarının temel öğelerinden biri olduğu, bunların gerçek değerlerine ancak kökenlerinin, tarih ve çevrelerinin en büyük belginlikle bilinmesi halinde kavuşacaklarını göz önünde bulundurarak,

Kendi topraklarındaki kültür değerlerinden oluşan varlığı hırsızlık, kaçak kazı, kanunsuz ithal ve ihraç tehlikelerine karşı korumanın her devlet için bir görev olduğunu göz önünde bulundurarak,

Her devletin, bu tehlikeleri önlemede kendi kültür varlıklarına olduğu kadar, bütün ulusların kültür varlıklarına karşı da saygılı olma bakımından manevi sorumlulukları bulunduğu bilincine varmasının kaçınılmazlığını göz önünde bulundurarak,

Müze, kütüphane ve arşivlerin birer kültür kurumu olarak kendi koleksiyonlarını derlemede dünyaca benimsenmiş törel ilkelere bağlı kalmayı gözetmede görevli olduklarını göz önünde bulundurarak,

Kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin, UNESCO'nun ayrıca uluslararası sözleşmelerde ögütleyerek kolaylaştırmakla görevli bulunduğu, uluslar arasında karşılıklı anlayışı engelleyeceğini göz önünde bulundurarak,

Etkili olabilmesi için, kültür varlıklarının korunmasının ulusal düzeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de örgütlenmesi gerektiğini ve bunun Devletler arasında yakın işbirliğini zorunlu kıldığını göz önünde bulundurarak,

UNESCO Genel Konferansı'nın bu amaçla daha önce 1964'de bir ögütleme (tavsiye kararı) kabul etmiş bulunduğunu göz önünde bulundurarak,

Gündemin 19. maddesinde yer alan Kültür Varlıklarının kanunsuz yollardan ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesi ve yasaklanması ile ilgili olarak ileri sürülen yeni önerilerden de yararlanarak XV.Dönem toplantısı sırasında bu sorunun uluslararası bir Sözleşmeye konu teşkil edeceği kararlaştırıldıktan sonra,

İşbu Sözleşmeyi bugün 14 Kasım 1970 tarihinde kabul etmiştir.

Madde 1,

Bu Sözleşme hükümlerine göre, dinsel nitelikte olsun olmasın, her Devlet tarafından arkeoloji, tarih öncesi, tarih, sanat veya bilim için önemli olarak gösterilen ve aşağıdaki kategorilere giren değerler kültür varlığı sayılırlar:

- a) Az bulunur zooloji, botanik, mineroloji ve anatomi örnekleri ile koleksiyonlar, paleontoloji bakımından değer taşıyan nesnelere;

- b) Bilim ve teknik tarihi ile askeri ve sosyal tarihi kapsayan tarihe, ulusların idare adamlarının, bilginlerinin, düşünür ve sanatçıların hayatlarına ve önemli olaylara değin varlıklar;
- c) Kanuna uygun veya aykırı olarak yapılan kazı ve arkeolojik bulgu ürünleri;
- d) Tarih ve sanat değeri taşıyan anıtlar ile arkeolojik sitelerden artakalmış kırık, dağınık parçalar;
- e) Yüz yıldan daha eskiye ait sikke, hakkedilmiş mühür, kitabe ve benzeri şeyler;
- f) Etnolojik gereçler;
- g) Sanat değeri bulunan aşağıda gösterilmiş varlıklar:
 - I) Her türlü satıh üzerine, her türlü malzeme ile ve elle yapılmış tablolar, resimler, desenler (elle süslenmiş imalat ürünleri ile sanayie değin desenler bunların dışındadır);
 - II) Her türlü malzemedan yapılmış orijinal heykeller, heykelcilik sanatına değin ürünler;
 - III) Orijinal gravürler, baskılar ve taş basmalar;
 - IV) Her türlü malzemedan meydana getirilmiş sanat değeri bulunan montajlar ve asamblajlar;
- h) Az bulunur el yazmaları, 1500 yıllarından önce yapılmış baskılar, tarih, edebiyat ve bilim yönünden özel önem taşıyan eski kitaplar, yayınlar, belgeler (tek veya koleksiyon halinde);
- i) Posta ve damga pulları ile benzeri pullar (tek veya koleksiyon halinde);

j) Arşivler (plak, fotoğraf ve sinema arşivleri dahil);

k) Yüz yılı aşkın döşeme eşyaları ve eski müzik aletleri.

Madde 2

1. Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış Devletler, kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin ülkelerin bu varlıklarından yoksullaşmalarından başlıca nedenlerinden biri olduğunu ve bir uluslararası işbirliğinin bu davranışlardan doğacak tehlikelere karşı korunmada en etkili yollardan biri olduğunu kabul ederler.

2. Taraf devletler bu amaçla, ellerindeki olanaklar ölçüsünde bu davranışlara karşı özellikle nedenleri ortadan kaldırmak, sürüp gitmeleri önlemek ve zararların telafisine yardım etmek yoluyla mücadeleyi taahhüt ederler.

Madde 3

Bu Sözleşme gereğince taraf Devletlerce kabul edilmiş mevzuata aykırı olarak yapılan kültür varlıkları ithal, ihrac ve mülkiyet transferi kanunsuzdur.

Madde 4

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, aşağıdaki kategorilerde yer alan kültür varlıklarının, bu Sözleşme gereğince her Devletin kendi öz kültür varlığı olduğunu kabul ederler:

a) İlgili Devletin vatandaşlarının tek veya kolektif dehasından doğmuş kültür varlıkları ile o Devletin topraklarında veya vatansız olarak ikamet eden kimselerin yarattıkları, o Devletçe önemli sayılan kültür varlıkları;

b) Ulusal topraklarda bulunmuş kültür varlıkları;

- c) Arkeoloji, etnoloji ve tabii bilim misyonlarının, varlıkların esas sahibi olan ülkenin yetkili mercilerinin muvafakati ile edindikleri kültür varlıkları;
- d) Serbestçe kabul edilmiş mübadelelerle konu teşkil etmiş kültür varlıkları
- e) Varlıkların esas sahibi olan ülkenin yetkili mercilerinin muvafakati ile parasız edinilmiş veya kanun yollarından satın alınmış kültür varlıkları.

Madde 5

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler kendi kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferlerine karşı korunmasını sağlamak amacı ile ve aşağıda sıralanmış görevleri etkili olacak şekilde yerine getirmek üzere ülkelerinde, şayet mevcut değilse, kendilerine uygun düşen koşullar içerisinde ve yeter sayıda kalifiye personelden oluşan bir veya birkaç ‘ Kültür varlıklarını koruma servisi’ meydana getirmeyi taahhüt ederler:

- a) Kültür varlıklarının korunmasını, özellikle önemli sayılan kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferlerinin önlenmesini sağlayacak kanun ve tüzük tasarılarının, metinlerinin hazırlanmasına katkıda bulunmak;
- b) İhraç edilmesi, ulusal kültür varlıklarında hissedilir bir yoksullaşmanın nedeni olacak kamu veya kişi malı, önemli kültür varlıklarının, ulusal düzeyde korunması esasına uygun bir envantere göre listesini yapmak ve bunu günü gününe işlemek;
- c) Kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi için gerekli (müzeler, kütüphaneler, arşivler, laboratuvarlar, atölyeler vb.) gibi teknik ve bilimsel kuruluşların gelişmelerini veya meydana getirilmelerini teşvik etmek;

- d) Arkeolojik kazıların kontrolü işini düzenlemek, belirli kültür varlıklarının “yerinde” muhafazasını sağlamak ve ileride yapılacak kazılara tahsis edilmiş belirli bölgeleri korumak;
- e) Koleksiyoncu, muhafız, antikacı vb. gibi kimseler için, işbu Sözleşmede belirtilmiş ahlakçı ilkelere uygun kurallar koymak ve bunlara uyulmasını gözetmek;
- f) Bütün Devletlerin kültür varlıklarına karşı saygı duygusu uyandırmak ve geliştirmek için eğitici cabalar harcamak ve bu Sözleşme hükümleri hakkında geniş ölçüde bilgi yaymak;
- g) Her kültür varlığı kayboluşu karşısında, bunun en uygun ilan yolu ile duyurulmasına titizlik göstermek;

Madde 6

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki hususları tahaahhüt ederler:

- a) Kültür varlığı veya varlıklarının ihracında bunun veya bunların, ihraç eden Devletin izniyle yapıldığını belgeleyecek ve usulleri içerisinde ihraç edilecek olan kültür varlığı veya varlıklarının beraberinde bulundurulması gerekli kılınacak bir ihraç sertifikası ihdas etmek;
- b) Beraberlerinde, yukarıda belirtilen ihraç vesikası bulunmayan kültür varlıklarının ülkelerinden dışarı çıkarılmasını yasaklamak;
- c) Bu yasağı uygun yollardan halka ve özellikle kültür varlıkları ithal ve ihraç edebilecek kimselere duyurmak;

Madde 7

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a) Bu Sözleşmede taraf olan başka bir Devlete ait olup da bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra kanunsuz ihraç edilmiş kültür varlıklarının kendi ülkelerinin müzeleri veya benzeri kuruluşları tarafından edinilmesini önlemek için ulusal yasalar çerçevesi içerisinde gerekli bütün tedbirleri almak; bu Sözleşmede taraf olan bir devlete ait olup da iş bu Sözleşmenin ilgili iki taraf için yürürlüğe girmesinden sonra o devletin topraklarından kanunsuz çıkartılıp kendisine teklif edilmiş kültür varlıkları hakkında bunların sahibi Devlete olanaklar ölçüsünde bilgi vermek;

b) I-) Bu Sözleşmede taraf olan başka bir Devletin topraklarındaki bir müzeden dinsel nitelikte olsun olmasın kamuya ait bir anıttan veya benzeri bir kuruluşlardan iş bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra çalınmış kültür varlıklarının, yukarıda anılan kuruluşların envanterlerinde kayıtlı bulduklarının belgelenmeleri kaydıyla, ithalini yasaklamak ;

II-) Bu Sözleşmenin ilgili Devletler için yürürlüğe girmesinden sonra çalınıp ithal edilmiş kültür varlıklarını, ilgili taraf Devletin başvurması üzerine el koymak ve bu varlıkları iyi niyetli alıcı sıfatıyla edinmiş olan sahibini, hakça bir giderim ödenmesi kaydıyla geri vermek. El koyma ve geri verme için başvurular diplomatik yoldan yapılmalıdır. Başvurmayı yapan devlet el koyma ve geri verme isteğini haklılığını ispatlayacak delilleri sağlamak ve bunun gerektirdiği masrafları karşılamakla yükümlüdür. Taraf Devletler bu madde uyarınca geri verilecek kültür varlığı veya varlıkları için gümrük resmi veya başka bir resim isteğinde bulunmaktan sakınırlar. Kültür varlığı veya varlıklarının

geri verilmesinin gerektirdiği harcamalar başvuran Devlet tarafından yapılır.

Madde 8

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler yukarıdaki 6.maddenin b ve 7. maddenin b fıkralarında öngörülen yasaklara uymazlıktan sorumlu olanları ceza ve idare müeyyidelerine çarptırmayı taaahhüt ederler:

Madde 9

Kültür varlıkları bazı arkeolojik ve etnolojik yağmalar tehlikesine açık bulunan, bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış her Devlet, ilgili Devletlere başvurabilir. Bu gibi durumlarda taraf Devletler söz konusu kültür varlıkları türlerinin ithal, ihraç ve ticaretinin kontrolü dahil gerekli somut tedbirleri saptayacak ve uygulayacak birlikte tasarlanmış uluslararası bir eyleme katılmayı taahhüt ederler. Bir uzlaşmaya varılıncaya kadar her ilgili Devlet, başvuracak Devletin kültür varlıklarında telafi edilemeyecek zararlara uğramasını önlemek için olanakları ölçüsünde geçici tertipler alacaktır.

Madde 10

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki hususları tahaahhüt ederler:

- a) Eğitime, bilgilendirme ve uyanık davranma yollarında, bu Sözleşmede taraf Devletlerin kanunsuz olarak kaçırılmış kültür varlıklarının transferini önlemek amacıyla kendi özel koşullarına göre ceza ve idare tedbirleri alarak antikacıları, edindikleri her kültür varlığı için bunu nereden edinildiğini, alınış fiyatını, satıcısının kimliğini gösteren bir kütük defteri tutmaya zorlamak ve kültür varlıkları alıcısına satın aldığı malın ihracı yasaklanmış kültür varlıklarından olabileceğini duyurmak;

- b) Eğitim yolu ile halkta kültür varlıklarının değeri, hırsızlıkların, kaçak kazıların, kanunsuz ihraçların bu varlıkları için nasıl bir tehlike teşkil ettiği hakkında duygu uyandırmaya ve bunu geliştirmeye gayret göstermek.

Madde 11

Yabancı bir Devlet tarafından işgal edilmiş bir ülkenin kültür varlıklarının, zorla veya dolaylı yollardan, ihracı ve mülkiyetlerinin transferi kanunsuz sayılır.

Madde 12

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler uluslararası ilişkilerini sağladıkları ülkelerdeki kültür varlıklarına karşı saygılı olacaklar, bunların kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferlerinin önlenmesi için uygun düşen tedbirleri alacaklardır.

Madde 13

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış Devletler ayrıca (her Devletin kendi mevzuatı çerçevesi içinde) aşağıdaki hususları taahhüt ederler.

- a) Kültür varlıklarının kanunsuz ithal ve ihracını kolaylaştırır nitelikte görülen mülkiyet transferlerini uygun tedbirlerle önlemek;
- b) Kanunsuz ihraç edilmiş kültür varlıklarının en kısa süreler içerisinde yetkili kimselere iadesini kolaylaştırmak amacıyla ilgili servislerin işbirliği yapabilmelerini sağlayıcı tedbirleri almak;
- c) Kaybolmuş veya çalınmış kültür varlıklarının gerçek sahiplerinin veya vekillerinin ileri sürecekleri hak iddialarını işleme koymak;

- d) Bu Sözleşmede taraf olan her Devlete belirli bazı kültür varlıkları hakkında zaman aşımına uğramazlık hakkı tanınmanın dışında; bunları sınıflandırmak ve bunların başkalarına çevrilmezlikleri bulunduğunu ilan ederek ihraç edilmiş bulunmaları halinde ilgili devletler tarafından geri alınmasını kolaylaştırmak.

Madde 14

Kanunsuz ihraçları önlemek ve işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasından doğacak vecibeleri karşılamak üzere Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan her Devlet, kültür varlıklarını korumakla görevli ulusal servislerini, olanakları ölçüsünde, yeterli bir bütçe tahsis edecek ve bu amaçla gerektiğinde bir fon tesis edebilecektir.

Madde 15

Bu Sözleşme, taraf Devletler için yürürlüğe girmesinden önce ait oldukları ülkelerden her ne sebeple olursa olsun çıkmış bulunan kültür varlıklarının geri verilmesini sağlamak üzere, aralarında yaptıkları anlaşmaların yürürlüğe konmasını veya yürütülmesini engellemez.

Madde 16

Bu sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı'na bu Konferans'ın belirteceği tarih ve şekillerde verecekleri süreli raporlarda, işbu Sözleşmenin uygulanması amacıyla kabul edecekleri kanun, tüzük, yönetmelik gibi mevzuat ile alacakları tedbirler ve bu alanda edinecekleri tecrübeler hakkında bilgi vereceklerdir.

Madde 17

1. Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki konularla ilgili olarak teknik yardım isteği ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumuna başvurabilirler:
 - a) Enformasyon ve eğitim;
 - b) Danışım ve ekspertiz;
 - c) Düzenleştirme ve uzlaştırma.
2. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu kendi öz girişimi ile kültür varlıklarının kanunsuz dolaşımına ilişkin sorunlar üzerinde araştırma yapabilir ve incelemeler yayımlayabilir.
3. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu bu amaçla, yetkili bütün hükümet dışı kuruluşlara başvurabilir.
4. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu bu Sözleşmenin yürütülmesi amacıyla ve kendi öz girişimi ile taraf Devletlere önerilerde bulunmaya yetkili kılınmıştır.
5. Unesco, işbu Sözleşmenin uygulanmasında en az iki taraf Devletin uyuşmazlığa düşmesi halinde ve bunların istekleri üzerine uzlaştırıcılıkta bulunabilir,

Madde 18

Bu Sözleşme İngilizce, İspanyolca, Fransızca ve Rusça olarak düzenlenmiştir ve her dört metin eşit değerde sayılacaktır.

Madde 19

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu üyesi bütün Devletlerin onama ve onaylamasına kendi anayasal usulleri uyarınca sunulacaktır.

2. Onama ve onaylama ile ilgili belgeler Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne tevdi olunur.

Madde 20

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'na üye olmadıkları halde Kurumun İcra Konseyi tarafından katılmaya davet edilen Devletlerinde katılmalarına açıktır.

2. Katılma, katılma belgelerinin Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne tevdi edilmesi ile olur.

Madde 21

Bu Sözleşme üçüncü onama, onaylama veya katılma belgelerinin tevdi edilişi tarihinden üç ay sonra ve ancak onama , onaylama veya katılma belgeleri tevdi etmiş bulunan Devletler için yürürlüğe girer. Öteki devletler için ise onama, onaylama veya katılma belgelerini tevdi ediş tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 22

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, Sözleşmenin yalnız kendi anayurt topraklarında değil, uluslararası ilişkilerini sağladıkları ülkelerde de uygulanacağını kabul ederler. İşbu Sözleşmenin bu ülkelerde uygulanmasını sağlamak amacı ile, gerektiğinde onama, onaylama veya katılma sırasında veya daha önce, buralardaki Hükümetlerinin yada başka yetkili mercilerin

mütalaalarını almayı ve Sözleşmenin uygulanacağı ülkelerdeki Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne bildirmeyi taahhüt ederler. Bu onaylama, belgelerin alındığı tarihten üç ay sonra geçerlilik kazanır.

Madde 23

1. Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletlerden her biri gerek kendi adına, gerekse ilişkilerini sağladığı ülke adına, işbu Sözleşmeyi hükümsüz ilan etme hakkına sahiptir.
2. Hükümsüz ilan etme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne yazılı bir belge tevdi yolu ile olur.
3. Hükümsüzlük, ilgili belgenin alınışından oniki ay sonra geçerlilik kazanır.

Madde 24

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörü Kuruma üye Devletlere, 20. maddede, üye olmamış Devletlere, Birleşmiş Milletler Kurumuna, 19. ve 20. maddelerde anılan onama, onaylama ve katılma belgeleri ile 22. ve 23. maddelerde ayrı ayrı belirtilen bildirilerden ve hükümsüz ilan etmelerden bilgi verecektir.

Madde 25

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı tarafından gözden geçirilebilir. Bu suretle gözden geçirilmiş olan Sözleşme ancak buna taraf olarak katılacak Devletleri bağlar.
2. Genel Konferans'ın işbu Sözleşme'nin tamamını veya bir kısmını değiştiren bir Sözleşmeyi kabul etmesi halinde, bu yeni Sözleşmede, başkaca bir hüküm bulunmadığı takdirde yenisinin yürürlüğe girdiği

tarihten başlamak üzere, işbu Sözleşmenin onama, onaylama ve katılmaya sunuluşu açıklığı sona erecektir.

Madde 26

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Anayasası'nın 102. maddesi uyarınca, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel direktörü'nün müracaatı üzerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tescil edilecektir

Ek-11

**KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ
HAKKINDA KANUN****Kanun Numarası : 4848 Kabul Tarihi : 16/4/2003****BİRİNCİ BÖLÜM Amaç ve Görev****Amaç**

Madde 1- Bu Kanunun amacı; kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilât ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Görev

Madde 2- Kültür ve Turizm Bakanlığının görevleri şunlardır:

a) Millî, manevî, tarihî, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,

b) Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak, **(Ek ibare: 13/01/2007, 26402 sayılı R.G) ;** yerel yönetimler, kamu kurum ve

kuruluşları tarafından kurulan veya kamu personelini desteklemek için kurulan dernekler ve aynı amaçlarla Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıflar dışındaki asıl amacı kültür, sanat, turizm ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıflar ile özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunmak

c) Tarihî ve kültürel varlıkları korumak,

d) Turizmi, millî ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak,

e) Kültür ve turizm alanlarında her türlü yatırım, iletişim ve gelişim potansiyelini yönlendirmek,

f) Kültür ve turizm yatırımları ile ilgili taşınmazları temin etmek, gerektiğinde kamulaştırmak, bunların etüt, proje ve inşaatını yapmak, yaptırmak,

g) Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtıcı faaliyetler ile her türlü imkân ve araçlardan faydalanarak kültür ve turizmle ilgili tanıtma hizmetlerini yürütmek,

h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

İKİNCİ BÖLÜM

Bakanlık Teşkilâtı

Teşkilât

Madde 3- Kültür ve Turizm Bakanlığı; merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtı ile bağlı kuruluşlardan meydana gelir.

Merkez teşkilâtı

Madde 4- Bakanlık merkez teşkilâtı; ana hizmet birimleriyle danışma ve denetim birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden meydana gelir.

Bakanlık merkez teşkilâtı ekli (I) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Bakan

Madde 5- Bakan; Bakanlık teşkilâtının en üst amiridir ve Bakanlık hizmetlerini mevzuata, Hükümetin genel siyasetine, millî güvenlik siyasetine, kalkınma plânlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Başbakana karşı sorumludur.

Bakan, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden ayrıca sorumlu olup, Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Müsteşar ve müsteşar yardımcıları

Madde 6- Müsteşar, Bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup, Bakanlık hizmetlerini, Bakan adına ve Bakanın direktif ve emirleri yönünde, Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma plânlarına, yıllık programlara ve mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla, Bakanlık Teftiş Kurulu hariç, Bakanlık kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulanmasını takip ve temin eder.

Müsteşar, yukarıda belirtilen hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

Bakanlıkta, Müsteşara yardımcı olmak üzere en çok dört Müsteşar Yardımcısı görevlendirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ana Hizmet Birimleri

Ana hizmet birimleri

Madde 7- Kùltür ve Turizm Bakanlığı merkez teŖkilâtındaki ana hizmet birimleri Ŗunlardır:

- a) Gùzel Sanatlar Genel Mùdùrlùđù,
- b) Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù,
- c) Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù,
- d) Telif Hakları ve Sinema Genel Mùdùrlùđù,
- e) Yatırım ve İŖletmeler Genel Mùdùrlùđù,
- f) AraŖtırma ve Eğitim Genel Mùdùrlùđù,
- g) Tanıtma Genel Mùdùrlùđù,
- h) Millî Kùtùphane BaŖkanlıđı,
- ı) DıŖ İliŖkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi BaŖkanlıđı.

Gùzel Sanatlar Genel Mùdùrlùđù

Madde 8- Gùzel Sanatlar Genel Mùdùrlùđùnün gùrevleri Ŗunlardır:

- a) Klasik, çağdaŖ ve geleneksel sanat akımlarını takip ederek, yurt içindeki sanat faaliyetlerinin millî kùltür ve çağdaŖ anlayıŖa uygun olarak yùrùtùlmesi ve yayılmasını, milletin bu yùnden bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- b) Ulusal resim ve heykel sanatları ile geleneksel Tùrk sùsleme ve el sanatları koleksiyonlarını geliŖtirmek,
- c) Gùzel sanatlara iliŖkin çalıŖmaların sosyal ve kùltürel geliŖme bakımından verimli olması için tedbirler almak,

- d) Güzel sanatlar galerileri ile orkestralar, korolar, çalgı, ses ve halk oyunları toplulukları, resim ve heykel müzeleri kurulmasını teklif etmek ve bunlara ilişkin hizmetleri yürütmek,
- e) Diğer ülke sanatlarının yurt içinde tanıtılması amacıyla tedbirler almak,
- f) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

Madde 9- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Yurdumuzdaki korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak, tahribini ve kaçırılmasını önleyici tedbirleri almak,
- b) Gerekli görülen yerlerde müzeler, rölöve ve anıtlar müdürlükleri, restorasyon ve konservasyon laboratuvarları kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek, özel müzelerin kurulmasına rehberlik etmek, desteklemek ve belirli esaslar çerçevesinde bunları kontrol altında bulundurmak,
- c) Millî sınırlarımız dışında kalan, korunması gerekli, ata yadigarı taşınmaz kültür varlıklarını tespit etmek, karşılıklı kültürel anlaşmalar ve kültürel mübadele programları çerçevesinde bunların bakım ve onarımlarını sağlayıcı tedbirleri almak,
- d) Müzelerin geliştirilmesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bakımı ve restorasyonu konularında gerekli tedbirleri almak ve uygulamak,
- e) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurullarına verilen

görevlerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla araştırma, inceleme, tespit, değerlendirme ve plânlamaya yönelik hizmetleri yapmak veya yaptırmak,

f) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları kararlarının alınmasına ve uygulanmasına dair işlemlerin yürütülmesini ve koordinasyonunu sağlamak,

g) Gerekli görülen yerlerde kültür ve tabiat varlıkları koruma kurulları ile büro müdürlükleri kurulmasını Bakanlık makamına teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek,

h) Her türlü imkân ve araçtan faydalanarak, koruma kültürünün geliştirilmesini sağlamak,(**Ek ibare: 21/07/2004, 25529 sayılı R.G**)kültür yatırımları ve girişimlerinin belgelendirme işlemlerini ilgili birimlerin koordinasyonunda yürütmek, bunların faaliyetlerini denetlemek, kültür varlıklarının tahsis, restorasyon, restitüsyonlarıyla ilgili ihale ve kontrollük işlerini yapmak veya yaptırmak,

ı) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Madde 10- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Vatandaşların kütüphanelerden yararlanması için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, yeni kütüphaneler kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek,

b) Kütüphane ve kütüphanecilik hizmetleriyle ilgili kural ve ilkelerle standartları belirlemek ve bunlara uygun hizmet üretimi için gerekli tedbirleri almak,

- c) Yurt içinde ve yurt dışında basılmış, okuyucuya faydalı yayınları, Türk kültürü ile ilgili yazma eser ve belgeleri ve diğer kütüphane malzemelerini temin etmek, kütüphanelerin koleksiyonlarını zenginleştirmek,
- d) Kıymetli yazma eserleri, ilgili kütüphanelerde toplayarak araştırmacı ve okuyucunun hizmetine sunmak, bunların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacı ile bakım ve onarımını yapmak,
- e) Halkımızın geçmişteki her çeşit eserlerimizi kolaylıkla bulmasını ve onlardan faydalanmasını sağlamak,
- f) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca idare olunan kütüphanelerle birlikte, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan umuma açık kütüphanelerin idari, ilmi ve teknik faaliyetlerinin düzenlenmesi, gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesine yardımcı olmak ve rehberlik etmek,
- g) Bakanlığın görevleri ile ilgili konularda bilgilerin değerlendirilmesi ve ilgili kuruluş ve birimlere ulaştırılması amacıyla dokümantasyon merkezi kurmak,
- h) Kültür ve turizm alanlarında mesleki eğitim için kaynak oluşturmak üzere ihtisas kütüphanesi ve dokümantasyon merkezi kurmak, yayın, araç ve gereç sağlamak ve üretmek,
- ı) Millî kültürümüzün yazılı belgelerini, fikir, sanat ve edebi eserler ile turizm ve tanıtım amaçlı yayınlar hazırlatarak yayımlamak ve yayımlatmak,
- j) Eski eserler ve müzelerle ilgili bilimsel faaliyetleri yansıtan yayınlar yapmak,
- k) Kültürümüzün gelişmesine iştiraki sağlamak için yeni kültür eserleri vermeyi teşvik edici ve destekleyici tedbirleri almak,
- l) Yayın danışma kurulları teşkil etmek,
- m) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü

Madde 11- Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile verilen görevleri yürütmek,
- b) Birliklerin idari ve mali yönlerden denetimini sağlamak,
- c) Eser sahipleri ve birliklerle Bakanlık arasındaki ilişkileri düzenlemek,
- d) Fikir ve sanat eserlerinin işaretlenmesi ile ilgili çalışmaları yürütmek, kontrol etmek ve denetlemek,
- e) 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile verilen görevleri yapmak,
- f) Millî varlıklarımızı yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak amacıyla film gösterileri ve festivaller düzenlemek veya desteklemek, belgesel filmler sağlamak, yaptırmak ve film satın almak,
- g) Film, video ve benzeri konularda arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak,
- h) Telif hakları konusunda milletlerarası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerekli çalışmaları yürütmek,
- ı) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü

Madde 12- Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Ülkenin turizme tahsis edilebilecek kaynaklarını araştırmak, önceliklerini belirlemek, turizm sektöründe kullanılacak doğal kaynakların korunması ve değerlendirilmesiyle ilgili çalışmaları yürütmek, bu konuyla ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla işbirliği yapmak,

- b)** Turizm talep ve türlerinde meydana gelen değişme ve gelişmelerle uyumlu turizm politikalarının oluşturulmasına ve yatırımların yönlendirilmesine elverişli, her türlü araştırmaları yapmak ve yaptırmak, istatistik verilerini toplamak, değerlendirmek ve sektörün yararına sunmak,
- c)** 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile turizm bölge, alan ve merkezlerinin tespiti, ilânı ve bu yerlerin plânları konusunda Bakanlığa verilen görev ve yetkileri yürütmek,
- d)** Tarihi, kültürel ve turistik potansiyellerin geliştirilerek sektörel kalkınma içinde kullanılması amacıyla, sınırları Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenmek üzere, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri oluşturmak, bu sınırlar dahilinde plânlı gelişimi sağlamak için her ölçekte plân yapmak, yaptırmak, kültür ve turizm gelişim bölgelerine yatırımları yönlendirmek ve yatırım yapmak,
- e)** Sektörün istifadesine sunulacak taşınmazların gerektiğinde kamulaştırma da dahil olmak üzere, temini ile yatırımcılara tahsisi işlemlerini yürütmek,
- f)** Kültür ve turizm alanında yerli ve yabancı yatırımcıları yönlendirmek,
- g)** Kültür ve turizm sektöründe yatırım yapan kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörün alt yapı ve üst yapı yatırımlarını, sektörün tespit edilen öncelik ve ihtiyaçlarına göre yönlendirmek, yıllık yatırım programlarını hazırlamak, gerekli görülenlerin uygulamalarını yapmak veya yaptırmak,
- h)** Genel Müdürlüğün görevleri ile ilgili konularda bilgilerin değerlendirilmesi ve ilgili kuruluşlar ve birimlere ulaştırılması amacıyla dokümantasyon merkezi kurmak,
- ı)** Sektörün öncelik ve ihtiyaçlarına göre, her türlü teşvik aracından yararlanmak suretiyle turistik yatırım ve işletmelerin daha verimli çalışmalarının temini ile mevcutların kalitesinin yükseltilmesini sağlamak,

- j)** Turizm yatırım ve işletmelerinin belgelendirme işlemlerini yürütmek,
- k)** Dünya turizm piyasasının gerekleri de dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenecek politika ve esaslara uygun olarak turizm işletmelerinin uygulayacakları fiyatların tanzim ve tasdik işlemlerini yürütmek,
- l)** Turizm işletmelerinin, turizm meslek kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemek, denetim sonuçlarına göre, bu işletme, kuruluş ve kişilerin ödüllendirme veya cezalandırma işlemlerini yürütmek,
- m)** Bu maddede belirtilen hizmetlerin yürütülmesi için ilgili kamu kuruluşları, mahalli idareler, turizm meslek kuruluşları, üniversiteler, iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşları ve bunların müesseseleri ve iştirakleri ile gerekli işbirliğini sağlamak,
- n)** Bakanlıktan belgesiz mahal ve tesislerde turistlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak araştırma ve inceleme yapmak ve yaptırmak, bu amaçla ilgili kuruluşlardan yardım talep etmek,
- o)** Bakanlığın hizmetlerine bağlı olarak ihtiyaç duyduğu üst yapılar ile Bakanlık birimlerinin yatırım programında bulunan yapı, tesis, büyük onarımlar ve bunlarla ilgili proje, keşif, ihale ve kontrollük işleri ile kültür merkezlerine ilişkin yatırımların ve girişimlerin belgelendirilmesine ve denetlenmesine yönelik işlemleri yapmak veya yaptırmak,
- p)** 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununun 104 üncü maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde Bakanlığa tahsis edilmiş ve edilecek tesis ve alanların yönetim, işletme, kullanma, devir ve kiraya verilmesi işlemlerini yapmak,
- r)** Kültür merkezlerinde millî kültürün tanıtılması çerçevesinde toplantılar, sergiler, kurslar, gösteriler, yarışmalar, sesli ve görüntülü programlar düzenlemek, okuma alışkanlığını ve fikri faaliyetleri geliştirici çalışmalar yapmak, hologram ve yerel etnografya galerileri açmak ve bu amaçla özel ve

tüzel kişiliği haiz kurum ve kuruluşlarla ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği yapmak,

s) İl ve ilçelerdeki kültür merkezlerinin inşa, onarım, yönetim, işletme ve diğer mali işlerini yürütmek,

t) Genel Müdürlüğün görev alanına giren işlemleri kontrolörleri vasıtasıyla incelemek ve denetlemek,

u) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Kontrolörlerin mesleğe giriş ve yeterlik sınavları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

Madde 13- Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Güzel sanatlar alanında bilimsel araştırma, inceleme, yayınlar yapmak, arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak,

b) Halk kültürlerinin, halk edebiyatı ve tiyatrosu, gelenek, görenek ve inançları, halk müziği ve oyunları, sanatları, mutfağı, giyim, kuşam, süsleme ve benzeri bütün dallarında araştırma, derleme, inceleme ve diğer bilimsel çalışmaları yapmak, yaptırmak, yayımlamak, tanıtmak,

c)(**Ek ibare: 21/07/2004, 25529 sayılı R.G**) Somut olmayan kültürel mirasın araştırılması, derlenmesi, arşivlenmesi, tanıtımı, tescili, bu kapsamda tespit ve tescil kurullarının oluşturulması, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasında bu konuda koordinasyonun sağlanması, işbirliği geliştirilmesi,

d) Türkiye'de ve Türkiye dışında yaşayan Türklerin kültür varlıklarını, kültür anlaşmaları ve kültürel mübadele programları çerçevesinde araştırmak, incelemek, derlemek ve diğer bilimsel çalışmaları yapmak, yaptırmak, bunları

yayımlatmak, tanıtmak, açık hava müzelerine ve halk kültürleri arşivine kazandırmak,

e) Yabancı ülkelerde halen konuşulmakta olan Türkçe lehçe ve şiveleri ile bunlara yardımcı dilleri öğretmek ve bu konuda araştırmalar yapmak üzere mevzuat çerçevesinde enstitü kurulmasını sağlamak,

f) Kültür ve turizm sektörlerinin eğitilmiş eleman ihtiyacının tespiti ve bu ihtiyacın karşılanması için gerekli tedbirlerin alınması, eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak, bu amaçla kurslar açmak, ilgili meslek ve kamu kuruluşlarıyla gerekli işbirliğini yapmak,

g) Kültür ve turizm eğitimi programlarının geliştirilmesi ve eğitim düzeyinin yükseltilmesi amacıyla dış kaynaklardan teknik yardım sağlamak,

h) Toplumda kültür ve turizm bilincinin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, bu amaçla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak,

ı) Kültür ve turizmle ilgili kamu kuruluşları personelinin kültür ve turizm konularında eğitilmesini plânlamak ve gerçekleştirmek,

j) Bakanlık personelinin ve meslek elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesini plânlamak ve gerçekleştirmek,

k) Bakanlık personeli ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak,

l) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

m) (Ek ibare: 21/07/2004, 25529 sayılı R.G) Rehberlik kursları açmak, rehber adaylarının seçme sınavlarını yapmak, rehberlerin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek, rehberlerin bilgilerinin güncellenmesine yönelik eğitim programları ve diğer çalışmaları gerçekleştirmek, rehberlikte uzmanlaşmayı sağlamak, denetimler yapmak, belgesiz rehberliği önlemek, rehberlik

hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine yönelik gerekli tedbirleri almak veya bu görevlerin meslek kuruluşları, üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliğiyle veya Bakanlığın enetim gözetimi altında bunlarca yapılması suretiyle yürütülmesini sağlamak.

Tanıtma Genel Müdürlüğü

Madde 14- Tanıtma Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Her türlü imkândan yararlanarak, ülkemizin millî, manevî, tarihî, kültürel, sanatsal ve turistik değerlerinin yurt içi ve yurt dışında tanıtımını yapmak, yaptırmak, bu amaçla yurt içinde ve yurt dışında seminer, sempozyum, kolokyum, kongre, fuar, sergi, festival, yarışma, gösteriler ve benzeri faaliyetleri düzenlemek veya düzenlenmiş olanlara katılmak, bu yönde faaliyet gösteren yerli veya yabancı, kamu veya özel kurum, kuruluş, topluluk ve kişileri desteklemek, yönlendirmek ve bunlar arasında gerekli işbirliğini sağlamak, bu tür faaliyetlerin ülkemizde yapılmasını özendirmek, ödül vermek,
- b) Dünya seyahat ticaretinin ülkemize yönelmesini sağlamak üzere, yurt içi ve yurt dışındaki yerli ve yabancı seyahat ticaret kuruluşları ile ortak projeler geliştirmek, bunların faaliyetlerine yardımcı olmak,
- c) Yukarıda belirtilen faaliyetlerin kolaylaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla bu faaliyetleri yürüten, yönlendiren kitle iletişim veya ulaştırma kurumları ile yakın ilişki içinde bulunmak ve yabancı kamuoyunu etkileyebilecek konumda bulunan kişi, kurum, kuruluş, topluluk veya bunların temsilcilerini davet etmek ve ağırlamak,
- d) Yurt içi ve yurt dışı tanıtma için gerekli yayın, doküman ve malzemeyi hazırlamak, hazırlatmak, satın almak ve dağıtmak,
- e) Ülkemize yönelik turizm talebinin değerlendirilmesi ve buna uygun politikaların oluşturulması amacıyla yurt içinde ve yurt dışında her türlü etüt ve araştırmaları yapmak veya yaptırmak, istatistik verilerini derlemek,

f) Ülkemize yönelik turizm talebini artırmak amacıyla yurt dışında basın, yayın gibi tanıtım faaliyetlerine ilişkin mal ve hizmetleri satın almak,

g) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Millî Kütüphane Başkanlığı

Madde 15- Millî Kütüphane Başkanlığı, Türkiye'nin millî kültür ve bilgi birikimi ile bilgi akımını sağlar ve 5632 sayılı Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun ile diğer kanunlarla verilen görevleri yapar.

Ayrıca, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu tarafından yayımlanan eserlerden, memleketin tarihî ve kültürü bakımından önemli olanların çoğaltılmasını ve bir nüshasının Millî Kütüphanede saklanmasını sağlar.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Madde 16- Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Ülkemizin dış politikası doğrultusunda, çeşitli ülkeler ve milletlerarası kuruluşlarla kültür ve turizm ilişkilerini düzenlemek ve geliştirmek,

b) Kültür ve turizm alanında çeşitli ülkelerin hükümetleriyle akdedilecek işbirliği anlaşmaları ile mübadele programlarının hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin işlemleri yürütmek,

c) Milletlerarası kültür ve turizm kuruluşları ile ilişkileri düzenlemek ve bunların yürütülmesinde gerekli koordinasyonu sağlamak,

d) Bakanlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda, Avrupa Birliği ile ilgili hususlarda koordinasyonu sağlamak, bu alanda Hükümetin genel politikasını uygulamaya yönelik tedbirleri almak, uyum ve uygulama çalışmaları ile ilgili işleri yürütmek,

e) Avrupa Birliğinin kültür ve turizm konularındaki mevzuat ve politikalarını takip etmek ve bunlara ilişkin işlemleri yapmak,

f) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Danışma ve Denetim Birimleri

Danışma ve denetim birimleri

Madde 17- Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez teşkiltindeki danışma ve denetim birimleri şunlardır:

a) Teftiş Kurulu Başkanlığı,

b)(Mülga: 22/12/2005, 26033 sayılı R.G)

c) Hukuk Müşavirliği,

d) Bakanlık Müşavirleri,

e) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

Teftiş Kurulu Başkanlığı

Madde 18- Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakanın emri ve onayı zerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkiltleri ile bağlı kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek,

b) Denetim, inceleme ve soruşturma sonucunda tespit ettikleri hususlarda Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekteştirmek, mevzuata, plân ve programa

uygun çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli teklifleri hazırlamak ve Bakana sunmak,

c) Kanunlarla ve Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Teftiş Kurulunun çalışma usul ve esasları, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının seçilmesi ve yetiştirilmesi ile diğer hususlar tüzükle düzenlenir.

Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Madde 19-(Mülga: 22/12/2005, 26033 sayılı R.G)

Hukuk Müşavirliği

Madde 20 - Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın diğer birimlerinden sorulan hukuki konular ile hukuki, mali ve cezai sonuçlar doğuracak işlemler hakkında görüş bildirmek,

b) Bakanlığın menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,

c) 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre idari ve adli davalarda gerekli bilgileri hazırlamak ve Hazineyi ilgilendirmeyen idari davalarda Bakanlığı temsil etmek,

d) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmesini, mevzuata, plân ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli hukuki teklifleri hazırlamak ve Bakanlık makamına sunmak,

e) Bakanlık birimleri ve bağlı kuruluşları tarafından hazırlanan veya Başbakanlıktan ve diğer bakanlıklardan gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik tasarılarını hukuki açıdan inceleyerek Bakanlık görüşlerini tespit etmek,

f) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Bakanlık müşavirleri ile Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Madde 21- Bakanlığın görev alanına giren ve özel önem ve öncelik taşıyan konularda Bakana yardımcı olmak üzere otuz bakanlık müşaviri görevlendirilebilir.

Bakanlık müşavirleri Bakanlık makamına bağlı olarak çalışır.

Bakanlıkta, basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetleri plânlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usul ve esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği teşkil edilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yardımcı Hizmet Birimleri

Yardımcı hizmet birimleri

Madde 22- Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez teşkilâtındaki yardımcı hizmet birimleri şunlardır:

a) Personel Dairesi Başkanlığı,

b) İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,

c) Savunma Sekreterliği (**Mülga:17/06/2009 tarih ve 26261 sayılı R.G'de yayımlanan 5902 sayılı kanunla**)

d) Özel Kalem Müdürlüğü.

Personel Dairesi Başkanlığı

Madde 23- Personel Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Bakanlığın insan gücü plânlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmaları yapmak, personel sisteminin geliştirilmesiyle ilgili tekliflerde bulunmak,
- b) Bakanlık personelinin atama, özlük, emeklilik ve benzeri işlemlerini yürütmek,
- c) Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşlarının eğitim plânlarını hazırlamak, yayımlamak ve uygulanmasını takip etmek,
- d) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 24- İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Bakanlık için gerekli araç, gereç ve malzemenin temini ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- b) İhtiyaç duyulan bina ve arazinin kiralanma ve satın alma işlemlerini yürütmek,
- c) Bakanlığın mali işlerle ilgili hizmetlerini yürütmek,
- d) Temizlik, aydınlatma, ısıtma, bakım, onarım ve taşıma hizmetlerini yapmak veya yaptırmak,
- e) Sosyal tesislerin kurulması ve yönetimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- f) Bakanlık personelinin ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak,
- g) Bakanlığa gelen yazı ve mesajlardan gerekenlerin Bakan veya Müsteşara sunulmasını sağlamak,

h) Bakan ve Müsteşarın direktif ve emirlerini ilgililere duyurmak ve işlemlerini takip etmek, Bakanlığın iç ve dış protokol hizmetlerini yürütmek,

ı) Süreli evrakın zamanında işleme konulmasını sağlamak,

j) Bakanlığı ilgilendiren toplantı, brifing ve görüşmeleri düzenlemek, bunlara ait önemli not ve tutanakları tutmak ve yaymak,

k) Genel evrak, arşiv ve haber merkezinin hizmet ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek,

l) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Savunma Sekreterliği

Madde 25-Mülga(17/06/2009 tarih ve 26261 sayılı R.G'de yayımlanan 5902 sayılı kanunla)

Özel Kalem Müdürlüğü

Madde 26- Özel Kalem Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bakanın resmi ve özel yazışmalarını yürütmek,

b) Bakanın her türlü protokol ve tören işlerini düzenlemek ve yürütmek,

c) Bakanın ziyaret, davet, karşılama, uğurlama, ağırlama ve bayramlarla ilgili hizmetlerini düzenlemek, yürütmek ve diğer kuruluşlarla koordine etmek,

d) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

ALTINCI BÖLÜM

Taşra ve Yurt Dışı Teşkilâtları ile Bağlı Kuruluşlar

Taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşlar

Madde 27- Bakanlık, 27.9.1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanun, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun olarak gerekli gördüğü illerde taşra teşkilâtı kurmaya yetkilidir.

Bakanlık, 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yurt dışı teşkilâtı kurmaya yetkilidir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının bağlı kuruluşları şunlardır:

- a) Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü,
- b) Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü.

YEDİNCİ BÖLÜM

Sorumluluk, Yetki ve Ödül

Yöneticilerin sorumlulukları ve yetki devri

Madde 28- Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşlarının her kademedeki yöneticileri, yapmakla yükümlü buldukları hizmet veya görevleri, Bakanlık emir ve direktifleri yönünde, mevzuata, plân ve programlara uygun olarak düzenlemek ve yürütmekten bir üst yönetici kademeye karşı sorumludur.

Bakan, Müsteşar ve her kademedeki Bakanlık ve kuruluş yöneticileri sınırlarını yazılı olarak ve açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Yetki devri, devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.

Koordinasyon ve işbirliği konusunda Bakanlığın görev, yetki ve sorumluluğu

Madde 29- Bakanlık, ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, diğer bakanlıklar, mahalli idareler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uyacakları

esasları mevzuata uygun olarak belirlemekle, kaynak israfını önleyecek ve koordinasyonu sağlayacak tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, diğer bakanlıkların hizmet alanına giren konulara ilişkin faaliyetlerinde, ilgili bakanlıklara danışmak ve gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Ödül

Madde 30- Bakanlık, kendi görev alanına giren konularda üstün başarı göstermiş kişi, topluluk ve kuruluşlara ödül verebilir. Verilecek ödülün miktarı ile verilme esas ve usulleri Maliye Bakanlığının görüşü alınarak hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kadrolar ve atama

Madde 31- Kadroların tespit, ihdas, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

23.4.1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanuna ekli cetvellerde sayılanlar dışında kalan memurların atanmaları, taşra teşkilâtına ilişkin bulunanlar valilik emrine olmak ve bunlar hakkında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümleri uygulanmak ve ilk altı ay için Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmeliğe, 3.10.2000 tarihli ve 24189 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelikle eklenen ek 1 inci madde hükümlerinin uygulanmaması kaydıyla, Bakan tarafından yapılır. Ancak, Bakan bu yetkisini gerekli gördüğü alt kademelere devredebilir.

Bakanlık bağılı kuruluşlarının kuruluş kanunlarındaki atamaya ilişkin hükümler saklıdır.

2003 yılı için 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaz.

Kültür ve Turizm Uzmanlığı ile Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığı

Madde 32- Bakanlık, Kültür ve Turizm Uzmanı ile Kültür ve Turizm Uzman Yardımcısı istihdam eder. Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığına atanabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılanlara ek olarak; Kültür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına giren konularda en az dört yıllık eğitim veren fakülte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olmak, sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk gününde otuzbeş yaşını doldurmamış olmak, yabancı dil ve mesleki bilgiyi içeren yarışma sınavında başarılı olmak şartları aranır.

Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla, açılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanırlar. Sınavda başarılı olanlar Kültür ve Turizm Uzmanı kadrolarına atanırlar. Üst üste iki defa yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler durumlarına uygun başka kadrolara nakledilirler. Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığı yarışma ve yeterlik sınavlarının şekil ve uygulama esasları ile Kültür ve Turizm Uzman ve Uzman Yardımcılarının çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Bakanlıkta, Kültür ve Turizm Uzmanı ile Kültür ve Turizm Uzman Yardımcısı kadrolarında fiilen çalışan personele ayrıca, en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), aşağıda belirtilen oranlarını geçmemek koşuluyla, Kültür ve Turizm Bakanının belirleyeceği usul, esas ve miktarlar üzerinden her ay ek ödemede bulunulur. Bu ödemeden damga vergisi dışında herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

Unvanı Derecesi Ek Ödeme Oranı

Kültür ve Turizm Uzmanı 1 % 90

Kültür ve Turizm Uzmanı 2 % 85

Kültür ve Turizm Uzmanı 3 % 80

Kültür ve Turizm Uzmanı 4 % 75

Kültür ve Turizm Uzmanı 5 % 70

Kültür ve Turizm Uzmanı 6 % 65

Kültür ve Turizm Uzmanı 7 % 60

Kültür ve Turizm Uzman Yrd. - % 50

Ek ödemelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun aylıklara ilişkin hükümleri uygulanır.

Madde 33- (14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Madde 34- (19/6/1979 tarihli ve 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Madde 35- (19/6/1979 tarihli ve 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Madde 36- (19/6/1979 tarihli ve 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Madde 37- 23.3.1950 tarihli ve 5632 sayılı Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 38- 13.12.1983 tarihli ve 187 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 8.6.1984 tarihli ve 216 sayılı Kanun Hükmünde Kararname; 24.1.1989 tarihli ve 354 sayılı, 24.1.1989 tarihli ve 355 sayılı kanun hükmünde kararnameler ile bu kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapan 17.3.1989 tarihli ve 364 sayılı, 13.9.1989 tarihli ve 379 sayılı, 25.3.1990 tarihli ve 411 sayılı, 13.12.1991 tarihli ve 468 sayılı kanun hükmünde kararnameler yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtlarına ait taşınır ve taşınmaz mallar, araç, gereç, malzeme, demirbaş, taşıtlar ve her türlü hak ve yükümlülükler ile bu bakanlıklarda çalışan personel hiç bir işleme gerek kalmaksızın Kültür ve Turizm Bakanlığına devredilmiş sayılır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2003 Mali Yılı harcamaları, 29.3.2003 tarihli ve 4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanununun 18/a-8 maddesine istinaden Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığının 2003 yılı bütçelerinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

24.1.1989 tarihli ve 355 sayılı Turizm Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan döner sermaye işletmesine ait her türlü menkul ve gayrimenkul, araç, gereç, malzeme, demirbaş ve taşıtlar ile burada çalışan personel, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın, 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu ile kurulan döner sermaye işletmesine devredilir ve Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi olarak faaliyetlerine devam eder.

Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığının birleştirilmesi sebebiyle teşkilât, personel, kadro, demirbaş devri ve benzeri hususlarda ortaya çıkabilecek sorunları gidermeye Kültür ve Turizm Bakanı yetkilidir.

Geçici Madde 2- Kùltür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığına ait kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hùkmünde Kararnamenin eki cetvellerden çıkarılmış ve ekli (I) sayılı listede belirtilen kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hùkmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele Kùltür ve Turizm Bakanlığı b÷lümü olarak eklenmiştir. (Bu madde ile ihdas edilen kadrolar 29/4/2003 tarihli ve 25093 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır).

Kùltür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığında; Müsteşar, Teftiş Kurulu Başkanı, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Millî Kùtùphane Başkanı, 1 inci Hukuk Müşaviri, Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanı, Millî Kùtùphane Başkan Yardımcısı, Daire Başkanı, İdari ve Mali İşler Daire Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanı, Kùltür Merkezleri Daire Başkanı, Yayınlar Daire Başkanı ve Eğitim Daire Başkanı, Ataře, Tanıtma Atařesi, Kùltür Müşaviri, Tanıtma Müşaviri, Tanıtma Ataře Yardımcısı, Tanıtma Müşaviri Yardımcısı, Özel Kalem Müdürü, Bakanlık Müşaviri, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Savunma Sekreteri ile İl Kùltür Müdürü, İl Kùltür Müdür Yardımcısı, İl Turizm Müdürü ve İl Turizm Müdür Yardımcısı, Halk Kùltürlerini Araştırma Dairesi Başkanı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanı, Gùzel Sanatlar Galerisi Müdürü, Gùzel Sanatlar Galerisi Müdür Yardımcısı, Danışma Müdürü unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer.

Ataře, Tanıtma Atařesi, Kùltür Müşaviri, Tanıtma Müşaviri, Tanıtma Ataře Yardımcısı, Tanıtma Müşaviri Yardımcısı kadrolarında bulunanlar üç ay içerisinde, diğerleri ise bir yıl içinde Bakanlıkta boş bulunan durumlarına uygun kadrolara atanırlar. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar her türlü mali haklarını eski kadrolarına göre almaya devam ederler. Söz konusu personelin (ataşe, tanıtma ataşesi, kùltür müşaviri, tanıtma müşaviri, tanıtma ataşe yardımcısı, tanıtma müşaviri yardımcısı kadrolarında bulunanlar hariç) atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar ile

diğer mali hakları toplamının net tutarı, eski kadrosunda en son ayda almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları toplamı net tutarından az olması halinde, aradaki fark giderilinceye kadar hiçbir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

Bu Kanunun yayımı tarihinde Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığına ait kadrolarda bulunanlardan, ikinci fıkrada sayılanlar hariç, kadro ve görev unvanı değişmeyenler Kültür ve Turizm Bakanlığına ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

Geçici Madde 3- Kültür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına giren konularda en az dört yıllık eğitim veren fakülte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olup, kamu kurum ve kuruluşlarında halen çalışmakta olanlardan, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az yetmiş puan almış olmaları kaydıyla;

a) Mesleğe yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonucunda atanmış olanlar ile,

b) Bakanlığın faaliyet alanlarına giren konularda yüksek lisans yapmış olanlar,

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde başvurmaları halinde, kurumlarının muvafakati alınmak suretiyle atamaya yetkili amirin onayı ile Kültür ve Turizm Uzmanı kadrolarına naklen atanabilirler. Aynı uygulamadan bu fıkradaki şartları taşıyan Bakanlık personeli de yararlandırılır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına giren konularda en az dört yıllık eğitim veren fakülte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte en az üç yıldır Kültür Bakanlığı veya Turizm Bakanlığında çalışmakta olan memurlardan, en geç altı ay içinde başvuranlar, Kamu Personeli Yabancı Dil

Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az altmış puan aldıklarını belgeledikleri takdirde, bu Kanunun 32 nci maddesine göre yapılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanırlar. Bu sınavlarda başarılı olanlar Kültür ve Turizm Uzmanı kadrolarına atanırlar.

Geçici Madde 4- Kültür Bakanlığı il müdürlükleri ile Turizm Bakanlığı il müdürlükleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı İl Müdürlüğü adıyla tek birim olarak, yeni bir düzenleme yapıncaya kadar faaliyete devam ederler. Bu bakanlıklara ait diğer taşra teşkilâtı hakkındaki gerekli düzenlemeler Bakanlar Kurulunca yapılır.

Geçici Madde 5- Turizm Bakanlığı yurt dışı teşkilâtı ile Kültür Bakanlığının; Aşkabat, Almatı, Bişkek, Bakü, Duşanbe, Kahire, Kopenhag, New York, Saraybosna, Taşkent, Tunus ve Üsküp yurt dışı birimleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı yurt dışı teşkilâtı olarak faaliyetlerine devam eder. Kültür Bakanlığının diğer yurt dışı birimleri kapatılarak üç ay içerisinde tasfiye edilir. Bu fıkrada belirtilen birimlerin kaldırılması, birleştirilmesi veya değiştirilmesinde 13.12.1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uygulanır.

Ancak, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde, toplam yurt dışı birim sayısını aşmamak ve çalıştırılabilecek azami kadrolu personel sayısını geçmemek üzere, Kültür ve Turizm Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile, yurt dışı birimlerinin buldukları merkezler veya ülkeler değiştirilebilir.

Geçici Madde 6- Bu Kanunda öngörülen tüzük ve yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Diğer mevzuatta Kültür Bakanlığı veya Turizm Bakanlığına yapılmış olan atıflar Kültür ve Turizm Bakanlığına yapılmış sayılır.

Geçici Madde 7 – (Ek : 28/12/2006, 26402 sayılı R.G)

Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir. (**not:söz konusu kadrolar 20adet "BakanlıkMüşaviri" kadrosudur)

4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca kadrosu iptal edilenlerden anılan Kanun uyarınca Bakanlık Müşavirliği kadrolarına bu Kanunun yayımı tarihinden önce atanmış olanlar, bu madde ile ihdas edilmiş kadrolara herhangi bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Bunlar dışında söz konusu kadrolara atama yapılamaz. Bu kadroların herhangi bir sebeple boşalması halinde kadrolar hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Mevzuatta, 354 sayılı Kültür Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 355 sayılı Turizm Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

Bu Kanun ile kurulan Kültür ve Turizm Bakanlığı teşkilâtlanıncaya kadar, Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtlarında değişen ve yeniden kurulan birimlere verilen görev ve hizmetler, Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığının merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları tarafından mevcut personel eliyle yürütölmeye devam olunur.

Yürürlük

Madde 39- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 40- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek-12**MİLLETLERARASI ANITLAR VE SİTLER KONSEYİ TÜRKİYE
MİLLİ KOMİTESİ YÖNETMELİĞİ****Bakanlar Kurulu Karar Tarihi - No : 22/04/1974 - 7/8132****Dayandığı Kanun Tarihi - No : 20/05/1946 - 4895****Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi - No : 18/05/1974 - 14890****BÖLÜM I : KURULUŞ, UNVAN VE ÇALIŞMA YERİ:**

Madde 1 - Memleketimizin de üyesi bulunduğu UNESCO'nun bir kolu olan ve merkezi Paris'te bulunan Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) Tüzüğüne ilgili hükümlerine uygun olarak ICOMOS Türkiye Milli Komitesi kurulmuştur.

Madde 2 - Bu komitenin unvanı Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) Türkiye Milli Komitesidir.

Madde 3 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

Milli Komitenin çalışma yeri, Ankara'da Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüdür.

BÖLÜM II : TANIMLAR:**Madde 4**

a) Arkeolojik,tarihi, estetik veya etnoğrafik önemiyle tanınan her taşınmaz mal anıt sayılır. Aslen veya tahsisen bu taşınmaz maldaki anıtlar içinde korunan taşınır eşya, anıtın tamamlayıcı unsurlarıdır.

b) Doğanın, insanın veya her ikisinin eseri olan ve korunmalarında kamu yararı bulunan bir şehir çevresi, bir kır manzarası Sit sayılır.

Madde 5 - Müze veya depo olarak kullanılan anıtlar içindeki arkeolojik ve etnoğrafik koleksiyonlar ile açık hava müzeleri ICOMOS tanımı içerisine girmez.

BÖLÜM III : ICOMOS'UN AMAÇLARI VE ÇALIŞMA YOLLARI:

Madde 6 - Amaçlar:

- a) Türkiye'deki anıtların ve sitlerin incelenmesini özendirme korunmasını ve değerlendirilmesini kolaylaştırmak,
- b) Türkiye'deki anıtlara ve sitlere ve genel olarak kültür miraslarına karşı diğer memleketlerdeki makamların ve halkın ilgisini çekmek ve bu ilgiyi artırmak,
- c) Toplum hizmetine, bilgilerin yayılmasına ve Milletlerarası karşılıklı ilişkilerin gelişmesine yararlı olmak,

Madde 7 - Milli Komite 6 ncı maddedeki amaçları gerçekleştirmek için:

- a) Anıtların ve Sitlerin incelenmesinde, korunmasında, restorasyonunda ve değerlendirilmesinde uygulanacak Milletlerarası önerilerin hazırlanmasına ve kabul edilmesine çalışır.
- b) Anıtlar ve Sitler ile ilgili dökümantasyon merkezleri kurulması ve geliştirilmesi için milli ve milletlerarası düzeyde işbirliği yapar ve bu belgeleri ICOMOS üyelerinin ve ilgili uzman ve kuruluşların yararına sunar.
- c) Anıtlar ve Sitler ile ilgili liste, envanter, plan, topoğrafik harita, fotoğraf ve fotogrametri arşivlerinin hazırlanmasından milli ve milletlerarası işbirliği yapar.
- d) Anıtların ve Sitlerin korunması, restorasyonu ve değerlendirilmesi için en yeni teknik bilgileri inceler ve yayar.

e) Yukarda açıklanan amaçları gerçekleştirmek için sürekli veya geçici araştırma komisyonları ve uzman komiteleri kurar, bünyesi içinde ve dışında kurulmuş ve kurulacak olanlarla işbirliği yapar.

f) UNESCO'ya bağlı merkezi Roma'daki Kültür Eserlerinin korunması ve Restorasyonu Etüd Merkezi ile, ICOM ile ve milli ve milletlerarası kuruluşlarla işbirliği yapar ve devam ettirir.

g) Anıtlar ve Sitlerle ilgili yayınlar yapar ve bu gibi yayınlara yardım eder ve korur.

h) Bu alanda eleman yetiştirmek üzere çalışma yapar, teknik malzeme bakımından yardımcı olur.

BÖLÜM IV : ÜYELERİ:

Madde 8 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

ICOMOS'un üç çeşit üyesi vardır.

a) Faal Üyeler:

Memleketimizde çalışma alanları, anıtlar, sitler, güzel sanatlar veya eski eserler olan kamu kurum ve kuruluşlarının ilmi, teknik ve idari personeli ile anıtların ve sitlerin korunması ve restorasyonu ile ilgili mimari, şehircilik, sanat tarihi, arkeoloji ve etnoloji uzmanları arasında faal olarak çalışanlar, iki faal üyenin teklifi ve Milli Komitenin onayı ile faal üye olabilirler.

Faal üyelerin üyeliklerinin devam edebilmesi için, ICOMOS Türkiye Milli Komitesine belirli bir aidat ödemeleri şarttır. Genel Kurulda oy verme hakları vardır. Bunlar, bir faal üye tarafından temsil edilebilir.

b) Asosiye Üyeler:

ICOMOS'un amaçlarının gerçekleştirilmesinde yararlı olabilecek kamu kurum ve kuruluşları ile tüzel kişilerin bünyesindeki yetenekli şahıslar ile para veya eşya yardımıyla bulunanlar iki faal üyenin teklifi ve icra komitesinin onayı ile asosiye üye olabilirler.

Bu üyelerin üyeliklerinin devam edebilmesi için ICOMOS Türkiye Milli Komitesine belirli bir aidat ödemeleri şarttır. Bunlar, oy kullanma hakkı olmadan Genel Kurul toplantılarına ve görüşmelere katılabilirler.

c) Şeref Üyeleri :

ICOMOS'un amacının gerçekleştirilmesi için olağanüstü hizmetleri dokunanlar İcra Komitesinin teklifi ve Genel Kurul'un onayı ile Şeref Üyesi olabilirler. Şeref üyeleri aidat ödemezler. Bunlar, asosiye üyeler ile aynı haklara sahiptirler.

Madde 9 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

8 inci maddenin (a) ve (b) bentlerinde gösterilen üyelerin; emeklilik veya istifa sebebiyle görevlerinden ayrılmalarıyla, üyelikleri ile varsa, ICOMOS Türkiye Milli Komitesindeki görevleri kendiliğinden düşer.

Faal üyelerin görev değişikliği sebebiyle üyelikleri düşmez.

Üç ay önce bilgi veren ve takvim yılı sonunda yazılı olarak görevlerinden çekilenler ile aidat ödemeyenlerin üyelikleri son bulur.

BÖLÜM V : ICOMOS TÜRKİYE MİLLİ KOMİTESİ:

Madde 10 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

ICOMOS Türkiye Milli Komitesi, faal üyeler arasından seçilen on beş kişiden meydana gelir.

Madde 11 - ICOMOS Türkiye Milli Komitesi 3 yıl süreyle seçilir.

Madde 12 - ICOMOS Türkiye Milli Komitesi seçiminin, merkez Genel Kurul toplantısından 6 ay önce yapılması şarttır.

Madde 13 -(Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

ICOMOS Türkiye Milli Komitesi, kendi aralarında bir başkan ve İcra Komitesinin altı üyesini seçer.

Madde 14 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin başkanı aynı zamanda İcra Komitesinin de başkanıdır.

Madde 15 -(Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

İcra Komitesi, kendi aralarında gizli oyla bir başkan vekili, bir muhasip ve bir sekreter seçer. Sekreter, Milli Komite ve İcra Komitesinin işlerini yürüten bir büronun yöneticisidir.

Madde 16 - ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin görevleri:

- a) Yönetmelikle belirtilen amaç ve çalışma yollarını gerçekleştirmeye çalışır.
- b) Milli Komite, İcra Komitesinin karar ve çağrısı üzerine toplanır ve toplantılarını olanakları ölçüsünde yurdun çeşitli yerlerinde yapar.
- c) Yılda en az bir defa toplanır. İcra Komitesinin çağrısı veya Milli Komite üyelerinin en az üçte ikisinin çağrısı üzerine olağanüstü toplantı yapılır.
- d) ICOMOS Türkiye Milli Komitesi toplantılarına İcra Komitesinin kararı ile dışardan eleman çağrılabilir.
- e) İcra Komitesinin kararı ile seminerler kurslar ve toplantılar tertip eder, bu konudaki seminer, kurs ve toplantılara gerekli yardımda bulunur.
- f) Bütçe ve hesapları kabul eder ve çalışma projesini hazırlar.

Madde 17 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin karar alabilmesi için:

- a) Milli Komite üyelerinden üçte ikisinin toplantıya katılımı şarttır.
- b) Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Madde 18 - İcra Komitesinin görevleri:

- a) ICOMOS Türkiye Milli Komitesinden aldığı yetkiye dayanarak ICOMOS ile ilgili işleri yürütmek.
- b) ICOMOS merkezince tertiplenecek Genel Kurul, kongre konferans ve seminerlere katılacak temsilcileri seçmek.
- c) ICOMOS Türkiye Milli Komitesince ve ICOMOS Merkez Komitesine, ICOMOS Türkiye Milli Komitesi çalışmalarını hakkında bilgi vermek.

Madde 19 - a) İcra Komitesi iki ayda bir toplanır.

- b) İcra Komitesi üçte iki üyenin teklifi üzerine olağanüstü toplantı yapar.
- c) İcra Komitesi kararlarının geçerli olabilmesi için başkan veya vekilinden başka 3 icra komitesi üyesinin hazır bulunması şarttır.
- d) Kararlar hazır bulunanların çoğunluğu ile alınır. Oy eşitliğinde başkanın oyu iki oy sayılır.

Madde 20 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

Seçimler

- a) ICOMOS Türkiye Milli Komitesi seçimleri mektuplaşma yoluyla ve gizli oyla yapılır. En fazla oy alandan aşağıya doğru inilmek suretiyle 15 kişi tespit edilir. 15 inci olarak eşit oy alınması halinde seçim komitesince kura çekilir.

- b) İcra Komitesi seçimi gizli oyla yapılır.
- c) Seçim Komitesi yedi faal üyeden oluşur.
- d) Seçim sonuçları bir tutanakla tespit edilir ve Seçim Komitesi üyelerince imzalanarak dosyasında muhafaza edilir.
- e) Seçim sonuçları İcra Komitesince faal ve asosiye üyelere ve ayrıca Paris'teki ICOMOS Merkezine bildirilir.
- f) Süresi dolan üyeler tekrar seçilebilir.
- g) ICOMOS Türkiye Milli Komite üyelerinden sonra en çok oy alan üç kişi İcra Komitesi seçiminde de yedi kişiden sonra en çok oy alan iki kişi yedek üyeliklere seçilir. Oy eşitliğinde kura çekilir ve sonuç tutanaklara geçirilir.

Madde 21 -Mali hükümler:

A - Gelirler:

- a) İlgili Bakanlığın bütçesine konulacak olan ödeneklerden,
- b) Üyelerden toplanan aidatlardan,
- c) Çeşitli bağışlardan,
- d) Yayınlardan,
- e) Kurumlarca yapılacak yardımlardan, oluşur.

B - Mali İşlemler:

- a) Paris'teki Milletlerarası ICOMOS Konseyine ödenecek aidatlar ilgili Bakanlığın bütçesine konacak ödenekten karşılanır.
- b) ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin bütçesine dahil paralar;

T.C. Merkez Bankası veya T.C. Ziraat Bankasında açılacak bir hesapta saklanır.

c) (Değişik alt bent: 11/04/1985 - 85/9377 K.) Para çekme işlemi başkan, başkan vekili, sekreter ve muhasipten en az ikisinin imzasıyla yapılır.

d) (Değişik alt bent: 11/04/1985 - 85/9377 K.) Gelir - gider sekreterin kontrolünde usulüne uygun olarak muhasip tarafından deftere işlenir.

e) Türkiye Milli Komitesi üyeleri gelir - gider hesaplarını ve kararlarını incelemeye yetkilidir.

f) (Değişik alt bent: 11/04/1985 - 85/9377 K.) Her seçim sonunda hesaplar, muhasip ve İcra Komitesinden seçilecek en az iki kişi tarafından bir komisyon önünde bir önceki İcra Komitesinden yeni İcra Komitesine devredilir. Sonuç bir tutanakla tesbit edilerek ilk Milli Komite toplantısında görüşülerek karara bağlanır.

g) Devir tutanağı düzenlendikten sonra yeni İcra Komitesi harcama yapabilir.

Madde 22 - Cezai hükümler:

a) Aidat ödemeyen üyelerin üyelikleri kalkar.

b) ICOMOS Türkiye Milli Komitesine veya İcra Komitesine seçilip de en az iki defa toplantıya özürsüz olarak katılmayanların üyelikleri kalkar ve yerlerine en fazla oy alan yedek üyeler sıra ile geçer.

c) ICOMOS amacına aykırı hareket edenler veya örnek kişi olmak niteliğini yitirenler ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin kararı ile üyelikten çıkarılabilirler.

Madde 23 - Fesih:

a) Milletlerarası ICOMOS Konseyinin kendi kendini feshetmesi halinde ICOMOS Türkiye Milli Komitesi de feshedilmiş sayılır.

b) (Değişik bent: 30/07/1992 - 92/3368 K.) Fesih halinde İcra Komitesi ve UNESCO Türkiye Milli Komitesinin müşterek kararıyla, bütün mal ve para varlığı UNESCO Türkiye Milli Komisyonuna veya ICOM Türkiye Milli Komitesine veya Maliye ve Gümrük Bakanlığının kabul edeceği bir kuruma devredilir.

Madde 24 - ICOMOS Türkiye Milli Komitesi kurucu üyeleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde 25 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğü girer.

Madde 26 - (Değişik madde: 30/07/1992 - 92/3368 K.)

Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanı yürütür.

YÖNETMELİĞE İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

30/07/1992 tarihli ve 92/3368 sayılı Yönetmeliğin geçici 1.maddesi:

Geçici Madde 1 - Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte mevcut ICOMOS Türkiye Milli Komitesi ve bütün üyelerin üyelikleri kendiliğinden sona erer. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi bu Yönetmelik hükümlerine göre yeniden kurulur.

ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin mal ve para varlığı ile bütün evrakları halen görevde olan İcra Komitesinden iki, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünden üç kişinin katılımıyla kurulan beş kişilik bir komisyonca teslim alındıktan sonra, bu Yönetmelik hükümlerine göre teşekkül ettirilecek yeni İcra Komitesine teslim edilmek üzere, tutanakla geçici olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne devredilir.

30/07/1992 tarihli ve 92/3368 sayılı Yönetmeliğin geçici 2. maddesi

Geçici Madde 2 - Yönetmelik hükümlerine göre üye olabilecek nitelikte, Bakan tarafından seçilecek yedi kişi kurucu üyeler olarak Geçici İcra Komitesini meydana getirir.

Geçici İcra Komitesi, Yönetmeliğin 18 inci maddesi ile verilen görevlerin yanında ayrıca üye kayıtlarını gerçekleştirir. Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren üç ay içerisinde de Genel Kurulu toplayarak, yönetimi; seçilecek yeni İcra Komitesine devreder.

Ek-13

**SİLAHLI BİR ÇATIŞMA HALİNDE KÜLTÜR MALLARININ
KORUNMASINA DAİR SÖZLEŞME****(La Haye, 14 Mayıs 1954)****Kanun No:563****R.G.:8****Kasım 1965,****Sayı:12145**

Yüksek Akit Taraflar,

Kültür mallarının son harpler sırasında önemli zararlar gördüğünü, savaş tekniğindeki gelişmeler sebebiyle de gittikçe artan tahrip tehlikesine maruz bulunduğunu müşahede etmiş,

Her millet dünya kültürüne kendinden bir şey katmış olduğu cihetle, hangi millete ait olursa olsun, kültür eserlerine karşı vaki olacak tecavüzlerin bütün insanlığın kültür mamelekine karşı işlenmiş tecavüzler sayılacağına inanmış,

Mevcut kültür mamelekinin muhafazasının bütün dünya milletleri için büyük önem taşıdığını ve bu mamelekin milletlerarası ölçüde korunması gerektiğini müşahede etmiş,

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Eserlerinin Korunmasına dair olup 1899 ve 1907 La Haye Sözleşmeleriyle 15 Nisan 1935 tarihli Washington Paktında tespit edilmiş bulunan prensiplerini rehber edinmiş,

Bu malların korunması hususunda ancak millî ve milletlerarası tedbirlerin tesirli olabilmesi için barış zamanından itibaren teşkilâtlandırılması gereğini düşünmüş,

Kültür mallarının korunması yolunda mümkün her türlü çâreye başvurulmasına karar vermiş

Bulunmakla aşağıdaki hükümler hakkında aralarında mutabakata varmışlardır:

BÖLÜM - I

Korunmaya dair Genel Hükümler

Madde - 1

Kültür mallarının tarifi:

Aşağıdaki bildirilenler, menşee veya sahipleri ne olursa olsun; bu Sözleşme bakımından kültür malları sayılırlar:

a) Dinî veya lâik, mimari, tarihi anıtlarla sanat anıtları, arkeolojik değerlerdeki yerler, bütünü itibariyle tarihi veya artistik bir alâka arzeden yapı toplulukları, sanat eserleri, el yazmaları, kitap ve başkaca tarihi, artistik veya arkeolojik değer taşıyan eşya, keza yukarıda bildirilen servetlerden mürekkep bilim koleksiyonlarıyla, önemli kitap, arşiv röprodüksiyon koleksiyonları ve emsali gibi milletlerin kültür muameleklerinde büyük önemde yeri olan menkul ve gayrimenkul mallar,

b) Gerçek ve başlıca görevi (a) fıkrasında zikredilen menkûl kültür mallarını koruma veya teşhirden ibaret olan müze, büyük kitaplık, arşiv deposu gibi binalarla (a) fıkrasında açıklanan menkul kültür mallarının silâhlı bir çatışma halinde korunmasına mahsus sığınaklar,

c) (a) (b) fıkralarında tarif edilen kültür mallarını büyükçe sayıda içine alan ve “anıt merkezleri” denilen merkezler.

Madde - 2**Kültür mallarının korunması:**

İşbu Sözleşme bakımından kültür mallarının korunması, bu malların emniyet altına alınmasını ve bunlara riayet edilmesini gerektirir.

Madde - 3**Kültür mallarının emniyet altına alınması:**

Yüksek Akit Taraflar, kendi ülkeleri üzerindeki kültür mallarını silâhlı bir çatışmanın önceden tahmin edilebilecek tesirlerine karşı emniyet altınâ almayı, uygun görecekları tedbirleri ittihaz ederek barış zamanından itibaren hazırlamayı taahhüt ederler.

Madde - 4**Kültür mallarına riayet:**

1. Yüksek Âkit taraflar, gerek kendi ülkeleri üzerinde gerek diğerk Yüksek Akit Tarafların ülkelerinde bulunan kültür mallarıyla bunların korunma tesislerini ve civarlarındaki yerleri, silâhlı bir çatışma halinde bu eserleri tahribe veya bozulmaya mâruz bırakabilecek maksatlar için kullanmaktan sakınmak ve bu mallara karşı her türlü düşmanca davranıştan kaçınmak suretiyle işbu mallara riayeti taahhüt ederler.
2. İşbu maddenin birinci fıkrasında açıklanan taahhütler, ancak askerî bir zaruretin kaçınılmaz hükmü altında ihlâl olunabilir.
3. Yüksek Akit Taraflar, kültür mallarının, her ne yönden olursa olsun, çalınmasını, yağma edilmesini veya kaçırılmasını ve bunlara karşı girişilecek her türlü tahrip filini men etmeyi, önlemeyi, icabında bu türlü hareketleri durdurmayı da ayrıca taahhüt ederler. Keza bâşka bir Yüksek Âkit Tarafın ülkesi üzerinde bulunan menkul kültür mallarına el koymaktan sakınırlar.

4. Kùltür mallarına karşı herhangi bir misilleme hareketine girişmekten sakınırlar.

5. Bir Yüksek Âkit Taraf, başka bir Yüksek Akit Tarafın 3 ncü maddede bildirilen emniyet altına almak tedbirlerine riayet etmediği sebebine dayanarak işbu Yüksek Âkit Târafa karşı 4 ncü madde ile bağlandığı mükellefiyetlerden sıyrılamaz.

Madde - 5

İşgal :

1. Bir Yüksek Akit Tarafın ülkesini kısmen veya tamamen işgal eden Yüksek Akit Taraflar, işgal altındaki ülkenin yetkili millî makamlarınca kendi kùltür mallarının emniyete alınması ve muhafazası yolunda gösterilecek gayretleri imkân nisbetinde destekleyeceklerdir.

2. İşgal altındaki ülkede bulunan veya harp harekâtı yüzünden hasara uğramış bazı kùltür mallarının muhafazası için âcil bir müdahale gerektiği ve yetkili millî makamlar bu müdahaleyi üstüne almadığı takdirde işgal idaresi millî idare ile sıkı işbirliği ederek imkân nispetinde en mübrem muhafaza tedbirlerini alacaktır.

3. Bir mukavemet hareketi mensuplarınca kendi meşru hükümetleri sayılan herhangi bir Yüksek Akit Taraflar Hükümeti, imkân buldukça işbu Sözleşmenin kùltür mallarına riayet edilmesiyle ilgili hükümlerine uymak mecburiyeti hususuna mukavemet hareketi mensuplarının dikkatini çekecektir.

Madde - 6

Kùltür mallarının işaretlenmesi

16 ncı madde hükümleri gereğince kùltür malları, bunların teşhisini kolaylaştıracak açık işaretlerle belirtilebilecektir.

Madde - 7**Askerî yönden alınacak tedbirler**

1. Yüksek Âkit Taraflar, barış zamanlarından itibaren askerî kıtalarına ait nizamname ve talimatnamelere, işbu Sözleşmeye riayet edilmesini sağlayacak hükümler vazetmeyi ve keza barış zamanından itibaren silâhlı kuvvetleri mensuplarında, bütün, milletlerin kültürüne ve kültür mallarına karşı bir saygı zihniyeti uyandırmayı taahhüt ederler.

2. Yüksek Akit Taraflar, barış zamanından itibaren silâhlı kuvvetleri bünyesinde, görevi kültür mallarına karşı saygılı, davranılmasına nezaret etmek ve bu malların muhafazası ile vazifeli mülkî makamlarla işbirliği etmek olan servisler veya mütehassis memurlar yetiştirmeyi veya ihdas etmeyi taahhüt ederler.

BÖLÜM - II**Özel korunma****Madde - 8****Özel korunma altına alma**

1. Silâhlı bir çatışma halinde menkul kültür mallarının muhafazasına mahsus sayısı mahdut bir kısım sığınak, anıt merkezleri ve büyük önem taşıyan başlıca gayrimenkul mallar özel koruma altına alınabilirler; ancak bunların:

a) Büyük bir endüstri merkezinden ve bir hava alanı, bir radyo istasyonu, millî müdafaa hizmetinde çalışan bir müessese, önemlice bir liman veyâ bir demiryolu istasyonu yahût büyük bir ulaştırma yolu gibi hassas bir nokta teşkil eden herhangi mühim bir askerî hedeften gereği kadar uzak bir mesafede bulunması;

b) Askerî maksatlar uğrunda kullanılmaması şarttır.

2. Keza, yeri neresi olursa olsun, her türlü ihtimale göre bombardımanlardan zarar görmeyecek şekilde inşa edilmiş olmak şartıyla, menkul kültür mallarının muhafazasına mahsus bir sığınak dahi özel koruma altına alınabilir.

3. Bir anıt merkezi, velev transit de olsa, askeri efrat veya malzeme nakliyatında kullanıldığı takdirde askerî maksatlara hizmet eder sayılır. İçinde askerî harekât, askeri efradın toplanması veya harp malzemesi imalâtı ile doğrudan doğruya ilgili faaliyetler cereyan eden merkezler için de aynı hüküm caridir.

4. Birinci fıkrada yazılı kültür mallarından birinin sırf bu işe tahsis olunmuş silâhlı muhafızlar tarafından nezaret altında tutuluşu veya bu kültür malı civarında umumi asayişî korumakla mükellef normal zabıta kuvvetlerinin bulunuşu halinde burası askeri maksatlar için kullanılmış sayılmaz.

5. İş bu maddenin birinci fıkrasında sayılan kültür mallarından biri, bu fıkranın kastettiği manada, ehemmiyeti olan bir askerî hedef civarında bulunursa, ilgili Yüksek Akit Taraf, silâhlı bir çatışma halinde bahis konusu hedefi kullanmayacağını ve bilhassa bu hedefin bir hava alanı, bir liman veya bir demiryolu istasyonu olması halinde, bu yerlerde her türlü seyrüsefer faaliyetini başka yere sevk edeceğini taahhüt ederse, sözü geçen mahal de özel koruma altına alınabilir. Bu taktirde seyrüsefer faaliyetlerinin başka yere sevk edilmesini barış zamanından itibaren düzenlemek icap eder.

6. Kültür malları, “özel koruma altında bulunan kültür malları milletlerarası sicili”ne kaydedilmekle özel koruma altına alınırlar. Bu kaydın icrası ancak işbu Sözleşme hükümleri dairesinde ve bu Sözleşmenin tatbikatıyla ilgili Tüzükte bildirilen şartlar altında mümkün olabilir.

Madde - 9

Özel koruma altındaki kültür mallarının dokunulmazlığı

Yüksek Akit Taraflar, milletlerarası sicile kaydedilmelerinden itibaren özel koruma altına alınan kültür mallarına karşı her türlü tecavüz hareketinden sakınmak ve 8 nci maddenin 5 nci fıkrasındaki haller müstesna olmak üzere bu malları ve civarlarını herhangi askerî maksatlarda kullanılmaktan kaçınmak suretiyle bunların dokunulmazlığını temini taahhüt ederler.

Madde - 10

İşaretleme ve denetleme

Silâhlı bir çatışma, sırasında özel koruma altında bulunan kültür malları 16 ncı maddede açıklanan belirtici işaretle teçhiz edilecek ve tatbikat tüzüğünde belirtildiği gibi, milletlerarası bir denetlemeye açık tutulacaktır.

Madde - 11

Dokunulmazlığın kaldırılması

1. Yüksek Akit Taraflardan biri, özel koruma altına alınan bir kültür malı hakkında 9 ncü maddedeki taahhütlerini ihlâl edecek bir harekette bulunduğu takdirde hasım taraf, bu ihlâl keyfiyetinin devamı müddetince, ilgili malın dokunulmazlığına riayet mecburiyetinden kurtulmuş olur. Şu kadar ki, mümkün oldukça ve önceden bu ihlâl hareketine makûl bir müddet içinde son verilmesini talep eder.

2. İşbu maddenin birinci fıkrasında yazılı hal dışında, özel korunma altındaki bir kültür malın dokunulmazlığı ancak sakınılmayacak bir askerî zarureti devamı süresince kaldırılabilir. İşbu zaruret haline, ancak bir tümen veya önemce buna eşit veya daha üstün bir askerî teşekkül kumandanlığınca hükmedilebilir. Durumun imkân bıraktığı bütün hallerde, dokunulmazlığın kaldırılacağı hususu hasım tarafa yeteri kadar önceden ihtar olunur.

3. Dokunulmazlığı kaldırılan taraf, mümkün olan en kısa zamanda, yazılı olarak ve mucip sebepleri açıklanmak suretiyle keyfiyetten, tatbikat tüzüğünde adı geçen Kültür Malları Genel Komiserine bilgi vermek mecburiyetindedir.

BÖLÜM - III

Kültür Mallarının nakliyatı

Madde - 12

Özel koruma altına alınan nakliyat

1. Münhasıran kültür mallarının gerek ülke içinde gerekse başka ülkeye nakli, ilgili Yüksek Akit Tarafın isteği üzerine, Tüzükte açıklanan şartlar içinde özel koruma altında yapılır.
2. Özel koruma altındaki nakil, 16 ncı maddede açıklanan belirtici işareti taşır ve tatbikat tüzüğünde bildirilen milletlerarası murakabe altında yapılır.
3. Yüksek Akit Taraflar, özel koruma altında yapılan nakliyata karşı herhangi düşmanca bir harekete girişmekten tevakki ederler.

Madde - 13

Müstacel hallerde nakliyat

1. Şayet bir Yüksek Akit Taraf, bazı kültür mallarının emniyetini başka bir yere nakillerini gerektirdiğini ve durumun, bilhassa bir silahlı çatışma başlangıcında, 12 nci maddede açıklanan işlemin tatbikini imkânsız kılacak bir müstaçeliyet arzettiğini mütalaa ederse, bu nakliyata 15 nci maddede bildirilen belirtici işaret konabilir, yeterki evvelce bu nakliyat için 12 nci madde uyarınca bir dokunulmazlık hakkı istenmiş ve bu talep reddedilmemiş olsun. Mümkün oldukça bu nakliyat hakkında hasım taraflara bilgi verilir. Başka bir memleket ülkesine doğru yapılan nakliyata dokunulmazlık hakkı açıkça tanınmamışsa hiç bir suretle belirtici işaret konulamaz.

2. Yüksek Akit Taraflar, bu maddenin 1 nci fıkrasında sözü edilen belirtici işaretlerle işaretlenmiş nakliyatta yönetilebilecek düşmanca hareketlere karşı bunları korumak için mümkün olan gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde - 14

Müsadere, zapt ve iğtinam dokunulmazlığı

1. Müsadere, zapt ve iğtinam dokunulmazlığından:

a) 12 nci veya 13 ncü maddelerde sözü edilen korumadan istifade eden kültür malları,

b) Münhasıran bu malların nakline tahsis edilmiş olan taşıtlar faydalanırlar.

2. İşbu madde, araştırma ve murakabe haklarını hiç bir suretle takyit etmez.

BÖLÜM - IV

Madde - 15

Personel:

Kültür mallarının korunması ile vazifelendirilen personele, emniyet icaplarının gerektirdiği ölçüde ve bu malların menfaati icabı saygı gösterilecektir; bunlar, hasım tarafın eline düştüğü takdirde, koruma ile mükellef buldukları kültür malları da hasım tarafın eline geçtikten sonra dahi vazifelerini görmeğe devam edebilmelidirler.

BÖLÜM - V

Belirtici işaret

Madde - 16

Sözleşmenin işareti

1. Sözleşmenin belirtici işareti, uç tarafı sivri, çaprazlama çivit mavisi - beyaz bir armadan ibarettir. (Köşebentlerinde biri, armanın uç tarafına tatbik edilmiş çivit mavisi bir kare ile bunun üst tarafına resmedilmiş yine çivit mavisi bir üçgenden mürekkep bir arma kare ile üçgen her iki yanda birer beyaz üçgen meydana getirirler.)

2. Bu işaret tek olarak veya 17 nci maddede bildirilen şartlar altında, bir üçgen teşkil edecek şekilde üç kere tekrarlanmış olarak kullanırlar.

Madde - 17

İşaretin kullanılması

1. Üç kere tekrarlanan işaret ancak:

- a) Özel koruma altında bulunan gayrimenkul kültür malları,
- b) 12 nci ve 13 ncü maddelerde açıklanan şartlara uygun olarak kültür mallarının nakliyatı,
- c) Tatbik Tüzüğünde yazılı şartlara uygun olarak meydana getirilmiş sığınakları, belirtmek için kullanılabilir.

2. Tek olarak işaret ancak :

- a) Özel koruma altında bulunmayan kültür mallarının,
- b) Tatbikat Tüzüğü uyarınca kontrol vazifesiyle mükellef şahıslar,
- c) Kültür mallarının koruması ile vazifeli personeli,
- d) Tatbikat Tüzüğünde açıklanan kimlik kartlarını belirtmek için kullanılabilir.

3. Silâhlı bir çatışma, sırasında belirtici işareti, işbu maddenin evvelki fıkralarında bildirilen haller dışında ya da bu işarete benzeyen her hangi başka işareti kullanmak yasaktır.

4. Gayrimenkul bir kültür malı üzerine belirtici işareti konulabilmesi için, aynı zamanda bu binaya ilgili Yüksek Akit Tarafın yetkili makamınca resmen tarihlenmiş ve imzalanmış bir izinnamenin de asılması şarttır.

BÖLÜM - VI

Sözleşmenin tatbik sahası

Madde - 18

Sözleşmenin tatbiki

1. Barış zamanından itibaren yürürlüğe girecek olan hükümler dışında iş bu Sözleşme, ilân edilmiş bir harp veya Yüksek Akit Taraflardan ikisi veya daha fazlası arasında zuhur edecek silâhlı bir çatışma halinde, harp hali bunlardan biri veya birkaçı tarafından kabul edilmemiş dahi olsa tatbik edilecektir.

2. Sözleşme keza Yüksek Akit Taraflardan birine ait ülkenin kısmen veya tamamen işgalini tazammun eden bütün hallerde, bu işgal hiç bir askerî mukavemetle karşılanmamış dahi olsa tatbik edilecektir.

3. Şayet çatışma halinde devletlerden biri bu Sözleşmeye taraf değil ise, taraf bulunan devletlerden yine aralarındaki münasebetlerde Sözleşme ile bağlı kalacaklardır. Keza taraf olmayan devlet işbu Sözleşme hükümlerini kabul ettiğini beyan eder ve bu hükümleri tatbik ederse taraf devletler bu devlete karşı da Sözleşme hükümleri ile bağlı kalacaklardır.

Madde - 19

Milletlerarası mahiyette olmayan çatışmalar

1. Milletlerarası mahiyette olmayıp Yüksek Akit Taraflardan birinin ülkesinde silâhlı bir çatışma halinde, hasım taraflardan her biri, bu Sözleşmenin hiç değilse kültür mallarına karşı saygılı bulunmasıyla ilgili hükümlerine riayetle mükellef olacaklardır.

2. Çatışmada hasım taraflar, özel anlaşma yoluyla işbu Sözleşmenin diğer hükümlerinden bir kısmını veya tamamını yürürlüğe koymağa gayret edeceklerdir.

3. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı bu yolda, çatışan hasım taraflara hizmetlerini sunabilir.

4. Yukarıdaki hükümlerin tatbiki, çatışan hasım tarafların hukukî durumu üzerinde hiç bir suretle müessir olmayacaktır.

BÖLÜM - VII

Sözleşmenin tatbiki

Madde - 20

Tatbikat tüzüğü

İşbu Sözleşmenin tatbik usulleri, Sözleşmenin bir parçasını teşkil eden Tatbikat Tüzüğünde tayin edilmiştir.

Madde - 21

Koruyucu devletler

İşbu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü, hasım tarafların menfaatlerini korumakla mükellef koruyucu devletlerin yardımıyla tatbik edilecektir.

Madde - 22

Ulaştırma yolu

1. Koruyucu devletler, kültür mallarının menfaati bakımından faydalı telâkki edecekleri bütün hallerde; bilhassa, işbu Sözleşmenin veya Tatbikat Tüzüğüne ihtiva ettiği hükümlerin icra veya tefsirinde hasım taraflar arasında anlaşmazlık zuhur ettiği takdirde, dostane teşebbüslerde bulunurlar.

2. Bu maksatla, koruyucu devletlerden her biri, taraflardan birinin veya Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürünün müracaatı üzerine ya da kendiliğinden, hasım taraflar temsilcilerinin ve bilhassa kültür mallarını koruma ile mükellef makamların muhtemelen uygun düşecek tarafsız bir memleket topraklarında toplanmalarını teklif edebilir. Hasım taraflar, kendilerine yapılacak toplantı tekliflerini müspet sonuçlandırmak zorundadırlar. Koruyucu devletler, tarafsız bir devletten seçilen veya Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürünce tavsiye olunan bir şahsiyetin bu toplantıya başkanlık etmek üzere davetini hasım tarafların tasvibine sunar.

Madde - 23

Unesco'nun yardımı

1. Yüksek Akit Taraflar, kendi kültür mallarını korunmasını teşkilâtlandırmak veya işbu Sözleşme ve Tüzüğün tatbikatından doğacak herhangi başka bir meseleyi halletmek üzere Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtından teknik yardım talep edebilirler. Teşkilât, programının ve imkânların çerçevesi içinde bu yardımı yapar.

2. Teşkilât bu konuda Yüksek Akit Taraflara kendiliğinden tekliflerde bulunmak yetkisine sahiptir.

Madde - 24

Özel anlaşmalar

1. Yüksek Akit Taraflar, ayrıca halletmeyi faydalı mütalâa ettikleri her meselede özel anlaşmalar akdedebilirler.

2. Bu Sözleşmenin kültür malları ve bunlara tahsis edilmiş memurlara sağladığı himayeyi azaltacak mahiyette hiç bir özel anlaşma yapılamaz.

Madde - 25

Sözleşmenin yayılması

Yüksek Akit Taraflar, barış ve silahlı çatışma zamanında işbu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü metinlerinin kendi memleketinde mümkün olan en geniş çevrelere yayılmasını temin ile mükellefirlir, Bilhassa bu metinleri, esasları bütün milletçe ve bhusus silahlı kuvvetler ve kültür mallarının korunmasına memur vazifelilerce anlaşılacak surette askerî ve mümkünse sivil eğitim programlarına almayı da taahhüt ederler.

Madde - 26**Tercüme ve raporlar**

1. Yüksek Akit Taraflar, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü vasıtası ile işbu Sözleşmenin ve Tatbikat Tüzüğü'nün resmî tercümelerini birbirine bildirirler.

2. Bundan başka, en az dört yılda bir defa bu Sözleşme ile Tüzüğü'nün tatbikiyle ilgili olarak kendi idari makamlarınca alınmış, hazırlanmakta olan veya alınması düşünülen tedbirlere müteallik bildirilmesini faydalı bulacakları bilgileri havi bir raporu Genel Müdürüne gönderir.

Madde - 27**Toplantılar**

1. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü, İcra Konseyi'nin tasvibi ile Yüksek Akit Taraflar temsilcilerini toplantılara çağırabilir. Genel Müdür, Yüksek Akit Taraflardan en az beşte birinin talebi üzerine bu çağırmayı yapmakla, mükelleftir.

2. Toplantının, işbu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü'nün tevdi ettiği diğer vazifelerine hâlel gelmemek şartıyla, bu Sözleşme ile Tatbikat tüzüğü'nün

tatbikiyle ilgili meseleleri incelemek ve bu konuda tavsiyelerde bulunmak görevleri vardır.

3. Toplantı, Yüksek Akit Tarafların ekseriyeti temsil edilmiş olduğu takdirde ve 39 ncu madde uyarınca Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirebilirler.

Madde - 28

Cezalar

Yüksek Akit Taraflar işbu Sözleşmeyi ihlâl eden veya bu yolda bir emir veren kimsenin, hangi milletten olursa olsun, araştırılarak ceza hukuk ve disiplin cezalarına çaptırılmaları için kendi ceza hukuku sistemleri çerçevesi içinde gereken bütün tedbirler almayı taahhüt ederler.

SON HÜKÜMLER

Madde - 29

Dilekler

1. İşbu Sözleşme, İngilizce, İspanyolca, Fransızca ve Rusça olarak tespit edilmiş olup her dört metin de aynı derecede muteberdir.

2. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı, Genel Konferansının diğer resmi dillerine de tercüme yapılacaktır.

Madde - 30

İmza

İşbu Sözleşme 14 Mayıs 1954 tarihini taşıyacak ve 21 Nisan-14 Mayıs 1954 tarihleri arasında La Haye'de toplanmış olan Konferansa davet edilmiş bulunan bütün devletlerin imzalarına 31 Aralık 1954 tarihine kadar açık tutulacaktır.

Madde - 31**Tasdik**

1. İşbu Sözleşme, imza eden devletlerin anayasa usullerine uygun olarak tasdiklerine sunulacaktır.
2. Tasdik belgeleri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevdi olunacaktır,

Madde - 32**Katılma**

Yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren işbu Sözleşme, 30 ncu maddede zikredilen ve bu Sözleşmeden imzası bulunmayan bütün devletlerin ve keza Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı İcra Konseyince iştirake davet edilen herhangi başka bir devletin katılmasına açık bulunacaktır.

Madde - 33**Yürürlüğe girme**

1. İşbu Sözleşme, beş tasdik belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.
2. Müteakiben her Yüksek Akit Taraf için yürürlüğe girme; bu aktin tasdik belgesini tevdi tarihinden itibaren üç ay sonradır.
3. 18 ve 19 ncu maddelerde yazılı durumlar, hasım taraflarca muhasamatın veya işgalin başlamasından evvel veya sonra tevdi olunacak tasdik ve katılma belgelerine hemen yürürlük hükmünü verirler. Bu hallerde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü, 38 nci maddede yazılı tebligatı, en süratli yoldan yapar.

Madde - 34**Sözleşme hükümlerinin fiilen tatbik mevkiine konulması**

1. Yürürlüğe girmesi tarihinde Sözleşmeye taraf devletler, kendilerine ait olan hususlarda Sözleşmenin altı ay zarfında fiilen tatbik mevkiine konulması için gereken bütün tedbirleri alacaklardır.

2. Bu müddet, tasdik veya katılma belgesini işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden sonra tevdi edecek bütün devletler için, tasdik veya katılma belgelerini tevdi tarihinden başlamak üzere altı ay olacaktır.

Madde - 35**Sözleşmenin ülke bakımından şumülü**

Her Yüksek Akit Taraf, Sözleşmeyi tasdik veya buna katılma sırasında ya da bundan sonraki herhangi bir zamanda, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevcih olunacak bir tebliğ ile işbu Sözleşmenin, milletlerarası münasebetleri idare ettiği ülkelerin tamamına veya yalnız bir kısmına şâmil olacağını bildirebilirler. Bu tebliğ, alınmasından itibaren üç ay sonra hükümlülük kazanır.

Madde - 36

Sözleşmenin önceki Sözleşmelerle münasebeti

1. Kara harplerine mahsus kanunlarla teamülleri (IV) ve harp halindeki deniz kuvvetleri bombardımanları (IX) ile ilgili gerek 29 Temmuz 1899, gerekse 18 Ekim 1907 tarihli La Haye Sözleşmeleri ile bağlı olup işbu Sözleşmeye taraf bulunan devletler arasındaki münasebetlerde işbu Sözleşme, yukarıda bildirilen (X) sayılı Sözleşme ile keza (IV) sayılı Sözleşme bağlı tüzük hükümlerini tamamlar ve (IX) sayılı Sözleşmenin 5 nci maddesinde açıklanan işaret yerine işbu Sözleşmenin 16 ncı maddesinde sözü edilen belirtici işareti - bu işaretin

kullanılmasına Sözleşme ve Tatbikat Tüzüğünde yazılı bütün hallerde muteber olmak üzere - ikame eder.

Madde - 37

Sona erdirme

1. Yüksek Akit Taraflardan, her biri, kendi adına veya milletlerarası münasebetlerini idare ettiği ülke adına işbu Sözleşmeyi sona erdirebilir.
2. Sona erdirme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevdi olunacak yazılı bir belge ile bildirilir.
3. Sona erdirme, buna dair belgenin alınması tarihinden bir yıl sonra muteber olur. Ancak bu bir yılın hitamı sırasında sona erdiren taraf silahlı bir çatışmaya girmiş bulunuyorsa, sona erdirme hükmü, çatışma sonuna ve herhalde kültür mallarının ülkesine iadesi muameleleri tamamlayıncaya kadar durur.

Madde - 38

Tebliğler

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı Genel Müdürü, gerek 30 ve 32 nci maddelerde gösterilmiş devletleri gerekse Birleşmiş Milletler Teşkilatını her türlü tasdik, satılma veya 31, 32 ve 39 ncu maddelerde yazılı kabul belgelerinin kendisine tevdiinden, keza 35, 37 ve 39 ncu maddelerde yazılı bildirme ve sona erdirmelerinden haberdar eder.

Madde - 39

Sözleşmenin ve Tatbik Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirilmesi

1. Yüksek Akit Taraflardan her biri, işbu Sözleşme ile Tatbik Tüzüğüne dair tadilat teklifinde bulunabilir. Bu suretle yapılacak tadilat teklifi, Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı Genel Müdürüne bildirilir. Genel Müdür de muaddel metinleri Yüksek Akit Taraflara göndererek kendilerinden:

a) Bir konferans toplanarak teklif olunan tadillerin tetkikini arzu edip etmediklerinin,

b) Veya teklif edilen tadilatı, konferans toplanmasına lüzum kalmadan kabul etmek fikrinde olup olmadıklarının,

c) Ya da konferans toplanmasına hacet olmaksızın tadil tekliflerini reddetmeyi düşünüp düşünmediklerinin dört ay zarfında bildirilmelerini ister.

2. Genel Müdür, bu maddenin birinci fıkrasıyla ilgili olarak alacağı cevapları bütün Yüksek Akit Taraflara bildirir.

3. Bütün Yüksek Akit Taraflar, işbu maddenin birinci fıkrasının (b) şıkkına uygun olarak gösterilen müddet zarfında görüşlerini Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı Genel Müdürüne açıkladıkları ve teklif olunan tadilatı bir konferans toplanmasına lüzum olmaksızın kabul fikrinde bulduklarını bildirdikleri takdirde, Genel Müdür, 38 nci madde uyarınca bu karara dair tebligatı yapar. Tadil, işbu tebligat tarihinden 90 gün sonra bütün Yüksek Akit Taraflar hakkında muteber olur.

4. Genel Müdür, Yüksek Akit Tarafların üçte birinden, fazlasınca talep vaki olduğu takdirde, tadilat tekliflerinin incelenmesi için Yüksek Akit Tarafları konferansa çağırır.

5. Bundan evvelki fıkrada bildirilen usule tabi olmak üzere Sözleşmede veya Tatbikat Tüzüğünde yapılacak tadiller; Yüksek Akit Tarafların konferansta hazır bulunacak temsilcilerince ittifakla ve keza Yüksek Akit Tarafların her biri tarafından ayrı ayrı kabul edilmedikçe yürürlüğe giremez.

6. Dördüncü ve beşinci fıkralarda gösterilen konferansta karar altına alınmış Sözleşme ve Tatbik Tüzüğü tadillerinin Yüksek Akit Taraflarca kabulü, bu yolda resmî bir belgenin Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı Genel Müdürüne tevdi suretiyle yapılır.

7. İşbu Sözleşmeye ve Tatbik Tüzüğüne ait tadillerin yürürlüğe girmesinden sonra, işbu Sözleşme ve Tatbik Tüzüğüne yalnız bu suretle tadile uğrayan metni tasdike veya katılmaya açık bulunacaktır.

Madde - 40

Tescil

Birleşmiş Milletler şartının 102 nci maddesi gereğince işbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı Genel Müdürünün müracaatı üzerine Birleşmiş Milletler Sekreterliğince tescil olunacaktır.

İşbu Sözleşme aşağıda imzaları bulunan yetkililer tarafından imzalanmıştır.

La Haye'de 14 Mayıs 1954 tarihinde bir tek nüsha halinde hazırlanmış olup işbu nüsha Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı arşivlerinde muhafaza edilecek ve aslına uygun musaddak örnekleri 30 ve 32 nci maddelerde gösterilen bütün devletlerle Birleşmiş Milletler Teşkilâtına tevdi olunacaktır.